

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού

2022

Κατατέθηκε στη **Βουλή των Ελλήνων** από τον

Χρήστο Σταϊκούρα

Υπουργό Οικονομικών

ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Χρήστος Σταϊκούρας

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Θεόδωρος Σκυλακάκης

ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

Απόστολος Βεσυρόπουλος

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,

Καταθέτουμε προς συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων τον Κρατικό Προϋπολογισμό του έτους 2022.

Παρότι ο Προϋπολογισμός του 2022 καταρτίζεται για δεύτερο συνεχόμενο έτος υπό το καθεστώς αβεβαιότητας που προκαλεί η παγκόσμια υγειονομική κρίση και μολονότι οι τρέχουσες διεθνείς εξελίξεις στις τιμές αποτελούν πρόσθετο παράγοντα αβεβαιότητας, έχουν ήδη καταγραφεί τα πρώτα θετικά μακροοικονομικά αποτελέσματα, μετά τη σταδιακή υποχώρηση των άμεσων οικονομικών επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης. Για αυτό τον σκοπό ο ρυθμός ανάπτυξης για το έτος 2021 αναθεωρείται σημαντικά προς τα άνω, από 3,6% που προβλεπόταν στο ΜΠΔΣ 2022-2025 και 6,1% στο προσχέδιο Προϋπολογισμού 2022, σε 6,9%. Αυτό σηματοδοτεί ότι σε σχέση με την ύφεση ύψους 9,0% που παρατηρήθηκε το 2020, η οικονομία έχει ήδη καλύψει άνω των δύο τρίτων του απολεσθέντος εγχώριου προϊόντος, εντός μάλιστα ενός έτους που κατά το πρώτο εξάμηνο υπήρχαν ακόμη σε ισχύ σημαντικά περιοριστικά μέτρα στην άσκηση της οικονομικής δραστηριότητας.

Επιπλέον, η σωρευτική ανάπτυξη των ετών 2021-2022 αυξάνεται στο 11,7%, 1,6% υψηλότερα σε σχέση με τις προβλέψεις στο ΜΠΔΣ 2022-2025, σηματοδοτώντας ότι κατά το έτος 2022 όχι μόνο αναμένεται να αποκατασταθεί το επίπεδο του εγχώριου προϊόντος του 2019, αλλά αυτό να αυξηθεί περαιτέρω, κατά 1,7%. Χαρακτηριστικό και δομικό στοιχείο της οικονομικής ανάπτυξης που ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη, είναι η σημαντική μείωση του ποσοστού ανεργίας, από 16,5% τον Σεπτέμβριο του 2020, σε 13% τον Σεπτέμβριο του 2021.

Το ανωτέρω αποτέλεσμα δεν οφείλεται προφανώς μόνο στην άρση των περιοριστικών υγειονομικών μέτρων, αλλά σε μεγάλο βαθμό στην πρωτόγνωρη σε ύψος οικονομική ενίσχυση νοικοκυριών και επιχειρήσεων που ξεπερνά τα 43 δισ. ευρώ σε ταμειακή βάση, και τα 31 δισ. ευρώ σε δημοσιονομική βάση, την περίοδο 2020-2022. Παράλληλα, τα ταμειακά διαθέσιμα παραμένουν σε ασφαλή επίπεδα, ενώ η ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης με τη βοήθεια των πρόσθετων πόρων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», περιορίζει καθοριστικά τις μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες της πανδημίας, και διασφαλίζει την πορεία αποκλιμάκωσης του δημοσίου χρέους, ως ποσοστού του ΑΕΠ, στα αμέσως επόμενα χρόνια.

Η πληθώρα παρεμβάσεων, που περιλαμβάνει άνω των 70 κατηγοριών μέτρων, πολλά από τα οποία ανανεώνονταν και ενισχύονταν σε μηνιαία βάση, κατάφερε να στηρίξει την οικονομική δραστηριότητα της χώρας, έτσι ώστε να είναι έτοιμη να κάνει το άλμα ανάπτυξης στη μετα-κορωνοϊό εποχή. Επίσης, η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας ενισχύεται και η χώρα αναβαθμίζεται, παρά την αναγκαστική επιβάρυνση του δημοσίου χρέους – όπως έγινε πανευρωπαϊκά – στη διάρκεια της πανδημίας. Αυτό είναι το αποτέλεσμα της υλοποίησης ενός συνεκτικού και ολοκληρωμένου σχεδίου μεταρρυθμίσεων, σε όλα τα πεδία της δημόσιας σφαίρας, η δυσκολία εφαρμογής του οποίου στη διάρκεια και υπό τους περιορισμούς της πανδημίας, δεν εμπόδισε την ταχεία και αποτελεσματική του πρόοδο.

Ο Προϋπολογισμός 2022 εισάγει μια σειρά καινοτομιών που αποσκοπούν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας του κράτους στη βάση δεικτών επίδοσης, στον έλεγχο των δαπανών και εσόδων και στην αύξηση της διαθέσιμης πληροφόρησης και διαφάνειας. Σε αυτό το πλαίσιο:

- παρουσιάζεται για πρώτη φορά σε ξεχωριστό τόμο ο προϋπολογισμός επιδόσεων έτους 2022 για όλους τους Φορείς της Κεντρικής Διοίκησης και τη Βουλή των Ελλήνων, με την εισαγωγή ενός συνεκτικού πλαισίου αξιολόγησης της επίδοσης των προγραμμάτων των φορέων μέσα από δείκτες μέτρησης του βαθμού επίτευξης του στόχου (Key Performance Indicators), οι οποίοι στη φάση αυτή έχουν πιλοτικό χαρακτήρα και σκοπεύουν στην εξοικείωση των φορέων με τις διαδικασίες της στοχοθεσίας με βάση δείκτες επιδόσεων,
- επιπλέον εμφανίζονται δείκτες μέτρησης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος συγκεκριμένων πολιτικών που σχετίζονται με προγράμματα των φορέων, ως πρώτο βήμα για τη σταδιακή εφαρμογή της μεταρρύθμισης του Green Budgeting,
- παρουσιάζεται η Λειτουργική Ταξινόμηση των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης. Έτσι πλέον από το 2022 οι πολίτες θα γνωρίζουν το σύνολο των δαπανών όλων των φορέων Γενικής Κυβέρνησης ανά τομέα λειτουργίας του κράτους όπως είναι η Εκπαίδευση, η Υγεία, η Κοινωνική Προστασία, η Αγροτική Ανάπτυξη, η Περιβαλλοντική Προστασία, ο Πολιτισμός, η Άμυνα, οι Υποδομές και λοιποί τομείς πολιτικής.

Η νέα εποχή ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης σηματοδοτεί τη στροφή προς ένα οικονομικό μοντέλο περισσότερο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο, προς ένα κράτος πιο αποτελεσματικό, με λιγότερη γραφειοκρατία, ψηφιακά αναβαθμισμένο, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και ένα ανθεκτικότερο κοινωνικό «δίκτυο» προστασίας. Ταυτόχρονα, η περαιτέρω μείωση της ανεργίας, σε συνδυασμό με τα κίνητρα για μετάβαση σημαντικού μέρους της οικονομικής δραστηριότητας από την αδήλωτη στη «λευκή» οικονομία, που αποτελεί κεντρικό στόχο της οικονομικής πολιτικής, αναμένεται να οδηγήσει σε αναθέρμανση από την πλευρά της ζήτησης στην αγορά εργασίας και σε σταδιακή άνοδο των μισθών.

Η Ελλάδα έχοντας διαθέσιμα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, με αιχμή το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το ΕΣΠΑ 2021-2027, είναι έτοιμη για τη μετάβαση σε νέα εποχή, που συνδυάζει την οικονομική αποτελεσματικότητα με την κοινωνική συνοχή και δικαιοσύνη. Η σειρά πρωτοπόρων παρεμβάσεων προς την κατεύθυνση ενίσχυσης της απασχόλησης, της παραγωγικής οικονομίας και της νέας γενιάς, σηματοδοτούν την κατεύθυνση του παρόντος Προϋπολογισμού προς το μέλλον και την ευημερία της χώρας.

Νοέμβριος 2021

Χρήστος Σταϊκούρας

Θόδωρος Σκυλακάκης

Υπουργός Οικονομικών

Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών

Περιεχόμενα

Πρόλογος

Κεφάλαιο 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	13
1 Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις	13
2 Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα	17
2.1 Γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας.....	17
2.2 Οι εξελίξεις το 2020	25
2.3 Οι εξελίξεις το 2021	31
2.4 Οι προοπτικές το 2022.....	42

Κεφάλαιο 2

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ – ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΔΩΝ.	45
1 Μεταρρυθμίσεις στη δημοσιονομική διαχείριση	45
1.1 Επισκόπηση δαπανών και εσόδων Γενικής Κυβέρνησης.....	45
1.2 Προϋπολογισμός επιδόσεων	46
1.3 Ανάπτυξη λειτουργικής ταξινόμησης του προϋπολογισμού	51
1.4 Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στον προϋπολογισμό (Green Budgeting)	52

Κεφάλαιο 3

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	55
1 Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης 2021	55
1.1 Κρατικός προϋπολογισμός 2021	59
1.1.1 Έσοδα σε δημοσιονομική βάση	59
1.1.2 Δαπάνες σε δημοσιονομική βάση.....	61
1.2 Νομικά πρόσωπα.....	65
1.3 Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμιας Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)	65
1.4 ΟΤΑ.....	65
1.5 ΟΚΑ.....	65
2 Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης 2022	66
2.1 Κρατικός προϋπολογισμός 2022	67
2.1.1 Έσοδα σε δημοσιονομική βάση	67
2.1.2 Δαπάνες σε δημοσιονομική βάση.....	69
2.2 Νομικά πρόσωπα.....	71
2.3 Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμιας Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)	71
2.4 ΟΤΑ.....	71
2.5 ΟΚΑ.....	71
3 Κρατικός Προϋπολογισμός σε ταμειακή βάση.....	72
3.1 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2022	73
3.2 Πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία μειζόνων κατηγοριών Κρατικού Προϋπολογισμού.....	74
3.2.1 Έσοδα.....	74
3.2.2 Δαπάνες.....	76
3.3 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού 2022.....	83
3.4 Δαπάνες κατά Υπουργείο	83
3.4.1 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	100
3.5 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020-2022	105
4 Νομικά πρόσωπα Κεντρικής Κυβέρνησης	108
4.1 Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί.....	109
4.2 Λοιπά νομικά πρόσωπα.....	112

5	Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)	121
6	Κοινωνικός προϋπολογισμός	123
6.1	Ασφαλιστικά Ταμεία	123
6.2	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)	123
6.3	Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ).....	124
6.4	ΟΠΕΚΑ – ΝΑΤ	125
7	Ενοποιημένος προϋπολογισμός Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	127
8	Ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους	129
9	Δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2021-2022.....	131
10	Κύριες πηγές κινδύνου για τις δημοσιονομικές προβλέψεις	136

Κεφάλαιο 4

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	139
--	------------

Δημόσιο χρέος	139
1 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης.....	139
2 Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους Κεντρικής Διοίκησης	141
3 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης.....	144
4 Η ενοποιημένη αγορά ευρωομολόγων	147
5 Αγορά τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου	147
6 Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικοί στόχοι έτους 2022	150
Εγγυήσεις	152

Κεφάλαιο 5

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ – ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	155
---	------------

Κατάλογος πινάκων και διαγραμμάτων

Πίνακες

1.1 Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας.....	14
1.2 Ισοζύγιο πληρωμών.....	40
1.3 Βασικά μεγέθη της Ελληνικής οικονομίας.....	43
2.1 Προϋπολογιζόμενη δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης ανά Πρόγραμμα.....	47-50
2.2 Λειτουργική ταξινόμηση προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης.....	52
3.1 Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2020-2022.....	55
3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA).....	57-58
3.3 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τους όρους της Ενισχυμένης Εποπτείας.....	59
3.4 Καθαρά έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία σε ταμειακή βάση.....	72
3.5 Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία σε ταμειακή βάση.....	73
3.6 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2022.....	73
3.7 Έσοδα ΠΔΕ.....	75
3.8 Μεταβιβάσεις Τακτικού Προϋπολογισμού σε φορείς εντός και εκτός της Γενικής Κυβέρνησης σε ταμειακή βάση.....	77
3.9 Στοιχεία αποχωρήσεων-προσλήψεων υπαλλήλων κεντρικής διοίκησης που η μισθοδοσία τους βαρύνει τον τακτικό προϋπολογισμό.....	79
3.10 Πιστώσεις υπό κατανομή Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2020-2022.....	81
3.11 Μείζονες κατηγορίες δαπανών ΠΔΕ.....	82
3.12 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2022 σε σωρευτική ταμειακή βάση.....	83
3.13 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κεντρικής Διοίκησης Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA για τα έτη 2021-2022.....	84-86
3.14 Ανώτατα όρια δαπανών Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών φορέων των Υπουργείων.....	87
3.15 Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού.....	89
3.16 Διαχρονική εξέλιξη δαπανών ΠΔΕ (2012-2022).....	101
3.17 Προγράμματα νέου ΕΣΠΑ 2021-2027.....	104
3.18 Χρηματοδότηση έργων Περιφερειακού Προγράμματος.....	105
3.19 Χρηματοροές Ελλάδας και ΕΕ 2020-2022.....	107
3.20 Προϋπολογισμός νομικών προσώπων Κεντρικής Κυβέρνησης.....	108
3.21 ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο.....	109
3.22 Ισοζύγιο ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο κατά ESA.....	110
3.23 Ισοζύγιο λοιπών νομικών προσώπων Κεντρικής Κυβέρνησης (εκτός ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ) ανά Υπουργείο.....	113
3.24 Προϋπολογισμός ΑΚΑΓΕ.....	118
3.25 Ισοζύγιο Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ).....	120
3.26 Προϋπολογισμοί Νοσοκομείων και ΠΦΥ.....	122
3.27 Προϋπολογισμοί Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης.....	125-126
3.28 Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού.....	128
3.29 Ενοποιημένος Προϋπολογισμός ΟΤΑ.....	128
3.30 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης Δεκέμβριος 2019-Σεπτέμβριος.....	130

2021	
3.31 Εξέλιξη εκκρεμών επιστροφών φόρων Δεκέμβριος 2019-Σεπτέμβριος 2021	130
3.32 Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19 στην ελληνική οικονομία	132-133
3.33 Υποχρεώσεις που απορρέουν από Συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) που καταγράφονται εκτός προϋπολογισμού (off-balance sheet).....	138
3.34 Μη εξυπηρετούμενα δάνεια χορηγηθέντα από φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.....	138
4.1 Σύνθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης	140
4.2 Χρέος Γενικής Κυβέρνησης.....	141
4.3 Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης.....	141
4.4 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2021.....	142
4.5 Μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια χρέους Κεντρικής Διοίκησης	144
4.6 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης ως προς την υπολειπόμενη φυσική διάρκεια	144
4.7 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης	145
4.8 Καθαρή επίπτωση βραχυπρόθεσμου δανεισμού (ΕΓΕΔ και Repos) στο χρέος	145
4.9 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης.....	146
4.10 Εγγυήσεις, ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, καταπτώσεις και προμήθειες εγγυήσεων κατά τα έτη 2006-2021	153
5.1 Μετοχολόγιο Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ) ΑΕ	158
5.2 Στόχος εσόδων 2022	161
5.3 Προβολή τριμηνιαίων εσόδων	162
5.4 Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις	163
5.5 Πλάνο αποκρατικοποιήσεων	164
5.6 Έσοδα προγράμματος αποκρατικοποιήσεων	164
5.7 Μετοχολόγιο Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ	165
5.8 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Προνομιούχες μετοχές άρθρου 1 του ν. 3723/2008.....	165
5.9 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Εισηγμένες στο ΧΑ.....	166
5.10 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Μη εισηγμένες στο ΧΑ.....	166-167

Διαγράμματα

1.1 Σύγκριση των επιπτώσεων των δύο κρίσεων (τριμηνιαίο ΑΕΠ σε σταθερές τιμές και πληθωρισμός).....	20
1.2 Μηνιαία εξέλιξη εναρμονισμένου ΔΤΚ και υποδεικτών σε Ελλάδα και Ευρωζώνη (% μεταβολή έναντι του αντίστοιχου μήνα προηγούμενου έτους).....	22
1.3 Τελική δαπάνη των νοικοκυριών στην Ελλάδα, ανά σκοπό κατανάλωσης (% της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης)	25
1.4 Μηνιαίες εξαγωγές ταξιδιωτικού ισοζυγίου (τρέχουσες τιμές)	26
1.5 Συμμετοχή ομαδοποιημένων κλάδων της οικονομίας στη μείωση ΑΠΑ και απασχόλησης της οικονομίας το 2020 (ομαδοποίηση βάσει μεγέθους απωλειών ΑΠΑ)	28
1.6 Απόκλιση αξίας, όγκου και αποπληθωριστή ΑΕΠ από το προ πανδημίας επίπεδο σε Ελλάδα και Ευρωζώνη	32
3.1 Διορισμοί και Προσλήψεις προσωπικού κεντρικής διοίκησης που μισθοδοτείται απευθείας από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, περίοδος 2020-2021	78
3.2 Σχεδιασμός διορισμών και προσλήψεων για το προσωπικό της κεντρικής διοίκησης που μισθοδοτείται απευθείας από τον Τακτικό Προϋπολογισμό οικονομικού έτους 2022.....	79
3.3 Αποχωρήσεις τακτικών υπαλλήλων κεντρικής διοίκησης μισθοδοτούμενων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, περίοδος 2020-2022	80
4.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2021	143
4.2 Σύνθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2021.....	143
4.3 Δαπάνες για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης	146
4.4 Καμπύλη αποδόσεων τίτλων Ελληνικού Δημοσίου.....	147
4.5 Αποδόσεις 10ετών κρατικών τίτλων (ημερήσια στοιχεία-αποδόσεις).....	148
4.6 Αξία συναλλαγών στην ΗΔΑΤ γ' τρίμηνο 2021 (με βάση την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων)	149
4.7 Μηνιαίος όγκος συναλλαγών επί τίτλων του Δημοσίου στην ΗΔΑΤ	150
4.8 Εγγυήσεις, καταπτώσεις και ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο κατά τα έτη 2006-2021 (% του ΑΕΠ)	153

**Γνώμη του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου
(παρ. 4, άρθρο 42 του ν.4270/2014)**

Οι μακροοικονομικές και οι δημοσιονομικές προβλέψεις, πάνω στις οποίες βασίζεται το σχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού του οικονομικού έτους 2022, έχουν υιοθετηθεί από το Δημοσιονομικό Συμβούλιο.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις

Η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας από τη βαθιά ύφεση του 2020 λόγω της πανδημίας συνεχίζεται, ωστόσο γίνεται όλο και πιο ασύμμετρη, άνιση και ασυγχρόνιστη. Καθώς οι αποκλίσεις, τόσο μεταξύ χωρών όσο και μεταξύ περιφερειών εντείνονται, πλήττονται ιδιαίτερα αφενός οι χώρες με χαμηλότερο εισόδημα, όπου τα ποσοστά εμβολιασμού είναι συγκριτικά μικρότερα, και αφετέρου οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι σε τομείς με αυξημένη φυσική επαφή, όπου η ζήτηση δεν έχει ακόμη επανέλθει πλήρως. Την ίδια στιγμή, οι πολλαπλοί κίνδυνοι ως προς τις παγκόσμιες οικονομικές προοπτικές εντείνουν το κλίμα αβεβαιότητας, μετριάζοντας τη διαφαινόμενη ισχυρή ανάκαμψη μετά την επανεκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητας διεθνώς και εγείροντας σημαντικές προκλήσεις πολιτικής.

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεσή του για τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας (World Economic Outlook, Οκτώβριος 2021), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), πρόβη σε οριακή αναθεώρηση επί τα χείρω του ρυθμού μεταβολής του παγκόσμιου ΑΕΠ σε 5,9% για το 2021 (κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες έναντι της προηγούμενης έκθεσης, Ιουλίου 2021), ενώ διατήρησε αμετάβλητη την αντίστοιχη πρόβλεψη για το 2022, σε 4,9%. Η αναθεώρηση για το 2021 αποδίδεται, σε ό,τι αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες, κυρίως στις διαταράξεις που παρατηρούνται στις εφοδιαστικές αλυσίδες, ενώ σε ό,τι αφορά τις χαμηλού εισοδήματος αναπτυσσόμενες χώρες, κυρίως στην επιδείνωση της πανδημίας.

Αναλυτικότερα, στις αναπτυσσόμενες χώρες το ΔΝΤ εκτιμά ηπιότερη αύξηση του ΑΕΠ το 2021 έναντι των προβλέψεων Ιουλίου, σε 5,2% (από 5,6% προηγουμένως), και ελαφρώς αυξημένη το 2022, σε 4,5% (από 4,4% προηγουμένως). Συγκεκριμένα για τις ΗΠΑ, η προς τα χείρω αναθεώρηση του 2021 είναι μεγαλύτερη, σε 6,0% το 2021 (από 7,0% προηγουμένως), με συγκριτικά μικρότερη αναβάθμιση το 2022, σε 5,2% (από 4,9% προηγουμένως). Σε ό,τι αφορά στην Ευρωζώνη, οι οικονομικές προοπτικές προδιαγράφονται ευοίωνες, αντανakλώντας κυρίως την επανεκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητας, χάριν της προόδου του εμβολιαστικού προγράμματος. Ειδικότερα, προβλέπεται ρυθμός ανάπτυξης 5,0% το 2021 (0,4 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερος έναντι της έκθεσης Ιουλίου), με αμετάβλητη την πρόβλεψη για το 2022 σε 4,3%. Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οικονομία της Ευρωζώνης θα αναπτυχθεί ταχύτερα απ' ό,τι αναμενόταν για το 2021 και θα συνεχίσει να επεκτείνεται ισχυρά το 2022 (πίνακας 1.1). Στο πλαίσιο αυτό, το γεγονός ότι οι προβλέψεις της Επιτροπής για την ανάπτυξη στην Ελλάδα υπερβαίνουν τον μέσο όρο της Ευρωζώνης σταθερά για την τριετία 2021-2023 αναδεικνύει τη δυναμική της ελληνικής οικονομίας.

Στις αναδυόμενες αγορές και αναπτυσσόμενες οικονομίες, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις Οκτωβρίου του ΔΝΤ, προβλέπεται οριακά μεγαλύτερος ρυθμός ανάκαμψης το 2021 έναντι των προβλέψεων Ιουλίου, σε 6,4% το 2021 (από 6,3% προηγουμένως) και μικρή αντισταθμιστική αναθεώρηση για το 2022, σε 5,1% (από 5,2% προηγουμένως). Οι προοπτικές των αναδυόμενων οικονομιών διαφέρουν μεταξύ χωρών, με τις ασθενέστερες προβλέψεις να αφορούν στις ασιατικές αναδυόμενες οικονομίες, εν μέσω της εξάπλωσης της μετάλλαξης Δέλτα. Καλύτερες προοπτικές εκτιμά το ΔΝΤ για τις υπόλοιπες αναδυόμενες οικονομίες, εν μέσω υψηλότερων τιμών βασικών αγαθών, αύξησης της εξωτερικής ζήτησης από αναπτυσσόμενες οικονομίες και επεκτατικών οικονομικών πολιτικών. Η Κίνα, που είναι η πρώτη χώρα που επλήγη από την πανδημία αλλά επανήλθε στην κανονικότητα πολύ νωρίς, αναμένεται να αναπτυχθεί κατά 8,0% το 2021 και 5,6% το 2022, ελαφρώς ηπιότερα σε σχέση με την εκτίμηση Ιουλίου (8,1% και 5,7% αντίστοιχα). Για την Ινδία, οι τελευταίες εκτιμήσεις δεν παρουσιάζουν αναθεώρηση και δείχνουν ρυθμό μεγέθυνσης 9,5% το 2021 και 8,5% το 2022.

Μετά το 2022, σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ αναμένονται ηπιότεροι ρυθμοί ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας (3,3% το 2026), με ανάλογη τάση στο σύνολο τόσο των αναπτυγμένων χωρών (1,6%), όσο και των αναπτυσσόμενων (4,4%). Στις αναπτυγμένες οικονομίες, το παραγόμενο προϊόν προβλέπεται να ανακτήσει το προ-πανδημίας επίπεδο το 2022 και να το ξεπεράσει κατά 0,9% το 2024. Αντίθετα, στις αναπτυσσόμενες οικονομίες (εκτός της Κίνας) το παραγόμενο προϊόν προβλέπεται να παραμένει το 2024 κάτω από το επίπεδο των προ-πανδημίας προβλέψεων κατά 5,5 ποσοστιαίες μονάδες, αντανακλώντας τη, σε σύγκριση με τις αναπτυγμένες χώρες, βραδύτερη διάθεση των εμβολίων, καθώς και λιγότερο εκτεταμένη υποστηρικτική πολιτική.

Ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου αναμένεται να αυξηθεί κατά 9,7% το 2021, παραμένοντας αμετάβλητος έναντι των προβλέψεων Ιουλίου του ΔΝΤ, και κατά 6,7% το 2022, μειωμένος κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Ειδικότερα, ο ρυθμός αύξησης των εισαγωγών προβλέπεται, αφενός για τις προηγμένες οικονομίες, σε 9,0% το 2021 και 7,3% το 2022 (αναθεωρημένος επί τα χείρω κατά 0,7 και 0,3 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα), ενώ για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες σε 12,1% το 2021 (ανοδικά αναθεωρημένος κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες) και σε 7,1% το 2022 (μη αναθεωρημένος). Αντίστοιχα, ο ρυθμός μεταβολής των εξαγωγών, στις μεν αναπτυγμένες οικονομίες εκτιμάται από το ΔΝΤ σταθερά σε 8,0% το 2021 και 6,6% το 2022, στις δε αναπτυσσόμενες οικονομίες σε 11,6% για το 2021 (μεγαλύτερος κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες έναντι των προβλέψεων Ιουλίου) και για το 2022 σε 5,8% (μικρότερος κατά 0,9 ποσοστιαίες μονάδες).

Για την Ευρωζώνη, η εξωτερική ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών βάσει των εκτιμήσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Σεπτέμβριος 2021) αναμένεται να αυξηθεί κατά 9,2% το 2021, 5,5% το 2022 και 3,7% το 2023, αντανακλώντας αναβαθμισμένη δυναμική σε επίπεδο τριετίας έναντι των προηγούμενων προβλέψεων Ιουνίου 2021 (8,6%, 5,2% και 3,4% αντίστοιχα).

**Πίνακας 1.1 Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας
(% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)**

	2020	2021*	2022*
Παγκόσμιο ΑΕΠ	-3,1	5,9	4,9
ΑΕΠ ΕΕ**	-5,9	5,0	4,3
ΑΕΠ Ευρωζώνης**	-6,4	5,0	4,3
ΑΕΠ ΗΠΑ	-3,4	6,0	5,2
Παγκόσμιο Εμπόριο (αγαθά και υπηρεσίες)	-8,2	9,7	6,7
Πληθωρισμός			
α. Προηγμένες οικονομίες	0,7	2,8	2,3
β. Αναδυόμενες αγορές και αναπτυσσόμενες οικονομίες	5,1	5,5	4,9
Τιμή πετρελαίου (Brent, USD/barrel)**	43,4	71,6	78,9

Πηγές: IMF, World Economic Outlook (Οκτώβριος 2021)

* Εκτιμήσεις/Προβλέψεις

** Φθινοπωρινές προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Νοέμβριος 2021

Ο πληθωρισμός εμφάνισε σημαντική άνοδο κατά τη διάρκεια του 2021, κυρίως εξαιτίας των επιδράσεων χαμηλής βάσης του 2020 και της συσσωρευμένης ζήτησης που βρέθηκε σε ανισορροπία με την προσφορά, ωστόσο αναμένεται να επανέλθει στα προ-πανδημίας επίπεδα γύρω στα μέσα του 2022. Σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ, σε ό,τι αφορά τις αναπτυγμένες οικονομίες η αύξηση του πληθωρισμού αναμένεται να κορυφωθεί κατά τους τελευταίους μήνες του 2021, διαμορφούμενος σε 2,8% στο σύνολο του έτους, και στη συνέχεια να περιοριστεί σε περίπου 2% μέχρι τα μέσα του επόμενου έτους, ανερχόμενος κατά μέσο όρο σε 2,3% στο σύνολο του 2022. Στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, εκτιμάται μεγαλύτερο πρόσκαιρο άλμα του πληθωρισμού σε 6,8% προς το τέλος του 2021, που οδηγεί τον ρυθμό ανόδου των τιμών στο σύνολο του τρέχοντος έτους σε 5,5%, και ακολούθως μετριασμό του σε περίπου 4%, που τον οδηγεί χαμηλότερα στο σύνολο του 2022, σε 4,9%.

Στην ως άνω εξομαλυντική τάση συμβάλλουν οι μελλοντικές τιμές πετρελαίου, που δείχνουν υποχώρηση. Μετά την αύξηση της μέσης τιμής του αργού πετρελαίου κατά 59% το 2021 έναντι του 2020 (65,68 δολάρια το βαρέλι), το 2022 αναμένεται μείωση κατά 1,8% σε ετήσια βάση (64,52 δολάρια το

βαρέλι), με περαιτέρω συμπίεση να εκτιμάται ως το τέλος της μεσοπρόθεσμης περιόδου (στα 56,3 δολάρια το βαρέλι το 2026). Οι παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάσουν ανοδικότερα ή καθοδικότερα τις τιμές του πετρελαίου είναι ισορροπημένοι στο εγγύς μέλλον, με κύριους κινδύνους για περαιτέρω άνοδο τη χαμηλή παραγωγική δυναμικότητα παγκοσμίως και την παρατεταμένη στήριξη των τιμών από τον OPEC+. Παράγοντες καθοδικότερων εξελίξεων αποτελούν η εξάπλωση της μετάλλαξης Δέλτα, η μεγαλύτερη παραγωγή πετρελαίου από μη δεσμευόμενα μέλη του OPEC+ (Ιράν, Λιβύη, Βενεζουέλα) και η παραγωγή σχιστολιθικού πετρελαίου από τις ΗΠΑ. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η μέση τιμή του αργού πετρελαίου αναμένεται να αυξηθεί και να διαμορφωθεί σε 71,6 δολάρια το βαρέλι το 2021 και 78,9 δολάρια το βαρέλι το 2022 (πίνακας 1.1).

Εν κατακλείδι, αν και οι προοπτικές της παγκόσμιας και της ευρωπαϊκής οικονομίας προδιαγράφονται αισιόδοξες, περικλείουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, λόγω της συνύπαρξης τριών παράλληλων κρίσεων το τρέχον διάστημα (υγειονομική, ενεργειακή και κλιματική). Βασικοί κίνδυνοι που η πραγματοποίησή τους θα συμπίεζε την παγκόσμια ανάπτυξη, είναι αφενός μία δυσμενέστερη του αναμενόμενου εξέλιξη της υγειονομικής κρίσης, και αφετέρου μία πιο επίμονη καταγραφή πληθωριστικών πιέσεων (κυρίως στις αναπτυσσόμενες οικονομίες), η οποία θα συνοδευόταν από τον κίνδυνο της πρόωρης άρσης της ασκούμενης διευκολυντικής νομισματικής πολιτικής, με αύξηση των επιτοκίων και δημιουργία συνθηκών περαιτέρω οικονομικής δυσχέρειας και χρηματοπιστωτικής επιδείνωσης. Τέλος, στις πολλαπλές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η παγκόσμια οικονομία, τόσο βραχυχρόνια όσο και μακροχρόνια, περιλαμβάνονται η ενδεχόμενη διεύρυνση των μακροοικονομικών ανισορροπιών από τη μη σταδιακή άρση των δημοσιονομικών μέτρων στήριξης, και η δημιουργία «μόνιμων ουλών» στον παραγωγικό ιστό των οικονομιών ως κληροδότημα της πανδημικής κρίσης («scarring effects»).

Η ενιαία νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ

Μετά την πρωτοφανή συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρωζώνη στη διάρκεια του 2020 και τις αρχές του 2021, ως αποτέλεσμα της εξάπλωσης της πανδημίας και της αβεβαιότητας που τη συνόδευσε, της κατά διαστήματα αναζωπύρωσης των κρουσμάτων του ιού και των επακόλουθων μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης, η οικονομία στην Ευρωζώνη ανέκαμψε δυναμικά το δεύτερο τρίμηνο του 2021. Η ανάκαμψη συνεχίστηκε και το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, ενώ στο τέλος του έτους το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας αναμένεται να υπερβεί εκείνο προ της πανδημίας. Η επιτυχία του προγράμματος εμβολιασμού στην Ευρώπη συνετέλεσε αποφασιστικά προς την κατεύθυνση αυτή, επιτρέποντας το σχεδόν πλήρες άνοιγμα της οικονομίας που οδήγησε στην ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης και της παραγωγής των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, το πραγματικό ΑΕΠ στην Ευρωζώνη, αφού συρρικνώθηκε σε ετήσια βάση κατά 1,2% το α' τρίμηνο του 2021, ανέκαμψε δυναμικά κατά 14,2% το β' τρίμηνο και κατά 3,7% το γ' τρίμηνο του τρέχοντος έτους.

Η άνοδος του πληθωρισμού από τις αρχές του 2021 αποδίδεται σε παροδικούς κυρίως παράγοντες, όπως η εμφάνιση περιορισμών στη συνολική προσφορά σε συνδυασμό με την αναθέρμανση της εγχώριας ζήτησης, που αναμένεται να υποχωρήσουν σταδιακά στη διάρκεια του 2022. Οι υποκείμενες πληθωριστικές πιέσεις εκτιμάται ότι ενισχύονται σταδιακά, δεδομένης της συγκράτησης των μισθολογικών αυξήσεων. Ειδικότερα, ο ρυθμός πληθωρισμού στην Ευρωζώνη παρουσίασε κατά τη διάρκεια του 2021 σημαντική επιτάχυνση, κυρίως λόγω της έντονης αύξησης των τιμών της ενέργειας που έχει ξεκινήσει από τα μέσα περίπου του 2020, καθώς και των ελλείψεων σε υλικά, εξοπλισμό και επίσης σε εργατικά χέρια (Οκτώβριος 2021: 4,1%, Δεκ. 2020: -0,3%). Ο πυρήνας του πληθωρισμού (δηλ. ο ρυθμός μεταβολής των τιμών εκτός ενέργειας και ειδών διατροφής) ενισχύθηκε σημαντικά από τον Αύγουστο του 2021 και μετά (Οκτώβριος 2021: 2,1%, Δεκέμβριος 2020: 0,2%), ενώ και οι μακροπρόθεσμες πληθωριστικές προσδοκίες δείχνουν να ενισχύονται και τελευταία να πλησιάζουν το επίπεδο του 2%.

Οι κίνδυνοι για τις προοπτικές της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρωζώνη θεωρούνται γενικά ισορροπημένοι. Η οικονομική ανάκαμψη μπορεί να υπερβεί τις προσδοκίες εάν ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών και μειωθεί η αποταμίευση από τα τρέχοντα υψηλά επίπεδα, ή εάν υπάρξει ταχύτερη αποκλιμάκωση της πανδημίας. Ωστόσο, οι πληθωριστικές πιέσεις μπορεί να καταστούν περισσότερο επίμονες αν οι παρατηρούμενες διαταραχές από την πλευρά της προσφοράς μεταφραστούν

σε υψηλότερες του αναμενόμενου μισθολογικές αυξήσεις. Οι οικονομικές προοπτικές μπορεί επίσης να επιδεινωθούν εάν υπάρξει δυσμενής εξέλιξη της πανδημίας, γεγονός που θα καθυστερούσε το πλήρες άνοιγμα της οικονομίας, ή εάν οι ελλείψεις από την πλευρά της προσφοράς επιμείνουν περισσότερο δυσχεραίνοντας την παραγωγική διαδικασία.

Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες μακροοικονομικές προβολές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) (Σεπτέμβριος 2021), ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού αναμένεται να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης σε 2,2% για το 2021, σε 1,7% το 2022 και σε 1,5% το 2023. Ο πυρήνας του πληθωρισμού αναμένεται να ενισχυθεί σταδιακά μεσοπρόθεσμα, με τη στήριξη της διευκολυντικής νομισματικής πολιτικής.

Στη διάρκεια του 2021, το ΔΣ της ΕΚΤ δεν προέβη σε προσαρμογή των επιτοκίων πολιτικής, τα οποία είχαν ήδη διαμορφωθεί σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα.¹ Εξακολουθεί να κρίνεται αναγκαία η συνέχιση της διασφάλισης πολύ ευνοϊκών συνθηκών χρηματοδότησης για όλους τους τομείς της οικονομίας με την εφαρμογή πολύ διευκολυντικής κατεύθυνσης εκ μέρους της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Στη νομισματική χαλάρωση συνετέλεσαν οι εκτεταμένες παρεμβάσεις που υιοθετήθηκαν το 2020 από το Ευρωσύστημα για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας. Κεντρικό σημείο των παρεμβάσεων αυτών αποτέλεσε η διεξαγωγή του έκτακτου προγράμματος αγοράς τίτλων λόγω της πανδημίας (Pandemic Emergency Purchase Programme - PEPP), στο πλαίσιο του οποίου οι τίτλοι που έχει εκδώσει το Ελληνικό Δημόσιο κατέστησαν επιλέξιμοι για αγορά μετά τη χορήγηση παρέκκλισης από τις απαιτήσεις ελάχιστης πιστοληπτικής διαβάθμισης (waiver) από το ΔΣ της ΕΚΤ.

Ειδικότερα το 2021:

- συνεχίστηκαν οι καθαρές αγορές τίτλων με ρυθμό 20 δισ. ευρώ μηνιαίως υπό το τρέχον διευρυμένο πρόγραμμα αγοράς τίτλων (Asset Purchase Programme - APP), παράλληλα με την πολιτική πλήρους επανεπένδυσης των αποπληρωμών κεφαλαίου των τίτλων που λήγουν,
- συνεχίστηκε η διεξαγωγή καθαρών αγορών τίτλων στο πλαίσιο του έκτακτου PEPP, οι οποίες αναμένεται να διαρκέσουν τουλάχιστον μέχρι το τέλος Μαρτίου 2022 και συνολικά να ανέλθουν έως 1.850 δισ. ευρώ. Η επανεπένδυση των κεφαλαίων που αποπληρώνονται καθώς λήγουν τα χρεόγραφα που αγοράζονται μέσω του PEPP, προβλέπεται τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 2023. Οι αγορές υπό το PEPP πραγματοποιούνται με ευελιξία ως προς το είδος των περιουσιακών στοιχείων, τον χρόνο των αγορών και τη γεωγραφική περιοχή που αφορούν, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή μετάδοση της νομισματικής πολιτικής. Από τον Σεπτέμβριο του 2021 το ΔΣ της ΕΚΤ ανακοίνωσε ότι οι καθαρές αγορές υπό το PEPP θα διεξάγονται με κάπως χαμηλότερο ρυθμό από τα αμέσως προηγούμενα τρίμηνα,
- το Ευρωσύστημα εξακολούθησε να παρέχει άφθονη ρευστότητα με πολύ ευνοϊκούς όρους προς τους αντισυμβαλλόμενους του κυρίως μέσω των στοχευμένων πράξεων TLTRO III, οι οποίες υποβοηθούν τον τραπεζικό δανεισμό επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Με τις εν λόγω πράξεις, το Ευρωσύστημα μερίμνησε ώστε οι τράπεζες, οι οποίες για ένα χρονικό ορίζοντα που σχετίζεται με την πανδημία δεν θα μειώσουν τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, να επωφεληθούν από το χαμηλότερο (επί του παρόντος αρνητικό) επιτόκιο.

Τον Ιούλιο 2021 ολοκληρώθηκε η διαδικασία αναθεώρησης της στρατηγικής της νομισματικής πολιτικής. Η νέα στρατηγική υιοθετεί συμμετρικό στόχο για ρυθμό πληθωρισμού 2% μεσοπρόθεσμα, που σημαίνει ότι οι αρνητικές και οι θετικές αποκλίσεις του πληθωρισμού από τον στόχο αυτό είναι εξίσου ανεπιθύμητες. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, μεταξύ άλλων, επιβεβαίωσε ότι τα επιτόκια πολιτικής της ΕΚΤ εξακολουθούν να αποτελούν το πρωταρχικό μέσο άσκησης νομισματικής πολιτικής. Τα άλλα μέσα, όπως η παροχή ενδείξεων σχετικά με τη μελλοντική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής, οι αγορές στοιχείων ενεργητικού και οι πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης, τα οποία την τελευταία δεκαετία βοήθησαν στη μείωση των περιορισμών που δημιουργεί το

¹ Το επιτόκιο στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος και το επιτόκιο στην πάγια διευκόλυνση οριακής αναχρηματοδότησης παρέμειναν 0% και 0,25% αντίστοιχα, δηλ. στα επίπεδα στα οποία έχουν διαμορφωθεί από τον Μάρτιο του 2016 ενώ το επιτόκιο στη διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων έχει διαμορφωθεί σε -0,50% από τον Σεπτέμβριο του 2019.

κατώτατο επίπεδο των ονομαστικών επιτοκίων, θα εξακολουθήσουν να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της εργαλειοθήκης της ΕΚΤ και θα εφαρμόζονται κατά περίπτωση.

2. Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

2.1 Γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας

Το 2020 ήταν έτος ορόσημο για την παγκόσμια ιστορία και οικονομία. Ήταν το έτος της παγκόσμιας εξάπλωσης της νόσου Covid-19, η οποία εξελίχθηκε στη μεγαλύτερη πανδημία των τελευταίων τουλάχιστον εκατό ετών, που συνεχίζεται με την ίδια ένταση και το 2021. Η πανδημία οριοθέτησε νέους στόχους και επαναπροσδιόρισε τις προτεραιότητες της οικονομικής πολιτικής, ενώ ανέδειξε τη στενή εξάρτηση της οικονομικής πολιτικής από τις υγειονομικές συνθήκες που επικρατούν στην κοινωνία. Τα αποτελέσματα της υγειονομικής κρίσης καταγράφονται τόσο στον υγειονομικό τομέα, με τον αριθμό των κρουσμάτων και των θανάτων, όσο και στον οικονομικό τομέα, με τον αριθμό των επιχειρήσεων και εργαζομένων που αναγκάστηκαν να προβούν σε αναστολή λειτουργίας και εργασίας, με αποτέλεσμα τη βαθειά ύφεση του 2020.

Η κυβερνητική αντίδραση τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση της πανδημίας υπήρξε άμεση, με την εφαρμογή αυστηρών περιοριστικών μέτρων για τη μείωση της διασποράς με ταυτόχρονη παροχή ενισχυτικών οικονομικών μέτρων για την άμβλυνση των οικονομικών επιπτώσεων στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Το χαρακτηριστικό των οικονομικών μέτρων που εφαρμόστηκαν ήταν το πρωτοφανές ύψος τους και ο μεγάλος αριθμός των οικονομικών μονάδων (φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων) που καλύφθηκαν. Η έγκαιρη εφαρμογή τους σε εθνικό επίπεδο με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία υιοθέτησε και εφάρμοσε μέτρα ενίσχυσης και διευκόλυνσης των εθνικών πολιτικών, συνετέλεσαν στην άμβλυνση των επιπτώσεων της πανδημίας. Η υγειονομική κρίση απέδειξε ότι η συμβολή μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων είναι αποφασιστικής σημασίας. Ωστόσο είναι προφανές ότι δεν υπήρχε κάποιο σχέδιο σε διεθνές επίπεδο για προτεινόμενα συγκεκριμένα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής, ούτε προηγούμενη σχετική εμπειρία. Για αυτό το σκοπό τα κράτη μέλη κλήθηκαν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν σε πολύ στενά χρονικά περιθώρια τα δικά τους μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας. Σε αυτά τα πλαίσια η Ελληνική Κυβέρνηση και το Υπουργείο Οικονομικών σχεδίασε και υλοποίησε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα ένα πλούσιο πλέγμα μέτρων, για όλες τις πληττόμενες κοινωνικές ομάδες, το οποίο αναθεωρείτο σε μηνιαία βάση ακολουθώντας την πορεία της πανδημίας. Αξίζει να αναφερθεί ότι πολλά από αυτά τα πρωτοποριακά μέτρα υιοθετήθηκαν στη συνέχεια από άλλες χώρες διεθνώς.

Η προστασία κατά προτεραιότητα της ανθρώπινης ζωής από την ταχύτατη εξάπλωση του ιού SARS-CoV-2 έλαβε, λόγω της υψηλής μεταδοτικότητας του ιού, διαστάσεις πρωτόγνωρων μέτρων που αφορούσαν τις μετακινήσεις, την κινητικότητα, ακόμη και τις κοινωνικές επαφές των πολιτών, δηλαδή τις βασικές λειτουργίες του κοινωνικού ιστού της χώρας.

Στην Ελλάδα εφαρμόστηκαν αυστηρά περιοριστικά μέτρα απαγόρευσης της κυκλοφορίας και αναστολής λειτουργίας κλάδων επιχειρήσεων, κυρίως στις υπηρεσίες, σε τρεις διαφορετικές περιόδους, μία στην αρχή της εξάπλωσης της πανδημίας τον Μάρτιο-Απρίλιο του 2020 (η οποία διήρκεσε 6 εβδομάδες, πρώτο «lockdown»), δεύτερη στο τέλος του 2020 (η οποία διήρκεσε περίπου 7 εβδομάδες, δεύτερο «lockdown») και τρίτη στις αρχές του 2021 (η οποία κατέλαβε σχεδόν εξ ολοκλήρου το πρώτο τρίμηνο του 2021, ως παράταση του δεύτερου «lockdown») κατά αντιστοιχία των τριών κυμάτων της νόσου. Συνολικά οι αυστηροί περιορισμοί διήρκεσαν περίπου το 1/5 των συνολικών ημερών της περιόδου 2020-21.

Τα περιοριστικά μέτρα της οικονομικής δραστηριότητας επιδείνωσαν τις αισιόδοξες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, όπως είχαν αρχίσει να διαμορφώνονται το 2019 και στις αρχές του 2020, χάρη

στο κυβερνητικό αναπτυξιακό πρόγραμμα που είχε αρχίσει να εφαρμόζεται, μέσω της σταδιακής ελάφρυνσης των φόρων, ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και προώθησης επενδυτικών σχεδίων.

Από τον Μάρτιο του 2020, οι υγειονομικές επιπτώσεις που καταγράφηκαν ήταν δραματικές, παρά τις κατά γενική παραδοχή ικανοποιητικές προσπάθειες αντιμετώπισης και περιορισμού των επιπτώσεων από την κυβέρνηση, σύμφωνα με τις διεθνείς συγκρίσεις. Από υγειονομικής πλευράς, το αποτέλεσμα ήταν να σημειωθούν 138.850 επιβεβαιωμένα κρούσματα της νόσου και 4.838 θάνατοι για το σύνολο του έτους 2020. Από μακροοικονομικής πλευράς, καταγράφηκε η δεύτερη μεγαλύτερη ύφεση (9,0%) των τελευταίων δεκαετιών για την ελληνική οικονομία, υπολειπόμενη μόνο της μεγάλης ύφεσης του 2011 (10,1%) που σημειώθηκε την περίοδο της μεγάλης κρίσης του χρέους.

Στα επιμέρους χαρακτηριστικά της ύφεσης, από την πλευρά της ζήτησης, η συρρίκνωση των εξαγωγών υπηρεσιών και της ιδιωτικής κατανάλωσης επέδρασαν αρνητικά στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, ενώ η αντοχή που επέδειξαν οι εξαγωγές αγαθών και οι επενδύσεις, σε συνδυασμό με την αύξηση της δημόσιας κατανάλωσης, μετρίασαν ως ένα βαθμό τις μεγάλες απώλειες.

Από την πλευρά της προσφοράς, οι απώλειες υπήρξαν ιδιαίτερα εκτεταμένες στον τομέα των υπηρεσιών και κυρίως στους τομείς που συνδέονται τόσο με τον τουρισμό όσο και με την εγχώρια ζήτηση, όπως τα ταξίδια, η φιλοξενία, η εστίαση, η ψυχαγωγία και το λιανικό εμπόριο. Οι απώλειες στον δευτερογενή τομέα ήταν περιορισμένες, λόγω της καλύτερης απόδοσης δυναμικών μεταποιητικών κλάδων, όπως οι εταιρίες παραγωγής χημικών ουσιών και προϊόντων, φαρμακευτικών προϊόντων και σκευασμάτων και οι εταιρίες ηλεκτρονικών υπολογιστών και ηλεκτρολογικού εξοπλισμού, των οποίων η παραγωγή αυξήθηκε για την ικανοποίηση των έκτακτων αναγκών που δημιούργησε η πανδημία.

Από πλευράς του επιχειρηματικού τομέα, το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων κατέγραψαν μεγάλη πτώση του κύκλου εργασιών τους, με τις σημαντικότερες απώλειες να καταγράφονται στον τριτογενή τομέα. Ειδικότερα τον Μάρτιο 2020 τέθηκαν 210.217 επιχειρήσεις σε αναστολή λειτουργίας, με τον κύκλο εργασιών τους να συρρικνώνεται κατά 36,0%, έναντι μείωσης κατά 13,4% στο σύνολο της οικονομίας. Μεταξύ των δεκαπέντε καταγραφόμενων κλάδων σε αναστολή λειτουργίας, οι τέσσερις² ευθύνονται για το 95,8% της μείωσης τζίρου το 2020 λόγω των αναστολών, με βάση τα στοιχεία επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία: ο κλάδος καταλυμάτων (-4 δισ. ευρώ έναντι του 2019), λιανικού εμπορίου πλην οχημάτων (-1,7 δισ. ευρώ), τυχερών παιχνιδιών και στοιχημάτων (-1,4 δισ. ευρώ) και εστίασης (-0,6 δισ. ευρώ).

Οι συνέπειες αυτές θα ήταν πολύ μεγαλύτερες χωρίς το δίκτυο προστασίας που εφάρμοσε η κυβέρνηση, με ενισχυτικά μέτρα συνολικού ύψους 40 δισ. ευρώ τη διετία 2020-21 (23,1 δισ. ευρώ για το 2020 και 16,9 δισ. ευρώ για το 2021) για τον περιορισμό των επιπτώσεων στην οικονομική δραστηριότητα, τη στήριξη της απασχόλησης και του εισοδήματος των νοικοκυριών, την τόνωση της ρευστότητας των επιχειρήσεων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Τα μέτρα, που έλαβαν τη μορφή οικονομικής στήριξης³, αναστολής πληρωμής υποχρεώσεων⁴ και ενίσχυσης της ρευστότητας⁵, είχαν θετική συμβολή στη μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ η οποία εκτιμάται σε 7,1 ποσοστιαίες μονάδες για το 2020 και σε 4,8 ποσοστιαίες μονάδες για το 2021.

² Βάσει Κύκλου Εργασιών Επιχειρήσεων με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων σε Αναστολή Λειτουργίας λόγω της πανδημίας COVID-19 κατά NACE Αναθ. 2, Πειραματικές Στατιστικές, της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, Αύγουστος 2021.

³ Όπως, μεταξύ άλλων, η μείωση του ΦΠΑ σε κλάδους υπηρεσιών που σχετίζονται με τουρισμό και αναψυχή, οι αποζημιώσεις ειδικού σκοπού για πληττόμενους εργαζόμενους και η χρονική επέκταση του επιδόματος ανεργίας, η στήριξη του συστήματος υγείας και των δημόσιων μεταφορών, η χρηματοδότηση επιχειρήσεων με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής, το πρόγραμμα «Γέφυρα» για επιδότηση δανείων με υποθήκη την πρώτη κατοικία και ο μηχανισμός «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» για την οικονομική ενίσχυση βραχυχρόνιας εργασίας.

⁴ Όπως η αναστολή πληρωμών ΦΠΑ, φορολογικών υποχρεώσεων συμπεριλαμβανομένων δόσεων σε ρύθμιση και ασφαλιστικών εισφορών.

⁵ Το πρόγραμμα παροχής δανείων κεφαλαίου κίνησης προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις με διετή επιδότηση επιτοκίου λόγω πανδημίας από το ΤΕΠΙΧ II και το Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων Covid-19, στο πλαίσιο της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, με εγγυημένα δάνεια κεφαλαίου κίνησης για μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις.

Το ύψος των μέτρων ενίσχυσης εντάθηκε στο δεύτερο «lockdown» έναντι του πρώτου, με την αθροιστική επίδρασή τους στο τέταρτο τρίμηνο 2020 και στο πρώτο τρίμηνο 2021 να φτάνει το 6,2% του πραγματικού ΑΕΠ του 2020.

Πέραν των μέτρων ενίσχυσης, στη σταδιακή αποκλιμάκωση της επιβάρυνσης της οικονομίας μεταξύ των δύο lockdown εκτιμάται ότι συνέβαλαν: (α) η σταδιακή προσαρμογή των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες, με τη μεταστροφή επιχειρήσεων και νοικοκυριών σε νέους διαύλους κατανάλωσης (ηλεκτρονικό εμπόριο, click away, click in shop), (β) τα προοδευτικά λιγότερο αυστηρά μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης και η πιο χαλαρή εφαρμογή τους από τον πληθυσμό, όπως υποδηλώνεται από τους δείκτες κινητικότητας στην κοινότητα για τον Covid-19⁶, (γ) η τόνωση των προσδοκιών για τη λήξη της πανδημίας εν μέσω του σχεδιασμού και της υλοποίησης εμβολιαστικών προγραμμάτων διεθνώς.

Ακόμα, κατά τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων επιταχύνθηκε η ψηφιακή μετάβαση της οικονομίας, που υπαγορεύτηκε από την ανάγκη απομακρυσμένης πρόσβασης σε υπηρεσίες. Το ψηφιακό άλμα στο σύνολο της οικονομίας θέτει ωστόσο επιμέρους προκλήσεις για την περίοδο μετά την κρίση σε ό,τι αφορά την κάλυψη ανισοτήτων ως προς τη διάχυση των ψηφιακών τεχνολογιών και δεξιοτήτων μεταξύ κλάδων, μεγεθών επιχειρήσεων και ομάδων εργατικού δυναμικού.

Σε σύγκριση με τις απώλειες σε όρους προϊόντος, οι επιπτώσεις της πανδημίας στην αγορά εργασίας ήταν ηπιότερες λόγω της αντισταθμιστικής δράσης των δημοσιονομικών μέτρων, τα οποία στόχευαν στη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας. Οι ενεργητικές πολιτικές στήριξης της απασχόλησης που εφαρμόστηκαν το 2020 και συνεχίζονται το 2021, με έμφαση στην επιδότηση των εισοδημάτων μισθωτών και ελεύθερων επαγγελματιών και ταυτόχρονα στην αποτροπή απολύσεων, είχαν ως αποτέλεσμα όχι μόνο τη συγκράτηση αλλά και τη μείωση του ποσοστού ανεργίας. Στο σύνολο του 2020, το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε σε 16,3%, από 17,3% το 2019. Αντίστοιχα, στο τελευταίο τρίμηνο του 2020 η ανεργία ανερχόταν σε 16,1% ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού, έναντι 16,6% στο τελευταίο τρίμηνο του 2019 (πριν την πανδημία).

Το 2021 σηματοδοτεί τη σταδιακή μετάβαση σε μια νέα πραγματικότητα. Από υγειονομικής πλευράς, η έναρξη του μαζικού εμβολιασμού υπήρξε ορόσημο στην παγκόσμια προσπάθεια να τεθεί υπό έλεγχο η διασπορά της νόσου και να επιλυθεί η υγειονομική κρίση. Στην Ελλάδα, το 2021 ξεκίνησε με ιδιαίτερη αισιοδοξία ως προς την αντιμετώπιση της πανδημίας, καθώς άρχισε η υλοποίηση του προγράμματος «Ελευθερία» για τον εμβολιασμό του πληθυσμού, όμως οι μεταλλάξεις του ιού επέφεραν τρίτο και τέταρτο κύμα εξάπλωσης της νόσου και νέα περιοριστικά μέτρα, περισσότερο σε τοπικό επίπεδο. Τα νέα περιοριστικά μέτρα ήταν σαφώς ηπιότερα σε σχέση με το 2020, όπως προκύπτει από τη μεγαλύτερη κινητικότητα των πολιτών και τη λειτουργία της βιομηχανίας και των κατασκευών.

Το δίκτυο προστασίας της κυβέρνησης συνεχίζεται για όλο το 2021, ενώ ο εμβολιασμός της πλειοψηφίας του πληθυσμού απέτρεψε νέο καθολικό περιορισμό των μετακινήσεων και της οικονομικής δραστηριότητας στα πρότυπα του 2020. Σημαντική επίσης ήταν η πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης για την καθιέρωση του πιστοποιητικού εμβολιασμού, η οποία σε συνδυασμό με τους ελέγχους για τη διασπορά της νόσου επέτρεψε την ασφαλή επανεκκίνηση του τουρισμού.

Ήδη τα αποτελέσματα του πρώτου εξαμήνου στο οικονομικό πεδίο είναι ευνοϊκά, καθώς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε σταθερές τιμές αυξάνεται κατά 6,3%, ενώ για το σύνολο των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων της οικονομίας, ο κύκλος εργασιών το πρώτο εξάμηνο του 2021 ανήλθε σε 141,9 δισ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 11,1% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2020, που είχε ανέλθει σε 127,7 δισ. ευρώ, παρά το γεγονός ότι στο πρώτο τρίμηνο του 2021 υπήρχε περιορισμός της δραστηριότητας, ενώ το πρώτο τρίμηνο του 2020 η οικονομία ήταν σε τροχιά ανάπτυξης.

Στο υγειονομικό σκέλος, οι εξελίξεις ήταν αντίθετες των οικονομικών εξελίξεων, καθώς στο πρώτο εξάμηνο του 2021 καταγράφηκαν 283.606 επιβεβαιωμένα κρούσματα της νόσου και 7.849 θάνατοι,

⁶ "Αναφορά Κινητικότητας Κοινότητας για τον COVID-19" της Google.

ως αποτέλεσμα της αυξημένης μεταδοτικότητας της μετάλλαξης «Δέλτα» του ιού και του ποσοστού του μη εμβολιασμένου πληθυσμού.

Η εμφάνιση της πανδημίας ανέτρεψε την πορεία ήπιας ανάκαμψης στην οποία είχε εισέλθει η ελληνική οικονομία μετά τη μακρά περίοδο της κρίσης χρέους και της δημοσιονομικής προσαρμογής. Σε αντίθεση όμως με την παρατεταμένη ύφεση που σημειώθηκε στην κρίση χρέους, η οποία διήρκησε 8 χρόνια (2009-2016), με μοναδική αναλαμπή το 2014 (ανάπτυξη 0,5%), η ύφεση την περίοδο της πανδημίας διήρκησε ένα έτος (2020), σημειώνοντας ανάκαμψη τύπου V (διάγραμμα 1.1). Οι πρόσφατες εξελίξεις των δεικτών και των στοιχείων των εθνικών λογαριασμών για το 2021 δείχνουν ότι η οικονομία ανακάμπτει και επιβεβαιώνουν ότι η πρόσφατη ύφεση δεν θα έχει τις μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις της προηγούμενης κρίσης. Για το 2021 προβλέπεται ανάκαμψη 6,9%, που αντιστοιχεί στην ανάκτηση άνω των δύο τρίτων των απωλειών όγκου ΑΕΠ του 2020 (69,5%), παρά το «lockdown» του πρώτου τριμήνου του έτους.

Διάγραμμα 1.1 Σύγκριση των επιπτώσεων των δύο κρίσεων (τριμηνιαίο ΑΕΠ σε σταθερές τιμές και πληθωρισμός)

Πηγή: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί και Δείκτες Τιμών (Ελληνική Στατιστική Αρχή)

Χαρακτηριστική είναι και η συγκριτική πορεία του πληθωρισμού κατά τις περιόδους των δύο κρίσεων. Την περίοδο της κρίσης χρέους και της δημοσιονομικής προσαρμογής, σημειώθηκε μείωση των εισοδημάτων με αποτέλεσμα την παρατεταμένη μείωση της συνολικής ζήτησης, με επακόλουθο τη σταδιακή μείωση του πληθωρισμού. Σε αντίθεση, κατά την κρίση της πανδημίας ο περιορισμός της οικονομικής δραστηριότητας αντισταθμίστηκε ως προς τις εισοδηματικές επιπτώσεις του από τα κυβερνητικά μέτρα, με επακόλουθο την αύξηση των καταθέσεων, και την άμεση αποσυμπίεση της ζήτησης μετά τη λήξη των μέτρων, με αποτέλεσμα την αποφυγή ενός αποπληθωριστικού σπινάλ.

Μάλιστα, κατά τη διάρκεια του 2021 παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά επί σειρά ετών (εξωγενείς) πληθωριστικές πιέσεις τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και σε άλλες προηγμένες οικονομίες, λόγω της διεθνούς αύξησης των τιμών στην ενέργεια αλλά και σε βασικά αγαθά, πρώτες ύλες, και κόστη μεταφορών, εν μέσω της αναθέρμανσης της ζήτησης και των υφιστάμενων διαταραχών στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες.

Τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, οι πληθωριστικές πιέσεις αναμένεται να είναι παροδικές και να εξασθενίσουν κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου του 2022, με τη στενή παρακολούθηση του φαινομένου να είναι ωστόσο επιβεβλημένη ώστε να μην παραβλεφθούν οι κίνδυνοι μιας πιο μόνιμης πληθωριστικής τάσης. Πάντως, την τρέχουσα περίοδο η ΕΚΤ αποδίδει το φαινόμενο κυρίως σε μεταβατικούς παράγοντες⁷, όπως σε επιδράσεις βάσης από τη μείωση τιμών του 2020 εξαιτίας της συμπίε-

⁷ Σε συμφωνία με την αλλαγή της στρατηγικής της ΕΚΤ ως προς τον στόχο πληθωρισμού σε συμμετρική (Ιούλιος 2021), που σημαίνει ότι η μεσοπρόθεσμα αρνητική απόκλιση του πληθωρισμού έναντι του 2% θεωρείται πλέον εξίσου ανεπιθύμητη με την προς τα πάνω απόκλιση, απομακρύνοντας μια πρόωρη αυστηροποίηση της νομισματικής πολιτικής.

σμένης ζήτησης κατά τη διάρκεια της πανδημίας, και στην τρέχουσα ζήτηση που υπερβαίνει την προσφορά σε ορισμένους κλάδους καθώς οι οικονομίες αναθερμαίνονται με ταχείς ρυθμούς.

Το μέγεθος των ανατιμήσεων σε όρους γενικού επιπέδου τιμών (βάσει Εν. ΔΤΚ) στην Ελλάδα είναι έως σήμερα μικρότερο έναντι του μέσου όρου της Ευρωζώνης, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 1.2, ενώ αντίστοιχη τάση μεταξύ Ελλάδας και Ευρωζώνης καταγράφεται όσον αφορά τους υποδείκτες πετρελαίου και ηλεκτρικής ενέργειας για την περίοδο διαθέσιμων συγκρίσιμων στοιχείων (Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2021). Αντίθετα, η πορεία της τιμής φυσικού αερίου εμφανίζεται συγκριτικά πιο ανοδική στην Ελλάδα το τελευταίο διάστημα. Η εξέλιξη αυτή ενσωματώνει την επίδραση χαμηλής βάσης του 2020, ωστόσο δημιουργεί προβληματισμό δεδομένου του επερχόμενου χειμώνα και της, σε διεθνές επίπεδο, δυναμικής επίδρασης στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι βραχυχρόνιες ανοδικές πιέσεις στις τιμές αναμένεται να επιβαρύνουν τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς και το κόστος παραγωγής των επιχειρήσεων, ιδίως τα ευάλωτα νοικοκυριά⁸ και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που προσπαθούν να ανακάμψουν από τις επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης, καθώς και τη βιομηχανία, και τον κλάδο των μεταφορών και της κινητικότητας. Προς αντιμετώπιση του φαινομένου, στις 13 Οκτωβρίου 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε μία εργαλειοθήκη άμεσων⁹ και μεσοπρόθεσμων¹⁰ μέτρων, με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να καλεί τα κράτη-μέλη να την αξιοποιήσουν με επείγοντα τρόπο.

Στο ίδιο πλαίσιο αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης, η ελληνική κυβέρνηση έχει ήδη προχωρήσει σε μέτρα στήριξης της αγοραστικής δύναμης των πολιτών. Μεταξύ αυτών είναι η αύξηση του επιδόματος θέρμανσης (πετρέλαιο, φυσικό αέριο) υπό αναθεωρημένες παραμέτρους εισοδηματικών και περιουσιακών κριτηρίων επιλεξιμότητας, που ανεβάζουν τον αριθμό των καλυπτόμενων νοικοκυριών άνω του ενός εκατομμυρίου και με εύρος αύξησης μεταξύ 36% (για νοικοκυριά άνευ τέκνων) και 68% (για νοικοκυριά με τρία τέκνα). Επιπλέον, μέσω της σύστασης του Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης θεσμοθετήθηκε η επιδότηση της τιμολογητέας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος των νοικοκυριών, προκειμένου να απορροφηθεί μέρος των ανατιμήσεων στην ηλεκτρική ενέργεια.

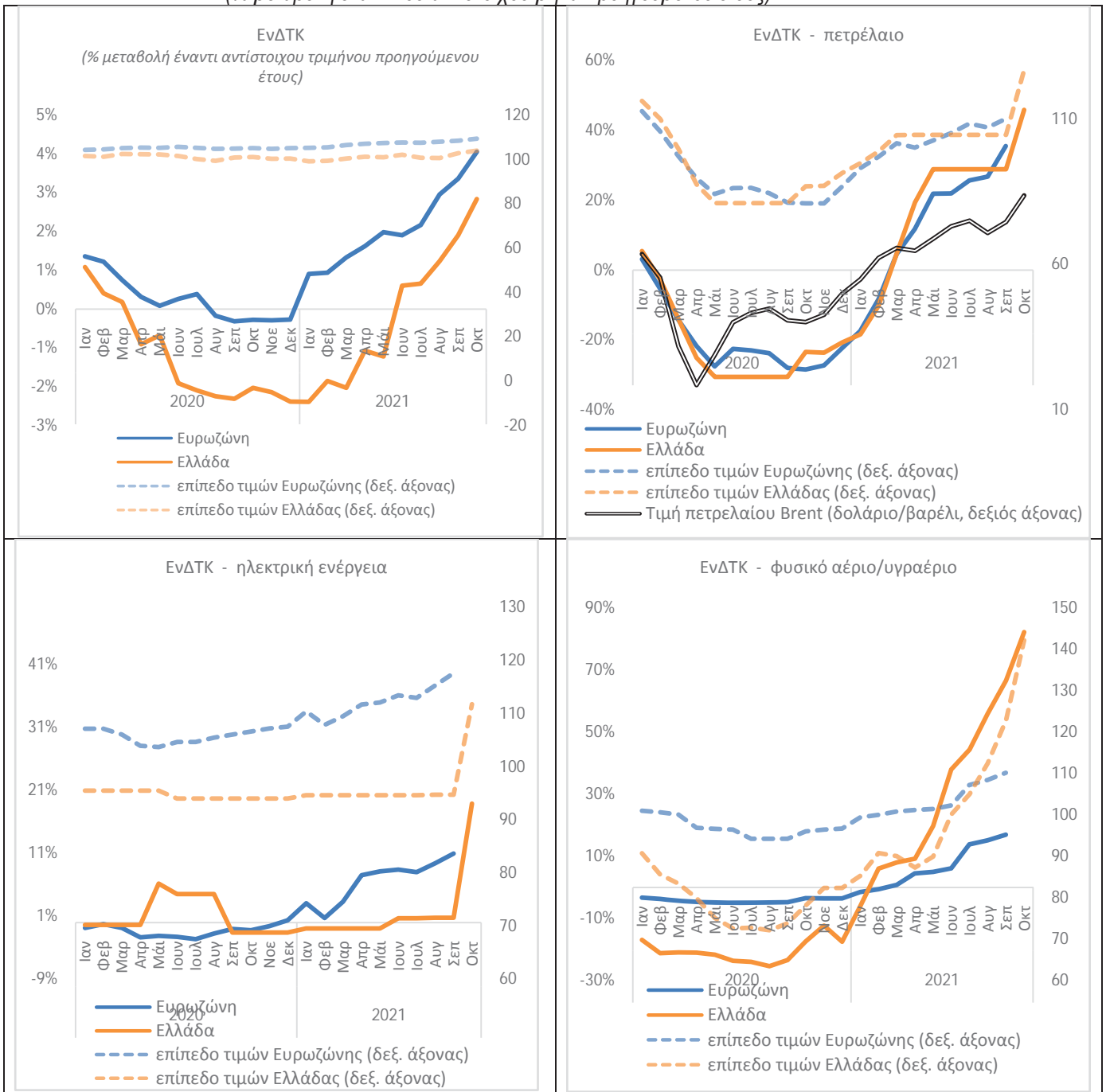
Στην κρίση της πανδημίας και των καταλοίπων της, πρέπει γενικότερα να τονιστεί ο σημαντικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η οποία με τις πολιτικές που ενέκρινε ενίσχυσε τους βαθμούς ελευθερίας των εθνικών κυβερνήσεων για επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Συγκεκριμένα η ΕΕ έλαβε από την αρχή της κρίσης σημαντικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση του οικονομικού σκέλους της κρίσης, μέσω της χαλάρωσης των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών κανόνων, της άρσης των περιορισμών στην παροχή κρατικών ενισχύσεων και εγγυήσεων για τη δανειοδότηση επιχειρήσεων, της λήψης δημοσιονομικών μέτρων για την εργασία και έγκρισης των μέτρων ρευστότητας που εφαρμόζαν οι κυβερνήσεις.

⁸ Ενεργειακά φτωχά, και μικρού και μεσαίου εισοδήματος νοικοκυριά, τα οποία δαπανούν σημαντικά υψηλότερα μερίδια των εισοδημάτων τους για ενέργεια.

⁹ Εισοδηματικής στήριξης έκτακτης ανάγκης και αποφυγής αποσυνδέσεων από το δίκτυο, φορολογίας, κρατικών ενισχύσεων, και ενίσχυσης της εποπτείας της αγοράς.

¹⁰ Μέσω μέτρων αύξησης της δυναμικότητας αποθήκευσης και της ανθεκτικότητας του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ, καθώς και μέτρων αύξησης των επενδύσεων στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και στην ενεργειακή απόδοση.

Διάγραμμα 1.2: Μηνιαία εξέλιξη Εναρμονισμένου ΔΤΚ και υποδεικτών σε Ελλάδα και Ευρωζώνη (% μεταβολή έναντι του αντίστοιχου μήνα προηγούμενου έτους)

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Eurostat (για την Ευρωζώνη: διαθέσιμα στοιχεία υποδεικτών Εν.ΔΤΚ έως τον Σεπτέμβριο του 2021, για την Ελλάδα: έως τον Οκτώβριο 2021)

Ιδιαίτερα πρέπει να τονιστεί η πρωτοβουλία της ΕΕ για την χαλάρωση των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών κανόνων, δεδομένου ότι η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας σε συνδυασμό με το κόστος των μέτρων ενίσχυσης της οικονομίας, ήταν προδιαγεγραμμένο ότι θα επιφέρουν σημαντική αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του χρέους των κρατών-μελών. Η αποτελεσματικότητα της πρωτοβουλίας αυτής τονίζει την ανάγκη απλοποίησης των δημοσιονομικών κανόνων, όταν επανέλθουν σε λειτουργία μετά την κρίση, σε νέες βάσεις που θα διασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών και την ενίσχυση της εφαρμογής αξιόπιστων αντικυκλικών δη-

μοσιονομικών πολιτικών, προσφέροντας ευελιξία στην αντιμετώπιση κρίσεων, ενώ ταυτόχρονα θα προστατεύουν και θα ενθαρρύνουν τις επενδύσεις.

Η άλλη σημαντική πρωτοβουλία της ΕΕ είναι η δημιουργία του μηχανισμού ανάκαμψης Next Generation EU (NGEU). Το NGEU και κυρίως ο χρηματοδοτικός μηχανισμός μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility – RRF) προσφέρουν σε όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ τους απαραίτητους κεφαλαιακούς πόρους για ισχυρότερη και ανθεκτικότερη ανάπτυξη. Το NGEU λειτουργεί έμμεσα και ως μηχανισμός δημοσιονομικών μεταβιβάσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο μηχανισμός θα χρηματοδοτηθεί για πρώτη φορά, μέσω κοινής έκδοσης χρέους, γεγονός που ενισχύει τις κατάλληλες συνθήκες για την αναθεώρηση του συνολικού πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ.

Μετά την έγκριση του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας («Ελλάδα 2.0») από την ΕΕ στις 17 Ιουνίου 2021, έχει ανοίξει ο δρόμος για την υλοποίηση του καθοριστικού αυτού αναπτυξιακού εργαλείου. Βάσει του σχεδίου, τα συνολικά 17,8 δισ. ευρώ των επιχορηγήσεων και 12,7 δισ. ευρώ των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την περίοδο 2021-2026 αναμένεται να κινητοποιήσουν πολλαπλάσιους επενδυτικούς πόρους μέσω αναπτυξιακών επενδυτικών προγραμμάτων υψηλής προστιθέμενης αξίας και μεταρρυθμίσεων, εντασσόμενων σε τέσσερις πυλώνες (πράσινης μετάβασης, ψηφιακής μετάβασης, απασχόλησης/δεξιοτήτων και κοινωνικής συνοχής, ιδιωτικών επενδύσεων και μετασχηματισμού της οικονομίας).

Καθοριστικός επίσης ήταν και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) στην κρίση της πανδημίας, με τη διευκολυντική ενιαία νομισματική πολιτική της, από τα οφέλη της οποίας δεν αποκλείστηκε κανένα κράτος-μέλος, να ενισχύεται, μεταξύ άλλων, από την υλοποίηση του έκτακτου προγράμματος αγοράς τίτλων λόγω της πανδημίας (PEPP). Το πρόγραμμα αναμένεται να συνεχιστεί τουλάχιστον ως τον Μάρτιο του 2022, ενώ ακόμα και μετά τη λήξη του, η ΕΚΤ προτίθεται να επανεπενδύει τα ομόλογα του χαρτοφυλακίου της τουλάχιστον έως το τέλος του 2023. Το γεγονός αυτό επεκτείνει χρονικά το όφελος της τρέχουσας νομισματικής πολιτικής για την Ελλάδα, διατηρώντας το κόστος δανεισμού της χαμηλό για περίοδο που αγγίζει το κατ' εκτίμηση χρονικό σημείο επανάκτησης επενδυτικής βαθμίδας¹¹ και συμπερίληψης των ελληνικών ομολόγων στο τακτικό πρόγραμμα αγοράς της ΕΚΤ (Asset Purchase Program). Σημαντική ήταν και η ευελιξία την οποία παρείχε ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (SSM) στην κρίση της πανδημίας, επιτρέποντας στις τράπεζες να χρησιμοποιήσουν τα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας τους, γεγονός που τις βοήθησε να διατηρήσουν την παροχή ρευστότητας στην πραγματική οικονομία και να αντιμετωπίσουν τις ζημιές που τους προκάλεσε η πανδημία.

Ο συνδυασμός των πολιτικών της ΕΕ και της ΕΚΤ, σε συνδυασμό με τον σταθερό προσανατολισμό της εθνικής οικονομικής πολιτικής στη στήριξη της επιχειρηματικότητας, οδήγησε σε αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας από τέσσερις οίκους αξιολόγησης μέσα στην πανδημία¹² και στην προσέλκυση σημαντικών επενδύσεων (π.χ. Microsoft, Pfizer, Cisco, Digital Realty, Deloitte, Volkswagen κ.ά.).

Η θετική αξιολόγηση της ελληνικής οικονομίας τόσο από τους οίκους αξιολόγησης, όσο και στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας¹³, διευκόλυνε κατά τη διάρκεια του 2021 τη χρηματοδότηση μεγάλου μέρους της επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής μέσω των αγορών, βάσει της πολιτικής στόχευσης για διατήρηση υψηλών ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας. Από την αρχή του 2021 ως τον Οκτώβριο, διενεργήθηκαν συνολικά πέντε νέες επιτυχημένες έξοδοι της Ελλάδας στις αγορές (Ιανουα-

¹¹ Σε κάθε περίπτωση, η επανάκτηση συναρτάται με την εξυγίανση των ισολογισμών των ελληνικών τραπεζών και την περαιτέρω μείωση του αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων.

¹² Μεταξύ των οποίων τρεις αναβαθμίσεις εντός του τρέχοντος έτους, από τους οίκους Scope Ratings (από BB σε BB+) και DBRS (από BB χαμηλό σε BB, με θετικές προοπτικές), τον Σεπτέμβριο 2021, και Standard and Poor's (από BB- σε BB με θετικές προοπτικές), τον Απρίλιο 2021.

¹³ Στην 11^η Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας (Σεπτέμβριος 2021), οι θεσμοί αναγνωρίζουν την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας με ρυθμούς ταχύτερους απ' ό,τι αναμενόταν, και την καταγραφή προόδου στην υλοποίηση των δεσμεύσεων και της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας της χώρας, παρά τις δύσκολες συνθήκες που προκάλεσε η πανδημία.

ρίου, Μαρτίου, Μαΐου, Ιουνίου και Σεπτεμβρίου). Από αυτές, έχουν αντληθεί συνολικά 14 δισ. ευρώ με όρους που καταδεικνύουν την περαιτέρω εξομάλυνση της ελληνικής καμπύλης αποδόσεων¹⁴ παρά τη δυσμενή συγκυρία.

Συμπερασματικά η κρίση της πανδημίας, παρά το τεράστιο υγειονομικό κόστος σε ανθρώπινες ζωές, ανέδειξε τα πλεονεκτήματα της κοινής ευρωπαϊκής δημοσιονομικής διακυβέρνησης, της αλληλοβοήθειας μεταξύ κρατών-μελών, της συνεργασίας δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής, αλλά και το σημαντικό ρόλο της εθνικής κρατικής αρωγής σε έκτακτες καταστάσεις.

Σε εθνικό επίπεδο η υγειονομική και οικονομική κρίση ανέδειξε την ανάγκη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, σε τομείς όπου η χώρα υστερούσε. Ειδικότερα η πανδημία επέσπευσε αναγκαίες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες σε κανονικές περιόδους θα απαιτούσαν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα εφαρμογής. Τέτοιες μεταρρυθμίσεις είναι:

- Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της οικονομίας, ώστε να μειωθεί και το ψηφιακό χάσμα της χώρας σε σχέση με τον μέσο όρο των κρατών-μελών της ΕΕ.
- Η αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών και ηλεκτρονικών αγορών, ενισχύοντας το ηλεκτρονικό εμπόριο και διαμορφώνοντας νέα καταναλωτικά πρότυπα.
- Ο εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα. Στη διάρκεια της πανδημίας δημιουργήθηκαν συνθήκες επιτάχυνσης του ψηφιακού μετασχηματισμού του δημόσιου τομέα. Αναπτύχθηκαν δημόσιες πρωτοβουλίες με ευρύτερη αποδοχή, ιδιαίτερα στον τομέα της υγείας και της εκπαίδευσης. Ο εκσυγχρονισμός (ηλεκτρονικά βιβλία, ηλεκτρονική τιμολόγηση, μεταρρύθμιση του συστήματος αντικειμενικού προσδιορισμού αξιών ακινήτων κ.ά.) θα έχει και ευρύτερα θετικά αποτελέσματα, όπως είναι η διεύρυνση της φορολογικής βάσης (από κοινού με τη χορήγηση κινήτρων υπέρ των ηλεκτρονικών συναλλαγών).
- Η επίσπευση δομικών αλλαγών στην αγορά εργασίας. Η απασχόληση γίνεται πιο ευέλικτη και προσφέρεται εξ αποστάσεως μέσω της τηλεργασίας, ενώ οι «ψηφιακοί νομάδες» θα αποτελέσουν τη νέα τάση στις σύγχρονες μορφές απασχόλησης. Πριν την πανδημία, η Ελλάδα ήταν μία από τις χώρες με τα χαμηλότερα ποσοστά τηλεργαζομένων στην Ευρώπη: το 2019 κατατασσόταν 20η στην ΕΕ-27 ως προς το ποσοστό των ατόμων που εργάζονται τακτικά ή κάποιες φορές από το σπίτι (5,2%), με το ποσοστό αυτό να είναι σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ-27 (14,4%).
- Η Ελλάδα ήταν από τις πρώτες χώρες στην κατάρτιση Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, για τη βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων του NGEU, σε συνάφεια και συμπληρωματικότητα με το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027. Οι συνολικοί διαθέσιμοι πόροι (εκτιμώνται σε 70 δισ. ευρώ για τα επόμενα επτά έτη) αναμένεται να αποτελέσουν τον κινητήριο μοχλό για την κάλυψη του μεγάλου κενού σε επενδύσεις, παραγωγικότητα και απασχόληση.

Τέλος, βασικοί στόχοι της οικονομικής πολιτικής για το έτος 2022 θα είναι η διατήρηση υψηλού ρυθμού ανάκαμψης (με κύριους μοχλούς την αναθερμασμένη κατανάλωση των νοικοκυριών, τις επενδύσεις και τις εξαγωγές), η συνέχιση της εξυγίανσης του χρηματοοικονομικού τομέα (με μείωση του ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων) και η σταδιακή επίτευξη δημοσιονομικής ισορροπίας.

¹⁴ Η έκδοση Μαρτίου 2021 ήταν τριακονταετής για πρώτη φορά από το 2007, με προσφορές που ξεπέρασαν το δεκαπλάσιο του στόχου, ενώ στην έκδοση πενταετούς ομολόγου Μαΐου 2021 το κουπόνι διαμορφώθηκε στο 0% για πρώτη φορά στα ελληνικά χρονικά. Τον Ιούνιο 2021, η επανέκδοση του δεκαετούς ομολόγου του Ιανουαρίου, αξίας 2,5 δισ. ευρώ, προσέλκυσε δωδεκαπλάσιες προσφορές (άνω των 30 δισ. ευρώ), που αποτελούν ρεκόρ βιβλίου προσφορών μεταξύ όλων των συναλλαγών του ελληνικού δημοσίου. Τέλος, τον Σεπτέμβριο του 2021 κατά την επανέκδοση του πενταετούς και τριακονταετούς ομολόγου, ύψους 2,5 δισ. ευρώ, οι πάνω των 300 εγγραφές προσφορών κατέδειξαν το διεθνές επενδυτικό ενδιαφέρον, με άνω του 80% να αποτελούν θεσμικούς επενδυτές.

2.2 Οι εξελίξεις το 2020

Κατά τη δεύτερη εκτίμηση των ετήσιων Εθνικών Λογαριασμών για το 2020 (Οκτώβριος 2021), η Ελληνική Στατιστική Αρχή αναθεώρησε την οικονομική ύφεση του 2020 από το 8,2% στο 9,0%. Σε ονομαστικούς όρους, η αναθεώρηση της ύφεσης ήταν σημαντικά μικρότερη, από 9,6% σε 9,8% σε ετήσια βάση, λόγω της προς τα πάνω αναθεώρησης του αποπληθωριστή ΑΕΠ από -1,5% σε -0,8%.

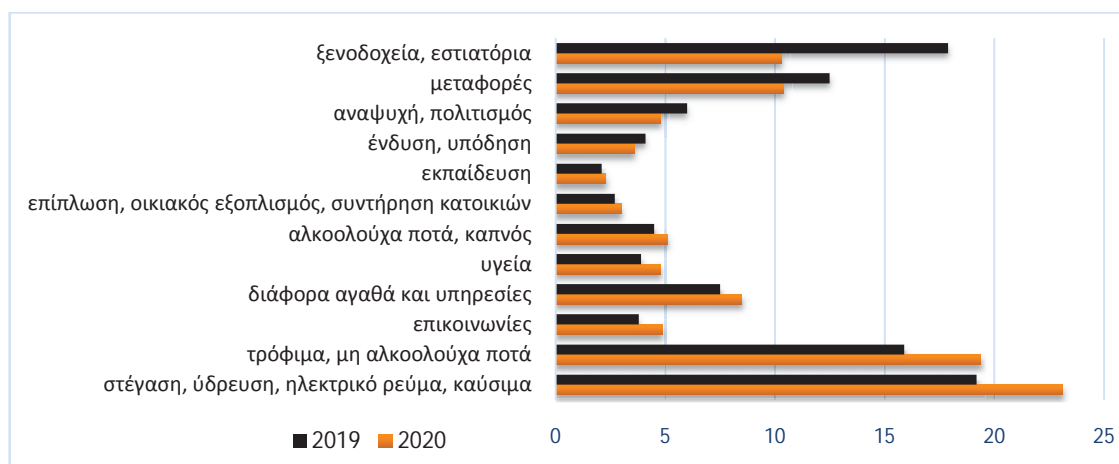
Η προς το χείρον αναθεώρηση του πραγματικού ΑΕΠ προήλθε από τη νέα εκτίμηση για μεγαλύτερη συρρίκνωση της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης (κατά 2,7%), της απασχόλησης με σχέση εξαρτημένης εργασίας (κατά 0,8% έναντι της πρώτης εκτίμησης του Μαρτίου 2021) και των αμοιβών μισθωτής εργασίας (κατά 1,6%). Αντίθετα, ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των εξαγωγών υπηρεσιών και των επενδύσεων αναθεωρήθηκε οριακά προς το βέλτιον (κατά 0,4% και 0,3% αντίστοιχα), ενώ ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της δημόσιας κατανάλωσης συμπίεστηκε μόνο οριακά έναντι της πρώτης εκτίμησης, κατά 0,1%.

Η ιδιωτική κατανάλωση και οι καθαρές εξαγωγές υπηρεσιών (τουρισμός, μεταφορές) συνέχισαν βάσει των αναθεωρημένων στοιχείων να αποτελούν τα κανάλια διάχυσης των επιπτώσεων της πανδημίας στην οικονομία το 2020, με τις αθροιστικές απώλειές τους να υπερβαίνουν σε αρνητική συμβολή το τελικώς διαμορφούμενο ύψος της ύφεσης κατά 3,8 ποσοστιαίες μονάδες. Οι υπερβάλλουσες απώλειες αντισταθμίζονται από την αύξηση της δημόσιας κατανάλωσης (κατά 2,6% σε ετήσια βάση) και των εξαγωγών αγαθών (κατά 4,2% σε ετήσια βάση), με τις τελευταίες να έχουν σημαντική θετική συμβολή 2,0% στο ΑΕΠ σε καθαρούς όρους, λόγω της ταυτόχρονης μείωσης των εισαγωγών αγαθών κατά 4,4%. Οι πραγματικές επενδύσεις του 2020 ήταν ουσιαστικά στάσιμες παρά τη δυσμενή συγκυρία (μόλις 58 εκατ. ευρώ χαμηλότερα από το 2019), με μηδενική συμβολή στη μεταβολή του ΑΕΠ.

Αναφορικά με τα αίτια της πτώσης της ιδιωτικής κατανάλωσης, οι περιορισμοί στη δραστηριότητα ολόκληρων οικονομικών κλάδων προκειμένου να μειωθεί η διασπορά του κορωνοϊού συμπίεσαν τις δυνατότητες των νοικοκυριών να καταναλώσουν, ενώ οι παράγοντες του φόβου νόσησης με τον Covid-19 και της προληπτικής αποταμίευσης (λόγω της αβεβαιότητας για τη διάρκεια της κρίσης και για την επίπτωση στις θέσεις εργασίας στο άμεσο μέλλον) επέτειναν τη μείωση της τελικής δαπάνης, μεταστρέφοντας παράλληλα τις καταναλωτικές συνήθειες των νοικοκυριών προς τους εναπομείναντες διαθέσιμους σκοπούς κατανάλωσης.

Συγκεκριμένα, η αναστολή λειτουργίας σε συγκεκριμένους κλάδους υπηρεσιών (υπηρεσίες εστίασης και καταλυμάτων, μεταφορών, αναψυχής και πολιτισμού) οδήγησε στη μείωση της συμμετοχής των εν λόγω κατηγοριών στη συνολική ατομική καταναλωτική δαπάνη του 2020, επισύροντας μείωση και των καταναλωτικών αναγκών για είδη ένδυσης και υπόδησης (διάγραμμα 1.3).

Διάγραμμα 1.3 Τελική δαπάνη των νοικοκυριών στην Ελλάδα, ανά σκοπό κατανάλωσης
(% της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης)

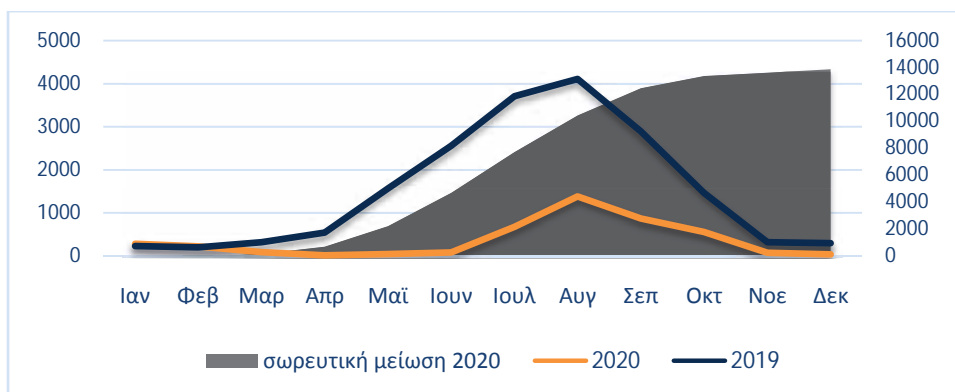
Αντίθετα, οι δαπάνες για εκπαίδευση, οικιακό εξοπλισμό, επικοινωνίες, υγεία και τρόφιμα αυξήθηκαν ως ποσοστό της συνολικής ατομικής κατανάλωσης το 2020, καθώς οι νέες συνθήκες που διαμόρφωσε η πανδημία υπαγόρευαν την αύξηση των υγειονομικών δαπανών (μάσκες, αντισηπτικά κ.α.) και των δαπανών για επικοινωνίες (απομακρυσμένη πρόσβαση κ.α.) και εκπαίδευση, ενώ παράλληλα οδήγησαν στην υποκατάσταση των εξωτερικών δραστηριοτήτων αναψυχής με τρόπους κατ' οίκον ψυχαγωγίας (τρόφιμα, ποτά, δαπάνες οικιακής λειτουργίας και συντήρησης).

Ωστόσο, παρά τη συρρίκνωση του όγκου της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 7,9% έναντι του 2019, η συμμετοχή της στο πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε το 2020 κατά σχεδόν μία ποσοστιαία μονάδα, σε 70,1%. Αυτό σηματοδοτεί τη συγκριτικά μεγαλύτερη οικονομική επίπτωση του δεύτερου παράγοντα διαμόρφωσης της ύφεσης του 2020, των πραγματικών εξαγωγών υπηρεσιών.

Με τη μείωση του καθαρού μεγέθους τους κατά 13,5 δισ. ευρώ το 2020 (συμβολή στο ΑΕΠ -7,4%), οι εξαγωγές υπηρεσιών υπέστησαν σημαντικό πλήγμα από τη διεθνή αναστολή οικονομικών δραστηριοτήτων και την απαγόρευση διεθνών μετακινήσεων του δεύτερου τριμήνου 2020, που εκμηδένισαν τις εισπράξεις του ονομαστικού ταξιδιωτικού ισοζυγίου εντός αυτού του τριμήνου (4,5 δισ. ευρώ χαμηλότερα του 2019) και έφεραν κάμψη του διεθνούς εμπορίου μειώνοντας κατά το ένα έκτο τις τριμηνιαίες ονομαστικές εισπράξεις μεταφορικών υπηρεσιών σε ετήσια βάση, σύμφωνα με τα στοιχεία Ισοζυγίου Πληρωμών της Τράπεζας της Ελλάδος. Στη συνέχεια, στο τρίτο τρίμηνο του έτους η αργή ανάκαμψη του εξωτερικού τουρισμού (σε ποσοστό 27,4% του επιπέδου του 2019), ως απόρροια της επιφυλακτικότητας των ταξιδιωτών και της αβεβαιότητας για την πορεία της πανδημίας διεθνώς, επέτεινε τις απώλειες για τις ετήσιες εξαγωγές υπηρεσιών και κατ' επέκταση για το ετήσιο ΑΕΠ, δεδομένης της υψηλής εποχικότητας του ελληνικού τουρισμού (διάγραμμα 1.4).

Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη διατήρηση μειωμένων ονομαστικών εισπράξεων από υπηρεσίες μεταφορών για το υπόλοιπο έτος (κατά 27,8% στο τρίτο τρίμηνο και 31,6% στο τέταρτο τρίμηνο έναντι του 2019) οδήγησε σε συρρίκνωση του ονομαστικού ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 13,8 δισ. ευρώ το 2020, σύμφωνα με τα στοιχεία Ισοζυγίου Πληρωμών της Τράπεζας της Ελλάδος. Μεταφραζόμενη σε απώλειες όγκου, η συρρίκνωση των ετήσιων εξαγωγών υπηρεσιών προσομοιάζει σε μέγεθος τις συνολικές εθνολογιστικές απώλειες ετήσιου εγχώριου προϊόντος (16,6 δισ. ευρώ). Από το σύνολο των εν λόγω απωλειών όγκου, το 76,6% οφείλεται στον κλάδο του τουρισμού (-12,8 δισ. ευρώ έναντι του 2019), γεγονός που καταδεικνύει το μέγεθος της έκθεσης της ελληνικής οικονομίας στον εξωτερικό τουρισμό.

Διάγραμμα 1.4 Μηνιαίες εξαγωγές ταξιδιωτικού ισοζυγίου
(τρέχουσες τιμές, εκατ. ευρώ)

Η αναλογική σχέση μεταξύ της έκθεσης μιας χώρας στον εξωτερικό τουρισμό και του μεγέθους της επίπτωσης της πανδημίας στην οικονομία επιβεβαιώνεται από το μέγεθος της ύφεσης του 2020 και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες της Μεσογείου με σημαντικές αγορές τουρισμού. Ενδεικτικά, σημαντικά υψηλότερα από τον μέσο όρο ύφεσης του 2020 στην Ευρωζώνη (6,4%) και στην Ευρωπαϊκή Ένωση (5,9%) διαμορφώθηκε η ύφεση στην Ισπανία (10,8%), την Ιταλία (8,9%) και την Πορτογαλία (8,4%).

Συνολικά, από τα αναθεωρημένα ετήσια στοιχεία εθνικών λογαριασμών προκύπτει επιδείνωση της συμβολής της εγχώριας ζήτησης στη μεταβολή του ΑΕΠ του 2020 σε -5,0%, από -3,1% βάσει της πρώτης εκτίμησης για το 2020, λόγω της επί το χείρον αναθεώρησης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Σε συμβατότητα με την επιδείνωση αυτή, ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών αναθεωρήθηκε προς τα κάτω για το 2020 κατά 0,8% έναντι της πρώτης εκτίμησης, μετριάζοντας την αρνητική συμβολή του εξωτερικού τομέα στην ανάπτυξη κατά 0,4% (σε -5,3%).

Από τα παραπάνω, η σωρευτική αρνητική συμβολή στο ΑΕΠ από όλες τις συνιστώσες πλην της μεταβολής αποθεμάτων και των στατιστικών διαφορών ανέρχεται το 2020 σε 10,3%, κοντά στην εκτίμηση του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021 (Δεκέμβριος 2020) για ύφεση της τάξης του 10,5% το 2020. Ωστόσο, η αύξηση του όγκου αποθεμάτων¹⁵ ως αποτέλεσμα της περιστολής της εσωτερικής και εξωτερικής ζήτησης έφτασε το 1,2% του ΑΕΠ το 2020, περιορίζοντας το μέγεθος της ύφεσης σε 9,0%.

Δεδομένου ότι οι περιορισμοί στη λειτουργία επιχειρήσεων εφαρμόστηκαν σε συγκεκριμένους μόνο κλάδους συναλλαγών που απαιτούν φυσική παρουσία, οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας υπήρξαν ασύμμετρες μεταξύ των διαφορετικών κλάδων οικονομικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με τα αναθεωρημένα εθνικολογιστικά στοιχεία του 2020 για τους 64 κλάδους παραγωγής, η μείωση της πραγματικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) και της συνολικής και μισθωτής απασχόλησης στο σύνολο της οικονομίας έναντι του 2019 (-9,0%, -1,2% και -1,8% αντίστοιχα) υποκρύπτουν μεγάλες ασυμμετρίες σε κλαδικό επίπεδο.

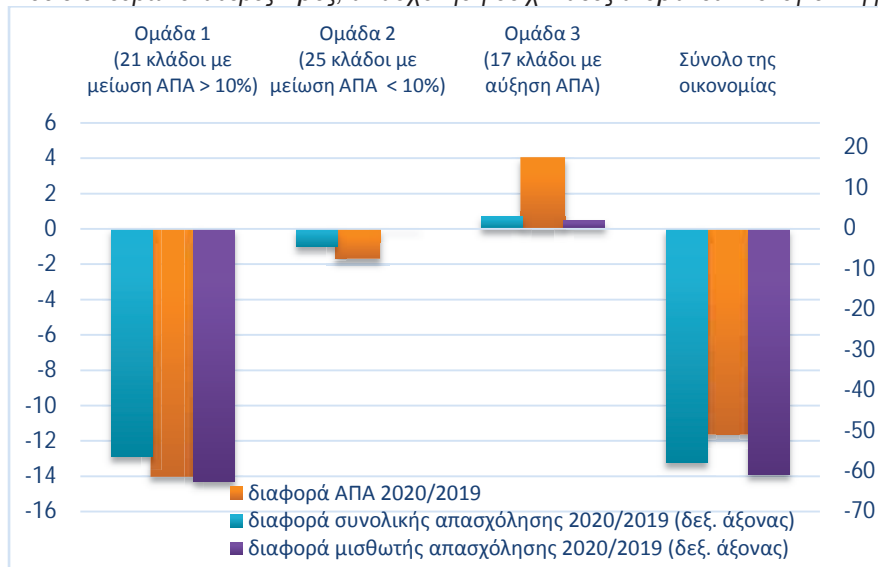
Για την ανάλυση των ασυμμετριών, οι κλάδοι της οικονομίας μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις ομάδες ανάλογα με το μέγεθος των απωλειών ΑΠΑ τους το 2020 έναντι του 2019 (μείωση μεγαλύτερη του 10%, μείωση μικρότερη του 10% και αύξηση ΑΠΑ). Στην πρώτη ομάδα με τη μεγαλύτερη μείωση ΑΠΑ εντάσσονται 21 κλάδοι ή 33% του συνόλου των 63 ενεργών κλάδων¹⁶. Στη δεύτερη ομάδα με την πιο περιορισμένη μείωση ΑΠΑ εντάσσονται 25 κλάδοι ή 40% του συνόλου των ενεργών κλάδων. Στην τρίτη ομάδα με την αύξηση ΑΠΑ εντάσσονται 17 κλάδοι ή το 27% του συνόλου των ενεργών κλάδων.

Στο διάγραμμα 1.5, απεικονίζονται οι ασυμμετρίες των τριών ομάδων ως προς τη συμμετοχή τους στην τελική μεταβολή της ΑΠΑ το 2020, με παράλληλη αποτύπωση της τάσης ως προς τη μεταβολή της απασχόλησης.

¹⁵ Συμπεριλαμβανομένων των στατιστικών διαφορών.

¹⁶ Από την ανάλυση εξαιρείται ο ανενεργός κλάδος των δραστηριοτήτων εξωεδαφικών οργανισμών και φορέων.

Διάγραμμα 1.5: Συμμετοχή ομαδοποιημένων κλάδων της οικονομίας στη μείωση ΑΠΑ και απασχόλησης της οικονομίας το 2020 (ομαδοποίηση βάσει μεγέθους απωλειών ΑΠΑ)
(ΑΠΑ σε δισ. ευρώ/ σταθερές τιμές, απασχόληση σε χιλιάδες άτομα/ εθνικολογιστική βάση)

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (Οκτώβριος 2021)

Ειδικότερα, στην πρώτη ομάδα η μέση ποσοστιαία μείωση ΑΠΑ ανήλθε σε 28,2% έναντι του 2019, ενώ οι αθροιστικές απώλειες ΑΠΑ ξεπέρασαν σε μέγεθος την τελικώς διαμορφούμενη μείωση ΑΠΑ στο σύνολο της οικονομίας κατά 20,6%. Μεταξύ των 21 κλάδων, τη μεγαλύτερη αρνητική συμβολή είχαν οι κλάδοι των υπηρεσιών καταλυμάτων και εστίασης (-5,3 δισ. ευρώ έναντι του 2019), διαχείρισης περιουσίας (-2,9 δισ. ευρώ), πλωτών μεταφορών (-1,3 δισ. ευρώ), τεχνών και διασκέδασης (-0,7 δισ. ευρώ), ταξιδιωτικών πρακτορείων (-0,6 δισ. ευρώ), χειρσαίων μεταφορών (-0,5 δισ. ευρώ) και αεροπορικών μεταφορών (-0,5 δισ. ευρώ), σε ευθεία αντιστοίχιση με την, από την προσέγγιση της δαπάνης, ανάλυση της επίπτωσης της πανδημίας στον τουρισμό και τις μεταφορές.

Σε όρους συνολικής απασχόλησης¹⁷, οι απώλειες θέσεων εργασίας των 21 κλάδων (-56,3 χιλιάδες απασχολούμενοι) σχεδόν άγγιξαν σε αριθμό τη συνολική μείωση της απασχόλησης στην οικονομία (-57,9 χιλιάδες απασχολούμενοι), ξεπερνώντας την μάλιστα σε όρους μισθωτής απασχόλησης (-62,5 χιλιάδες μισθωτοί έναντι -60,8 χιλιάδων στο σύνολο της οικονομίας). Τη συντριπτικά μεγαλύτερη συμμετοχή στη μείωση απασχόλησης είχε ο κλάδος καταλυμάτων και εστίασης, σε ποσοστό 87,7% όσον αφορά τη συνολική και 81,2% όσον αφορά τη μισθωτή απασχόληση, αναλογικά μεγαλύτερο από το ποσοστό συμμετοχής του κλάδου στη συνολική απασχόληση των 21 κλάδων (45,4% της συνολικής και 50% της μισθωτής απασχόλησης). Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει, και από την άποψη της αγοράς εργασίας, τη δυσανάλογα μεγάλη επίπτωση της πανδημίας σε κλάδους που σχετίζονται με τον τουρισμό.

Στη δεύτερη ομάδα, οι μέσες απώλειες ΑΠΑ το 2020 ήταν 3,6% έναντι του 2019, ενώ αθροιστικά αντιστοιχούν στο 14,4% της μείωσης ΑΠΑ στο σύνολο της οικονομίας. Μεταξύ των 25 κλάδων, οι μεγαλύτερες μειώσεις αφορούν τις δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (-0,4 δισ. ευρώ), τη φυτική και ζωική παραγωγή (-0,3 δισ. ευρώ), τη δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση (-0,2 δισ. ευρώ) και το λιανικό εμπόριο πλην μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών (-0,2 δισ. ευρώ). Στους τέσσερις αυτούς κλάδους συγκεντρώθηκε σχεδόν το 60% των αθροιστικών απωλειών ΑΠΑ των 25 κλάδων, υποδηλώνοντας ότι ακόμα και εντός της ίδιας ομάδας υπάρχει σημαντική ασυμμετρία ως προς την επίπτωση της πανδημίας.

¹⁷ Σε εθνικολογιστική βάση.

Ως προς την απασχόληση, η σωρευτική μείωση στους 25 κλάδους της δεύτερης ομάδας ήταν ήπια (κατά 4,6 χιλιάδες για τη συνολική και 0,1 χιλιάδες για τη μισθωτή απασχόληση), αντιστοιχώντας σε 7,9% και 0,2% της μείωσης στο σύνολο της οικονομίας, αντίστοιχα. Οι μεγαλύτερες μειώσεις καταγράφηκαν στους κλάδους φυτικής και ζωικής παραγωγής, κατασκευών, λοιπών διοικητικών δραστηριοτήτων και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ενώ αύξηση της απασχόλησης σημειώθηκε σε 14 από τους 25 κλάδους, παρά τη μείωση της ΑΠΑ τους (κυρίως στο χονδρικό εμπόριο πλην μηχανοκίνητων οχημάτων, στις υπηρεσίες ανθρώπινης υγείας, τη δημόσια διοίκηση, και τις ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές υπηρεσίες και δευτερευόντως σε ορισμένους κλάδους της βιομηχανίας).

Στην τρίτη ομάδα, παρά τη δυσμενή συγκυρία καταγράφηκε μέση ετήσια αύξηση της πραγματικής ΑΠΑ κατά 14,3%, η οποία αθροιστικά αντιστάθμισε το 25,9% των απωλειών ΑΠΑ στους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις σημειώθηκαν στους κλάδους παραγωγής οπτάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου (+3,3 δισ. ευρώ), βασικών φαρμακευτικών προϊόντων (+0,2 δισ. ευρώ) και τροφίμων, ποτών και καπνού (+0,2 δισ. ευρώ), εν μέρει αντανακλώντας την άνοδο των πραγματικών εξαγωγών αγαθών της χώρας το 2020.

Η συνολική και μισθωτή απασχόληση στην τρίτη ομάδα αυξήθηκε κατά 3,0 χιλιάδες και 1,9 χιλιάδες θέσεις απασχόλησης αντίστοιχα. Αυτό αντανακλά συγκριτικά μεγαλύτερες αυξήσεις στους 9 εκ των 17 κλάδων που σημείωσαν αύξηση της απασχόλησής τους (με κυριότερους εκείνους των δραστηριοτήτων αρχιτεκτόνων και μηχανικών, κατασκευής μεταλλικών προϊόντων και παραγωγής βασικών μετάλλων και χημικών ουσιών). Στους υπόλοιπους 8 κλάδους, οι απασχολούμενοι μειώθηκαν οριακά παρά την αύξηση της παραγωγής, κυρίως στους κλάδους βιομηχανίας τροφίμων, ποτών και καπνού, επικοινωνιών, και επιστημονικής έρευνας και ανάπτυξης.

Οι ασυμμετρίες αυτές είναι ενδεικτικές του αναχώματος που προσέφεραν τα οικονομικά μέτρα ενίσχυσης έναντι της εμφάνισης, αρχικά, σημαντικών δευτερογενών οικονομικών απωλειών στους μη άμεσα πληττόμενους κλάδους και κατ' επέκταση, δραματικών επιπτώσεων στην αγορά εργασίας.

Η συνολική απασχόληση μειώθηκε περιορισμένα το 2020, κατά 57,9 χιλιάδες θέσεις εργασίας σε εθνολογιστική βάση, χάρη στη «ρήτρα μη απόλυσης», που αποτέλεσε προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων μέσω της επιστρεπτέας προκαταβολής, αλλά και στα λοιπά μέτρα στήριξης της απασχόλησης (πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ, αναστολή συμβάσεων εργασίας με αποζημίωση ειδικού σκοπού εργαζομένων, αναστολή ασφαλιστικών υποχρεώσεων). Ο αριθμός των ανέργων επίσης μειώθηκε, κατά 64 χιλιάδες, εν μέσω μεγάλων εκροών από τον στατιστικά καταγραφόμενο οικονομικά ενεργό πληθυσμό, λόγω μειωμένης διαθεσιμότητας για εργασία κατά τη διάρκεια των επιδεινωμένων υγειονομικών συνθηκών. Ωστόσο, και παρά τη δραματική μείωση του ΑΕΠ, το ποσοστό ανεργίας επί του εργατικού δυναμικού διαμορφώθηκε χαμηλότερα από το 2019 κατά 1 ποσοστιαία μονάδα, στο 16,3%¹⁸. Η ανατροπή των ιστορικών δεδομένων ως προς την ευαισθησία του ποσοστού ανεργίας στη μεταβολή του ΑΕΠ επιβεβαιώνει την αποτελεσματικότητα των κυβερνητικών μέτρων στήριξης της απασχόλησης.

Οι αμοιβές εξαρτημένης εργασίας υποχώρησαν το 2020 κατά 2,5% έναντι του 2019, με τον μέσο μισθό να υποχωρεί λιγότερο, κατά 0,7%. Την ίδια στιγμή, ο ρυθμός πληθωρισμού κινήθηκε καθοδικά μέσα στο έτος, σε -1,3% από 0,5% το 2019 βάσει του ΕνΔΤΚ, εξαιτίας της μειωμένης ενεργού ζήτησης, της πτώσης στη διεθνή τιμή του πετρελαίου και των μέτρων μείωσης ΦΠΑ σε κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών λόγω της πανδημίας (μεταφορές, καφέ και μη αλκοολούχα ποτά, εισιτήρια κινηματογράφων και θεάτρων, τουριστικά πακέτα). Ως εκ τούτου, ο πραγματικός μέσος μισθός ενισχύθηκε, παρά τη δυσμενή συγκυρία, κατά 0,3% έναντι του 2019¹⁹.

Το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών σε όρους όγκου μειώθηκε το 2020 κατά 1,7% σε ετήσια βάση, ποσοστό σχεδόν πέντε φορές μικρότερο από τον ρυθμό μείωσης της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης (-7,9%). Η συγκριτικά μικρότερη μείωση ενίσχυσε τις (αναγκαστικές και προ-

¹⁸ Βάσει της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

¹⁹ Καθώς η μείωση του αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης ήταν 1,0% το 2020.

ληπτικές) αποταμιεύσεις των νοικοκυριών. Στο σύνολο του έτους, σημειώθηκε θετική ακαθάριστη αποταμίευση των νοικοκυριών κατά 3,1 δισ. ευρώ²⁰, έναντι αρνητικής κατά 4,7 δισ. ευρώ το 2019, και αύξηση των τραπεζικών καταθέσεων τους κατά 10,0 δισ. ευρώ²¹. Η συσσώρευση αποταμιεύσεων του 2020 εκτιμάται ως κύριος παράγοντας αναθέρμανσης της εγχώριας ζήτησης το τρέχον έτος, μετά την επανεκκίνηση των δραστηριοτήτων σε αναστολή, τον Απρίλιο του 2021.

Από την άλλη πλευρά, το ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα στο σύνολο της οικονομίας συρρικνώθηκε κατά 8,6% το 2020 έναντι του 2019²², αντανακλώντας το βαρύ πλήγμα από τις αναστολές λειτουργίας στο εισόδημα των επιχειρήσεων. Στις μη χρηματοοικονομικές εταιρείες²³, η συρρίκνωση του λειτουργικού πλεονάσματος το 2020 έφτασε τα 4,1 δισ. ευρώ ή 16,8% του επιπέδου του 2019. Ωστόσο, η συμπίεση του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματός τους ήταν σημαντικά μικρότερη (1,4 δισ. ευρώ), κυρίως λόγω της μείωσης των τρεχόντων φόρων εισοδήματος/πλούτου κατά 2,0 δισ. ευρώ, εν μέσω της αναστολής πληρωμών υποχρεώσεων.

Την ίδια στιγμή, οι τραπεζικές καταθέσεις των μη χρηματοοικονομικών εταιρειών αυξήθηκαν κατά 9,1 δισ. ευρώ στο σύνολο του 2020²⁴, αντανακλώντας τη διευρυμένη παροχή ρευστότητας μέσω των κυβερνητικών μέτρων, είτε απευθείας από το Δημόσιο (επιστρεπτέα προκαταβολή) ή με τραπεζική διαμεσολάβηση (πρόγραμμα κεφαλαίου κίνησης με διετή επιδότηση επιτοκίου μέσω του Ταμείου Επιχειρηματικότητας II, Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων Covid-19 της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας).

Το απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) μειώθηκε κατά 31,1% ή 21,3 δισ. ευρώ το 2020 έναντι του 2019²⁵, με σημαντική συμβολή από το πρόγραμμα «Ηρακλής» για την παροχή κρατικής εγγύησης σε τιτλοποιήσεις δανείων πιστωτικών ιδρυμάτων. Ωστόσο, η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι την περίοδο μετά την άρση των κυβερνητικών μέτρων στήριξης θα υπάρξει αύξηση των ΜΕΔ, την στιγμή που ο λόγος ΜΕΔ προς το σύνολο των δανείων παραμένει σήμερα πολλαπλάσιος του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Η επιδείνωση αναμένεται να είναι παροδική, με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας για το τέλος του 2022²⁶ να υποδηλώνουν τη δυνατότητα μείωσης του δείκτη ΜΕΔ σε μονοψήφιο ποσοστό σε επίπεδο τραπεζικού συστήματος, στη βάση των επιθετικών πολιτικών μείωσης ΜΕΔ που εφαρμόζονται από τις συστημικές κυρίως τράπεζες.

Αναπόφευκτα, η κρίση της πανδημίας διέκοψε κατά τη διάρκεια του 2020 την πορεία βελτίωσης των «δίδυμων ελλειμμάτων» της ελληνικής οικονομίας, δεδομένων των αυξημένων αναγκών κρατικής χρηματοδότησης της οικονομίας και της επίπτωσης της πανδημίας στο εξωτερικό ισοζύγιο υπηρεσιών. Εθνικολογιστικά, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών επιδεινώθηκε σε 7,9% του ΑΕΠ έναντι 2,4% το 2019, που αντιστοιχεί στη χειρότερη επίδοση από το 2011 (-9,3%). Το αποτέλεσμα του ισοζυγίου γενικής κυβέρνησης μεταστράφηκε σε έλλειμμα 10,1% του ΑΕΠ²⁷, από πλεόνασμα τα προηγούμενα τέσσερα έτη και το χρέος της γενικής κυβέρνησης ανήλθε σε 206,3% του ΑΕΠ, από 180,7% του ΑΕΠ το 2019. Επιπλέον, το ενοποιημένο χρέος του ιδιωτικού τομέα ανήλθε σε 125,3% του ΑΕΠ, από 110,5% το 2019, ενώ η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της Ελλάδας επιδεινώθηκε κατά 20,8 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, σε -175,0%.²⁸

Εν γένει, η (αναμενόμενη) επιδείνωση των ανισορροπιών της ελληνικής οικονομίας το 2020 εκτιμάται ότι θα αναστραφεί στο βραχυπρόθεσμο διάστημα, χάρη στην άρση των εξωγενών παραγόντων που την προκάλεσαν και στην επάνοδο σε συνθήκες κανονικής λειτουργίας της οικονομίας και βιώσιμης δημοσιονομικής διαχείρισης.

²⁰ Ετήσιοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί θεσμικών τομέων, Ελληνική Στατιστική Αρχή (Οκτώβριος 2021).

²¹ Στοιχεία τραπεζικών καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, Τράπεζα της Ελλάδος.

²² 2^η εκτίμηση Ετήσιων εθνικών λογαριασμών, Ελληνική Στατιστική Αρχή (Οκτώβριος 2021).

²³ Ετήσιοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί θεσμικών τομέων, Ελληνική Στατιστική Αρχή (Οκτώβριος 2021).

²⁴ Στοιχεία τραπεζικών καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, Τράπεζα της Ελλάδος.

²⁵ Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας της Τράπεζας της Ελλάδος, Ιούνιος 2021.

²⁶ Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2020-2021 της Τράπεζας της Ελλάδος, Ιούνιος 2021.

²⁷ Στοιχεία ΔΥΕ Οκτωβρίου 2021, Ελληνική Στατιστική Αρχή.

²⁸ Σύμφωνα με τον πίνακα αποτελεσμάτων δεικτών του Μηχανισμού Ειδοποιήσεων της ΕΕ (Alert Mechanism Scoreboard).

2.3 Οι εξελίξεις το 2021

Το ΑΕΠ και οι συνιστώσες του

Στην αρχή του 2021 η περαιτέρω χειροτέρευση των επιδημιολογικών δεδομένων διεθνώς οδήγησε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων και την Ελλάδα, στη διατήρηση περιοριστικών μέτρων στις μετακινήσεις και την οικονομία για μακρύτερο χρονικό διάστημα από το σχεδιαζόμενο. Στην Ελλάδα, το χρονικό αυτό διάστημα κατέλαβε όλο το πρώτο τρίμηνο του 2021, οδηγώντας σε επιδείνωση των μακροοικονομικών προβλέψεων μεταξύ των προβλέψεων του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021 και του Προγράμματος Σταθερότητας 2021/ ΜΠΔΣ 2022-2025.

Εν τούτοις, η σταδιακή επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας μετά την άρση του δεύτερου «lockdown», τον Απρίλιο του 2021, συνοδεύτηκε από εξομάλυνση της πίεσης στο εθνικό σύστημα υγείας, στη βάση της αποτελεσματικής σχεδίασης του εμβολιαστικού προγράμματος της χώρας. Σήμερα, παρά τη νέα πρόκληση του τέταρτου κύματος της πανδημίας, με την οποία βρίσκεται αντιμέτωπη η παγκόσμια κοινότητα από τον Αύγουστο, ο κίνδυνος εξάρσεων του Covid-19 είναι πλέον οριοθετημένος ως προς τις επιπτώσεις του στην ελληνική οικονομία, με το ελληνικό εμβολιαστικό πρόγραμμα και τα λοιπά μέτρα δημόσιας υγείας να δρουν προς την κατεύθυνση της εγγύησης της απρόσκοπτης λειτουργίας του συνόλου των οικονομικών κλάδων, αποσοβώντας την πιθανότητα νέων οριζόντιων αναστολών λειτουργίας.

Παράλληλα, η προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας, τόσο στις συνθήκες παράτασης του δεύτερου «lockdown» του πρώτου τριμήνου 2021, όσο και στην επανέναρξη των δραστηριοτήτων που επλήγησαν από το δεύτερο τρίμηνο του έτους, υπήρξε αρκούντως ταχεία και δυναμική, ώστε να οδηγήσει τον Σεπτέμβριο 2021 σε αναθεώρηση προς τα άνω της εκτίμησης για το ΑΕΠ του 2021 έναντι του ΜΠΔΣ 2022-2025.

Στο πρώτο τρίμηνο 2021, το δεύτερο «lockdown» είχε μικρότερη επίπτωση στην οικονομία από ό,τι στο προηγούμενο τρίμηνο²⁹, παρά τη συγκριτικά μεγαλύτερη διάρκειά του. Το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 4,5% μεταξύ των δύο τριμήνων, ενώ συνεπής παρέμεινε η τάση των προηγούμενων τριμήνων τόσο ως προς τα κανάλια διάχυσης των επιπτώσεων της πανδημίας στην οικονομία (ιδιωτική κατανάλωση, εξαγωγές υπηρεσιών), όσο και ως προς τις συνιστώσες του ΑΕΠ που, παρά τη δύσκολη συγκυρία, αύξησαν τον όγκο τους (επενδύσεις, εξαγωγές αγαθών).

Στο δεύτερο τρίμηνο του 2021, το πραγματικό ΑΕΠ ενισχύθηκε περαιτέρω έναντι του προηγούμενου τριμήνου κατά 3,4%, χάρη στο άνοιγμα των οικονομικών δραστηριοτήτων που βελτίωσε περαιτέρω τις προσδοκίες για την εγχώρια ζήτηση και διατήρησε ανοδικές τις επενδύσεις, τους δείκτες παραγωγής στη βιομηχανία και τις εξαγωγές, οδηγώντας παράλληλα σε αύξηση αποθεμάτων³⁰. Ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους κινήθηκε θετικά (κατά 16,2%) για πρώτη φορά από το τέταρτο τρίμηνο 2019, ενώ το επίπεδο του πραγματικού ΑΕΠ διαμορφώθηκε κατά 0,7% υψηλότερα από το προ κρίσης επίπεδο (τέταρτο τρίμηνο 2019).

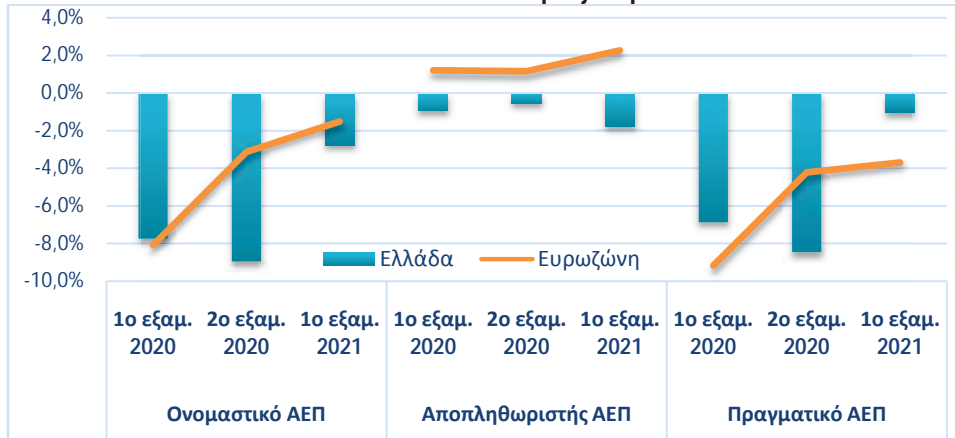
Στο σύνολο του πρώτου εξαμήνου 2021, η ανάκτηση των απωλειών του παραγόμενου προϊόντος έναντι της προ κρίσης περιόδου (2^ο εξάμηνο 2019), έφτασε σε ονομαστικούς όρους το 97,2%. Συγκρίνοντας το ποσοστό ανάκτησης με το αντίστοιχο της Ευρωζώνης, η μικρή προς τα κάτω απόκλιση για την Ελλάδα υποδηλώνει τον ακόμη αρνητικό αποπληθωριστή ΑΕΠ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2021 (-0,8%), έναντι θετικού στην Ευρωζώνη (+1,0%). Το γεγονός αυτό σηματοδοτεί τη μεγαλύτερη σωρευτική ανάκτηση πραγματικών απωλειών ΑΕΠ, λόγω της πανδημίας στην ελληνική οικονομία έναντι της Ευρωζώνης στο τέλος του πρώτου εξαμήνου 2021, κατά 99,0% έναντι 96,3% αντίστοιχα (διάγραμμα 1.6). Σε όρους ετήσιων μεταβολών, η πραγματική ανάκαμψη στην Ελλάδα ανήλθε σε 6,3% στο πρώτο εξάμηνο 2021, έναντι 6,0% στην Ευρωζώνη. Το ύψος των κυβερνητικών μέτρων στήριξης

²⁹ Βάσει των έως σήμερα διαθέσιμων τριμηνιαίων στοιχείων Εθνικών Λογαριασμών.

³⁰ Η συμβολή της αύξησης αποθεμάτων και των στατιστικών διαφορών στην αύξηση του τριμηνιαίου ΑΕΠ έφτασε τις 6,7 ποσοστιαίες μονάδες, αντιστοιχώντας στο 41,1% της αύξησής του από όλες τις συνιστώσες ΑΕΠ.

λόγω της πανδημίας υπερέβη τα 9 δισ. ευρώ εντός του πρώτου εξαμήνου 2021, συνεισφέροντας στην οικονομική ανάκαμψη κατά το 79% της συνολικής θετικής επίδρασης για το έτος.

Διάγραμμα 1.6 Απόκλιση αξίας, όγκου και αποπληθωριστή ΑΕΠ από το προ πανδημίας επίπεδο σε Ελλάδα και Ευρωζώνη

Πηγή: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή, Eurostat, Σεπτέμβριος 2021), υπολογισμοί Υπουργείου Οικονομικών

Θετική συμβολή στην ανάκαμψη του πρώτου εξαμήνου 2021 είχαν όλες οι συνιστώσες του ΑΕΠ, πλην των καθαρών εξαγωγών υπηρεσιών.

Η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε σε επίπεδο εξαμήνου κατά 4,0% έναντι του 2020. Η συμβολή της στην εξαμηνιαία ανάκαμψη κατά 2,8 ποσοστιαίες μονάδες ήταν η μεγαλύτερη μεταξύ όλων των συνιστωσών³¹ και αντανάκλα τον διψήφιο ρυθμό αύξησης της στο δεύτερο τρίμηνο του 2021 (13,2% σε ετήσια βάση, που ενσωματώνει την επίδραση χαμηλής βάσης του δεύτερου τριμήνου 2020). Μετά το άνοιγμα της οικονομίας, η ιδιωτική κατανάλωση μετατράπηκε από κύριος προσδιοριστικός παράγοντας της ύφεσης σε κινητήριο μοχλό της ανάκαμψης, εξηγώντας το 55,5% της τριμηνιαίας αύξησης του ΑΕΠ στο δεύτερο τρίμηνο του 2021. Ενισχυτική της πορείας της ιδιωτικής κατανάλωσης στο δεύτερο τρίμηνο υπήρξε η αύξηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος κατά 5,5%³² σε ετήσια βάση, και οι θετικές προσδοκίες που συμπύκνωσαν την ακαθάριστη αποταμίευση των νοικοκυριών σε χαμηλότερο ύψος έναντι του πρώτου τριμήνου 2021 (1,2 δισ. ευρώ έναντι 2,8 δισ. ευρώ).

Την ίδια στιγμή, ο δεύτερος προσδιοριστικός παράγοντας της ύφεσης, οι καθαρές εξαγωγές υπηρεσιών, διατήρησαν την αρνητική συμβολή τους στο εξαμηνιαίο ΑΕΠ κατά 2,7 δισ. ευρώ, η οποία όμως οφείλεται εξ ολοκλήρου στο «lockdown» του πρώτου τριμήνου 2021. Στο δεύτερο τρίμηνο, η διεθνής άρση των περιορισμών έδωσε ώθηση στις ονομαστικές εξαγωγές τόσο του ταξιδιωτικού ισοζυγίου (σε επίπεδο οκταπλάσιο του δεύτερου τριμήνου 2020), όσο και των ισοζυγίων μεταφορών και λοιπών υπηρεσιών (κατά 26,0% και 29,6% σε ετήσια βάση, αντίστοιχα), οδηγώντας σε όρους όγκου σε εκμηδένιση της αρνητικής συμβολής των καθαρών εξαγωγών υπηρεσιών στο ΑΕΠ, εν μέσω ισόποσης αύξησης των πραγματικών εισαγωγών υπηρεσιών.

Η πραγματική δημόσια κατανάλωση κατέγραψε τη δεύτερη μεγαλύτερη συμβολή στην ανάκαμψη του πρώτου εξαμήνου 2021 (1,5 ποσοστιαίες μονάδες), μειούμενη μόλις κατά 0,7% μεταξύ πρώτου και δεύτερου τριμήνου και αυξανόμενη κατά 7,1% έναντι του πρώτου εξαμήνου του 2020, στη βάση των συνεχιζόμενων μέτρων στήριξης της δημόσιας υγείας και της αύξησης της ενδιάμεσης ανάλωσης κατά 0,5 δισ. ευρώ.

³¹ Ίδιου ύψους συμβολή στην ανάκαμψη του εξαμηνιαίου ΑΕΠ προήλθε από τις στατιστικές διαφορές βάσει εποχικά διορθωμένων στοιχείων.

³² Τριμηνιαίοι μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί θεσμικών τομέων, Ελληνική Στατιστική Αρχή (2^ο τρίμηνο 2021, Οκτώβριος 2021).

Οι πραγματικές επενδύσεις διατηρήθηκαν σε ανοδική τροχιά σε όλο το πρώτο εξάμηνο του 2021, καταγράφοντας διψήφια αύξηση 11,8% έναντι του 2020 και θετική συμβολή από όλες τις κατηγορίες επενδύσεων (πλην των κατοικιών που είχαν μηδενική). Η μεγαλύτερη συμβολή στο εξαμηνιαίο ΑΕΠ προήλθε από τις επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό (+0,4%), ακολουθούμενη από τη συμβολή των επενδύσεων σε μεταφορικό εξοπλισμό (+0,4%) και σε εξοπλισμό τεχνολογίας (+0,3%). Σε ονομαστικούς όρους, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου των μη χρηματοοικονομικών εταιριών του πρώτου εξαμήνου κυμάνθηκε υψηλότερα από την (θετική κατά 7,9 δισ. ευρώ) ακαθάριστη αποταμίευσή τους, οδηγώντας σε ελαφρώς αρνητικό ισοζύγιο του θεσμικού υποτομέα τους. Τα κυβερνητικά μέτρα στήριξης λόγω της πανδημίας, που συνεχίστηκαν με υψηλό ρυθμό υλοποίησης σε όλο το πρώτο εξάμηνο, ενίσχυσαν τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, με την μακροοικονομική επίδραση από το μέτρο της επιστρεπτέας προκαταβολής να εκτιμάται σε 3,4 δισ. ευρώ.

Οι καθαρές εξαγωγές αγαθών συνέβαλαν οριακά θετικά στην εξαμηνιαία ανάκαμψη (κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες), καθώς στο δεύτερο τρίμηνο του 2021 η συμβολή τους έγινε αρνητική (-2,3 ποσοστιαίες μονάδες) εξαιτίας της ταχύτερης ανάκαμψης των εισαγωγών αγαθών έναντι των εξαγωγών, κατά περίπου 1 δισ. ευρώ. Η επιτάχυνση της ανόδου των εισαγωγών αγαθών στο δεύτερο τρίμηνο (+19,7% έναντι του αντίστοιχου τριμήνου 2020, λόγω επίδρασης χαμηλής βάσης) συνδέεται με την ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης, ιδίως της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων σε εξοπλισμό. Πάντως, οι πραγματικές εξαγωγές αγαθών διατήρησαν και αυτές ανοδική πορεία έναντι του 2020 και στα δύο πρώτα τρίμηνα του 2021 (+12,8% στο σύνολο του εξαμήνου), καταγράφοντας στο δεύτερο τρίμηνο το ιστορικά υψηλότερο επίπεδό τους έναντι όλης της περιόδου διαθέσιμων στοιχείων (1995-2021). Αυτό συναρτάται με τη μεγαλύτερη εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας και υποδηλώνει δυναμικά διατηρήσιμα οφέλη για τη μετά την πανδημία εποχή.

Λόγω των παραπάνω, στο Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού 2022 η εκτίμηση για τον ρυθμό ανάκαμψης του 2021 αναθεωρήθηκε προς τα άνω έναντι του ΜΠΔΣ 2022-2025 κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες, σε 6,1%, υπό ιδιαίτερα συντηρητικούς όρους. Αποτελώντας το κάτω όριο του εύρους των αναθεωρημένων προβλέψεων για το ΑΕΠ του 2021, η εν λόγω εκτίμηση προκρίθηκε εξαιτίας της ακόμα υψηλής αβεβαιότητας οικονομικών και υγειονομικών παραγόντων στην τρέχουσα συγκυρία, αλλά και των τεχνικών επισφαλειών από την υψηλή συμβολή της μεταβολής αποθεμάτων και στατιστικών διαφορών στο πρώτο εξάμηνο 2021 (κατά 3,9% του εξαμηνιαίου ΑΕΠ).

Ακολουθώντας, μετά την ανακοίνωση της δεύτερης εκτίμησης ετήσιων Εθνικών Λογαριασμών από την Ελληνική Στατιστική Αρχή για το 2020 (Οκτώβριος 2021), διαμορφώθηκε αφενός μία επίδραση υψηλότερης βάσης στο τρέχον έτος, όσον αφορά τη συμβολή της μεταβολής αποθεμάτων και στατιστικών διαφορών και αφετέρου μία επίδραση χαμηλότερης βάσης όσον αφορά την ιδιωτική κατανάλωση. Υπό την υπόθεση της διατήρησης συνεπούς τάσης των συνιστωσών του ΑΕΠ μεταξύ τριμήνων³³, οι μεταβολές αυτές ωθούν την εκτίμηση του πραγματικού ΑΕΠ ακόμα υψηλότερα, σε 6,9% έναντι του 2020, διατηρώντας την στη μετριοπαθή πλευρά του εύρους εκτιμήσεων για το έτος.

Όπως επισημάνθηκε στο Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού, από το τρίτο τρίμηνο του 2021 μεταβατικοί κίνδυνοι από την άρση των μέτρων στήριξης λόγω της πανδημίας σκιάζουν τη δυναμική ανάκαμψης βραχυπρόθεσμα (cliff-effects). Ακόμα, πηγές δυναμικής επιβράδυνσης της ανάκαμψης στο δεύτερο εξάμηνο του έτους αποτελούν η επίδραση υψηλής βάσης που απορρέει από την εμπροσθοβαρή ανάκτηση των οικονομικών απωλειών του 2020 στο προηγούμενο εξάμηνο και οι τρέχουσες διεθνείς εξελίξεις στις τιμές βασικών αγαθών, ενέργειας και μεταφορών.

Για την αποφυγή πραγματοποίησης αυτών των κινδύνων, μέσα στο 2021 η ελληνική κυβέρνηση σχεδίασε και υλοποιεί μια δέσμη νέων μέτρων, προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση των επιχειρή-

³³ Δεδομένου ότι αναμένεται η επικαιροποίηση των τριμηνιαίων στοιχείων εθνικών λογαριασμών σε συμφωνία με τα αναθεωρημένα ετήσια στοιχεία του 2020, που θα ανακοινωθεί από την Ελληνική Στατιστική Αρχή στις 6 Δεκεμβρίου 2021.

σεων και των νοικοκυριών στη μετά-Covid εποχή, αλλά και να στηριχθεί το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα έναντι των πληθωριστικών πιέσεων που εμφανίστηκαν τον περασμένο Ιούνιο.

Κεντρικός προσανατολισμός των μέτρων μεταβατικής περιόδου κατά των επιπτώσεων της πανδημίας είναι η στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, δεδομένης της υψηλής συγκέντρωσης των συνολικά απασχολούμενων στον τομέα αυτό, αλλά και της εκτίμησης για τετραπλάσιο ετήσιο ρυθμό μείωσης της ΑΠΑ των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων το 2020, έναντι των μεγάλων επιχειρήσεων³⁴. Στα εν λόγω μέτρα περιλαμβάνονται η μη επιστρεπτέα επιχορήγηση προς μικρές επιχειρήσεις μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το νέο πρόγραμμα εγγυημένης χρηματοδότησης για πολύ μικρές επιχειρήσεις από το Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων Covid-19 της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας και το πρόγραμμα «Γέφυρα 2» για επιδότηση δανείων μικρομεσαίων επιχειρήσεων πληγιστών από την πανδημία.

Επιπρόσθετα μεταβατικά μέτρα στήριξης, με έναρξη εφαρμογής το 2021, αποτελούν η αναστολή της εισφοράς αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα και η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών ιδιωτικών υπαλλήλων κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες για την περίοδο 2021-2022, το πρόγραμμα επιδότησης παγίων δαπανών πληγιστών επιχειρήσεων, η μη επιστροφή μέρους των ενισχύσεων της επιστρεπτέας προκαταβολής (σε σύνδεση με τη μείωση του κύκλου εργασιών), το πρόγραμμα κεφαλαίου κίνησης για την εστίαση και τον τουρισμό, η παροχή ρευστότητας με τη μορφή επιδοτήσεων για ξενοδοχεία, γυμναστήρια και παιδότοπους, και η μείωση του ΦΠΑ σε γυμναστήρια και σχολές χορού.

Πέραν των μεταβατικών αυτών μέτρων, παράγοντες που συμβάλλουν στη διατήρηση υψηλού αναπτυξιακού ρυθμού στο δεύτερο εξάμηνο (της τάξης του 7,5%) είναι η εύρωστη πορεία του εξωτερικού τουρισμού την περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου 2021 και η έναρξη υλοποίησης των έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Ειδικότερα όσον αφορά τον τουρισμό, σύμφωνα με τα στοιχεία Ισοζυγίου Πληρωμών της Τράπεζας της Ελλάδος, οι μηνιαίες εισπράξεις ταξιδιωτικών υπηρεσιών από το εξωτερικό ανήλθαν στο πρώτο οκτάμηνο του έτους σε 6,6 δισ. ευρώ, υψηλότερα της αντίστοιχης περιόδου 2020 κατά 135,7%, αναλογώντας στο 49,8% του πρώτου οκταμήνου του 2019. Αυτό είναι συμβατό με την εκτίμηση ετήσιων ταξιδιωτικών εισπράξεων από το εξωτερικό ύψους τουλάχιστον 50% του επιπέδου του 2019, καθώς η δυναμική εκτιμάται ότι συνεχίστηκε τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2021.

Οι ως άνω θετικές εξελίξεις συνέβαλαν στην περαιτέρω βελτίωση των προσδοκιών επιχειρήσεων και νοικοκυριών μετά το τέλος του πρώτου εξαμήνου 2021, με τον Δείκτη Οικονομικού Κλίματος να κυμαίνεται, από τον Μάιο του 2021, σταθερά πάνω από τον μέσο όρο της διετίας προ της πανδημίας (κατά σχεδόν 6 μονάδες βάσης, και άνω των 110 μονάδων κατά μέσο όρο) και με ανάλογες θετικές εξελίξεις στους δείκτες προσδοκιών στη μεταποίηση, τη βιομηχανία, τις κατασκευές και το λιανικό εμπόριο, βάσει των βραχυχρόνιων δεικτών Ιουλίου-Οκτωβρίου 2021. Τον Οκτώβριο 2021, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία ήταν ενισχυμένος σημαντικά, στις 112,9 μονάδες από 106,9 τον Σεπτέμβριο, το δεύτερο μεγαλύτερο επίπεδο από τον Απρίλιο του 2007. Τον ίδιο μήνα, σημαντική ήταν η ενίσχυση και του δείκτη προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο, στις 114,7 μονάδες από 103,6 τον Σεπτέμβριο, εν μέσω ενίσχυσης των προβλέψεων για την απασχόληση (+40 μονάδες) και διαφοροποίησης των επιχειρήσεων ως προς την εκτιμώμενη πορεία των τιμών (με τις μισές επιχειρήσεις να αναμένουν σταθερότητα τιμών και το 46% των επιχειρήσεων άνοδο). Οι πρόδρομοι δείκτες για το λιανικό εμπόριο στηρίζουν την προς τα άνω αναθεώρηση του ρυθμού ανάκαμψης της ιδιωτικής κατανάλωσης στο σύνολο του 2021.

Από όλα τα παραπάνω, η εκτίμηση της πραγματικής οικονομικής ανάκαμψης το 2021 τοποθετείται σήμερα σε 6,9%. Ο ρυθμός αυτός ισοδυναμεί με ανάκτηση του 69,5% των απωλειών του 2020, χάρη στην υψηλή επίδοση της ελληνικής οικονομίας στο πρώτο εξάμηνο του έτους και στις εκτιμήσεις για σημαντική ανάκαμψη του τουρισμού και για περαιτέρω άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων στο τρίτο τρίμηνο του έτους.

³⁴ Προβλέψεις στο πλαίσιο της Ετήσιας Έκθεσης για τις Ευρωπαϊκές ΜΜΕ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιούλιος 2021.

Σε ονομαστικούς όρους, ο ρυθμός οικονομικής ανάκαμψης του 2021 εκτιμάται υψηλότερα, σε 7,4%, καθώς ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ αναμένεται να κυμανθεί σε θετικό έδαφος στο δεύτερο εξάμηνο του έτους (+0,5% στο σύνολο του 2021), λόγω των τρεχουσών ανατιμήσεων σε πρώτες ύλες, βασικά αγαθά και μεταφορές που επηρεάζουν τους αποπληθωριστές των επιμέρους συνιστωσών του. Όσον αφορά το γενικό επίπεδο τιμών, βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται αύξηση έναντι του 2020 της τάξης του 0,6%, με το ύψος της να συγκρατείται λόγω των αρνητικών μεταβολών του πρώτου πενταμήνου 2021.

Η πραγματική εγχώρια ζήτηση αναμένεται να συμβάλει κατά 66,6% στην αύξηση του ΑΕΠ το 2021, με διαμόρφωση ανοδικών τάσεων για όλες τις συνιστώσες της, παρά τη σχετική εξομάλυνση της πορείας τους προς το τέλος του έτους.

Η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να αυξηθεί κατά 3,3% σε ετήσια βάση, εν μέσω εκτιμώμενων κερδών σε όρους διαθέσιμου εισοδήματος και το 2021 και ανθεκτικότητας της συνολικής απασχόλησης έναντι του 2020. Οι εκτιμήσεις για οριακή μείωση του πλήθους των μισθωτών και των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας στο σύνολο του έτους απορρέουν κυρίως από τα στοιχεία πρώτου εξαμήνου (-3,2% και -1,7%³⁵), με τις αντίστοιχες εκτιμήσεις για το δεύτερο εξάμηνο να είναι θετικές.

Ο ρυθμός ετήσιας αύξησης των πραγματικών επενδύσεων εκτιμάται σε 11,7%, κοντά στον μέσο όρο του πρώτου εξαμήνου 2021, εν μέσω εκτιμώμενης ώθησης σε όλες τις κατηγορίες επενδύσεων (εξοπλισμό, κατασκευές, αγροτικά και λοιπά προϊόντα).

Η πραγματική δημόσια κατανάλωση αναμένεται να αυξηθεί κατά 4,1% το 2021, αποκλιμακούμενη από τον ρυθμό 7,1% που κατέγραψε στο πρώτο εξάμηνο του έτους, λόγω της σταδιακά μικρότερης επίδρασης των κυβερνητικών μέτρων στήριξης στο δεύτερο εξάμηνο και της υψηλής βάσης του δεύτερου εξαμήνου του 2020.

Ο εξωτερικός τομέας αναμένεται να συμβάλει συνολικά θετικά στην ανάκαμψη το 2021, κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες. Η θετική συμβολή απορρέει εξ ολοκλήρου από τις καθαρές εξαγωγές υπηρεσιών (2,9 μονάδες), αντίθετα με την επιδείνωση του πραγματικού ελλείμματος στο εμπορικό ισοζύγιο κατά 1,3 δισ. ευρώ εξαιτίας της συναρτώμενης με την ανάκαμψη αύξησης των εισαγωγών αγαθών. Σε ονομαστικούς όρους³⁶, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται να παραμείνει άνω του προ πανδημίας ύψους του, καταγράφοντας τη δεύτερη χειρότερη επίδοση από το 2011 (μετά το 2020). Ωστόσο, σε ετήσια βάση εκτιμάται βελτίωσή του κατά 2,6% του ΑΕΠ, σηματοδοτώντας τη βαθμιαία επαυφορά στα προ κρίσης επίπεδα.

Πληθωρισμός - Τιμές

Στην Ελλάδα, ο Εν. ΔΤΚ πέρασε σε θετικό έδαφος τον Ιούνιο του 2021, μετά από μια περίοδο πτωτικής τάσης που διήρκεσε περισσότερο από ένα χρόνο, συνδεδεμένη με την υποτονική ζήτηση κατά τη διάρκεια της κρίσης της πανδημίας. Οι ιδιαίτερα υψηλότερες τιμές του πετρελαίου³⁷ διεθνώς, από τον Μάρτιο του 2021 και του κλάδου της ενέργειας γενικότερα, συνέβαλαν στην άνοδο του Εν. ΔΤΚ, παράλληλα με την άνοδο των τιμών στα τρόφιμα και στις μεταφορές, και την εξασθένιση της καθοδικής πίεσης στις εγχώριες τιμές από τη μείωση του ΦΠΑ σε κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, που είχε εφαρμοστεί τον Ιούνιο του 2020.

Μετά τον Ιούνιο, ο ρυθμός πληθωρισμού συνέχισε προοδευτικά αυξανόμενος έναντι του 2020, με τη μέση αύξηση της περιόδου Ιουνίου-Οκτωβρίου σε 1,4% βάσει Εν. ΔΤΚ³⁸, έναντι μείωσης 2,1% την αντίστοιχη περίοδο του 2020. Η σύγκριση των δύο περιόδων δείχνει ότι, παρά την ανοδική τάση, έως τον Οκτώβριο του 2021 το επίπεδο τιμών παρέμεινε κατά μέσο όρο κάτω από το προ κρίσης επίπεδο

³⁵ Σε εθνικολογιστική βάση.

³⁶ Εθνικολογιστική βάση.

³⁷ Μεταξύ Μαρτίου και Οκτωβρίου 2021, η μέση αύξηση του πετρελαίου Brent έφτασε το 99,7% έναντι της αντίστοιχης περιόδου 2020, αντιστοιχώντας όμως σε πολύ πιο μετριοπαθή αύξηση έναντι του 2019 (11,2%).

³⁸ Αντίστοιχα, οι αυξήσεις στους υποδείκτες της ενέργειας έφτασαν το 57,3% κατά μέσο όρο για τον Εν. ΔΤΚ στο φυσικό αέριο/υγραέριο, το 32,2% για τον Εν. ΔΤΚ στο πετρέλαιο και το 4,3% για τον Εν. ΔΤΚ στο ηλεκτρικό ρεύμα.

του 2019, με το μέγεθος του παρατηρούμενου ρυθμού αύξησης να επηρεάζεται τεχνικά από τη χαμηλή βάση που διαμορφώθηκε το 2020. Στο σύνολο του δεκαμήνου 2021, ο Εν. ΔΤΚ παραμένει οριακά αρνητικός (-0,1%), εξαιτίας των αρνητικών μεταβολών του στο πρώτο πεντάμηνο του έτους, ενώ η εκτίμηση του Εν. ΔΤΚ για το σύνολο του 2021 (0,6%) υποδηλώνει κλιμάκωση της αυξητικής τάσης τους τελευταίους μήνες του έτους.

Τον Σεπτέμβριο 2021, ο Εν. ΔΤΚ αυξήθηκε κατά 1,9% σε ετήσια βάση, έναντι αύξησης 3,4% στην Ευρωζώνη. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις αφορούσαν τους υποδείκτες της διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών (3,5%, εν μέσω αύξησης 11,0% στα οπωροκηπευτικά), του φυσικού αερίου/υγραερίου (66,5%), του πετρελαίου (28,9%), των μεταφορών (5,1%), και των ξενοδοχείων/καφέ/εστιατορίων (1,0%). Αντίθετα, πτώση έναντι του Σεπτεμβρίου 2020 σημειώθηκε για τους υποδείκτες των επικοινωνιών (-2,5%), ένδυσης και υπόδησης (-0,3%), αναψυχής και πολιτιστικών δραστηριοτήτων (-0,2%), με στασιμότητα να καταγράφεται στον υποδείκτη αλκοολούχων ποτών και καπνού. Δεδομένης της επίδρασης των οπωροκηπευτικών και της ενέργειας στην αύξηση του Εν.ΔΤΚ, ο δομικός πληθωρισμός παρέμεινε οριακά αρνητικός έως και τον Αύγουστο του 2021, μεταστρεφόμενος τον Σεπτέμβριο σε μετριοπαθώς θετικό (0,5%).

Η ανοδική τάση των τιμών στην Ελλάδα εντάθηκε περαιτέρω τον Οκτώβριο του 2021, διαμορφούμενη σε 2,8% σε ετήσια βάση (έναντι 4,1% στην Ευρωζώνη), εν μέσω σημαντικής αύξησης της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας έναντι των προηγούμενων μηνών (+18,9% σε ετήσια βάση έναντι σταθερού ρυθμού περίπου +0,8% την περίοδο Ιουνίου-Σεπτεμβρίου), αλλά και ταχύτερων αυξήσεων έναντι του Σεπτεμβρίου στην τιμή του φυσικού αερίου/υγραερίου (+82,1% σε ετήσια βάση), του πετρελαίου (+45,9%) και των μεταφορών (+5,8%). Οι τιμές στα τρόφιμα και στα ξενοδοχεία/καφέ/εστιατόρια συνέχισαν επίσης να αυξάνονται σε ετήσια βάση (κατά 2,9% και 1,5% αντίστοιχα), ενώ οριακή αύξηση σημειώθηκε και στα είδη ένδυσης και υπόδησης, μετά τις αρνητικές μεταβολές του προηγούμενου τριμήνου σε ετήσια βάση.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι τρέχουσες εκτιμήσεις για τον πληθωρισμό του 2021 και του 2022 ενσωματώνουν την εξωτερική υπόθεση των Ενδιάμεσων Θερινών Οικονομικών Προβλέψεων της ΕΕ όσον αφορά την τιμή του πετρελαίου, έναντι της οποίας οι τελευταίες εξελίξεις τιμών στην ενέργεια, αλλά και γενικότερα, εντείνουν τις συνθήκες αβεβαιότητας και τους ανοδικούς κινδύνους κλιμάκωσης του φαινομένου το προσεχές διάστημα.

Ωστόσο, η άνοδος του πληθωρισμού στην Ελλάδα θεωρείται κυρίως εισαγόμενη, λόγω των διεθνών εξελίξεων στις τιμές ενέργειας, πρώτων υλών και βασικών αγαθών. Ως εκ τούτου, αν και αναμένεται περαιτέρω αύξηση του πληθωρισμού προς το τέλος του έτους, εκτιμάται σταδιακή εξομάλυνση της τάσης που θα ξεκινήσει κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022. Η παροδική επίπτωση στην αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών και στα λειτουργικά κόστη των επιχειρήσεων αναμένεται να επιβραδύνει την ατομική καταναλωτική δαπάνη, τις επενδύσεις και τον όγκο των εξαγωγών αγαθών προς το τέλος του τρέχοντος έτους, σε βαθμό που όμως είναι μετριασμένος λόγω των άμεσων κυβερνητικών μέτρων κατά της ενεργειακής κρίσης.

Απασχόληση – Ανεργία

Στο πρώτο εξάμηνο 2021, καταγράφηκε μείωση στις αμοιβές εξαρτημένης εργασίας στο σύνολο της οικονομίας κατά 1,7% σε ετήσια βάση, η οποία όμως ήταν μικρότερη της μείωσης στον αριθμό των μισθωτών³⁹ (-3,2%), λόγω της αύξησης του μέσου μισθού κατά 1,5%. Η συνολική απασχόληση μειώθηκε αντίστοιχα κατά 2,4%, εν μέσω μεγαλύτερης ανθεκτικότητας της απασχόλησης στους αυτοαπασχολούμενους. Όσον αφορά την τάση εντός του εξαμήνου, στο δεύτερο τρίμηνο 2021 η υποχώρηση της μισθωτής απασχόλησης εκμηδενίστηκε, ενώ η συνολική απασχόληση σημείωσε αύξηση 0,5% σε ετήσια βάση, για πρώτη φορά από το πρώτο τρίμηνο 2020. Στο ίδιο τρίμηνο, οι αυτοαπασχολούμενοι αυξήθηκαν έναντι του αντίστοιχου τριμήνου προηγούμενου έτους (+1,6%), για πρώτη φορά από το τέταρτο τρίμηνο του 2018.

³⁹ Στοιχεία σε εθνικολογιστική βάση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της μηνιαίας Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, στο πρώτο οκτάμηνο του 2021 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 15,6% του εργατικού δυναμικού, μειωμένο κατά 0,9 ποσοστιαίες μονάδες έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2020. Η κύρια μείωση των ανέργων καταγράφεται από τον Ιούνιο 2021, συμπιπτοντας με το άνοιγμα της τουριστικής δραστηριότητας στη χώρα. Ως αποτέλεσμα, τον Αύγουστο του 2021 το ποσοστό ανεργίας ήταν μειωμένο στο 13,9% του εργατικού δυναμικού, από 16,3% τον πρώτο μήνα του έτους. Ακόμα, από τον Μάιο του 2021 καταγράφονται διαδοχικές αυξήσεις του εργατικού δυναμικού σε ετήσια βάση για πρώτη φορά από τον Απρίλιο του 2019 (+2,4% κατά μέσο όρο), με τον αριθμό των οικονομικά ενεργών ατόμων στο υψηλότερο επίπεδο από τον Σεπτέμβριο του 2020.

Ωστόσο, η μείωση της ανεργίας στο σύνολο της οικονομίας στο πρώτο οκτάμηνο του 2021 υποκρύπτει τη διεύρυνση των διαρθρωτικών στρεβλώσεων στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών μειώθηκε μόνο οριακά έναντι του οκταμήνου 2020 (-0,1 ποσοστιαίες μονάδες), διατηρούμενο σε σημαντικό ύψος (19,8%). Κατά συνέπεια, η μείωση της συνολικής ανεργίας αντικατοπτρίζει ως επί το πλείστον τη βελτίωση της ανεργίας στους άνδρες (-1,6 ποσοστιαίες μονάδες), σε ποσοστό σημαντικά χαμηλότερο των γυναικών (12,3%). Από την άλλη πλευρά, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας μειώθηκε στο πρώτο εξάμηνο του 2021 κατά σχεδόν 8 ποσοστιαίες μονάδες, μεταφραζόμενο σε τετραπλάσια μείωση του αριθμού των μακροχρόνια ανέργων έναντι του συνόλου των ανέργων.

Η ανεργία των νέων εμφανίζεται αυξημένη στο πρώτο οκτάμηνο του 2021, στο 38,4% του νεανικού εργατικού δυναμικού, από 35,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2020. Ωστόσο, η επιδείνωση αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 2021, που εμπεριέχει το διάστημα του δεύτερου «lockdown», ενώ από τον Ιούνιο 2021 το ποσοστό των ανέργων στην ηλικιακή ομάδα 15-24 κυμαίνεται χαμηλότερα από ό,τι τους αντίστοιχους μήνες του 2020 κατά σχεδόν 5 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο.

Η μέση παραγωγικότητα της εργασίας, μετά την αναμενόμενα δραματική συρρίκνωσή της ανά απασχολούμενο στο δεύτερο τρίμηνο του 2020 (-11,0% σε ετήσια βάση), ανέπτυξε επιταχυνόμενο ρυθμό ανόδου σε όρους διαδοχικών τριμήνων, ο οποίος κλιμακώθηκε στο πρώτο τρίμηνο 2021 (+6,1%). Η ανοδική τάση συνεχίστηκε στο δεύτερο τρίμηνο του 2021 (+1,4%), διαμορφώνοντας τη μέση παραγωγικότητα στο υψηλότερο επίπεδο της από το δεύτερο τρίμηνο του 2015.

Για το σύνολο του έτους, εκτιμάται μικρή αύξηση της ανεργίας σε σχέση με το πρώτο οκτάμηνο του έτους, σε 15,9% του εργατικού δυναμικού, στη βάση της εκτίμησης για μερική ανάκτηση των απωλειών του οικονομικά ενεργού πληθυσμού όσο προχωρά η επιστροφή στην κανονικότητα. Η εθνικολογιστική απασχόληση αναμένεται να συνεχίσει βελτιούμενη στο δεύτερο εξάμηνο του 2021, διαμορφούμενη στο σύνολο του 2021 στο ίδιο επίπεδο με το 2020.

Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Το 2021 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του συνόλου των εγχώριων καταθέσεων επιταχύνθηκε έναντι του προηγούμενου έτους και διαμορφώθηκε, κατά μέσο όρο τους πρώτους εννέα μήνες του έτους, σε 13,2% (μέσος ετήσιος ρυθμός κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2020: 6,5%). Η παρατηρούμενη επιτάχυνση αποδίδεται στις καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας, ο ετήσιος ρυθμός ανόδου των οποίων διπλασιάστηκε (Ιαν.-Σεπτ. 2021 μ.ο.: 26,2%, Ιαν.-Σεπτ. 2020 μ.ο.: 13,1%). Η ανοδική πορεία αυτής της κατηγορίας καταθέσεων εκτιμάται ότι οφείλεται, ιδιαίτερα τους πρώτους μήνες του έτους, στα δημοσιονομικά μέτρα ενίσχυσης των πληττόμενων από την πανδημία. Επιπρόσθετα, η αβεβαιότητα ως προς τις προοπτικές απασχόλησης ενδέχεται να συνέβαλε σε ενίσχυση των αποταμιεύσεων του εγχώριου ιδιωτικού τομέα. Αντίθετα προς τις καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας, οι καταθέσεις προθεσμίας έως 2 έτη υποχώρησαν με διψήφιο ρυθμό μεταβολής κατά τη διάρκεια των πρώτων εννέα μηνών του τρέχοντος έτους (2021 μ.ο.: -15,4%, 2020 μ.ο.: -5,2%). Η συρρίκνωση της διαφοράς του επιτοκίου καταθέσεων προθεσμίας από το επιτόκιο των καταθέσεων μίας ημέρας εκτιμάται ότι συνέβαλε στη μετακίνηση πόρων μεταξύ των δύο ανωτέρω κατηγοριών καταθέσεων.

Όσον αφορά την ανάλυση κατά τομέα, οι τραπεζικές καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων αυξήθηκαν συνολικά περίπου κατά 4,0 δισ. ευρώ τους πρώτους εννέα μήνες του έτους (έναντι

αύξησης 6,2 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2020). Η άνοδος των καταθέσεων των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων προήλθε αποκλειστικά από καταθέσεις μίας ημέρας αντανακλώντας, μεταξύ άλλων, τη συγκέντρωση διαθεσίμων από τις επιχειρήσεις, ως αποτέλεσμα αφενός των μέτρων αναστολής πληρωμών δανειακών και φορολογικών υποχρεώσεων, αφετέρου της αύξησης του τραπεζικού δανεισμού και των άμεσων κρατικών ενισχύσεων. Παρά την αρνητική επίδραση που συνέχισε να ασκεί η συρρίκνωση των στεγαστικών και των καταναλωτικών δανείων, οι καταθέσεις των νοικοκυριών αυξήθηκαν σημαντικά, κατά 5,6 δισ. ευρώ (έναντι αύξησης 3,7 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2020), ως συνέπεια της ενίσχυσης της αποταμειωτικής συμπεριφοράς των νοικοκυριών για λόγους πρόνοιας έναντι μελλοντικών αναγκών.

Το υπόλοιπο της χρηματοδότησης προς τον τομέα της γενικής κυβέρνησης σημείωσε σημαντική ετήσια άνοδο, η οποία συνδέεται κυρίως με την απόκτηση τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου από την Τράπεζα της Ελλάδος στο πλαίσιο του προγράμματος Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP). Οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες επίσης προέβησαν σε σημαντικές αγορές ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας ήταν θετικός το 2021, καθώς ο ρυθμός ανόδου της χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις διατηρήθηκε θετικός, ενώ οι πιστώσεις προς τα νοικοκυριά συνέχισαν να καταγράφουν αρνητικό ετήσιο ρυθμό μεταβολής. Ειδικότερα, ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των τραπεζικών δανείων προς τα νοικοκυριά παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητος τους πρώτους εννέα μήνες του 2021, καθώς διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο σε -2,6% έναντι -2,7% το 2020 (Σεπτέμβριος 2021: -2,7%, Δεκέμβριος 2020: -2,5%). Ο ετήσιος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης εκ μέρους των τραπεζών προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, αφού σημείωσε μεγάλη επιτάχυνση κατά το 2020, τον Ιανουάριο του 2021 έφτασε στο 10,4%, την υψηλότερη τιμή που έχει λάβει μετά τον Απρίλιο του 2009, αλλά έκτοτε επιβραδύνθηκε αδιάλειπτα και διαμορφώθηκε σε 2,8% το Σεπτέμβριο του 2021 (Δεκέμβριος 2020: 10,0%). Επίσης, το εννεάμηνο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2021 ο ρυθμός αυτός (6,5%) ήταν κατά μέσο όρο υψηλότερος έναντι εκείνου του έτους 2020 (5,6%).

Η επιβράδυνση του ετήσιου ρυθμού της πιστωτικής επέκτασης εκ μέρους των τραπεζών προς τις επιχειρήσεις το 2021, ιδιαίτερα μετά τον Μάρτιο του 2021 αντανακλά εν μέρει το ότι έληξε η σημαντική θετική επίδραση στον εν λόγω ρυθμό από την ιδιαίτερα αυξημένη καθαρή ροή πιστώσεων (ύψους 1,6 δισ. ευρώ) τον ίδιο μήνα του 2020, καθώς στην αρχή της πανδημίας οι επιχειρήσεις είχαν αντλήσει υψηλά ποσά από τα υφιστάμενα όρια χρηματοδότησης. Επίσης, αντικατοπτρίζει και το γεγονός ότι το επισκοπούμενο διάστημα του 2021 λιγότεροι πόροι, σε σύγκριση με το 2020, από τα προγράμματα τα οποία διαχειρίζεται η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα ήταν διαθέσιμοι, μετά την ικανοποιητική απορρόφησή τους το 2020. Πάντως, η θετική επίδρασή τους στον ετήσιο ρυθμό ανόδου της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων το 2021 παρέμεινε σημαντική. Τέλος, η αναστολή πληρωμών χρεολυσίων, έπαψε επίσης να επιδρά θετικά στις καθαρές ροές των πιστώσεων, καθώς έπαψε να ισχύει στο τέλος του 2020.

Η επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις μετά τις αρχές του έτους συνδέεται εν μέρει και με μετριασμό της ζήτησης για δάνεια, καθώς η εταιρική ρευστότητα ανέκαμψε σε επαρκέστερα επίπεδα. Η ανάκαμψη αυτή συνδέεται με τη σταδιακή επάνοδο των εταιρικών εσόδων σε πιο επιθυμητά επίπεδα, μετά την επανεκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς και με το οικονομικό όφελος από τα κυβερνητικά μέτρα στήριξης (περιλαμβανομένου και του μέτρου της επιστρεπτέας προκαταβολής). Επίσης, ο περιορισμός της προσφυγής των επιχειρήσεων στις τράπεζες για δάνεια δικαιολογείται σε κάποιο βαθμό και από τη βελτίωση της πρόσβασής τους σε πόρους από εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης, όπως οι αγορές ομολόγων, ιδιαίτερα για τις μεγάλες επιχειρήσεις, και η απευθείας χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την EBRD. Αντίθετα, η διαμόρφωση των επιτοκίων των επιχειρηματικών δανείων σε χαμηλό μέσο επίπεδο κατά το 2021, είχε αυξητική επίδραση στη ζήτηση για νέα δάνεια.

Από την πλευρά της προσφοράς, οι συνθήκες ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος παρέμειναν ευνοϊκές το 2021, καθώς τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα συνέχισαν να αντλούν πόρους από το Ευρωσύστημα και να διευκολύνονται από τα εποπτικά μέτρα του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού

(SSM). Στην ίδια θετική κατεύθυνση συνέβαλαν επίσης τα δημοσιονομικά μέτρα ενίσχυσης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών που έλαβε η κυβέρνηση και το 2021. Η επέκταση τραπεζικών δανείων προς τις επιχειρήσεις συνέχισε να ενισχύεται από τα προγράμματα χρηματοδότησης μέσω της Αναπτυξιακής Τράπεζας με εγγυήσεις (από το «Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων Covid-19») και επιδότηση επιτοκίου, καθώς και από τις χρηματοδοτήσεις του ομίλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Από την άλλη πλευρά, η πιθανότητα εμφάνισης νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων, λόγω της προηγηθείσας ύφεσης και η οικονομική αβεβαιότητα που δημιουργείται από την πανδημία λειτουργούν ανασταλτικά για την πιστοδοτική συμπεριφορά των τραπεζών.

Η περαιτέρω μείωση του υπολοίπου της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά, κατά το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2021, συνδέεται με τη διατήρηση της οικονομικής αβεβαιότητας και τις συνεπαγόμενες επιπτώσεις στη ζήτηση και την προσφορά δανείων. Τα δάνεια προς τα νοικοκυριά εμφανίζουν (συγκριτικά με τις επιχειρήσεις) υψηλότερους δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων, αποθαρρύνοντας τη χορήγηση νέων πιστώσεων εκ μέρους των τραπεζών. Επίσης, η λήξη της αναστολής πληρωμών δόσεων είχε αρνητική επιρροή στις καθαρές ροές δανείων προς τα νοικοκυριά μετά τον Δεκέμβριο. Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και η περιστολή καταναλωτικών δαπανών αρχικά κατά τη χειμερινή περίοδο είχαν αρνητική επίδραση στη ζήτηση για καταναλωτικά δάνεια. Τέλος, όσον αφορά τα στεγαστικά δάνεια, η επανεκκίνηση της δραστηριότητας στην αγορά των κατοικιών κατά το 2021 συνέβαλε σε ανάκαμψη της ζήτησης (σύμφωνα και με τις ενδείξεις πρόσφατων στοιχείων που αφορούν τις συμβάσεις για νέα δάνεια).

Τα επιτόκια των τραπεζικών καταθέσεων στην Ελλάδα την εξεταζόμενη περίοδο διατηρήθηκαν σε νέες χαμηλές τιμές. Ειδικότερα, το επιτόκιο των καταθέσεων προθεσμίας, περιλαμβανομένων των καταθέσεων των νοικοκυριών και των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο τους πρώτους εννέα μήνες του τρέχοντος έτους σε 0,14%, δηλαδή κατά 11 μονάδες βάσης χαμηλότερα έναντι του μέσου επιτοκίου του 2020.

Γενικά, η διευκολυντική κατεύθυνση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και η αξιοσημείωτη αύξηση των καταθέσεων λιανικής, των οποίων τα επιτόκια τείνουν να μηδενιστούν, διασφάλισαν στις ελληνικές τράπεζες υποστηρικτικές συνθήκες ρευστότητας, οι οποίες μεταφράστηκαν σε διατήρηση των ευνοϊκών όρων χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα. Ειδικότερα, το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις διαμορφώθηκε σε 3,1%, κατά μέσο όρο, τους πρώτους εννέα μήνες του 2021 (12 μονάδες βάσης χαμηλότερα έναντι του μέσου επιτοκίου του 2020). Το κόστος τραπεζικού δανεισμού προς τα νοικοκυριά παρέμεινε αμετάβλητο κατά μέσο όρο την ίδια περίοδο του 2021, έναντι του προηγούμενου έτους σε 4,8%. Μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών, μικρή υποχώρηση σημειώθηκε στο ονομαστικό επιτόκιο των στεγαστικών δανείων, σε αντίθεση με το επιτόκιο των καταναλωτικών δανείων το οποίο αυξήθηκε.

Σε πραγματικούς όρους, τα επιτόκια των τραπεζικών δανείων επηρεάστηκαν το 2021 από τις αποπληθωριστικές πιέσεις που παρατηρήθηκαν το α' πεντάμηνο του έτους. Έκτοτε, οι αποπληθωριστικές πιέσεις αναστράφηκαν όπως άλλοτε αναμενόταν. Το πραγματικό επιτόκιο⁴⁰ των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά διαμορφώθηκε αντίστοιχα σε 3,6% και 5,2%, κατά μέσο όρο, την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2021 (χαμηλότερα κατά 91 και 87 μονάδες βάσης αντίστοιχα, έναντι των μέσων όρων του 2020).

Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών

Την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2021, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατέγραψε μείωση κατά 2,5 δισ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2020 και διαμορφώθηκε σε 5,4 δισ. ευρώ. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών και στη βελτίωση των ισοζυγίων πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων, οι οποίες αντισταθμίστηκαν εν μέρει από την επιδείνωση του ισοζυγίου αγαθών.

⁴⁰ Το πραγματικό επιτόκιο εκτιμάται ως η διαφορά μεταξύ του ονομαστικού επιτοκίου και του δωδεκάμηνου ρυθμού πληθωρισμού.

**Πίνακας 1.2 Ισοζύγιο πληρωμών
(σε εκατ. ευρώ)**

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος			Ιανουάριος-Αύγουστος		
	2018	2019	2020	2019	2020	2021
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-5.232,2	-2.725,5	-11.144,2	-1.004,3	-7.904,1	-5.417,0
I.Α Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (I.A+I.B)	-3.184,7	-1.717,4	-11.249,7	-217,4	-7.966,8	-7.535,8
Εξαγωγές	69.532,2	72.596,2	51.615,7	48.993,9	34.024,9	45.968,7
Εισαγωγές	72.716,9	74.313,6	62.865,5	49.211,4	41.991,6	53.504,5
I.A Ισοζύγιο αγαθών (I.A.1 - I.A.2)	-22.489,1	-22.833,3	-18.528,1	-15.479,4	-12.634,0	-15.492,7
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	32.372,8	32.433,6	28.904,4	21.578,3	18.716,0	24.384,2
Καύσιμα	10.016,9	9.078,8	6.102,5	6.158,2	3.961,7	6.043,0
Πλοία (πωλήσεις)	130,9	91,5	153,1	56,8	54,5	67,9
Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	22.225,0	23.263,4	22.648,9	15.363,3	14.699,8	18.273,4
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	54.861,9	55.266,9	47.432,5	37.057,8	31.350,0	39.876,9
Καύσιμα	15.197,5	14.119,3	9.298,4	9.686,7	6.586,7	9.066,0
Πλοία (αγορές)	187,7	436,6	217,9	336,9	129,6	103,8
Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	39.476,7	40.711,1	37.916,1	27.034,2	24.633,7	30.707,1
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1 - I.B.2)	19.304,4	21.115,9	7.278,3	15.262,0	4.667,2	7.956,9
I.B.1 Εισπράξεις	37.159,3	40.162,6	22.711,3	27.415,6	15.308,9	21.584,5
Ταξιδιωτικό	16.085,8	18.178,8	4.318,8	13.220,9	2.792,5	6.581,7
Μεταφορές	16.629,9	17.303,1	13.814,2	11.310,6	9.672,4	11.379,4
Λοιπές υπηρεσίες	4.443,6	4.680,7	4.578,3	2.884,2	2.844,0	3.623,3
I.B.2 Πληρωμές	17.854,9	19.046,8	15.433,0	12.153,6	10.641,6	13.627,6
Ταξιδιωτικό	2.191,0	2.743,8	792,9	1.798,6	607,1	610,4
Μεταφορές	11.044,3	11.377,4	9.873,0	7.298,2	6.891,8	9.117,1
Λοιπές υπηρεσίες	4.619,6	4.925,5	4.767,1	3.056,8	3.142,7	3.900,1
I.Γ Ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων (I.Γ.1 - I.Γ.2)	-1.726,4	-1.591,6	-275,9	-1.131,8	-323,8	921,9
I.Γ.1 Εισπράξεις	6.058,5	6.202,9	6.324,1	4.510,7	4.754,5	5.248,8
Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	223,0	246,9	201,4	166,7	137,1	130,5
Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	2.731,4	3.046,7	2.942,0	1.902,5	1.863,0	2.265,2
Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	3.104,1	2.909,3	3.180,7	2.441,5	2.754,0	2.853,1
I.Γ.2 Πληρωμές	7.784,9	7.794,5	6.599,9	5.642,5	5.078,3	4.326,9
Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	1.363,7	1.411,6	1.336,4	945,2	934,5	833,6
Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	6.019,1	5.975,9	4.838,8	4.381,7	3.835,9	3.129,8
Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	402,1	407,0	424,7	315,6	307,9	363,6
I.Δ Ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων (I.Δ.1 - I.Δ.2)	-321,1	583,5	561,2	344,9	386,4	1.196,9
I.Δ.1 Εισπράξεις	2.177,6	3.827,9	4.064,5	2.480,0	2.725,3	3.705,6
Γενική Κυβέρνηση	1.034,7	2.361,2	2.452,7	1.560,8	1.666,1	2.745,4
Λοιποί τομείς	1.142,9	1.466,8	1.611,9	919,2	1.059,2	960,2
I.Δ.2 Πληρωμές	2.498,8	3.244,5	3.503,4	2.135,1	2.339,0	2.508,7
Γενική Κυβέρνηση	1.702,8	1.830,3	1.914,9	1.312,4	1.252,9	1.544,0
Λοιποί τομείς	796,0	1.414,2	1.588,5	822,7	1.086,0	964,8
II. Ισοζύγιο κεφαλαίων (II.1-II.2)	353,2	679,8	2.733,6	261,6	1.420,1	3.034,8
II.1 Εισπράξεις	1.007,4	1.178,7	3.124,5	636,0	1.638,6	3.717,3
Γενική Κυβέρνηση	627,5	1.023,0	2.932,0	507,9	1.499,5	3.347,5
Λοιποί τομείς	379,8	155,8	192,5	128,0	139,1	369,8
II.2 Πληρωμές	654,2	498,9	390,9	374,3	218,4	682,5
Γενική Κυβέρνηση	4,1	4,9	4,4	2,4	3,0	3,0
Λοιποί τομείς	650,1	494,0	386,5	371,9	215,5	679,4
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαίων (I + II)	-4.879,1	-2.045,6	-8.230,9	-742,6	-6.484,0	-2.382,2
III. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικ. συν/γών (III.A+III.B+III.Γ+III.Δ)	-3.923,7	-2.247,0	-7.927,4	-1.110,6	-6.196,0	-1.742,4
III.A Άμεσες επενδύσεις*	-2.960,7	-3.910,5	-2.332,3	-2.480,3	-1.689,3	-2.779,8
Απαιτήσεις	437,8	562,4	568,6	261,6	350,7	745,5
Υποχρεώσεις	3.398,5	4.472,9	2.900,9	2.741,8	2.040,0	3.525,3
III.B Επενδύσεις χαρτοφυλακίου*	73,8	24.231,5	48.339,5	-2.169,8	40.335,8	16.616,8
Απαιτήσεις	1.377,7	25.927,1	35.443,0	1.888,2	30.420,0	18.648,1
Υποχρεώσεις	1.303,9	1.695,6	-12.896,5	4.058,0	-9.915,8	2.031,3
III.Γ Λοιπές επενδύσεις*	-966,8	-22.652,0	-55.291,1	3.690,5	-45.780,5	-17.951,6
Απαιτήσεις	-3.050,8	-3.605,6	2.362,1	-1.677,4	755,7	3.526,2
Υποχρεώσεις	-2.084,0	19.046,4	57.653,2	-5.367,9	46.536,2	21.477,8
(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	19.555,0	-4.444,8	1.342,6	-1.794,4	-206,9	234,2
III.Δ Μεταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων**	-70,0	84,0	1.536,2	-151,0	937,9	2.372,2
IV. Τακτοποιητέα στοιχεία (I+II-III+IV=0)	955,4	-201,3	483,2	-368,0	288,0	639,8
Υψος συναλλαγματικών διαθεσίμων ***	6.625	7.571	9.739	7.489	9.558	12.147

* (+) αύξηση (-) μείωση.

** Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συναλλάγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Η αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των εισαγωγών έναντι των εξαγωγών σε απόλυτα μεγέθη. Αναλυτικότερα, οι εξαγωγές σημείωσαν αύξηση κατά 30,3% και 13,5% σε τρέχουσες και σταθερές τιμές αντίστοιχα και οι εισαγωγές σημείωσαν αύξηση κατά 27,2% σε τρέχουσες τιμές και 9,2% σε σταθερές τιμές. Ειδικότερα, οι εξαγωγές και οι εισαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα σε τρέχουσες τιμές αυξήθηκαν σχεδόν με τον ίδιο ρυθμό (περίπου 24%), ενώ σε σταθερές τιμές αυξήθηκαν κατά 19,7% και 22,8% αντίστοιχα. Η μεγαλύτερη συμβολή στην άνοδο των εξαγωγών χωρίς καύσιμα προέρχεται από τις εξαγωγές των κλάδων των τροφίμων, ποτών και καπνού, των φαρμακευτικών, των μετάλλων και της κλωστοϋφαντουργίας και ενδύματος. Η αύξηση των εισαγωγών χωρίς καύσιμα, οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εισαγωγών ενδιάμεσων αγαθών, που αντανακλά τη θετική πορεία του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής, αλλά και των κεφαλαιακών και καταναλωτικών αγαθών λόγω της ανάκαμψης των επενδύσεων και της κατανάλωσης.

Η αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών οφείλεται πρωτίστως στη βελτίωση του ισοζυγίου ταξιδιωτικών υπηρεσιών, η οποία όμως αντισταθμίστηκε εν μέρει από τη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταφορών. Οι αφίξεις μη κατοίκων ταξιδιωτών αυξήθηκαν κατά 79,2% και οι σχετικές εισπράξεις κατά 135,7% σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2020, αντιπροσωπεύοντας το 40% και το 50% των αντίστοιχων μεγεθών του 2019. Παράλληλα, σημειώθηκε αύξηση της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι κατά 30,5%. Οι καθαρές εισπράξεις από μεταφορές παρουσίασαν μείωση κατά 18,6% λόγω της επιδείνωσης του ισοζυγίου των λοιπών - εκτός θαλάσσιων - μεταφορών.⁴¹ Η εξέλιξη αυτή συνδέεται κυρίως με την αύξηση των πληρωμών για μεταφορές εισαγόμενων αγαθών. Αν και οι εισπράξεις από θαλάσσιες μεταφορές αυξήθηκαν κατά 19,1%, οι σχετικές πληρωμές κατέγραψαν πιο γρήγορο ρυθμό ανόδου, με αποτέλεσμα το πλεόνασμα του ισοζυγίου από θαλάσσιες μεταφορές να διατηρηθεί σε αντίστοιχο επίπεδο με εκείνο του 2020. Συγκεκριμένα, το μέσο επίπεδο των ναύλων αυξήθηκε κατά περίπου 69% - σύμφωνα με το δείκτη ClarkSea - συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του 2020, αντανακλώντας κυρίως δύο αντίθετες τάσεις: αφενός την αξιοσημείωτη άνοδο των ναύλων για τα πλοία μεταφοράς ξηρού (χύδην) φορτίου και αφετέρου τη μείωση των ναύλων για τα πετρελαιοφόρα πλοία.⁴²

Το ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων κατέγραψε πλεόνασμα, έναντι ελλείμματος την αντίστοιχη περίοδο του 2020, κυρίως λόγω της μείωσης των καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη, ενώ το πλεόνασμα του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων αυξήθηκε λόγω της αύξησης των καθαρών εισπράξεων της γενικής κυβέρνησης οι οποίες ενισχύθηκαν σε μεγάλο βαθμό από την εκταμίευση της προχρηματοδότησης του 13% στο πλαίσιο της χρηματοδότησης από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Fund – RRF).

Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών

Την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2021, στην κατηγορία των άμεσων επενδύσεων, οι απαιτήσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού σημείωσαν αύξηση κατά 746 εκατ. ευρώ και οι υποχρεώσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού, που αντιστοιχούν σε άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα, κατέγραψαν αύξηση κατά 3,5 δισ. ευρώ.

Στις επενδύσεις χαρτοφυλακίου, η αύξηση των απαιτήσεων των κατοίκων έναντι του εξωτερικού οφείλεται κυρίως στην αύξηση κατά 16,8 δισ. ευρώ των τοποθετήσεων κατοίκων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του εξωτερικού. Η αύξηση των υποχρεώσεών τους οφείλεται στην αύξηση των τοποθετήσεων μη κατοίκων σε μετοχές ελληνικών επιχειρήσεων κατά 1,3 δισ. ευρώ και σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου κατά 684 εκατ. ευρώ.

⁴¹ Την περίοδο 2015-2019, οι εισπράξεις από θαλάσσιες μεταφορές ανέρχονταν περίπου στο 85% των συνολικών εισπράξεων από μεταφορές, ενώ το ποσοστό των αντίστοιχων πληρωμών στο 65%.

⁴² Οι ναύλοι των πλοίων ξηρού (χύδην) φορτίου σχεδόν τριπλασιάστηκαν, αντανακλώντας τη ζήτηση για εισαγωγές πρώτων υλών κυρίως από την Κίνα, τη συμφόρηση στους λιμένες, καθώς και το χαμηλό επίπεδο των ναύλων την αντίστοιχη περίοδο του 2020 λόγω της πανδημίας. Οι ναύλοι των πετρελαιοφόρων κατέγραψαν αξιοσημείωτη μείωση εν μέρει λόγω και του υψηλού επιπέδου που είχαν καταγράψει την αντίστοιχη περίοδο του 2020.

Στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, η αύξηση των απαιτήσεων των κατοίκων έναντι του εξωτερικού οφείλεται στην αύξηση κατά 2,8 δισ. ευρώ των δανείων που έχουν χορηγηθεί σε μη κατοίκους, η οποία αντισταθμίστηκε εν μέρει από τη μείωση κατά 1,3 δισ. ευρώ των τοποθετήσεων κατοίκων σε καταθέσεις και γeros στο εξωτερικό. Η αύξηση των υποχρεώσεων τους αντανακλά κυρίως την αύξηση κατά 16,4 δισ. ευρώ των τοποθετήσεων μη κατοίκων σε καταθέσεις και γeros στην Ελλάδα (περιλαμβάνεται και ο λογαριασμός TARGET).

Στο τέλος Αυγούστου του 2021, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν σε 12,1 δισ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση κατά περίπου 2,6 δισ. ευρώ έναντι του τέλους Αυγούστου του 2020, κυρίως λόγω της νέας κατανομής των SDR από το ΔΝΤ.

2.4 Οι προοπτικές το 2022

Το 2022 αναμένεται έτος επαναφοράς της ελληνικής οικονομίας σε συνθήκες κανονικότητας. Στο τέταρτο τρίμηνο του έτους, αναμένεται να έχει ανακτηθεί το σύνολο των ετήσιων απωλειών ΑΕΠ του 2020⁴³, με το επίπεδο πραγματικού ΑΕΠ στο τέλος του 2022 να υπερβαίνει το αντίστοιχο επίπεδο του 2019 κατά 1,7%.

Πρωτεύοντα παράγοντα για την ώθηση της οικονομικής δραστηριότητας το 2022 αποτελεί το ελληνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με τις πραγματοποιούμενες δαπάνες από τον προϋπολογισμό του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ως αποτέλεσμα, εντός του 2022 η υλοποίηση του σχεδίου αναμένεται να προσδώσει στην ελληνική οικονομία επιπλέον 2,9 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, χωρίς τη συμπερίληψη της μόχλευσης, συμβάλλοντας στη μείωση του μακροχρόνιου επενδυτικού κενού και θέτοντας τις βάσεις για τη διαμόρφωση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα, μέσω της συμβολής του σκέλους των μεταρρυθμίσεων.

Άλλος σημαντικός παράγοντας επιτάχυνσης της ανάπτυξης έναντι του 2021 είναι η σταδιακή επιστροφή σε συνθήκες κανονικότητας από υγειονομικής άποψης, στη βάση του υλοποιούμενου προγράμματος εμβολιασμών, η οποία με τη σειρά της θα επιτρέψει την πλήρη ομαλοποίηση της λειτουργίας της αγοράς, αντλώντας επιπλέον οφέλη από τα «κέρδη» της περιόδου της πανδημίας σε όρους ψηφιοποίησης και εξωστρέφειας της οικονομίας. Η επιστροφή στην κανονικότητα αναμένεται να διευκολύνει την περαιτέρω ανάκαμψη του τουριστικού κλάδου, με τις εισηρήσεις από το εξωτερικό να αυξάνονται έναντι του 2021 κατά 60%, υποστηρίζοντας παράλληλα την εξομάλυνση των δημοσιονομικών μεγεθών.

Μετά τη διαμόρφωση του ελλείμματος γενικής κυβέρνησης το 2021 κοντά στο ύψος του 2020, λόγω της ακόμα εφαρμοζόμενης επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής, η επιστροφή σε συνθήκες ανάπτυξης το 2022 αναμένεται να περιορίσει το έλλειμμα αισθητά, κατά 5,6 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ κατά ESA, με επαναφορά σε πρωτογενή πλεονάσματα από το 2023. Ανάλογη βελτίωση εκτιμάται και για το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ⁴⁴, με προσέγγιση του προ κρίσης επιπέδου του.

Ακόμα, ευνοϊκός παράγοντας για τη διαμόρφωση υψηλού ρυθμού ανάπτυξης το 2022 είναι η έναρξη υλοποίησης ορισμένων αναπτυξιακών μέτρων στη λογική της βελτίωσης του επενδυτικού περιβάλλοντος και της εισοδηματικής ενίσχυσης των νοικοκυριών, όπως είχε σχεδιαστεί πριν την επέλαση της πανδημίας. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται η μείωση του συντελεστή φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων από το 24% στο 22%, η παροχή κινήτρων για συνενώσεις και συνεργασίες μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, η θέσπιση φορολογικών κινήτρων για τη χρήση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, η κατάργηση του φόρου γονικών παροχών και δωρεών για παροχές και δωρεές έως 800.000 ευρώ και η αύξηση του κατώτατου μισθού.

⁴³ Παρότι σύμφωνα με τα αναθεωρημένα στοιχεία του 2020 οι απώλειες του 2020 είναι κατά 1,4 δισ. ευρώ μεγαλύτερες έναντι της πρώτης εκτίμησης για το έτος (στοιχεία Προσχεδίου του Κρατικού Προϋπολογισμού 2022).

⁴⁴ Σε εθνολογιστική βάση.

Πέραν των ανωτέρω μέτρων, τον Σεπτέμβριο του 2021 μία ακόμη δέσμη μέτρων ενσωματώθηκε στον πολιτικό σχεδιασμό, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις των παροδικών πληθωριστικών πιέσεων που καταγράφονταν διεθνώς το τρέχον διάστημα, να αποσοβηθεί ο κίνδυνος υστερήσεων στην αγορά εργασίας κατά τη μεταβατική περίοδο μετά την πανδημία και να αποφευχθούν ανισότητες πρόσβασης στην ψηφιακή μετάβαση. Μεταξύ αυτών, συγκαταλέγονται, η προσανυξημένη έκπτωση για δαπάνες που αφορούν σε πράσινη οικονομία/ενέργεια/ψηφιοποίηση, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη νεολαία, με την παροχή κινήτρων για ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας (πρώτο έτηνημο), η μείωση του τέλους συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας, η κατάργηση για τους νέους έως 29 ετών και η σύσταση του Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης.

Με βάση όλα τα παραπάνω, το πραγματικό ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί το 2022 κατά 4,5% έναντι του 2021, με κινήτριους μοχλούς τον διατηρούμενο υψηλό ρυθμό αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης (3,0% σε ετήσια βάση), τη σημαντική ώθηση των επενδύσεων κατά 21,9% και την περαιτέρω ανάκαμψη των εξαγωγών υπηρεσιών κατά 21%, εν μέσω ανόδου του εξωτερικού τουρισμού.

Η αύξηση της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης το 2022 αναμένεται να στηριχθεί, πέρα από τη χρήση των συσσωρευμένων αποταμιεύσεων, στην αύξηση της απασχόλησης κατά 2,6%, με το 83,3% των νέων θέσεων εργασίας να αφορά θέσεις μισθωτής απασχόλησης, αλλά και στην αύξηση του ονομαστικού μέσου μισθού κατά 1,1%. Από τις εκτιμήσεις αυτές προκύπτει ώθηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας κατά 4,1% πάνω από το επίπεδο του 2021. Ο ρυθμός πληθωρισμού αναμένεται μετριωπαθώς θετικός στο σύνολο του 2022 (0,8%), καθώς οι πληθωριστικές τάσεις του 2021 αναμένεται να αρχίσουν να υποχωρούν κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου του 2022, επιτρέποντας όφελος σε όρους πραγματικού μέσου μισθού κατά 0,2% έναντι του 2021 στο σύνολο του έτους.

Η επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των πραγματικών επενδύσεων το 2022 στηρίζεται στην υλοποίηση των έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με άνω του 88% της συνολικής κατανομής επιχορηγήσεων και δανείων για το έτος να κατευθύνονται σε επενδύσεις, εκ των οποίων το 41,6% σε δημόσιες επενδύσεις με υψηλή πολλαπλασιαστική επίδραση.

Από την άλλη πλευρά, ο όγκος δημόσιας κατανάλωσης αναμένεται το 2022 να προσαρμοστεί εγγύτερα στα προ πανδημίας επίπεδα, μειούμενος κατά 2,8% σε ετήσια βάση, ενώ το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου σε όρους όγκου αναμένεται να επιδεινωθεί κατά 1,8 ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ, εν μέσω της αύξησης εισαγωγών εξοπλισμού στο πλαίσιο του «Ελλάδα 2.0».

Πίνακας 1.3 Βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2020	2021**	2022**
ΑΕΠ	-9,0	6,9	4,5
Ιδιωτική κατανάλωση	-7,9	3,3	3,0
Δημόσια κατανάλωση	2,6	4,1	-2,8
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	-0,3	11,7	21,9
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	-21,5	14,1	11,1
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	-7,6	6,6	8,9
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,8	0,5	1,0
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	-1,3	0,6	0,8
Απασχόληση*	-1,2	0,0	2,6
Ποσοστό ανεργίας*	14,0	13,7	12,2
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	16,3	15,9	14,2

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή), εκτιμήσεις/προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών.

* Σε εθνολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/προβλέψεις

Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας περιβάλλονται σήμερα από αυξημένους εξωτερικούς κινδύνους, δεδομένων των αβεβαιοτήτων που συναρτώνται, πρώτον, με την εξέλιξη της πανδημίας (εμφάνιση μεταλλάξεων και συνθηκών υψηλότερης μετάδοσης του ιού, διατήρηση εμβολιαστικής κάλυψης

του πληθυσμού), δεύτερον, με τον τυχόν πιο μόνιμο χαρακτήρα των τρεχουσών πληθωριστικών πιέσεων διεθνώς και τρίτον, με τις γεωπολιτικές εντάσεις και μεταναστευτικές ροές στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου.

Επιπρόσθετοι εξωγενείς κίνδυνοι για την ελληνική ανάκαμψη διαμορφώνονται δυνητικά από τον κλιματικό παράγοντα. Η όλο και συχνότερη επέλαση φυσικών καταστροφών επιδρά αρνητικά στην ελληνική οικονομία τόσο βραχυπρόθεσμα (όπως το οικονομικό και δημοσιονομικό κόστος των πυρκαγιών του Αυγούστου 2021), όσο και μακροπρόθεσμα, σε όρους διατηρησιμότητας των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και δυνατοτήτων ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος. Αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα του κινδύνου, τον Σεπτέμβριο του 2021 συστάθηκε αυτόνομο Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας με αποστολή τη διαχείριση φυσικών καταστροφών και κρίσεων και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Από το 2022 έως το 2025, ο σχετικός πολιτικός σχεδιασμός προσανατολίζεται στη διαμόρφωση ενός δικτύου πρόληψης και άμεσης αντίδρασης σε φυσικές καταστροφές, με κάλυψη μέρους της χρηματοδότησης από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το ΕΣΠΑ.

Από την άλλη πλευρά, ενδογενείς κίνδυνοι για την ευόδωση των οικονομικών προοπτικών του 2022 είναι τα τυχόν εμπόδια στην έγκαιρη υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και το ενδεχόμενο εμφάνισης υστερήσεων ή «μόνιμων ουλών» από την πανδημία στον παραγωγικό ιστό της οικονομίας και στην αγορά εργασίας, μετά τη λήξη των κυβερνητικών μέτρων οικονομικής ενίσχυσης.

Το σύνολο των ως άνω (κυρίως εξωγενών) κινδύνων δημιουργεί ένα περιβάλλον έντονων επισφαλειών για τις μακροοικονομικές και τις δημοσιονομικές προβλέψεις, καθώς κάθε μεταβολή στις συγκεκριμένες εξωτερικές υποθέσεις έχει σημαντική επίδραση στο αποτέλεσμα της προβλεπτικής διαδικασίας.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ- ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΕΣΟΔΩΝ

1. Μεταρρυθμίσεις στη δημοσιονομική διαχείριση

Το 2021 συνιστά ένα έτος ορόσημο στον τομέα των μεταρρυθμίσεων στη δημοσιονομική διαχείριση, καθώς ολοκληρώνεται ο πιλοτικός σχεδιασμός του προϋπολογισμού επιδόσεων, δημιουργώντας ένα νέο περιβάλλον όπου η δημοσιονομική πληροφορία συνοδεύεται από στοιχεία που συμβάλουν στην αξιολόγηση της επίδοσης των φορέων. Ο προϋπολογισμός επιδόσεων εισάγει και τη νέα ταξινόμηση βάσει Προγραμμάτων, με το κάθε Πρόγραμμα να περιέχει, μεταξύ άλλων, στοιχεία τόσο για τις επισκοπήσεις δαπανών στον συγκεκριμένο τομέα όσο και για τις δράσεις που συμβάλουν στη βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των δράσεων του φορέα.

1.1 Επισκόπηση δαπανών και εσόδων Γενικής Κυβέρνησης

Οι επισκοπήσεις δαπανών και εσόδων αποτελούν κύριο δημοσιονομικό εργαλείο στην κατεύθυνση της αποτελεσματικότερης χρήσης των διαθέσιμων πόρων από πλευράς των Υπουργείων και των λοιπών φορέων Γενικής Κυβέρνησης, αλλά και της δημιουργίας δημοσιονομικού χώρου μέσα από αναπτυξιακού/επενδυτικού τύπου παρεμβάσεις με αποδόσεις που αντανάκλωνται σε αύξηση των δημόσιων εσόδων. Το Υπουργείο Οικονομικών βασίζεται στη χρήση των επισκοπήσεων ως βασικού εργαλείου για τη διασφάλιση των απαραίτητων πόρων για τη χρηματοδότηση σημαντικών κυβερνητικών μεταρρυθμίσεων κατά την έξοδο από το περιβάλλον της πανδημίας.

Προς αυτή την κατεύθυνση, τα Υπουργεία συνεργάστηκαν και κατά το τρέχον έτος στενά με το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τη βελτίωση της επίδοσής τους και την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων τους. Αυξημένη βαρύτητα δόθηκε σε διαρθρωτικού τύπου παρεμβάσεις που αναμένεται να οδηγήσουν σε αποτελεσματικότερη κρατική λειτουργία και ποιοτικότερη παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες, με παράλληλη εξοικονόμηση πόρων.

Οι κυριότερες εξελίξεις αναφορικά με τις οριζόντιες και τομεακές δράσεις αναλύονται στη συνέχεια.

1.1.1 Οριζόντιες παρεμβάσεις

Το 2021, αναφορικά με τις τέσσερις κύριες περιοχές οριζόντιων δράσεων -διαχείριση κτιρίων ιδιοκτησίας του Δημοσίου, διαχείριση στόλου κρατικών οχημάτων, μείωση των ενεργειακών καταναλώσεων και διαχείριση δαπανών καθαριότητας και φύλαξης δημοσίων υπηρεσιών- συνεχίστηκε η συγκέντρωση και επικαιροποίηση στοιχείων κατά περίπτωση. Περαιτέρω, ολοκληρώθηκε το πόρισμα αναφορικά με τον τρόπο και το κόστος κάλυψης των αναγκών για καθαριότητα και φύλαξη σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης. Εντός του 2022, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους σχεδιάζει την επικαιροποίηση των στοιχείων και την ανάλυσή τους σε συνεργασία με εξειδικευμένους ιδιώτες συμβούλους, με στόχο τη διατύπωση προτάσεων για συγκεκριμένες επιτελικές παρεμβάσεις που θα οδηγήσουν σε δημοσιονομικό όφελος καθώς και τη διαμόρφωση ενός συνεκτικού συστήματος δεικτών για την παρακολούθηση της σχετικής προόδου.

1.2.1 Τομεακές Δράσεις Υπουργείων

Στο πλαίσιο των διυπουργικών ομάδων εργασίας εξετάστηκε σειρά τομεακών δράσεων, ανάλογα με το πεδίο αρμοδιότητας του κάθε Υπουργείου και των εποπτευόμενων από αυτό νομικών προσώπων. Παράλληλα, παρακολουθήθηκε η πορεία υλοποίησης των δράσεων που είχαν συμφωνηθεί κατά το προηγούμενο έτος, στις περιπτώσεις που αυτή δεν επηρεαζόταν ανασχετικά από την πανδημία.

Βασικές δράσεις τομεακών επισκοπήσεων αφορούν σε:

- θωράκιση του συστήματος προνοιακών παροχών και υγειονομικής περίθαλψης έναντι καταχρηστικής πρόσβασης σε αυτό (Υπ. Εργασίας και Υγείας),
- ενίσχυση της εισπραξιμότητας των προστίμων από παραβάσεις ΚΟΚ (Υπουργείο Υποδομών & Μεταφορών και Υπουργείο Εσωτερικών),
- ενίσχυση της εισπραξιμότητας των κύριων κατηγοριών εσόδων των ΟΤΑ (Υπουργείο Εσωτερικών),
- βελτίωση του οικονομικού αποτελέσματος των συγκοινωνιακών φορέων μέσα από δράσεις ενίσχυσης των εσόδων τους, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της εισιτηριοαποφυγής (Υπουργείο Υποδομών & Μεταφορών),
- εξορθολογισμό του πλαισίου προμηθειών και της παρακολούθησης των αναλώσεων στον τομέα της υγείας (Υπουργείο Υγείας),
- εξορθολογισμό του πλαισίου αμοιβών των πραγματογνωμόνων (Υπουργείο Δικαιοσύνης),
- ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δράσης εποπτευόμενων φορέων (Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας),
- ενίσχυση των εσόδων των μουσείων και πολιτιστικών χώρων μέσα από δράσεις όπως επέκταση του ηλεκτρονικού εισιτηρίου σε περισσότερους χώρους πολιτισμού, αξιοποίηση πωλητηρίων και αναψυκτηρίων, αξιοποίηση χώρων πολιτισμού για οργάνωση εκδηλώσεων τρίτων κ.λπ. (Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού).

Το 2021 δόθηκε επιπλέον ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη δράσεων «πράσινων» επισκοπήσεων, ήτοι δράσεων βελτίωσης του ενεργειακού αποτυπώματος των φορέων μέσα από εξορθολογισμό της ενεργειακής δαπάνης και κατανάλωσης σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης.

Τέλος, το Υπουργείο Οικονομικών συνεργάστηκε με τον ΟΟΣΑ για την ολοκλήρωση της στρατηγικής επισκόπησης δαπανών, στην οποία αποτυπώνονται τα κύρια ζητήματα που συνδέονται με τις επισκοπήσεις και τα σημεία σύνδεσής τους με τη διαδικασία προϋπολογισμού, συγκεράζοντας τη διεθνή πρακτική με την ελληνική πραγματικότητα.

Το 2022 θα δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην παρακολούθηση των δράσεων επισκόπησης που έχουν συμφωνηθεί με τα Υπουργεία, στο πλαίσιο της περαιτέρω ενσωμάτωσής τους στη διαδικασία προϋπολογισμού.

Το σύνολο των δράσεων επισκόπησης των Υπουργείων ανά Τομέα Πολιτικής και Πρόγραμμα περιλαμβάνεται στα Ετήσια Σχέδια Προγραμμάτων των Υπουργείων στην ειδική έκδοση *Προϋπολογισμός Επιδόσεων 2022* που συνοδεύει την παρούσα.

1.2 Προϋπολογισμός επιδόσεων

Κατά το τρέχον έτος, ο πιλοτικός σχεδιασμός προϋπολογισμού επιδόσεων επεκτάθηκε, για την επίτευξη της ολοκλήρωσης της παρουσίασης του προϋπολογισμού 2022 με δομή προγραμμάτων και στοιχεία επίδοσης, για όλους τους Φορείς Κεντρικής Διοίκησης, με ενσωμάτωση στοιχείων για τη δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης ανά Τομέα Πολιτικής και Πρόγραμμα.

Από την αρχή του έτους, Διυπουργικές Επιτροπές μεταξύ των φορέων Κεντρικής Διοίκησης (Υπουργεία, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Προεδρία της Δημοκρατίας, Προεδρία της Κυβέρνησης) εργάστηκαν για τη διαμόρφωση της νέας ταξινόμησης βάσει Προγραμμάτων του προϋπολογισμού των φορέων, τακτικού και δημοσίων επενδύσεων, και την αποτύπωση των κύριων στοιχείων για την αξιολόγηση της επίδοσης κάθε Προγράμματος, της στοχοθεσίας του και κύριων δεικτών επίδοσης για τη μέτρηση του βαθμού επίτευξης των στόχων. Σημειώνεται ότι και η Βουλή των Ελλήνων διαμόρφωσε την παρουσίαση του προϋπολογισμού της στη βάση Προγραμμάτων.

Τα Προγράμματα αποτελούν το δεύτερο επίπεδο της νέας ταξινόμησης που διαμορφώνεται σε τρία επίπεδα ως εξής: Τομείς Πολιτικής- Προγράμματα- Υποπρογράμματα.

Οι Τομείς Πολιτικής στους οποίους εντάσσονται τα Προγράμματα των φορέων είναι οι ακόλουθοι:

ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οριζόντιες / Ειδικές Λειτουργίες του Κράτους
Άμυνα
Ασφάλεια και Προστασία των Δικαιωμάτων του Πολίτη
Οικονομική Δραστηριότητα και Ανάπτυξη
Περιβαλλοντική Προστασία και Χωροταξία
Υποδομές – Μεταφορές
Υγεία
Πολιτισμός – Θρησκεία – Αθλητισμός
Εκπαίδευση
Κοινωνική Προστασία
Αγροτική Ανάπτυξη
Τοπική Διακυβέρνηση

Κάθε Πρόγραμμα συνοδεύεται από το Ετήσιο Σχέδιο Προγράμματος (ΕΣΠ) στο οποίο αποτυπώνονται πληροφορίες για τους υπεύθυνους παρακολούθησης κάθε Προγράμματος, τη στρατηγική του, τους στόχους και τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τις κύριες εκροές, τις δραστηριότητες του Προγράμματος με ειδική αναφορά σε όσες έχουν θετικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, τις δράσεις επισκόπησης δαπανών στον τομέα. Περαιτέρω, περιλαμβάνονται πληροφορίες για το ανθρώπινο δυναμικό που εργάζεται για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος τόσο από τον ίδιο τον φορέα όσο και από λοιπούς Φορείς Γενικής Κυβέρνησης που δραστηριοποιούνται στον ίδιο τομέα πολιτικής. Οι πληροφορίες αυτές διαμορφώνουν μια συνεκτική εικόνα για τη χρηματοδοτούμενη πολιτική, ώστε να υποστηρίζεται ο αποτελεσματικός κοινοβουλευτικός διάλογος, η βέλτιστη διαχείριση των πόρων του, αλλά και η ενίσχυση της διαφάνειας για τους πολίτες.

Ειδικά για το Υπουργείο Οικονομικών και την ΑΑΔΕ, στο πλαίσιο του προϋπολογισμού επιδόσεων παρακολουθούνται και δείκτες για την προσβασιμότητα των ΑμεΑ σε κτίρια όπου στεγάζονται Υπηρεσίες των φορέων αυτών. Η δράση αυτή που εντάσσεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία αναμένεται να επεκταθεί σταδιακά και στα υπόλοιπα Υπουργεία.

Η προϋπολογιζόμενη δαπάνη ανά Πρόγραμμα τόσο για το Κράτος (τακτικό προϋπολογισμό και προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων) όσο και για τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης παρουσιάζεται στον πίνακα 2.1.

Πίνακας 2.1 Προϋπολογιζόμενη δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης ανά Πρόγραμμα (σε ευρώ)

Κωδ.	Τομέας Πολιτικής / Πρόγραμμα		Κεντρική Διοίκηση ¹	Λοιποί φορείς Γενικής Κυβέρνησης ¹	Σύνολο ¹
01	ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ/ ΕΙΔΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ		13.423.797.844,70	989.048.364,40	14.412.846.209,10
01.1001.001	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠτΔ	ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	4.462.000,00	0,00	4.462.000,00
01.1003.001	ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΟ	ΒΟΥΛΗ	86.114.000,00	0,00	86.114.000,00
01.1003.002	ΟΡΓΑΝΩΣΙΑΚΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ	ΒΟΥΛΗ	34.515.000,00	0,00	34.515.000,00
01.1003.003	ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ, ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΗ, ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	ΒΟΥΛΗ	21.702.000,00	0,00	21.702.000,00
01.1003.004	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ	ΒΟΥΛΗ	3.599.000,00	0,00	3.599.000,00
01.1004.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	13.325.830,00	0,00	13.325.830,00
01.1004.002	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	4.314.320,00	0,00	4.314.320,00
01.1004.003	ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΝΟΜΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	10.874.570,00	0,00	10.874.570,00
01.1007.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	28.622.909,36	9.651.816,00	38.274.725,36
01.1007.002	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	11.699.000,00	0,00	11.699.000,00
01.1007.003	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΕΚΣΥΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	9.770.990,00	0,00	9.770.990,00
01.1007.004	ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	17.164.000,00	0,00	17.164.000,00
01.1007.005	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	4.398.270,00	10.275.000,00	14.673.270,00
01.1007.006	ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΗ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	7.594.000,00	0,00	7.594.000,00
01.1007.007	ΕΛΕΓΧΟΣ, ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	8.311.000,00	0,00	8.311.000,00
01.1007.008	ΕΚΛΟΓΕΣ-ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	14.779.969,00	0,00	14.779.969,00
01.1009.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	24.275.110,00	298.726,20	24.573.836,20
01.1009.002	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	22.368.430,00	5.188.071,60	27.556.501,60

**Πίνακας 2.1 Προϋπολογιζόμενη δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης ανά Πρόγραμμα
(σε ευρώ)**

Κωδ.	Τομέας Πολιτικής / Πρόγραμμα		Κεντρική Διοίκηση ¹	Λοιποί φορείς Γενικής Κυβέρνησης ¹	Σύνολο ¹
01.1009.003	ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ/ΠΡΩΘΗΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	178.764.260,00	487.726,20	179.251.986,20
01.1009.004	ΑΠΟΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	35.227.740,00	0,00	35.227.740,00
01.1011.001	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ – ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	24.580.365,75	0,00	24.580.365,75
01.1023.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	1.145.419.486,30	0,00	1.145.419.486,30
01.1023.002	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	53.358.529,00	162.196.504,10	215.555.033,10
01.1023.003	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	43.367.393,10	52.399.262,10	95.766.655,20
01.1023.004	ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	10.433.504.198,94	2.086.000,00	10.435.590.198,94
01.1023.005	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΕΛΣΤΑΤ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	51,56	109.500.991,00	109.501.042,56
01.1023.006	ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	182.100.000,00	0,00	182.100.000,00
01.1023.007	ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	41.300.000,00	0,00	41.300.000,00
01.1023.008	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	61.902.881,60	0,00	61.902.881,60
01.1023.009	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	329.340.817,60	0,00	329.340.817,60
01.1023.010	ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	102.606.488,60	0,00	102.606.488,60
01.1023.011	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΧΗΜΕΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	16.062.036,40	6.165.000,00	22.227.036,40
01.1053.001	ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΓΛΟΥΣΤΕΥΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥ- ΒΕΡΝΗΣΗΣ	115.772.157,49	630.799.267,20	746.571.424,69
01.1055.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠ. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ	ΥΠ. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	78.893.000,00	0,00	78.893.000,00
01.1055.002	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΣΥΛΟΥ	ΥΠ. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	34.302.800,00	0,00	34.302.800,00
01.1055.003	ΝΟΜΙΜΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	ΥΠ. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	10.966.200,00	0,00	10.966.200,00
01.1055.004	ΥΠΟΔΟΧΗ - ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΡΟΩΝ	ΥΠ. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	94.480.000,00	0,00	94.480.000,00
01.1057.001	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΥΝΟΡΩΝ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ	ΥΠ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ	59.349.000,00	0,00	59.349.000,00
01.1901.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ Α.Δ.Α.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ	4.631.600,00	0,00	4.631.600,00
01.1901.002	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α.Δ.Α.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ	4.604.400,00	0,00	4.604.400,00
01.1902.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ Α.Δ.Θ.Σ.Ε.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΕΣΣΑ- ΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ	5.132.650,00	0,00	5.132.650,00
01.1902.002	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α.Δ.Θ.Σ.Ε.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΕΣΣΑ- ΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ	1.887.550,00	0,00	1.887.550,00
01.1903.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ Α.Δ.Η.Δ.Μ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΗΠΕΙΡΟΥ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	5.370.170,00	0,00	5.370.170,00
01.1903.002	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α.Δ.Η.Δ.Μ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΗΠΕΙΡΟΥ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.258.890,00	0,00	1.258.890,00
01.1904.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ Α.Δ.Π.Δ.Ε.Ι.Ν	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΕΛΟ- ΠΟΝΝΗΣΟΥ	7.754.110,00	0,00	7.754.110,00
01.1904.002	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α.Δ.Π.Δ.Ε.Ι.Ν	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΕΛΟ- ΠΟΝΝΗΣΟΥ	1.895.670,00	0,00	1.895.670,00
01.1905.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ Α.Δ.ΑΙΓ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΙΓΑΙΟΥ	3.038.626,50	0,00	3.038.626,50
01.1905.002	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α.Δ.ΑΙΓ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΙΓΑΙΟΥ	1.179.373,50	0,00	1.179.373,50
01.1906.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ Α.Δ.Κ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΡΗΤΗΣ	3.814.900,00	0,00	3.814.900,00
01.1906.002	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α.Δ.Κ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΡΗΤΗΣ	1.060.100,00	0,00	1.060.100,00
01.1907.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ Α.Δ.Μ.Θ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΑΚΕ- ΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ	8.486.320,00	0,00	8.486.320,00
01.1907.002	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Α.Δ.Μ.Θ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΑΚΕ- ΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ	4.495.680,00	0,00	4.495.680,00
02	ΑΜΥΝΑ		6.036.847.635,05	133.308.035,00	6.170.155.670,05
02.1011.001	ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΠΕΙΛΩΝ - ΕΓΓΥΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	5.887.880.271,75	43.531.991,00	5.931.412.262,75
02.1011.002	ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ/ΔΡΑΣΕΙΣ ΥΠΕΘΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	99.109.803,30	0,00	99.109.803,30
02.1011.003	ΣΥΛΛΟΓΗ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΕΠ' ΩΦΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	36.558.000,00	0,00	36.558.000,00
02.1011.004	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	13.299.560,00	0,00	13.299.560,00
02.1023.001	ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	0,00	89.776.044,00	89.776.044,00
03	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ		3.315.014.418,04	67.773.677,00	3.382.788.095,04
03.1011.001	ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	61.327.412,20	0,00	61.327.412,20
03.1017.001	ΑΠΟΝΟΜΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	494.604.489,60	51.151.477,40	545.755.967,00
03.1017.002	ΠΡΟΑΣΠΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	11.206.382,40	1.709.797,60	12.916.180,00
03.1017.003	ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	37.977.768,00	0,00	37.977.768,00
03.1017.004	ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	12.485.948,00	205.000,00	12.690.948,00
03.1017.005	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	5.745.424,00	1.347.449,00	7.092.873,00
03.1017.006	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	4.114.000,00	0,00	4.114.000,00
03.1023.001	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	862,50	706.000,00	706.862,50
03.1041.001	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ	ΥΠ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	26.148.000,00	0,00	26.148.000,00
03.1041.002	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ, ΛΙΜΕΝΩΝ- ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΩΣΗΣ	ΥΠ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	202.084.320,00	0,00	202.084.320,00
03.1053.001	ΚΥΒΕΡΝΟΑΣΦΑΛΕΙΑ	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥ- ΒΕΡΝΗΣΗΣ	2.294.404,00	0,00	2.294.404,00
03.1057.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	ΥΠ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ	30.262.000,00	0,00	30.262.000,00
03.1057.002	ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΥΠ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ	1.692.084.110,00	9.800.953,00	1.701.885.063,00
03.1057.003	ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ/ΣΩΦΡΟΝΙΣΜΟΣ	ΥΠ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ	142.215.000,00	190.000,00	142.405.000,00
03.1059.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΠ. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	5.365.000,00	0,00	5.365.000,00

Πίνακας 2.1 Προϋπολογιζόμενη δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης ανά Πρόγραμμα (σε ευρώ)

Κωδ.	Τομέας Πολιτικής / Πρόγραμμα		Κεντρική Διοίκηση ¹	Λοιποί φορείς Γενικής Κυβέρνησης ¹	Σύνολο ¹
03.1059.002	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΠ. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	4.085.871,09	2.663.000,00	6.748.871,09
03.1059.003	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	ΥΠ. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	583.013.426,25	0,00	583.013.426,25
04	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ		1.878.033.024,95	749.856.214,81	2.627.889.239,76
04.1035.001	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ	ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	17.975.100,00	5.910.000,00	23.885.100,00
04.1035.002	ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	211.574.104,12	292.337.000,00	503.911.104,12
04.1035.003	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	117.618.000,00	7.291.000,00	124.909.000,00
04.1035.004	ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	526.679.000,00	0,00	526.679.000,00
04.1035.005	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	29.791.484,29	74.563.000,00	104.354.484,29
04.1035.006	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	289.512.000,00	0,00	289.512.000,00
04.1035.007	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	213.797.320,00	4.150.000,00	217.947.320,00
04.1041.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΥΠ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	99.010.280,00	0,00	99.010.280,00
04.1041.002	ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΛΟΙΩΝ	ΥΠ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	78.332.390,00	0,00	78.332.390,00
04.1041.003	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΧΩΡΟ	ΥΠ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	26.457.000,00	0,00	26.457.000,00
04.1041.004	ΛΙΜΕΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ - ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΥΠ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	1.344.690,17	54.810.410,00	56.155.100,17
04.1045.001	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	ΥΠ. ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	28.511.109,80	20.092.000,00	48.603.109,80
04.1045.002	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΥΠ. ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	15.525.500,86	0,00	15.525.500,86
04.1045.003	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΥΠ. ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	8.096.559,28	0,00	8.096.559,28
04.1053.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	24.293.000,00	0,00	24.293.000,00
04.1053.002	ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	8.298.209,72	39.175.455,26	47.473.664,98
04.1053.003	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	1.187.492,62	14.735.509,78	15.923.002,40
04.1053.004	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ (ΤΠΕ) ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	45.392.147,94	176.555.814,14	221.947.962,08
04.1053.005	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ-ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	657.451,50	34.935.654,20	35.593.105,70
04.1053.006	ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	16.094.144,50	4.441.457,80	20.535.602,30
04.1053.007	ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ (ΕΚΟΜΕ)	ΥΠ. ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	117.886.040,15	20.858.913,63	138.744.953,78
05	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ		1.368.348.972,00	1.974.380.234,00	3.342.729.206,00
05.1011.001	ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	9.530.124,00	0,00	9.530.124,00
05.1031.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΥΠ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	517.896.000,00	0,00	517.896.000,00
05.1031.002	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΩΝ ΒΑΣΕΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΥΠ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	388.143.686,50	88.780.758,17	476.924.444,67
05.1031.003	ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΥΠ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	15.612.880,00	32.914.584,00	48.527.464,00
05.1031.004	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	ΥΠ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	336.804.321,50	1.852.684.891,83	2.189.489.213,33
05.1901.001	ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Α.Δ.Α.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ	8.256.000,00	0,00	8.256.000,00
05.1902.001	ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Α.Δ.Θ.Σ.Ε.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛ.	19.365.800,00	0,00	19.365.800,00
05.1903.001	ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Α.Δ.Η.Δ.Μ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΗΠΕΙΡΟΥ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	11.817.940,00	0,00	11.817.940,00
05.1904.001	ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Α.Δ.Π.Δ.Ε.Ι.Ν	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	22.136.220,00	0,00	22.136.220,00
05.1905.001	ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Α.Δ.ΑΙΓ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΙΓΑΙΟΥ	6.244.000,00	0,00	6.244.000,00
05.1906.001	ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Α.Δ.Κ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΡΗΤΗΣ	5.969.000,00	0,00	5.969.000,00
05.1907.001	ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Α.Δ.Μ.Θ.	ΑΠΟΚ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ	26.573.000,00	0,00	26.573.000,00
06	ΥΠΟΔΟΜΕΣ - ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ		1.026.018.398,10	1.609.077.249,69	2.635.095.647,79
06.1039.001	ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΡΩΝ	ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	24.037.486,00	8.372.581,11	32.410.067,11
06.1039.002	ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	511.229.879,00	537.335.275,08	1.048.565.154,08
06.1039.003	ΑΣΦΑΛΕΙΣ, ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΑΠΟΔΟΤΙΚΕΣ ΚΤΙΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	44.033.973,00	84.988.267,50	129.022.240,50
06.1039.004	ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	3.188.588,30	353.900.000,00	357.088.588,30
06.1039.005	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠ. ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	43.115.938,70	27.996.000,00	71.111.938,70
06.1039.006	ΠΟΙΟΤΗΤΑ, ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΙΤΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	237.874.533,10	596.485.126,00	834.359.659,10
06.1039.007	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ	ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	162.538.000,00	0,00	162.538.000,00
07	ΥΓΕΙΑ		2.364.025.924,40	9.378.869.168,00	11.742.895.092,40
07.1011.001	ΠΑΡΟΧΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	257.334.645,00	40.960.000,00	298.294.645,00
07.1015.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ	ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ	126.053.820,40	0,00	126.053.820,40
07.1015.002	ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΠΡΟΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ	43.303.170,67	381.550.055,00	424.853.225,67

**Πίνακας 2.1 Προϋπολογιζόμενη δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης ανά Πρόγραμμα
(σε ευρώ)**

Κωδ.	Τομέας Πολιτικής / Πρόγραμμα		Κεντρική Διοίκηση ¹	Λοιποί φορείς Γενικής Κυβέρνησης ¹	Σύνολο ¹
07.1015.003	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΥΓΕΙΑΣ	ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ	423.665.660,70	886.863.500,00	1.310.529.160,70
07.1015.004	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ	ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ	1.474.020.171,69	7.921.779.847,00	9.395.800.018,69
07.1015.005	ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ	ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ	23.302.769,94	100.377.200,00	123.679.969,94
07.1015.006	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΝΠΙΔ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ	64.116,00	6.950.500,00	7.014.616,00
07.1019.001	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	16.281.570,00	40.388.066,00	56.669.636,00
08	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ- ΘΡΗΣΚΕΙΑ- ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ		594.798.972,20	439.491.281,57	1.034.290.253,77
08.1004.001	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	7.829.280,00	185.741.000,00	193.570.280,00
08.1019.001	ΘΡΗΣΚΕΙΑ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	224.444.080,00	0,00	224.444.080,00
08.1019.002	ΣΧΟΛΙΚΟΣ/ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	2.109.380,00	90.000,00	2.199.380,00
08.1019.003	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ/ ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	16.943.677,00	7.654.051,53	24.597.728,53
08.1021.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	ΥΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	83.808.875,20	10.707.155,50	94.516.030,70
08.1021.002	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ-ΜΝΗΜΕΙΑ-ΚΤΙΡΙΑ	ΥΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	173.377.295,20	55.800.570,16	229.177.865,36
08.1021.003	ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΥΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	14.449.141,30	145.601.852,38	160.050.993,68
08.1021.004	ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	ΥΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	67.275.750,90	21.141.702,40	88.417.453,30
08.1021.005	ΑΘΛΗΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ, ΑΝΑΨΥΧΗ, ΑΘΛΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΥΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	200.369,20	7.877.532,10	8.077.901,30
08.1021.006	ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	ΥΠ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	311.049,20	2.358.517,50	2.669.566,70
08.1023.001	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	4.050.074,20	2.518.900,00	6.568.974,20
09	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		5.231.192.992,52	989.101.874,00	6.220.294.866,52
09.1009.001	ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	2.386.460,00	0,00	2.386.460,00
09.1011.001	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	73.819.818,00	578.399,00	74.398.217,00
09.1019.001	ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ/ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	4.106.874.830,00	42.397.000,00	4.149.271.830,00
09.1019.002	ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	559.535.756,00	845.087.707,00	1.404.623.463,00
09.1019.003	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	369.170,00	100.366.393,00	100.735.563,00
09.1019.004	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΛΛΗΝΟΠΑΙΔΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	3.773.140,00	0,00	3.773.140,00
09.1019.005	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	4.983.870,00	672.375,00	5.656.245,00
09.1019.006	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ	392.508.170,00	0,00	392.508.170,00
09.1023.001	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	7.206.775,80	0,00	7.206.775,80
09.1041.001	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΝΑΥΤΙΚΩΝ	ΥΠ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	12.679.690,00	0,00	12.679.690,00
09.1045.001	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	ΥΠ. ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	15.551.830,06	0,00	15.551.830,06
09.1057.001	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	ΥΠ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ	50.972.280,00	0,00	50.972.280,00
09.1059.001	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ	ΥΠ. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	531.202,66	0,00	531.202,66
10	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ		1.757.368.884,50	37.541.531.372,00	39.298.900.256,50
10.1011.001	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΥΠ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	0,00	524.681.037,00	524.681.037,00
10.1015.001	ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ	ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ	40.267.413,20	66.052.820,00	106.320.233,20
10.1023.001	ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	312.826.913,40	0,00	312.826.913,40
10.1033.001	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	ΥΠ. ΕΡΓΑΣΙΑΣ	265.371.575,60	0,00	265.371.575,60
10.1033.002	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	ΥΠ. ΕΡΓΑΣΙΑΣ	28.675.626,66	3.776.083.519,00	3.804.759.145,66
10.1033.003	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	ΥΠ. ΕΡΓΑΣΙΑΣ	588.884.000,00	31.014.791.231,00	31.603.675.231,00
10.1033.004	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΓ ΔΟΠΙΦ	ΥΠ. ΕΡΓΑΣΙΑΣ	380.765,00	3.253.155,00	3.633.920,00
10.1033.005	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ Α-ΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	ΥΠ. ΕΡΓΑΣΙΑΣ	323.406.534,74	2.051.083.200,00	2.374.489.734,74
10.1039.001	ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	ΥΠ. ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	197.556.055,90	0,00	197.556.055,90
10.1041.001	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΚΩΝ	ΥΠ. ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	0,00	22.117.410,00	22.117.410,00
10.1057.001	ΕΦΑΠΑΞ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	ΥΠ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΗ	0,00	83.469.000,00	83.469.000,00
11	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ		930.287.684,00	337.193.749,00	1.267.481.433,00
11.1029.001	ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΥΠ. ΑΓΡ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	781.307.990,88	84.217.556,63	865.525.547,51
11.1029.002	ΦΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΥΠ. ΑΓΡΟΤ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	31.667.759,80	230.443.140,00	262.110.899,80
11.1029.003	ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ	ΥΠ. ΑΓΡΟΤ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	22.297.899,80	3.214.560,00	25.512.459,80
11.1029.004	ΑΛΙΕΙΑ	ΥΠ. ΑΓΡΟΤ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	52.580.891,60	266.400,00	52.847.291,60
11.1029.005	ΤΡΟΦΙΜΑ	ΥΠ. ΑΓΡΟΤ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	28.503.762,92	19.052.092,37	47.555.855,29
11.1029.006	ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ. ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	ΥΠ. ΑΓΡΟΤ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	13.929.379,00	0,00	13.929.379,00
12	ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ		139.902.497,55	6.943.538.238,86	7.083.440.736,41
12.1007.001	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	ΥΠ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	139.902.497,55	6.943.538.238,86	7.083.440.736,41

¹ Δεν περιλαμβάνονται χρηματοοικονομικές συναλλαγές

Τα Ετήσια Σχέδια Προγραμμάτων της Βουλής των Ελλήνων και όλων των Φορέων Κεντρικής Διοίκησης περιλαμβάνονται στο τεύχος «Προϋπολογισμός Επιδόσεων 2022» που συνοδεύει την παρούσα.

Τα ανωτέρω σηματοδοτούν την ολοκλήρωση του πρώτου σταδίου μετάβασης σε προϋπολογισμό επιδόσεων, που σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ καλείται *presentational approach*, ήτοι παρουσίαση του προϋπολογισμού συνοδευόμενου με πληροφορίες για τις εκροές, τα αναμενόμενα αποτελέσματα και τους δείκτες για την αξιολόγηση αυτών. Την περίοδο 2022-2024, το Υπουργείο Οικονομικών θα ξεκινήσει τη σταδιακή παρακολούθηση της εκτέλεσης των Προγραμμάτων, ώστε να προετοιμαστεί η μετάβαση στο επόμενο στάδιο για την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης, στη βάση και της υποστήριξής της από το κατάλληλο ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα.

Τα συμπεράσματα από τη σταδιακή ολοκλήρωση της παρακολούθησης της υλοποίησης των Προγραμμάτων θα αποτελέσουν τη βάση για τη διαμόρφωση νέων κανόνων ψήφισης, εκτέλεσης, παρακολούθησης, διαχείρισης και ελέγχου του προϋπολογισμού με το νέο σύστημα.

Τα αναμενόμενα οφέλη από την πλήρη μετάβαση στο νέο σύστημα, προσδιορίζονται συνοπτικά ως εξής:

I. Δημοσιονομικά

- α) Βελτίωση της πληροφόρησης και υποστήριξη ουσιαστικότερου ελέγχου επί της χρήσης των δημοσίων πόρων από τα Υπουργεία και τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης.
- β) Υποστήριξη ευχερέστερης και βελτιωμένης παρακολούθησης του κόστους συγκεκριμένων, σημαντικών σε όρους δαπάνης τομέων, όπως η προνοιακή πολιτική, η υγειονομική περίθαλψη, η περιβαλλοντική πολιτική κ.λπ., μέσα από κατάλληλο σύστημα αναφορών και ταξινόμησης των δαπανών.
- γ) Ενίσχυση της λογοδοσίας στη δημοσιονομική διαχείριση, μέσα από την ενισχυμένη παρακολούθηση τόσο των στοιχείων που διαμορφώνουν τη δαπάνη (cost drivers) όσο και ενός συνεκτικού πλαισίου κύριων δεικτών επίδοσης (KPIs).

II. Θεσμικά

- α) Ενίσχυση της πληροφόρησης που παρέχεται στο Κοινοβούλιο και υποστήριξη της βελτίωσης του κοινοβουλευτικού διαλόγου για θέματα προϋπολογισμού.
- β) Υποστήριξη του καλύτερου συντονισμού του κυβερνητικού έργου και της θέσης των κατάλληλων προτεραιοτήτων.
- γ) Ενίσχυση της διαφάνειας των δεδομένων του προϋπολογισμού.
- δ) Ενίσχυση της διεθνούς εικόνας της χώρας.

1.3 Ανάπτυξη λειτουργικής ταξινόμησης του προϋπολογισμού

Το Υπουργείο Οικονομικών, πέραν της βάσει Προγραμμάτων ταξινόμησης, ενισχύει περαιτέρω τη δημοσιονομική πληροφόρηση εισάγοντας και την παρουσίαση της λειτουργικής ταξινόμησης (functional classification) στον προϋπολογισμό. Η λειτουργική ταξινόμηση υποστηρίζει τη βελτίωση των διεθνών αναφορών σχετικά με την κατεύθυνση των δημόσιων πόρων, καθώς δεν είναι ειδική για κάθε κράτος αλλά βασίζεται στο διεθνές πρότυπο CoFoG (Classification of Functions of Government).

Η πρόοδος στη μεταρρύθμιση του προϋπολογισμού επιδόσεων και η ενίσχυση της πληροφορίας σε επίπεδο Προγράμματος αποτέλεσαν τη βάση για την παρουσίαση του πρώτου βαθμού της λειτουργικής ταξινόμησης του προϋπολογισμού σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης. Σε κοινή ομάδα εργασίας, το Υπουργείο Οικονομικών και η ΕΛΣΤΑΤ συμφώνησαν τη μεθοδολογία αντιστοίχισης των Προγραμμάτων με τις Λειτουργίες της COFOG. Δεδομένου ότι είναι το πρώτο έτος κατά το οποίο γίνεται η συγκεκριμένη εργασία, τα στοιχεία ανά Λειτουργία αποτελούν βάση περαιτέρω ανάπτυξης εφεξής και δεν είναι συγκρίσιμα με προηγούμενες σχετικές αναφορές.

Ο δεύτερος βαθμός της λειτουργικής ταξινόμησης στοχεύεται να αναπτυχθεί το 2022 για το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής.

Ακολούθως παρουσιάζεται η λειτουργική ταξινόμηση του προϋπολογισμού έτους 2022 σε πρώτο επίπεδο ανάλυσης.

Πίνακας 2.2 Λειτουργική ταξινόμηση προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)	
Λειτουργία βάσει cofog	Προϋπολογισμός ΓΚ 2022
01 - ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	21.418,61
02 - ΑΜΥΝΑ	3.875,16
03 - ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	3.424,09
04 - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	8.419,78
05 - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	1.104,71
06 - ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	209,96
07 - ΥΓΕΙΑ	11.742,90
08 - ΑΝΑΨΥΧΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ	1.194,74
09 - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	6.234,97
10 - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	39.298,90
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	96.923,81

* Δεν περιλαμβάνονται χρηματοοικονομικές συναλλαγές

** Οι αμυντικές δαπάνες υπολογίζονται στη βάση των φυσικών παραλαβών

Η μεγαλύτερη ανάλυση και βελτίωση της πληροφόρησης σε επίπεδο Προγραμμάτων / Υποπρογραμμάτων, αναμένεται να συμβάλει και στην περαιτέρω εξέλιξη της πληροφορίας της λειτουργικής ταξινόμησης.

1.4 Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στον προϋπολογισμό (Green Budgeting)

Η ολιστική - συστημική προσέγγιση στη δημοσιονομική διαχείριση συμπληρώνεται με την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης του προϋπολογισμού, η οποία συνίσταται στη χρήση των εργαλείων λήψης αποφάσεων σε ζητήματα δημοσιονομικής πολιτικής και προϋπολογισμού για την επίτευξη των στόχων προστασίας του περιβάλλοντος. Περιλαμβάνει, κυρίως, την παρουσίαση και αξιολόγηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των δημοσίων πολιτικών στο πλαίσιο των εθνικών και διεθνών προτεραιοτήτων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή.

Το Υπουργείο Οικονομικών εργάζεται για την αποτελεσματική συμπερίληψη της «πράσινης» διάστασης στη δημοσιονομική διαχείριση εντάσσοντας αυτή τόσο στις επισκοπήσεις δαπανών όσο και στον προϋπολογισμό επιδόσεων.

Μετά την προσχώρησή του, κατά το προηγούμενο έτος, στη «Συνεργασία του Παρισιού για την Περιβαλλοντική Διάσταση στον Προϋπολογισμό» (Paris Collaborative on Green Budgeting), κατά το 2021 το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους συμμετείχε ενεργά σε ομάδες εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συνεργάστηκε με τον ΟΟΣΑ για την ανάπτυξη μεθοδολογίας και προτύπων απεικόνισης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του προϋπολογισμού.

Σε αυτό το πλαίσιο, το χρονοδιάγραμμα εισαγωγής προϋπολογισμού με ενσωματωμένη την περιβαλλοντική διάσταση, διαμορφώνεται ως προς τα κύρια σημεία του ως εξής:

Έτος	Χρονοδιάγραμμα ενεργειών για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης
2021	- Σύσταση ομάδας εργασίας Υπουργείου Οικονομικών - Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας για τη θέσπιση των γενικών κανόνων, της μεθοδολογίας, καθώς και του τρόπου παραμετροποίησης του νέου συστήματος ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στον προϋπολογισμό (Green Budgeting) – ολοκληρώθηκε το α' εξάμηνο του 2021 - Διαμόρφωση βασικής μεθοδολογίας- Διαμόρφωση χρονοδιαγράμματος για τη μεταρρύθμιση
2022	- Διαμόρφωση βασικής μεθοδολογίας κατάταξης φιλικών – επιβαρυντικών - ουδέτερων προς το περιβάλλον χρηματοδοτούμενων πολιτικών - Πιλοτική εφαρμογή σε επιλεγμένα Προγράμματα του προϋπολογισμού επιδόσεων
2023	- Επέκταση της πιλοτικής εφαρμογής σε περισσότερα Προγράμματα - Διαμόρφωση σταδιακής πιλοτικής επέκτασης στο σκέλος των εσόδων
2024	- Προσδιορισμός κατηγοριών δαπανών και εσόδων στα οποία θα εφαρμόζεται η ακολουθούμενη μεθοδολογία - Συστηματική εισαγωγή δεικτών σε επιλεγμένα Προγράμματα
2025	- Επέκταση της απεικόνισης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος όλων των Προγραμμάτων που εμπíπτουν στη διαμορφωμένη μεθοδολογία

Η πιλοτική αποτύπωση κύριων δράσεων κάθε Προγράμματος που συμβάλουν θετικά στο περιβαλλοντικό αποτύπωμα του φορέα υλοποίησης περιλαμβάνεται στα ΕΣΠ των Φορέων Κεντρικής Διοίκησης στο τεύχος «Προϋπολογισμός Επιδόσεων 2022» που συνοδεύει την παρούσα.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

1. Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης 2021

Το έτος 2020, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA), διαμορφώθηκε σε έλλειμμα ύψους 11.726 εκατ. ευρώ (7,1% του ΑΕΠ), ενώ το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας, διαμορφώθηκε σε έλλειμμα ύψους 13.036 εκατ. ευρώ ή 7,9% του ΑΕΠ. Τα ανωτέρω μεγέθη έχουν διαμορφωθεί σε σημαντικό βαθμό από την πρωτοφανή υγειονομική κρίση, η οποία άρχισε να επηρεάζει και τη χώρα μας από το πρώτο τρίμηνο του 2020. Το πρωτόγνωρο αυτό γεγονός είχε ως αποτέλεσμα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οδήγησε στη χαλάρωση των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών κανόνων για τα έτη 2020, 2021 και 2022. Συνεπώς, η υποχρέωση για επίτευξη του στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα, σύμφωνα με τους όρους της Ενισχυμένης Εποπτείας, ύψους 3,5% του ΑΕΠ, δεν τίθεται σε ισχύ για τα έτη 2020, 2021 και 2022.

Στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) 2022-2025, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας για το έτος 2021, είχε εκτιμηθεί ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 12.334 εκατ. ευρώ ή 7,2% του ΑΕΠ, ενώ με βάση τη μεθοδολογία ESA είχε εκτιμηθεί έλλειμμα ύψους 12.247 εκατ. ευρώ ή 7,1% του ΑΕΠ.

**Πίνακας 3.1 Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2020 – 2022
(σε εκατ. ευρώ)**

Γενική Κυβέρνηση κατά ESA ανά υποτομέα	2020 ΔΥΕ Οκτωβρίου 2021	2021 Εκτίμηση	2022 Πρόβλεψη
1. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (Προεδρία της Δημοκρατίας, Προεδρία της Κυβέρνησης, Βουλή, Υπουργεία, Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων και Αποκεντρωμένες Διοικήσεις)	-21.219	-19.921	-10.170
2. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης (Κράτος, ΝΠ, ΔΕΚΟ ταξινομημένες εντός της Γενικής Κυβέρνησης και νοσοκομεία)	-17.320	-17.313	-8.436
3. Ισοζύγιο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	66	-152	60
4. Ισοζύγιο Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) εκτός νοσοκομείων	581	392	960
5. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (2+3+4)	-16.674	-17.073	-7.416
% του ΑΕΠ	-10,1%	-9,6%	-4,0%
6. Ενοποιημένοι τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	4.948	4.728	4.736
% του ΑΕΠ	3,0%	2,7%	2,5%
7. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (5+6)	-11.726	-12.345	-2.680
% του ΑΕΠ	-7,1%	-7,0%	-1,4%
8. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας	-13.036	-12.882	-2.296
% του ΑΕΠ	-7,9%	-7,3%	-1,2%
9. Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	341.086	350.000	355.000
% του ΑΕΠ	206,3%	197,1%	189,6%
ΑΕΠ	165.326	177.608	187.278

Σημείωση: Τυχόν διαφορές ποσών και ποσοστών στους πίνακες που ακολουθούν οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 12.882 εκατ. ευρώ ή 7,3% του ΑΕΠ. Σε όρους ESA εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 12.345 εκατ. ευρώ ή 7,0% του ΑΕΠ.

Η δημοσιονομική και οικονομική πολιτική που ασκήθηκε κατά το τρέχον έτος επηρεάστηκε καθοριστικά, όπως άλλωστε και το 2020, από τη συνεχιζόμενη εμφάνιση της υγειονομικής κρίσης λόγω του κορωνοϊού, η οποία οδήγησε αναπόφευκτα στη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και στην ανάγκη για λήψη δημοσιονομικών μέτρων και δράσεων ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας. Τα μέτρα αυτά, τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 9 του παρόντος κεφαλαίου, έχουν ως βασικούς στόχους:

- την ενίσχυση του εθνικού συστήματος υγείας με προσωπικό και εξοπλισμό,
- την ανάσχεση της πανδημίας με την κάλυψη των αναγκών για εμβόλια και διαγνωστικούς ελέγχους, καθώς και την παροχή κινήτρων εμβολιασμού σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες,
- την ενίσχυση των πληγέντων φυσικών και νομικών προσώπων, μέσω της παροχής αποζημίωσης ειδικού σκοπού και της αναστολής φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων,
- την παροχή ρευστότητας στις επιχειρήσεις, μέσω της επιστρεπτέας προκαταβολής και ποικίλων χρηματοδοτικών εργαλείων,
- την ενίσχυση των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα, με τη μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών και την αναστολή καταβολής της Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης,
- τη στήριξη της απασχόλησης,
- την ενίσχυση των ανέργων και των εποχικά απασχολούμενων,
- τη στήριξη του τουριστικού κλάδου, της εστίασης, του πολιτισμού, του αθλητισμού, των μεταφορών και του πρωτογενούς τομέα και
- τη στήριξη των ευάλωτων δανειοληπτών.

Εκτός από την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, βασικές προτεραιότητες για το έτος 2021 αποτελούν:

- η ανάπτυξη της οικονομίας, μέσω της αξιοποίησης των ευρωπαϊκών πόρων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility),
- η στήριξη των νοικοκυριών και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων σε σχέση με τις ανατιμήσεις στις τιμές της ενέργειας, μέσω της επιδότησης του ηλεκτρικού ρεύματος, της αύξησης του επιδόματος θέρμανσης, καθώς και της καταβολής διπλής δόσης του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος κατά τον μήνα Δεκέμβριο,
- η στήριξη των πληγέντων από φυσικές καταστροφές και η ενίσχυση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας,
- η στήριξη της παιδείας, μέσω της πρόσληψης μεγάλου αριθμού μονίμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών,
- η ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων, με την αύξηση των δαπανών και των φυσικών παραλαβών εξοπλιστικών συστημάτων,
- η αποτελεσματικότερη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών,
- η εφαρμογή του νέου πτωχευτικού κώδικα,
- η συνέχιση της επισκόπησης δαπανών και εσόδων στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, με στόχο την αποτελεσματικότερη χρήση των διαθέσιμων πόρων από πλευράς των Υπουργείων και των λοιπών ΦΓΚ και τη δημιουργία δημοσιονομικού χώρου για την εφαρμογή δράσεων με προσανατολισμό στην οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση των κοινωνικών δαπανών και
- η συνέχιση του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων.

Στον πίνακα 3.2 δίνονται το ισοζύγιο και το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA, ενώ στον πίνακα 3.3 δίνεται το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας. Η παρουσίαση της ανάλυσης εσόδων και δαπανών των υποτομέων στον πίνακα 3.2 είναι σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση της μεθοδολογίας του ESA και διαφοροποιείται από τον τρόπο παρουσίασης που ακολουθεί στην ανάλυση των επιμέρους υποτομέων, όπου έχει υιοθετηθεί το υπόδειγμα των πινάκων της εγκυκλίου κατάρτισης του Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης για το 2022.

Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) (σε εκατ. ευρώ)					
	2020	2021		2022	
	ΔΥΕ Οκτωβρίου 2021	ΜΠΔΣ 2022-2025	Εκτίμηση	ΜΠΔΣ 2022-2025	Πρόβλεψη
I. Καθαρά έσοδα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ-ζ)	47.500	50.489	50.927	54.822	55.425
α. Φόροι (1+2+3+4+5+6+7)	44.489	45.530	46.558	49.433	50.055
1. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	24.219	25.919	26.217	28.315	28.491
εκ των οποίων: Φόροι προστιθέμενης αξίας	15.355	16.998	17.112	18.797	18.755
Ειδικό φόρο κατανάλωσης	6.392	6.594	6.561	7.009	7.067
2. Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	245	271	274	292	297
3. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	2.536	2.620	2.563	2.578	2.503
4. Λοιποί φόροι επί παραγωγής	1.139	1.128	1.123	1.077	1.034
5. Φόρος εισοδήματος	13.869	13.023	14.040	14.549	15.348
εκ των οποίων: Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ)	10.233	9.585	9.699	10.157	10.352
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρίες (ΝΠ)	2.638	2.309	3.180	3.211	3.794
6. Φόροι κεφαλαίου	173	215	182	220	170
7. Λοιποί τρέχοντες φόροι	2.308	2.352	2.159	2.404	2.213
β. Κοινωνικές εισφορές	54	55	55	55	55
γ. Μεταβιβάσεις	5.666	6.541	5.842	7.164	7.567
δ. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	556	649	577	726	665
ε. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	2.409	2.197	2.525	2.289	2.027
εκ των οποίων: ε1. Επιστροφές δαπανών για τόκους	163	0	0	0	0
στ. Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων	2	336	30	26	13
ζ. Επιστροφές εσόδων	5.677	4.820	4.660	4.871	4.957
Πληροφοριακά στοιχεία:					
Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ¹	4.216	4.800	4.392	4.290	4.490
Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ²	0	1.600	600	3.199	3.199
II. Δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ+ζ+η+θ+ι)³	68.719	70.071	70.847	62.994	65.594
α. Παροχές σε εργαζόμενους	13.334	13.476	13.468	13.468	13.599
β. Κοινωνικές παροχές	127	194	271	198	221
γ. Μεταβιβάσεις	38.123	36.161	37.946	29.548	29.825
δ. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	1.474	1.685	1.961	1.202	1.136
ε. Επιδοτήσεις	233	80	345	80	80
στ. Τόκοι	5.920	5.560	5.560	5.600	5.550
ζ. Λοιπές δαπάνες	29	91	89	51	101
η. Πιστώσεις υπό κατανομή	8.711	11.179	9.621	12.214	13.922
θ. Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	768	1.644	1.586	632	1.160
ι. Τιμαλφή	0	0	1	0	0
Πληροφοριακά στοιχεία:					
Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ¹	10.647	8.000	8.350	7.250	7.800
Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ²	0	1.600	600	3.199	3.199
III. Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (I-II)	-21.219	-19.582	-19.921	-8.172	-10.170
% ΑΕΠ	-12,8%	-11,4%	-11,2%	-4,4%	-5,4%
IV. Πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (III+II.στ-I.ε1)	-15.462	-14.022	-14.361	-2.572	-4.620
% ΑΕΠ	-9,4%	-8,1%	-8,1%	-1,4%	-2,5%
V. Ισοζύγιο νομικών προσώπων κατά ESA	4.165	2.715	2.789	1.925	1.953
Έσοδα	10.341	9.250	9.841	8.741	9.877
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	4.722	3.504	3.886	3.244	3.711
Τόκοι πιστωτικοί	626	587	582	577	580
Φόροι	1.638	2.106	2.424	1.822	2.331
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-6	-4	-5	-3	-7
Λοιπά έσοδα	3.361	3.057	2.953	3.101	3.262
Έξοδα	6.176	6.534	7.052	6.816	7.924
Παροχές σε εργαζόμενους	1.284	1.313	1.339	1.301	1.328
Τόκοι χρεωστικοί	401	368	362	359	358
Λοιπά έξοδα	1.953	2.315	2.493	2.533	2.845
Επενδυτικές δαπάνες	762	1.087	944	1.154	1.288

Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία
European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)

	2020	2021		2022	
	ΔΥΕ Οκτωβρίου 2021	ΜΠΔΣ 2022-2025	Εκτίμηση	ΜΠΔΣ 2022-2025	Πρόβλεψη
Λοιπές μεταβιβάσεις	432	301	341	319	348
Επιδότησεις	1.345	1.150	1.573	1.150	1.758
VI. Ισοζύγιο Νοσοκομείων - ΠΦΥ κατά ESA	-266	-119	-181	-78	-220
Έσοδα⁴	2.431	2.671	3.023	2.675	2.689
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	1.497	1.571	1.943	1.512	1.582
Μεταβιβάσεις από ΕΟΠΥΥ	777	888	902	942	902
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-51	0	0	0	0
Λοιπά έσοδα	208	212	178	221	205
Έξοδα	2.697	2.790	3.204	2.753	2.909
Παροχές σε εργαζόμενους	611	685	751	631	690
Τόκοι χρεωστικοί	0	0	0	0	0
Λοιπά έξοδα	1.947	2.003	2.252	2.018	2.099
Επενδυτικές δαπάνες	139	102	202	105	120
VII. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (III+V+VI)	-17.320	-16.985	-17.313	-6.325	-8.436
VIII. Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	66	-143	-152	230	60
Έσοδα	6.370	6.276	6.796	6.985	7.018
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	3.978	3.838	4.260	4.247	4.276
Τόκοι πιστωτικοί	39	37	35	39	39
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-12	-23	-23	-23	-23
Φόροι	1.609	1.654	1.721	1.885	1.897
Λοιπά έσοδα	757	770	802	837	830
Έξοδα	6.305	6.419	6.948	6.756	6.958
Παροχές σε εργαζόμενους	2.559	2.586	2.708	2.556	2.622
Τόκοι χρεωστικοί	39	54	36	83	71
Κοινωνικές παροχές	189	134	119	167	167
Λοιπά έξοδα	1.992	1.940	2.070	1.872	1.942
Επενδυτικές δαπάνες	1.525	1.706	2.014	2.078	2.156
IX. Ισοζύγιο ΟΚΑ κατά ESA	581	138	392	384	960
Έσοδα	44.194	43.607	44.251	43.862	44.836
Τρέχουσες και λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	20.339	20.360	20.522	20.136	20.562
Αποδόσεις περιουσίας	1.347	1.257	1.221	1.257	1.221
Ασφαλιστικές εισφορές (πραγματικές)	21.509	21.358	21.812	21.792	22.330
Κοινωνικοί πόροι	774	426	465	471	492
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-3	0	0	0	0
Λοιπά έσοδα	229	206	231	206	231
Έξοδα	43.613	43.469	43.858	43.478	43.876
Παροχές σε εργαζόμενους	360	358	361	355	377
Κοινωνικές παροχές εκ των οποίων συντάξεις	35.264	35.927	36.091	36.099	36.447
Κοινωνικές παροχές σε είδος	28.875	29.429	29.622	29.688	29.938
Λοιπά έξοδα	4.550	4.420	4.574	4.417	4.428
Επενδυτικές δαπάνες	394	495	502	496	514
Μεταβιβάσεις	5	12	12	12	12
Επιδότησεις	2.770	1.758	1.818	1.598	1.598
Επιδότησεις	271	500	500	500	500
X. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (VII+VIII+IX)	-16.674	-16.990	-17.073	-5.712	-7.416
% ΑΕΠ	-10,1%	-9,9%	-9,6%	-3,1%	-4,0%
XI. Ενοποιημένοι Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	4.948	4.743	4.728	4.800	4.736
% ΑΕΠ	3,0%	2,8%	2,7%	2,6%	2,5%
XII. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (X+XI)	-11.726	-12.247	-12.345	-912	-2.680
% ΑΕΠ	-7,1%	-7,1%	-7,0%	-0,5%	-1,4%
ΑΕΠ	165.326	172.089	177.608	184.658	187.278

- 1 Τα έσοδα του ΠΔΕ περιέχονται στις μεταβιβάσεις και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα, ενώ οι δαπάνες του ΠΔΕ περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.
- 2 Τα έσοδα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας περιέχονται στις μεταβιβάσεις, ενώ οι αντίστοιχες δαπάνες περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.
- 3 Οι δαπάνες της Κεντρικής Διοίκησης αναλύονται σύμφωνα με τις μείζονες κατηγορίες του Προεδρικού Διατάγματος 54/2018.
- 4 Στα έσοδα των νοσοκομείων-ΠΦΥ για το έτος 2022 δεν περιλαμβάνονται μεταβιβάσεις που αφορούν την κάλυψη δαπανών για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19, με την εξαίρεση της μεταβίβασης ύψους 136 εκατ. ευρώ για τη μισθοδοσία επικουρικού προσωπικού. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του έτους, ο προϋπολογισμός τους θα ενισχυθεί από τις υπό κατανομή πιστώσεις των Γενικών Κρατικών Δαπανών, ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύψουν.

Πίνακας 3.3 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τους όρους της Ενισχυμένης Εποπτείας (σε εκατ. ευρώ)

	2020	2021		2022	
	ΔΥΕ Οκτωβρίου 2021	ΜΠΔΣ 2022-2025	Εκτίμηση	ΜΠΔΣ 2022-2025	Πρόβλεψη
I. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	-11.726	-12.247	-12.345	-912	-2.680
II. Προσαρμογές Ενισχυμένης Εποπτείας	-1.309	-87	-537	373	384
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP και επιστροφή τόκων EFSF	-1.643	-163	-910	0	0
Επιστροφές εσόδων	34	0	0	0	0
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	-1	-336	-30	-26	-13
Δαπάνες μεταναστευτικών ροών μη αντικριζόμενες	367	412	403	399	398
Στήριξη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	-67	0	0	0	0
III. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Ενισχυμένης Εποπτείας (I + II)	-13.036	-12.334	-12.882	-539	-2.296
% ΑΕΠ	-7,9%	-7,2%	-7,3%	-0,3%	-1,2%
ΑΕΠ	165.326	172.089	177.608	184.658	187.278

1.1 Κρατικός προϋπολογισμός 2021

Το ισοζύγιο του Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA για το έτος 2021 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα 19.921 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου ελλείμματος, ύψους 19.582 εκατ. ευρώ του ΜΠΔΣ 2022-2025. Επίσης, το πρωτογενές αποτέλεσμα του Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA, εκτιμάται σε έλλειμμα ύψους 14.361 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου για έλλειμμα ύψους 14.022 εκατ. ευρώ.

1.1.1 Έσοδα σε δημοσιονομική βάση

Τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, μετά την αφαίρεση των επιστροφών φόρων, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 50.927 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 438 εκατ. ευρώ ή 0,9%, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025.

Ανάλυση εσόδων

Φόροι

- **Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως ο ΦΠΑ, οι Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης (ΕΦΚ), οι φόροι με μορφή χαρτοσήμου και οι φόροι επί χρηματοοικονομικών και κεφαλαιακών συναλλαγών. Οι φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στο ύψος των 26.217 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 298 εκατ. ευρώ ή 1,1% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025. Ειδικότερα, τα έσοδα από τον ΦΠΑ αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 17.112 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 113 εκατ. ευρώ από τον στόχο, ενώ τα έσοδα από τους ΕΦΚ εκτιμώνται στο ποσό των 6.561 εκατ. ευρώ, ελαφρώς μειωμένα έναντι του στόχου.

- **Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι δασμοί και τα λοιπά τέλη που επιβάλλονται στις εισαγωγές από κράτη μη μέλη της ΕΕ, με βάση το κοινό τελωνειακό δασμολόγιο. Εκτιμώνται έσοδα 274 εκατ. ευρώ, πολύ κοντά στον στόχο που είχε περιληφθεί στο ΜΠΔΣ.

- **Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας**

Οι τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας, που περιλαμβάνουν κυρίως τον ΕΝΦΙΑ, αναμένεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 2.563 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 57 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου.

- **Λοιποί φόροι επί παραγωγής**

Τα κύρια έσοδα της κατηγορίας αυτής προέρχονται από το τέλος επιτηδεύματος και από τη συμμετοχή του Δημοσίου στα κέρδη της Τράπεζας της Ελλάδος. Οι λοιποί φόροι παραγωγής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 1.123 εκατ. ευρώ.

- **Φόρος εισοδήματος**

Το ύψος του φόρου εισοδήματος (φυσικών προσώπων, νομικών προσώπων και λοιπών κατηγοριών), αναμένεται να διαμορφωθεί στα 14.040 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1.016 εκατ. ευρώ ή 7,8%, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025. Ειδικότερα, εκτιμάται ότι τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων θα ανέλθουν σε 9.699 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 115 εκατ. ευρώ από τον στόχο, ενώ τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων εκτιμώνται στο ποσό των 3.180 εκατ. ευρώ και θα είναι αυξημένα κατά 872 εκατ. ευρώ από τον στόχο. Η σημαντική αυτή αύξηση οφείλεται στα βεβαιωμένα ποσά από τις δηλώσεις του φόρου εισοδήματος φορολογικού έτους 2020 και αντανακλά το γεγονός ότι η μείωση των κερδών των επιχειρήσεων, λόγω της πανδημίας Covid-19, ήταν χαμηλότερη σε σχέση με την αρχικώς εκτιμηθείσα.

- **Φόροι κεφαλαίου**

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι φόροι και τα τέλη κληρονομιών, δωρεών, γονικών και λοιπών παροχών. Εκτιμώνται έσοδα 182 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 33 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου.

- **Λοιποί τρέχοντες φόροι**

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως τα τέλη κυκλοφορίας οχημάτων και τα διάφορα μη ταξινομημένα φορολογικά έσοδα. Τα έσοδα από τους λοιπούς τρέχοντες φόρους αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 2.159 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 192 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου, λόγω της εκτιμώμενης μείωσης, κατά 190 εκατ. ευρώ, των εσόδων που καταχωρούνται στα μη ταξινομημένα φορολογικά έσοδα.

Κοινωνικές εισφορές

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως τις εισφορές των εργαζομένων για παροχές υγείας από το Δημόσιο. Εκτιμώνται έσοδα 55 εκατ. ευρώ, χωρίς απόκλιση από τον στόχο.

Μεταβιβάσεις

Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται κυρίως τα έσοδα από:

- το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) που αναμένεται να ανέλθει σε 3.980 εκατ. ευρώ, καθώς και μέρος του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ, ύψους 30 εκατ. ευρώ,
- τη μεταφορά αποδόσεων λόγω της διακράτησης ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs) και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), καθώς και επιστροφή τόκων ΕFSF, συνολικού ύψους 910 εκατ. ευρώ. Τα έσοδα αυτά κατατίθενται απευθείας στον ειδικό λογαριασμό εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (Segregated Account) και δεν υπολογίζονται στο αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τους όρους της Ενισχυμένης Εποπτείας.

Το σύνολο των εσόδων από μεταβιβάσεις αναμένεται να ανέλθει στα 5.842 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 700 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025, κυρίως λόγω των μειωμένων εσόδων του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ κατά 610 εκατ. ευρώ.

Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κυρίως τα έσοδα από παράβολα, μισθώματα κτιρίων και υποδομών, καθώς και από προμήθειες λόγω παροχής εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου. Οι πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 577 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 72 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Λοιπά τρέχοντα έσοδα

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει διάφορες κατηγορίες εσόδων, με κυριότερες τα μερίσματα από τη συμμετοχή του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο διαφόρων εταιρειών, τους τόκους από ομόλογα που κατέχει το Ελληνικό Δημόσιο, τις διάφορες κατηγορίες προστίμων και προσαυξήσεων, το κύριο μέρος του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ, καθώς και τις επιστροφές ιδίων πόρων από την ΕΕ. Τα λοιπά τρέχοντα έσοδα αναμένεται να διαμορφωθούν στα 2.525 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 328 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στα αυξημένα έσοδα από μερίσματα φορέων του Δημοσίου κατά 113 εκατ. ευρώ και από το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ κατά 202 εκατ. ευρώ.

Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων

Η κατηγορία αυτή αφορά έσοδα από την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Ελληνικού Δημοσίου, μέσω της διαδικασίας αποκρατικοποιήσεων από το ΤΑΙΠΕΔ. Εκτιμώνται έσοδα ύψους 30 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 307 εκατ. ευρώ από τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025. Η μείωση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι η είσπραξη του τιμήματος από την αξιοποίηση της έκτασης του πρώην Διεθνούς Αεροδρομίου του Ελληνικού, που πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο 2021, αναγνωρίστηκε ως χρηματοοικονομική συναλλαγή στην κατηγορία «Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων» (δηλαδή ως πώληση μετοχών).

Επιστροφές φόρων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 4.660 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 159 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα έσοδα του ΠΔΕ περιλαμβάνονται στις κατηγορίες «Μεταβιβάσεις» και «Λοιπά τρέχοντα έσοδα». Ειδικότερα, τα έσοδα ΠΔΕ αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 4.392 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 408 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025.

1.1.2 Δαπάνες σε δημοσιονομική βάση

Οι συνολικές δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2021 σε δημοσιονομική βάση εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 70.847 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 777 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025. Η αύξηση αυτή, όπως προκύπτει και από την ανάλυση των δαπανών κατά μείζονα κατηγορία, οφείλεται κατά κύριο λόγο στις υλοποιούμενες δράσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19.

Οι πρωτογενείς δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε δημοσιονομική βάση στα 65.287 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 777 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025.

Ανάλυση δαπανών

Παροχές σε εργαζομένους

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι τακτικές αποδοχές, οι πρόσθετες αποδοχές, οι παροχές σε είδος, οι παροχές κληρωτών και οι αντίστοιχες εργοδοτικές εισφορές αιρετών, οργάνων διοίκησης, τακτικών υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων με σχέση εργασίας αορίστου και ορισμένου χρόνου.

Για το 2021 οι δαπάνες στην εν λόγω κατηγορία αναμένεται να ανέλθουν στα 13.468 εκατ. ευρώ, πολύ κοντά στον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025. Η τρέχουσα εκτίμηση είναι αποτέλεσμα μείωσης της δαπάνης για τακτικές αποδοχές και εργοδοτικές εισφορές και (μικρότερης) αύξησης της δαπάνης για πρόσθετες αποδοχές και οφείλεται κυρίως σε γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια του β' εξαμήνου του 2021.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις τακτικές αποδοχές και τις αντίστοιχες εργοδοτικές εισφορές που επιβαρύνουν την κεντρική διοίκηση, αυτές εμφανίζονται μειωμένες κατά 32 εκατ. ευρώ, κυρίως εξαιτίας των ιδιαίτερα αυξημένων αποχωρήσεων λόγω συνταξιοδότησης τακτικού προσωπικού του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, οι οποίες υπερέβησαν κατά πολύ τις προηγούμενες εκτιμήσεις, καθώς και του ετεροχρονισμού των προσλήψεων 11.700 εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η συνολική μείωση των εκτιμήσεων λόγω αυτών των αιτιών ανέρχεται σε 78 εκατ. ευρώ, όμως μέρος αυτής αντισταθμίζεται κυρίως από την αύξηση κατά 41 εκατ. ευρώ στα Υπουργεία Προστασίας του Πολίτη, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Εθνικής Άμυνας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Οικονομικών (συμπεριλαμβανομένης της ΑΑΔΕ) σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του 2021 και των προσλήψεων που υλοποιήθηκαν κατά το β' εξάμηνο.

Αντίθετα, οι πρόσθετες αποδοχές παρουσίασαν αύξηση κατά 24 εκατ. ευρώ. Ειδικότερα, η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην καταβολή εφάπαξ διαφορών αποδοχών στους δικαστικούς λειτουργούς, κατ' εφαρμογή της αριθ. 2/81897/ΔΕΠ/21.12.2020 ΚΥΑ, καθώς και στις αυξημένες ανάγκες για καταβολή πρόσθετων αποδοχών στα Υπουργεία Προστασίας του Πολίτη, Υποδομών και Μεταφορών και Μετανάστευσης και Ασύλου.

Κοινωνικές Παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το επίδομα θέρμανσης, τις συντάξεις που συνεχίζουν να καταβάλλονται απευθείας από το κράτος (παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016), καθώς και τις λοιπές παροχές κοινωνικής πρόνοιας σε είδος και σε χρήμα και εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 271 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 77 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025. Η αύξηση αυτή οφείλεται, κυρίως, στην αύξηση των δαπανών που θα καταβληθούν εντός του 2021 για το επίδομα θέρμανσης από 84 εκατ. ευρώ σε 167 εκατ. ευρώ.

Μεταβιβάσεις

Οι μεταβιβαστικές πληρωμές περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις και αποδόσεις σε υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης, όπως ΟΤΑ, ΟΚΑ, νοσοκομεία και ΠΦΥ, καθώς και σε λοιπούς φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης, οργανισμούς του εξωτερικού και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, περιλαμβάνονται οι επιχορηγήσεις για επενδύσεις, οι καταπτώσεις εγγυήσεων, οι αναλήψεις χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης, καθώς και οι αποζημιώσεις λόγω δικαστικών αποφάσεων.

Οι συνολικές μεταβιβαστικές πληρωμές εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 37.946 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 1.784 εκατ. ευρώ, ως επί το πλείστον, λόγω της ανάγκης επιπρόσθετης οικονομικής ενίσχυσης των πολιτών και των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας.

Συγκεκριμένα, οι επιπλέον δαπάνες, ύψους 1.325 εκατ. ευρώ, οι οποίες υλοποιήθηκαν μέσω των μέτρων που ελήφθησαν, συνέτειναν στην αύξηση της εκτίμησης του τρέχοντος έτους σε σχέση με το ΜΠΔΣ 2022-2025. Τα επιπλέον μέτρα που ελήφθησαν αφορούσαν:

- την αποζημίωση ειδικού σκοπού των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή, από 1.593 εκατ. ευρώ σε 1.620 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 27 εκατ. ευρώ,
- την κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών επί του ονομαστικού μισθού των εργαζομένων, των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή, από 1.053 εκατ. ευρώ σε 1.068 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 15 εκατ. ευρώ,
- την επιπρόσθετη στήριξη του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας μέσω του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, από 70 εκατ. ευρώ σε 88 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 18 εκατ. ευρώ,
- τη δαπάνη για την κάλυψη άδειας ειδικού σκοπού για εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα με παιδιά που φοιτούν σε σχολεία (για την περίοδο που τα σχολεία ήταν κλειστά), από 5 εκατ. ευρώ σε 19 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 14 εκατ. ευρώ,
- τις πρόσθετες έκτακτες δαπάνες λόγω της πανδημίας, φορέων του Υπουργείου Υγείας, από 85 εκατ. ευρώ σε 449 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 364 εκατ. ευρώ,
- τις πρόσθετες έκτακτες δαπάνες λόγω της πανδημίας, φορέων κεντρικής διοίκησης πλην του Υπουργείου Υγείας, από 42 εκατ. ευρώ σε 127 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 85 εκατ. ευρώ,
- την αποζημίωση ιδιοκτητών-εκμισθωτών ακινήτων που εισπράττουν μειωμένο ενοίκιο λόγω της πανδημίας, από 670 εκατ. ευρώ σε 728 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 58 εκατ. ευρώ,
- την αποζημίωση ειδικού σκοπού στους εποχικά εργαζόμενους του τουριστικού κλάδου, από 71 εκατ. ευρώ σε 91 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 20 εκατ. ευρώ,
- την πρόσληψη έκτακτου υγειονομικού προσωπικού, από 131 εκατ. ευρώ σε 196 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 65 εκατ. ευρώ,
- την πρόβλεψη για μη αποπληρωμή από τις επιχειρήσεις ενός ποσοστού από την επιστρεπτέα προκαταβολή, από 569 εκατ. ευρώ σε 1.093 εκατ. ευρώ, δηλαδή αύξηση κατά 524 εκατ. ευρώ,
- το νέο μέτρο παροχής κινήτρων για τον εμβολιασμό των νέων, με κόστος 75 εκατ. ευρώ και
- το νέο μέτρο της παροχής των διαγνωστικών self-tests προς τους μαθητές, με κόστος 60 εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, διατέθηκαν στους ΟΤΑ 101 εκατ. ευρώ για την κάλυψη της απώλειας των εσόδων τους λόγω της πανδημίας, καθώς και 72 εκατ. ευρώ για το πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων οφειλών τους.

Αγορές αγαθών και υπηρεσιών

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται δαπάνες καταναλωτικού χαρακτήρα. Οι σχετικές δαπάνες για το έτος 2021 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 1.961 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 276 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου (1.685 εκατ. ευρώ), κυρίως λόγω:

- της ενίσχυσης της κατηγορίας αυτής με πιστώσεις, τόσο από το τακτικό όσο και από το ειδικό αποθεματικό (παρ. 1 και παρ. 8 του άρθρου 59 του ν.4270/2014 αντίστοιχα) ύψους 243 εκατ. ευρώ, έως την 6^η Οκτωβρίου 2021, για την ενίσχυση των λειτουργικών δαπανών των υπουργείων,
- των εγγραφών πιστώσεων από αντίστοιχα έσοδα, που δεν είχαν προβλεφθεί στον κρατικό προϋπολογισμό (άρθρο 74 του ν.4270/2014) ύψους 42 εκατ. ευρώ και
- του επιπλέον κόστους των λειτουργικών δαπανών, κυρίως του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη ύψους 50 εκατ. ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών διατέθηκε για την επιχειρησιακή αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών, λόγω θεομηνιών.

Επιδοτήσεις

Η συνολική εκτίμηση για αυτή την κατηγορία ανέρχεται σε 345 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 265 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, κυρίως λόγω της ανακατανομής του μέτρου της κρατικής ενίσχυσης επιχειρήσεων με τη μορφή επιδότησης παγίων δαπανών ύψους 243 εκατ. ευρώ (κατά το μέρος που αφορά συμψηφισμό με ασφαλιστικές εισφορές).

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται επίσης οι επιδοτήσεις προς τα ΕΛΤΑ για την καθολική ταχυδρομική υπηρεσία και προς την ΤΡΑΙΝΟΣΕ.

Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)

Η εκτίμηση για τις δαπάνες τόκων σε ακαθάριστη δημοσιονομική βάση, ανέρχεται σε 5.560 εκατ. ευρώ, διατηρώντας τον αρχικό στόχο.

Λοιπές δαπάνες

Οι λοιπές δαπάνες περιλαμβάνουν κυρίως τη δαπάνη για τις επιστροφές στην ΕΕ από ανεκτέλεστα προγράμματα, καθώς και τη δαπάνη για τα πρόστιμα προς την ΕΕ.

Η εκτιμώμενη δαπάνη ανέρχεται σε 89 εκατ. ευρώ, χωρίς σημαντική απόκλιση από τον στόχο.

Πιστώσεις υπό κατανομή

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι δαπάνες του ΠΔΕ, του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, καθώς και το τακτικό και ειδικό αποθεματικό.

Οι συνολικές δαπάνες για την κατηγορία αυτή, εκτιμώνται σε 9.621 εκατ. ευρώ, μειωμένες έναντι του στόχου κατά 1.558 εκατ. ευρώ.

Σημειώνεται ότι εντός του 2021 η κατηγορία αυτή ενισχύθηκε, σε σχέση με τις αντίστοιχες εκτιμήσεις του ΜΠΔΣ 2022-2025, με πιστώσεις ύψους 500 εκατ. ευρώ για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών. Η ενίσχυση προέκυψε μέσω της ψήφισης συμπληρωματικού προϋπολογισμού για κάλυψη δαπανών τόσο του τακτικού προϋπολογισμού (άρθρο 4 του ν.4824/2021) όσο και του ΠΔΕ (άρθρο 5 του ν.4824/2021). Συγκεκριμένα, οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 150 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο, ενώ οι πιστώσεις του ΠΔΕ αυξήθηκαν κατά 350 εκατ. ευρώ διαμορφώνοντας το ύψος του ορίου δαπανών του στα 8.350 εκατ. ευρώ έναντι στόχου ύψους 8.000 εκατ. ευρώ.

Τέλος, τονίζεται ότι οι πιστώσεις από το αποθεματικό (τακτικό και ειδικό) ανακατανέμονται κατά τη διάρκεια του έτους, προς ενίσχυση άλλων κατηγοριών δαπανών. Μέχρι την 6^η Οκτωβρίου 2021 είχαν μεταφερθεί 840 εκατ. ευρώ, προκειμένου να αντιμετωπισθούν δαπάνες κυρίως για την:

- εκτέλεση τελεσίδικων και αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων,
- αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και ενίσχυση των πληγέντων,
- εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων οφειλών των ΟΤΑ,
- ενίσχυση του ΕΟΠΥΥ για την κάλυψη της απώλειας εσόδων, λόγω απαλλαγής της συμμετοχής στη φαρμακευτική δαπάνη των πρώην δικαιούχων του ΕΚΑΣ (άρθρο 3, ν.4771/2021),
- έκτακτη επιχορήγηση προς τη ΛΑΡΚΟ και τον ΟΣΕΘ και
- καταβολή στον ΕΛΓΑ μέρους της δαπάνης για επιχορηγήσεις των ετών 2011-2017 για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του (άρθρο 7 του ν. 3877/2010, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 208 του ν. 4820/2021).

Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι αποκτήσεις πάγιου εξοπλισμού των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και οι δαπάνες αγοράς οπλικών συστημάτων. Οι συνολικές δαπάνες εκτιμώνται σε 1.586 εκατ. ευρώ και περιλαμβάνουν κυρίως τις φυσικές παραλαβές εξοπλιστικών προγραμμάτων.

1.2 Νομικά πρόσωπα

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του συνόλου των νομικών προσώπων της κεντρικής κυβέρνησης πλην των Νοσοκομείων και της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας για το έτος 2021, αναμένεται να διαμορφωθεί στα 2.789 εκατ. ευρώ υψηλότερο κατά 74 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025, κυρίως λόγω αυξημένων μεταβιβάσεων που συνδέονται με την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του Covid-19.

1.3 Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των δημόσιων νοσοκομείων και του συστήματος Πρωτοβάθμιας Φροντίδας για το 2021 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 181 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας επιδείνωση σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025 κατά 63 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, στο σκέλος των εσόδων εκτιμάται ότι θα παρουσιαστεί αύξηση κατά 352 εκατ. ευρώ που οφείλεται κατά κύριο λόγο στις αυξημένες μεταβιβάσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό και το ΠΔΕ για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19, καθώς και στην αύξηση των μεταβιβάσεων από τον ΕΟΠΥΥ προς τα νοσοκομεία εποπτείας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (Αρεταίειο, Αιγινήτειο) και του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ΝΙΜΤΣ).

Αντίστοιχα, τα έξοδα εκτιμάται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση κατά 415 εκατ. ευρώ, απεικονίζοντας κυρίως την αύξηση των δαπανών για τη λήψη μέτρων πρόληψης, υγειονομικής παρακολούθησης και περιορισμού της διάδοσης του κορωνοϊού.

1.4 ΟΤΑ

Το ισοζύγιο των ΟΤΑ κατά ΕΣΑ το 2021, σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις αναμένεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 152 εκατ. ευρώ, το οποίο δεν διαφοροποιείται σημαντικά από την εκτίμηση του ΜΠΔΣ 2022-2025 για έλλειμμα 143 εκατ. ευρώ. Οι κυριότεροι λόγοι που συνέβαλαν στο τελικό αποτέλεσμα είναι η αυξημένη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων και των γενικότερων επιπτώσεων της πανδημίας, με επίδραση στην αύξηση των αμοιβών προσωπικού, στη δαπάνη μεταφοράς μαθητών και στην αύξηση των λοιπών δαπανών, και οι υψηλές επενδυτικές δαπάνες. Επιπλέον, οι αυξημένες μεταβιβάσεις, κυρίως από το ΠΔΕ και τα λοιπά ίδια έσοδα συνέβαλαν στη συγκράτηση του ελλείμματος.

1.5 ΟΚΑ

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Ασφαλιστικά Ταμεία, ΟΑΕΔ, ΕΟΠΥΥ, ΟΠΕΚΑ και ΝΑΤ) για το 2021 εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει βελτίωση κατά 255 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τις προβλέψεις του ΜΠΔΣ 2022-2025 και αναμένεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 392 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, τα συνολικά έσοδα εκτιμάται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση κατά 644 εκατ. ευρώ, αντικατοπτρίζοντας κυρίως την εκτιμώμενη αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές κατά 454 εκατ. ευρώ. Η αναθεωρημένη εκτίμηση οφείλεται κατά κύριο λόγο στην επίδραση του αυξημένου ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας επί των εισφορών, σε σχέση με τις προβλέψεις του ΜΠΔΣ.

Αντίστοιχα, οι δαπάνες εκτιμάται ότι θα αυξηθούν κατά 389 εκατ. ευρώ έναντι των προβλέψεων του ΜΠΔΣ 2022-2025. Η εν λόγω μεταβολή οφείλεται κατά κύριο λόγο:

- στην αύξηση κατά 164 εκατ. ευρώ των κοινωνικών παροχών, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην αυξημένη δαπάνη για την καταβολή κύριων και επικουρικών συντάξεων και τη συνεπακόλουθη αυξημένη δαπάνη καταβολής εφάπαξ αποζημίωσης, ως αποτέλεσμα της επιτάχυνσης του ρυθμού εκκαθάρισης εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης, αλλά και στην εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4670/2020, ως προς τα ποσοστά αναπλήρωσης των κύριων συντάξεων και
- στην αυξημένη, κατά 154 εκατ. ευρώ, δαπάνη των κοινωνικών παροχών σε είδος, αντανακλώντας την προσπάθεια κάλυψης της αυξημένης ζήτησης για υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης εν μέσω πανδημίας.

2. Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης 2022

Στο ΜΠΔΣ 2022-2025, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας για το έτος 2022, είχε προβλεφθεί ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 539 εκατ. ευρώ ή 0,3% του ΑΕΠ, ενώ με βάση τη μεθοδολογία ESA είχε εκτιμηθεί έλλειμμα ύψους 912 εκατ. ευρώ ή 0,5% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τις επικαιροποιημένες προβλέψεις για το έτος 2022, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Ενισχυμένης Εποπτείας, προβλέπεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 2.296 εκατ. ευρώ ή 1,2% του ΑΕΠ. Αντίστοιχα, σε δημοσιονομική βάση το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 2.680 εκατ. ευρώ ή 1,4% του ΑΕΠ.

Τα δημοσιονομικά μεγέθη του έτους 2022, για το οποίο όπως προαναφέρθηκε δεν θα ισχύσει ο στόχος της ενισχυμένης εποπτείας για την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος Γενικής Κυβέρνησης ύψους 3,5% του ΑΕΠ, αναμένεται να επηρεαστούν από την πανδημία Covid-19 σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με τα δύο προηγούμενα έτη, γεγονός που αποτυπώνεται στις προβλέψεις για αυξημένα έσοδα και μειωμένες δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού, καθώς και για βελτιωμένο πρωτογενές αποτέλεσμα σε σχέση με τα δύο προηγούμενα έτη. Τα μεγέθη αυτά αποτυπώνουν την εκτίμηση για σταδιακή επιστροφή στην κανονικότητα. Ασφαλώς, τα ανωτέρω δεν σημαίνουν την πλήρη παύση της εφαρμογής μέτρων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας, όμως η δημοσιονομική επίπτωση των μέτρων αυτών θα είναι πλέον πολύ μικρότερη. Τα κυριότερα από τα μέτρα αυτά που θα επιβαρύνουν και το έτος 2022, είναι η μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών και η αναστολή καταβολής της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα, η επέκταση του προγράμματος για την επιδότηση νέων θέσεων εργασίας για άλλες 50.000 θέσεις και η επέκταση των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ στις μεταφορές, τον καφέ και μη αλκοολούχα ποτά και στα εισιτήρια κινηματογράφων, θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών έως τον Ιούνιο του 2022. Αναλυτικότερη παρουσίαση των δημοσιονομικών παρεμβάσεων αποτυπώνεται στην ενότητα 9 του παρόντος κεφαλαίου.

Εκτός από την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, βασικές προτεραιότητες για το έτος 2022 αποτελούν:

- η ανάπτυξη της οικονομίας μέσω της αξιοποίησης των ευρωπαϊκών πόρων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility),
- η ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων, με την αύξηση των δαπανών και των φυσικών παραλαβών εξοπλιστικών συστημάτων,
- η ενίσχυση των επιχειρήσεων, πλέον των μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας, με τη μείωση του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες, τη μείωση του φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίου και τη μείωση του φόρου σε περίπτωση συγχώνευσης (για μεσαίες, μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις),

- η ενίσχυση των νέων, μέσω της κατάργησης του φόρου γονικών παροχών-δωρεών για παροχές-δωρεές αξίας έως 800.000 ευρώ για συγγενείς πρώτου βαθμού, της επέκτασης του στεγαστικού επιδόματος και στους σπουδαστές των δημοσίων ΙΕΚ, της ενίσχυσης των νέων χωρίς εργασιακή εμπειρία για τους πρώτους 6 μήνες απασχόλησής τους και της κατάργησης του τέλους συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας για τους νέους έως 29 ετών (με παράλληλη μείωσή του για τους λοιπούς συνδρομητές),
- η θέσπιση φορολογικών κινήτρων για τη χρήση των ηλεκτρονικών συναλλαγών για δαπάνες σε συγκεκριμένους κλάδους και
- η ενίσχυση της πράσινης οικονομίας και των ψηφιακών επενδύσεων, μέσω της θέσπισης εκπτώσεων φόρου για δαπάνες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που εντάσσονται στις ανωτέρω κατηγορίες.

2.1 Κρατικός προϋπολογισμός 2022

Το έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2022 προβλέπεται σε 10.170 εκατ. ευρώ, σε δημοσιονομική βάση, αυξημένο κατά 1.998 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025.

Επίσης, το πρωτογενές αποτέλεσμα του Κρατικού Προϋπολογισμού προβλέπεται, σε δημοσιονομική βάση, σε έλλειμμα ύψους 4.620 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 2.048 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025.

2.1.1 Έσοδα σε δημοσιονομική βάση

Τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, μετά την αφαίρεση των επιστροφών φόρων, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 55.425 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 602 εκατ. ευρώ ή 1,1%, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025.

Ανάλυση εσόδων

Φόροι

• Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών

Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 28.491 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 176 εκατ. ευρώ ή 0,6%, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025. Ειδικότερα:

- τα έσοδα από ΦΠΑ αναμένεται να ανέλθουν στα 18.755 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 42 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου,
- οι φόροι κατανάλωσης προβλέπονται στα 7.067 εκατ. ευρώ και είναι αυξημένοι κατά 58 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

• Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών

Από φόρους και δασμούς επί εισαγωγών προβλέπονται έσοδα 297 εκατ. ευρώ, οριακά αυξημένα έναντι του στόχου.

• Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας

Τα έσοδα από τους τακτικούς φόρους ακίνητης περιουσίας αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 2.503 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 75 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

• **Λοιποί φόροι παραγωγής**

Από τους λοιπούς φόρους παραγωγής προβλέπονται έσοδα ύψους 1.034 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 43 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025.

• **Φόρος εισοδήματος**

Τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 15.348 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 799 εκατ. ευρώ ή 5,5% έναντι του στόχου. Ειδικότερα:

- ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 10.352 εκατ. ευρώ, αυξημένος κατά 196 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου και
- ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων προβλέπεται να παρουσιάσει αύξηση κατά 582 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025 και να διαμορφωθεί στα 3.794 εκατ. ευρώ, λόγω επικαιροποίησης του μακροοικονομικού πλαισίου μεγέθυνσης της οικονομίας που σχετίζεται με τα κέρδη των επιχειρήσεων μετά την πανδημία.

• **Φόροι κεφαλαίου**

Οι φόροι κεφαλαίου προβλέπεται να ανέλθουν σε 170 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 50 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025, κυρίως λόγω της κατάργησης του φόρου γονικών παροχών - δωρεών έως 800.000 ευρώ, για συγγενείς πρώτου βαθμού.

• **Λοιποί τρέχοντες φόροι**

Τα έσοδα από τους λοιπούς τρέχοντες φόρους προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 2.213 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 190 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025, κυρίως λόγω των μειωμένων μη ταξινομημένων φορολογικών εσόδων και της ορθής ταξινόμησής τους, ανάλογα με τη φύση τους, στις κατηγορίες εσόδων.

Κοινωνικές εισφορές

Τα έσοδα από κοινωνικές εισφορές προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 55 εκατ. ευρώ, μη παρουσιάζοντας μεταβολή έναντι του στόχου.

Μεταβιβάσεις

Τα έσοδα από μεταβιβάσεις αναμένεται να ανέλθουν στα 7.567 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 402 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025, λόγω των αυξημένων εσόδων ΠΔΕ του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους. Ειδικότερα, ποσό 4.265 εκατ. ευρώ αφορά έσοδα ΠΔΕ και ποσό 3.199 εκατ. ευρώ έσοδα από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών

Από τις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών προβλέπονται έσοδα ύψους 665 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 61 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Λοιπά τρέχοντα έσοδα

Τα λοιπά τρέχοντα έσοδα προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 2.027 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 262 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025, κυρίως λόγω πρόβλεψης μειωμένων εσόδων στο εθνικό σκέλος του ΠΔΕ κατά 202 εκατ. ευρώ.

Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων

Προβλέπονται έσοδα 13 εκατ. Ευρώ, μειωμένα κατά 12 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Επιστροφές εσόδων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 4.957 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 86 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα έσοδα του ΠΔΕ σε δημοσιονομική βάση προβλέπεται να ανέλθουν σε 4.490 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 200 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025.

2.1.2 Δαπάνες σε δημοσιονομική βάση

Οι συνολικές δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2022 προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν (σε δημοσιονομική βάση) σε 65.594 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 2.600 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη για το ΜΠΔΣ 2022-2025. Οι κύριες αιτίες της αύξησης είναι η περαιτέρω οικονομική ενίσχυση των πολιτών και των επιχειρήσεων απέναντι στην πανδημία, καθώς και οι αυξημένες φυσικές παραλαβές των εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Οι πρωτογενείς δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν σε δημοσιονομική βάση, στα 60.044 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 2.650 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη για το ΜΠΔΣ 2022-2025.

Ανάλυση δαπανών**Παροχές σε εργαζόμενους**

Για το 2022 οι δαπάνες στην εν λόγω κατηγορία αναμένεται να ανέλθουν στα 13.599 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 131 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στους κάτωθι παράγοντες:

- στις αυξημένες κατά 48 εκατ. ευρώ τακτικές αποδοχές και εργοδοτικές εισφορές, λόγω διορισμών και προσλήψεων που πραγματοποιήθηκαν κατά το β' εξάμηνο του 2021 και επιβαρύνουν το 2022, στα Υπουργεία Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας και Δικαιοσύνης,
- στις αυξημένες κατά 25 εκατ. ευρώ τακτικές αποδοχές και εργοδοτικές εισφορές του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, λόγω της επανεκτίμησης των στοιχείων αποχωρήσεων προσωπικού της περιόδου 2021-2022, καθώς και της εκτέλεσης του 2021,
- στους επιπλέον διορισμούς 1.200 εκπαιδευτικών κατά το β' εξάμηνο του 2021 στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και στις νέες προσλήψεις περίπου 3.000 αναπληρωτών εκπαιδευτικών για το 2022, συνολικού ύψους 26 εκατ. ευρώ και
- στις αυξημένες κατά 12 εκατ. ευρώ τακτικές αποδοχές και εργοδοτικές εισφορές του νεοσύστατου Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, λόγω της εκτέλεσης του 2021, καθώς και της ανανέωσης 311 συμβάσεων προσωπικού με σχέση εργασίας ΙΔΟΧ μέχρι 30/6/2022, προκειμένου ο φορέας να ανταπεξέλθει στις αυξημένες αρμοδιότητες λόγω της πανδημίας Covid-19.

Κοινωνικές Παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στα 221 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 23 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη του ΜΠΔΣ 2022-2025, κυρίως λόγω της αναπροσαρμογής και της καταβολής αναδρομικών για τις συντάξεις που συνεχίζουν να καταβάλλονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό (παρ. 3 του άρθρου 4 του ν.4387/2016).

Μεταβιβάσεις

Οι δαπάνες για τις μεταβιβάσεις σε φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης, προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 29.825 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 277 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025, κυρίως λόγω της πρόβλεψης των μεταβιβαστικών πληρωμών από έσοδα από το πράσινο τέλος στο diesel κίνησης ύψους 103 εκατ. ευρώ και της επιχορήγησης προς τον ΕΟΠΥΥ ύψους 75 εκατ. ευρώ, για τον αναμενόμενο συμψηφισμό των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης των επιχειρήσεων με το οφειλόμενο clawback.

Αγορές αγαθών και υπηρεσιών

Η προβλεπόμενη δαπάνη για το έτος 2022 ανέρχεται σε 1.136 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 66 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη του ΜΠΔΣ 2022-2025, κυρίως λόγω της ανακατανομής δαπανών για την αντιμετώπιση της πανδημίας στην κατηγορία των υπό κατανομή πιστώσεων.

Επιδοτήσεις

Η προβλεπόμενη δαπάνη για το έτος 2022 ανέρχεται στα 80 εκατ. ευρώ, χωρίς απόκλιση από τον στόχο που είχε τεθεί στο ΜΠΔΣ 2022-2025 και περιλαμβάνει κυρίως επιδοτήσεις προς τα ΕΛΤΑ για την καθολική ταχυδρομική υπηρεσία και για παροχή Υπηρεσιών Υποχρέωσης Δημόσιας Υπηρεσίας (ΥΔΥ) στις επιβατικές σιδηροδρομικές μεταφορές.

Τόκοι (σε ακαθάριστη βάση)

Η πρόβλεψη για τις δαπάνες τόκων σε ακαθάριστη δημοσιονομική βάση, ανέρχεται σε 5.550 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 50 εκατ. ευρώ σε σχέση με την πρόβλεψη του ΜΠΔΣ 2022-2025.

Λοιπές δαπάνες

Στην κατηγορία αυτή η προβλεπόμενη δαπάνη ανέρχεται σε 101 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 50 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη του ΜΠΔΣ 2022-2025, λόγω της αυξημένης δαπάνης για επιστροφές από ανεκτέλεστα προγράμματα στην ΕΕ.

Πιστώσεις υπό κατανομή

Η πρόβλεψη για το σύνολο της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στα 13.922 εκατ. ευρώ και σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025, οι προβλεπόμενες δαπάνες είναι αυξημένες κατά 1.708 εκατ. ευρώ. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στις κάτωθι αιτίες:

- στην αναθεώρηση του ανώτατου ορίου δαπανών του ΠΔΕ κατά 550 εκατ. ευρώ και
- στην πρόβλεψη πιστώσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας ύψους 1.000 εκατ. ευρώ.

Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων

Η προβλεπόμενη δαπάνη θα ανέλθει στα 1.160 εκατ. ευρώ, αυξημένη κατά 529 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της αύξησης των φυσικών παραλαβών των εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Οι δαπάνες του ΠΔΕ (Εθνικό – Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος) προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 7.800 εκατ. ευρώ.

Δαπάνες Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Η δαπάνη για την υλοποίηση δράσεων που χρηματοδοτούνται από το σκέλος των επιχορηγήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, προϋπολογίζεται για το 2022 σε 3.199 εκατ. ευρώ. Οι σχετικές πιστώσεις προβλέπονται πέραν του ύψους πιστώσεων του ΠΔΕ (Εθνικό - Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος).

2.2 Νομικά πρόσωπα

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του συνόλου των νομικών προσώπων της κεντρικής κυβέρνησης πλην των Νοσοκομείων και της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας για το έτος 2022, αναμένεται να διαμορφωθεί στα 1.953 εκατ. ευρώ, υψηλότερο κατά 28 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025.

2.3 Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των Νοσοκομείων και της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 220 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας επιδείνωση σε σχέση με την πρόβλεψη του ΜΠΔΣ 2022-2025 κατά 141 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, τα έσοδα προβλέπεται να διαμορφωθούν στα ίδια επίπεδα σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ 2022-2025, σημειώνοντας οριακή αύξηση ύψους 14 εκατ. ευρώ, ενώ τα έξοδα αναμένεται να είναι αυξημένα κατά 155 εκατ. ευρώ αποτυπώνοντας τόσο την αύξηση της φαρμακευτικής δαπάνης και της δαπάνης για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών, όσο και την αυξημένη δαπάνη μισθοδοσίας του επικουρικού προσωπικού που προσλήφθηκε για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19.

2.4 ΟΤΑ

Το ισοζύγιο των ΟΤΑ κατά ΕΣΑ το 2022, διαμορφώνεται σε πλεόνασμα ύψους 60 εκατ. ευρώ, σημαντικά μειωμένο έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2022-2025 για πλεόνασμα ποσού ύψους 230 εκατ. ευρώ. Βασικοί παράγοντες διαφοροποίησης του αποτελέσματος, είναι η πρόβλεψη για μεταφορά στο έτος 2022 μέρους της αύξησης των παροχών σε εργαζόμενους και των λοιπών εξόδων, καθώς και η σημαντική αύξηση της επενδυτικής δαπάνης.

2.5 ΟΚΑ

Το ισοζύγιο των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 960 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας σημαντική βελτίωση, σε σχέση με την εκτίμηση του ΜΠΔΣ 2022-2025, κατά 576 εκατ. ευρώ.

Τα συνολικά έσοδα προβλέπεται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση κατά 974 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις εκτιμήσεις του ΜΠΔΣ 2022-2025. Ειδικότερα, η εν λόγω αύξηση οφείλεται κυρίως στην αναμενόμενη αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 538 εκατ. ευρώ, ως αποτέλεσμα της προσδοκώμενης αύξησης της απασχόλησης, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία εκτέλεσης και το αναθεωρημένο μακροοικονομικό σενάριο. Ταυτόχρονα, αυξημένες προβλέπονται και οι μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό, γεγονός που οφείλεται κυρίως:

- στην αυξημένη επιχορήγηση που εκτιμάται ότι θα λάβει ο ΕΟΠΥΥ για την κάλυψη της δαπάνης συμψηφισμού της αυτόματης επιστροφής (clawback) φαρμακευτικής δαπάνης με ποσοστά επί των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης και των δαπανών επενδυτικών σχεδίων ανάπτυξης προϊόντων ή υπηρεσιών ή γραμμών παραγωγής και
- στην αύξηση της επιχορήγησης για την κάλυψη της απώλειας εσόδων του e-ΕΦΚΑ και του ΟΑΕΔ από την παράταση και για το έτος 2022 της μείωσης κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα.

Αντίστοιχα, οι δαπάνες των ΟΚΑ προβλέπεται ότι θα είναι αυξημένες σε σχέση με την εκτίμηση του ΜΠΔΣ 2022-2025 κατά 399 εκατ. ευρώ. Η εν λόγω αύξηση οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση της δαπάνης για την καταβολή κύριων και επικουρικών συντάξεων, εφάπαξ παροχών και παροχών ασθένειας σε είδος. Ειδικότερα, η αύξηση της δαπάνης των κύριων συντάξεων αντικατοπτρίζει την αναμενόμενη αύξηση του αριθμού των νέων συνταξιούχων, καθώς και την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4670/2020 ως προς τα ποσοστά αναπλήρωσης, ενώ η αυξημένη δαπάνη για την καταβολή των επικουρικών συντάξεων και των εφάπαξ παροχών αποδίδεται στην επιτάχυνση του ρυθμού εκκαθάρισης των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης.

Στην ενότητα 3 παρουσιάζονται τα έσοδα και οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία σε ταμειακή βάση, πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία, καθώς και τα ανώτατα όρια δαπανών των φορέων του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Στις ενότητες 4, 5, 6 και 7 παρουσιάζονται οι συνοπτικοί προϋπολογισμοί και οι δημοσιονομικοί στόχοι των Λοιπών Νομικών Προσώπων της Κεντρικής Κυβέρνησης, των Νοσοκομείων και των Υποτομέων ΟΚΑ και ΟΤΑ αντίστοιχα.

3. Κρατικός Προϋπολογισμός σε ταμειακή βάση

Στους πίνακες 3.4 και 3.5 παρουσιάζονται τα καθαρά έσοδα και οι δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία σε ταμειακή βάση.

Πίνακας 3.4 Καθαρά έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία σε ταμειακή βάση (σε εκατ. ευρώ)							
α/α	Μείζονες κατηγορίες	Περιγραφή	2020	2021	2022	Μεταβολή %	
			Πραγματοποιήσεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	2021/20	2022/21
1	11	Φόροι	37.732	42.368	45.654	12%	8%
2	12	Κοινωνικές εισφορές	54	55	55	1%	0%
3	13	Μεταβιβάσεις	6.536	8.176	7.376	25%	-10%
		<i>εκ των οποίων: ΠΔΕ</i>	<i>4.684</i>	<i>4.623</i>	<i>3.830</i>	<i>-1%</i>	<i>-17%</i>
		<i>Ταμείο Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας</i>	<i>0</i>	<i>2.310</i>	<i>3.436</i>	<i>0%</i>	<i>49%</i>
4	14	Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	535	577	2.092	8%	262%
5	15	Λοιπά τρέχοντα έσοδα	2.552	2.213	1.911	-13%	-14%
		<i>εκ των οποίων ΠΔΕ</i>	<i>873</i>	<i>170</i>	<i>170</i>	<i>-81%</i>	<i>0%</i>
6	31	Πωλήσεις Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων	8	30	13	292%	-57%
A	Έσοδα μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών (1+2+3+4+5+6)		47.417	53.420	57.101	13%	7%
7	43	Χρεωστικοί τίτλοι	551	31	31	-94%	2%
8	45	Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	33	809	687	2.339%	-15%
9	49	Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	15	33	0	117%	-100%
10	51	Ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα (SDRs)	0	0	0	-	-
11	52	Υποχρεώσεις από Νόμισμα και καταθέσεις	18	15	6	-16%	-60%
12	53	Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	45.530	45.800	36.954	1%	-19%
13	54	Δάνεια	1.264.155	1.119.889	701.846	-11%	-37%
14	57	Χρηματοοικονομικά παράγωγα	699	680	0	-3%	-100%
B	Έσοδα Χρηματοοικονομικών συναλλαγών (7+8+9+10+11+12+13+14)		1.311.001	1.167.257	739.524	-11%	-37%
Γ	Γενικό Σύνολο Εσόδων (A+B)		1.358.418	1.220.677	796.625	-10%	-35%

Πίνακας 3.5 Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία σε ταμειακή βάση (σε εκατ. ευρώ)

α/α	Μείζονες Κατηγορίες	Περιγραφή	2020	2021	2022	Μεταβολή %	
			Πραγματοποιήσεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	2021/20	2022/21
1	21	Παροχές σε εργαζομένους	13.335	13.472	13.610	1%	1%
2	22	Κοινωνικές παροχές	137	271	221	98%	-19%
3	23	Μεταβιβάσεις	38.751	37.605	30.583	-3%	-19%
4	24	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	1.626	2.044	1.355	26%	-34%
5	25	Επιδότησεις	248	345	80	39%	-77%
6	26	Τόκοι ¹	4.774	4.801	4.600	1%	-4%
7	27	Λοιπές δαπάνες	29	89	101	205%	14%
8	29	Πιστώσεις υπό κατανομή <i>εκ των οποίων: ΠΔΕ</i>	10.647	9.621	13.922	-10%	45%
		<i>Ταμείο Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας</i>	<i>0</i>	<i>600</i>	<i>3.199</i>	-	433%
9	31	Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	631	2.657	3.456	321%	30%
10	33	Αγορές τιμαλφών	0	1	0	-	-96%
A	Δαπάνες μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)		70.178	70.906	67.929	1%	-4%
11	44	Δάνεια ²	0	0	3.510	-	-
12	45	Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	117	753	1.062	542%	41%
13	49	Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	15	33	0	117%	-100%
14	52	Υποχρεώσεις από νόμισμα και καταθέσεις	0	0	0	-100%	-
15	53	Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	34.527	30.260	29.153	-12%	-4%
16	54	Δάνεια ³	1.256.568	1.116.620	703.687	-11%	-37%
17	57	Χρηματοοικονομικά παράγωγα	2.315	2.105	1.400	-9%	-33%
B	Δαπάνες χρηματοοικονομικών συναλλαγών (11+12+13+14+15+16+17)		1.293.543	1.149.771	738.812	-11%	36%
Γ	Γενικό σύνολο δαπανών (A+B)		1.363.721	1.220.677	806.741	-10%	-34%

¹ Τόκοι σε ακαθάριστη βάση.

² Στην κατηγορία 44 «Δάνεια» περιλαμβάνονται τα ποσά των δανείων που χορηγεί το κράτος σε χρεώστες.

³ Στην κατηγορία 54 «Δάνεια» περιλαμβάνονται τα ποσά για εξοφλήσεις δανείων που έχουν χορηγηθεί στο κράτος.

3.1 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2022

Στον πίνακα 3.6 εμφανίζονται οι ταμειακές χρηματοδοτικές ανάγκες του Κρατικού Προϋπολογισμού 2022, οι οποίες προβλέπεται να ανέλθουν στα 24.115 εκατ. ευρώ, ενώ ο καθαρός δανεισμός του Κρατικού Προϋπολογισμού προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 16.075 εκατ. ευρώ. Οι χρηματοδοτικές ανάγκες θα καλυφθούν μέσω μακροπρόθεσμου δανεισμού ύψους 14.000 εκατ. ευρώ και ανάλωσης διαθεσίμων ύψους 10.115 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.6 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2022 (σε εκατ. ευρώ)

Χρηματοδοτικές ανάγκες	
Έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού επί των μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών (ταμειακό)	10.827
Αυξήσεις ΜΚ εταιρειών κ.λπ.	1.062
Πώληση μετοχών κ.λπ.	-724
Χορηγήσεις δανείων σε επιχειρήσεις από πόρους ΤΑΑ κ.λπ.	3.510
Χρηματοοικονομικά παράγωγα	1.400
Καθαρός δανεισμός	16.075
Χρεολύσια μεσομακροπρόθεσμου χρέους	8.040
Μερικό σύνολο	24.115
Πρόβλεψη εξόφλησης βραχυπρόθεσμου χρέους [*]	724.800
Σύνολο χρηματοδοτικών αναγκών	748.915
Χρηματοδότηση	
Βραχυπρόθεσμος δανεισμός [*]	724.800
Ανάλωση διαθεσίμων	10.115
Μακροπρόθεσμος δανεισμός	14.000
Σύνολο δανεισμού	748.915

Πηγή: ΟΔΔΧ - ΔΠΓΚ

* Υπολογίζεται ότι θα γίνει επανέκδοση (rollover) του μεγαλύτερου μέρους των λήξων του βραχυπρόθεσμου χρέους (έντοκα γραμμάτια και γeros).

3.2 Πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία μειζόνων κατηγοριών Κρατικού Προϋπολογισμού

3.2.1 Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία σε ταμειακή βάση παρουσιάζονται στον πίνακα 3.4.

Έσοδα μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών

Τα καθαρά έσοδα των μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών για το έτος 2022 προβλέπονται σε 57.101 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 3.682 εκατ. ευρώ ή 7%, έναντι των αντιστοίχων εκτιμήσεων για το έτος 2021. Ειδικότερα οι κυριότερες μεταβολές αφορούν:

- τα έσοδα από φόρους που αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 45.654 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3.286 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της αναμενόμενης μεγέθυνσης της οικονομίας μετά την πανδημία, με βάση το προβλεπόμενο μακροοικονομικό σενάριο,
- τα έσοδα από μεταβιβάσεις τα οποία προβλέπονται σε 7.376 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένα κατά 800 εκατ. ευρώ, λόγω κυρίως της μη πρόβλεψης εισπραξης εσόδων από ANFAs και από τόκους EFSF το έτος 2022, έναντι ποσού 910 εκατ. ευρώ που έχει ήδη εισπραχθεί μέχρι και τον μήνα Σεπτέμβριο 2021,
- τα έσοδα από πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών τα οποία ανέρχονται σε 2.092 εκατ. ευρώ και είναι αυξημένα κατά 1.515 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της προβλεπόμενης εισπραξης ποσού 1.496 εκατ. ευρώ από την παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης και εκμετάλλευσης του αυτοκινητοδρόμου της Εγνατίας Οδού και τριών κάθετων οδικών αξόνων της, για χρονική περίοδο 35 ετών,
- τα λοιπά τρέχοντα έσοδα τα οποία προβλέπονται σε 1.911 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένα κατά 302 εκατ. ευρώ.

Έσοδα ΠΔΕ

Τα ταμειακά έσοδα του ΠΔΕ αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 4.000 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένα κατά 793 εκατ. ευρώ έναντι του 2021. Ποσό 3.800 εκατ. ευρώ αφορά το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος και περιλαμβάνεται στην κατηγορία «Μεταβιβάσεις» και ποσό 200 εκατ. ευρώ αφορά το εθνικό σκέλος και περιλαμβάνεται στις κατηγορίες «Λοιπά τρέχοντα έσοδα» κατά 170 εκατ. ευρώ και «Μεταβιβάσεις» κατά 30 εκατ. ευρώ.

Βασική πηγή εσόδων για τη χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), καθώς και τα ταμεία για τη μετανάστευση. Τα έσοδα του ΠΔΕ κατά ταμείο για τα έτη 2020, 2021 και 2022 με τα αντίστοιχα ποσά παρουσιάζονται στον πίνακα 3.7.

Πίνακας 3.7 Έσοδα ΠΔΕ (σε εκατ. ευρώ)			
Πηγές εσόδων	2020	2021	2022
	Πραγματ/σεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Ίδια έσοδα	881	200	200
Επιχορηγήσεις ΕΕ	4.677	4.593	3.800
- ΕΤΠΑ	2.958	2.920	1.681
- Ταμείο Συνοχής	269	239	441
- ΕΚΤ	673	671	863
- Λοιπά	147	112	58
- Ταμείο Αλληλεγγύης και Διαχείρισης Μεταναστευτικών Ροών	89	50	45
- ΕΓΤΑΑ (ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Προσανατολισμού)	507	554	650
- ΕΤΘΑ (ΕΤΑ και ΧΜΠΑ)	34	47	62
Σύνολο	5.557	4.793	4.000

Πηγές: ΓΛΚ, Υπεύθυνες Αρχές Πιστοποίησης και Πληρωμής ΕΠ, Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Έσοδα αποκρατικοποιήσεων

Τα ταμειακά έσοδα αποκρατικοποιήσεων που αναμένεται να πραγματοποιηθούν μέσω του ΤΑΙΠΕΔ, προβλέπονται στο ποσό των 2.204 εκατ. ευρώ και διακρίνονται ως εξής:

- ποσό 1.504 εκατ. ευρώ αφορά συμβάσεις παραχώρησης που προβλέπονται στις κατηγορίες «Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών» και «Λοιπά τρέχοντα έσοδα» (μη χρηματοοικονομικές συναλλαγές),
- ποσό 13 εκατ. ευρώ αφορά πωλήσεις παγίων που προβλέπονται στην κατηγορία «Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων» (μη χρηματοοικονομικές συναλλαγές) και
- ποσό 687 εκατ. ευρώ αφορά πωλήσεις μετοχών διαφόρων εταιρειών με μέτοχο το Δημόσιο ή/και το ΤΑΙΠΕΔ και προβλέπονται στην κατηγορία «Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων» (χρηματοοικονομικές συναλλαγές).

Έσοδα χρηματοοικονομικών συναλλαγών

Τα καθαρά έσοδα των χρηματοοικονομικών συναλλαγών για το έτος 2022 προβλέπονται σε 739.524 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 37%, έναντι των αντίστοιχων εκτιμήσεων για το έτος 2021, κυρίως λόγω της μείωσης των βραχυπρόθεσμων δανείων (terpos).

Στα δανειακά έσοδα της μείζονας κατηγορίας 54 «Δάνεια» περιλαμβάνεται για το έτος 2022 και δανεισμός ποσού 1.846 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που έρχεται να προστεθεί στο ποσό των 1.655 εκατ. ευρώ που αφορά τον αντίστοιχο δανεισμό του 2021. Το προϊόν των δανείων αυτών θα διατεθεί, μέσω των πιστωτικών ιδρυμάτων, σε επιχειρήσεις για τη χρηματοδότηση επενδυτικών έργων, καλύπτοντας έως 50% της συνολικής χρηματοδότησης, το δε υπόλοιπο 50% θα προέλθει από τραπεζικό δανεισμό και από ίδια συμμετοχή.

3.2.2 Δαπάνες

Στον πίνακα 3.5 παρουσιάζονται οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία σε ταμειακή βάση, δίνοντας διακριτά τις μη χρηματοοικονομικές συναλλαγές (μείζονες κατηγορίες 21-33), οι οποίες λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό του δημοσιονομικού αποτελέσματος και τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές (μείζονες κατηγορίες 44-57).

Στον πίνακα παρέχονται απολογιστικά στοιχεία για το έτος 2020, εκτιμήσεις για το 2021 και προβλέψεις για το 2022. Επιπλέον, απεικονίζονται και οι ποσοστιαίες μεταβολές μεταξύ διαδοχικών ετών. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα, οι συνολικές δαπάνες για μη χρηματοοικονομικές συναλλαγές για το έτος 2022 αναμένονται μειωμένες σε σχέση με το έτος 2021 κατά 2.978 εκατ. ευρώ ή 4%, κυρίως λόγω των μειωμένων μεταβιβάσεων, ως συνέπεια των μειωμένων δαπανών για μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας. Η προβλεπόμενη μείωση των δαπανών για την αντιμετώπιση της πανδημίας οδήγησε επίσης σε χαμηλότερες προβλέψεις για το έτος 2022, σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2021 και σε άλλες κατηγορίες δαπανών, όπως οι αγορές αγαθών και υπηρεσιών, οι επιδοτήσεις, καθώς και οι δαπάνες ΠΔΕ (στην κατηγορία πιστώσεις υπό κατανομή). Αντίθετα, αυξημένες σε σχέση με το έτος 2021 εμφανίζονται κυρίως οι δαπάνες του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και οι αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων (λόγω των πληρωμών εξοπλιστικών προγραμμάτων). Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι δαπάνες των διαφόρων κατηγοριών για τα έτη 2021 και 2022 δεν είναι άμεσα συγκρίσιμες λόγω της ανακατανομής πιστώσεων υπό κατανομή (π.χ. αποθεματικό, μεταναστευτικές δαπάνες, πιστώσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας) κατά το έτος 2021 στις υπόλοιπες κατηγορίες δαπανών.

Όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, αυτές εμφανίζονται το 2022 μειωμένες κατά 36% σε σχέση με το έτος 2021, κυρίως λόγω των βραχυπρόθεσμων δανείων (repos). Επισημαίνεται ότι το έτος 2022 έχουν προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία 44 (Δάνεια) κυρίως πιστώσεις ύψους 3,5 δισ. ευρώ, οι οποίες προέρχονται από πόρους δανείου του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και θα διατεθούν μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων σε επιχειρήσεις με τη μορφή μακροπρόθεσμων δανείων.

Μεταβιβάσεις Τακτικού Προϋπολογισμού σε φορείς εντός και εκτός της Γενικής Κυβέρνησης σε ταμειακή βάση

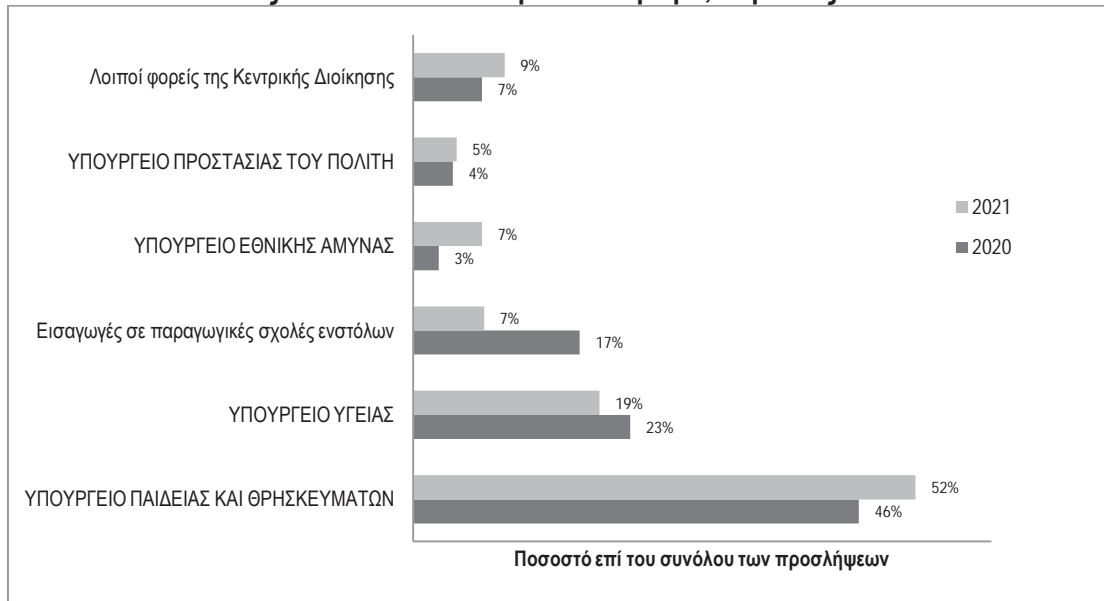
Στον πίνακα 3.8 παρουσιάζονται οι μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό σε φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης σε ταμειακή βάση. Οι συνολικές μεταβιβάσεις σε φορείς εντός Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να ανέλθουν για το έτος 2022 σε 26.995 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένες κατά 1.743 εκατ. ευρώ ή 6% σε σχέση με το έτος 2021, ενώ οι συνολικές μεταβιβάσεις σε φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να ανέλθουν για το έτος 2022 σε 3.589 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένες κατά 5.278 εκατ. ευρώ ή 60% σε σχέση με το έτος 2021. Η βασική αιτία της παρατηρούμενης μεταβολής είναι η πρόβλεψη για μειωμένες δαπάνες για μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας κατά το έτος 2022.

Πίνακας 3.8 Μεταβιβάσεις Τακτικού Προϋπολογισμού σε φορείς εντός και εκτός της Γενικής Κυβέρνησης σε ταμειακή βάση (σε εκατ. ευρώ)

	2020	2021	2022	Μεταβολή %	
	Πραγματοποιήσεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	2021/20	2022/21
Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό σε φορείς εντός Γενικής Κυβέρνησης					
1 Τρέχουσες εγχώριες μεταβιβάσεις (1α+1β+1γ+1δ)	25.906	26.056	24.561	1	-6
1α) Μεταβιβάσεις στην Κεντρική Διοίκηση	0	0	2	-	908
1β) Μεταβιβάσεις σε νοσοκομεία και ΥΠΕ-ΠΕΔΥ	1.460	1.742	1.462	19	-16
1γ) Μεταβιβάσεις σε ΟΤΑ	2.822	2.740	2.656	-3	-3
1δ) Μεταβιβάσεις σε ΟΚΑ	21.625	21.574	20.441	0	-5
εκ των οποίων:					
1δ1. Παροχές κύριας σύνταξης	15.708	14.094	14.371	-10	2
1δ2. Παροχές σε ανέργους (ΟΑΕΔ)	585	654	505	12	-23
1δ3. Παροχές υγείας (ΕΟΠΥΥ)	600	504	436	-16	-13
1δ4. Παροχές προνοιακού χαρακτήρα	3.166	3.778	3.595	19	-5
1δ5. Λειτουργικές & έκτακτες δαπάνες	17	16	17	-5	6
1δ6. Αντιπαροχή έναντι της ενσωματωμένης στη ΔΕΗ ΑΕ περιουσίας των Τομέων Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ	579	579	579	0	0
2 Μεταβιβάσεις σε λοιπά νομικά πρόσωπα	2.068	2.354	2.138	14	-9
3 Λοιπές μεταβιβάσεις (τρέχουσες εγχώριες)	7	26	3	277	-88
4 Επιχορηγήσεις επενδύσεων εσωτερικού	192	216	215	13	-1
εκ των οποίων:					
Επιχορηγήσεις επενδύσεων εσωτερικού	2	26	25	1.375	-5
Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) για επενδυτικές δαπάνες Δήμων	190	190	190	0	0
5 Λοιπές μεταβιβάσεις	624	86	77	-86	-10
I Σύνολο μεταβιβάσεων εντός ΓΚ Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5)	28.797	28.738	26.995	0	-6
Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό σε φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης					
1 Μεταβιβάσεις σε λοιπά νομικά πρόσωπα	4.898	2.280	208	-53	-91
2 Λοιπές μεταβιβάσεις (τρέχουσες εγχώριες)	2.360	3.779	107	60	-97
3 Επιχορηγήσεις επενδύσεων εσωτερικού	25	0	0		
4 Τρέχουσες μεταβιβάσεις προς οργανισμούς και κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)	2.007	2.135	2.154	6	1
5 Λοιπές μεταβιβάσεις	665	672	1.120	1	67
II Σύνολο μεταβιβάσεων εκτός ΓΚ Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5)	9.954	8.867	3.589	-11	-60
III Σύνολο μεταβιβάσεων Τακτικού Προϋπολογισμού (I+II)	38.751	37.605	30.583	-3	-19

Διορισμοί/προσλήψεις τακτικού προσωπικού περιόδου 2020-2022

Το 2020, λόγω των έκτακτων συνθηκών που προκλήθηκαν από την πανδημία Covid-19, παρατηρήθηκε το φαινόμενο των αυξημένων αποχωρήσεων, αλλά και της καθυστέρησης στην εφαρμογή των διαδικασιών για την ολοκλήρωση των νέων διορισμών και προσλήψεων λόγω των έκτακτων περιορισμών (π.χ. εξ αποστάσεως εργασία). Συνεπώς, παρόλο που οι νέες προσλήψεις στην κεντρική διοίκηση, με βάση τον κανόνα 1:1, για το 2020 ανέρχονταν σε 10.500, τελικά πραγματοποιήθηκαν 4.819 προσλήψεις, οι οποίες αφορούσαν κυρίως νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό του Υπουργείου Υγείας (νοσοκομεία ΕΣΥ), καθώς και εισαγωγές στις παραγωγικές σχολές ένστολων των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας, Προστασίας του Πολίτη και Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής. Πέραν όμως των προγραμματισμένων αυτών προσλήψεων, στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων πραγματοποιήθηκαν 4.500 διορισμοί για τη στελέχωση των σχολικών μονάδων Ειδικής Αγωγής.

Διάγραμμα 3.1 Διορισμοί και Προσλήψεις προσωπικού κεντρικής διοίκησης που μισθοδοτείται απευθείας από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, περίοδος 2020-2021

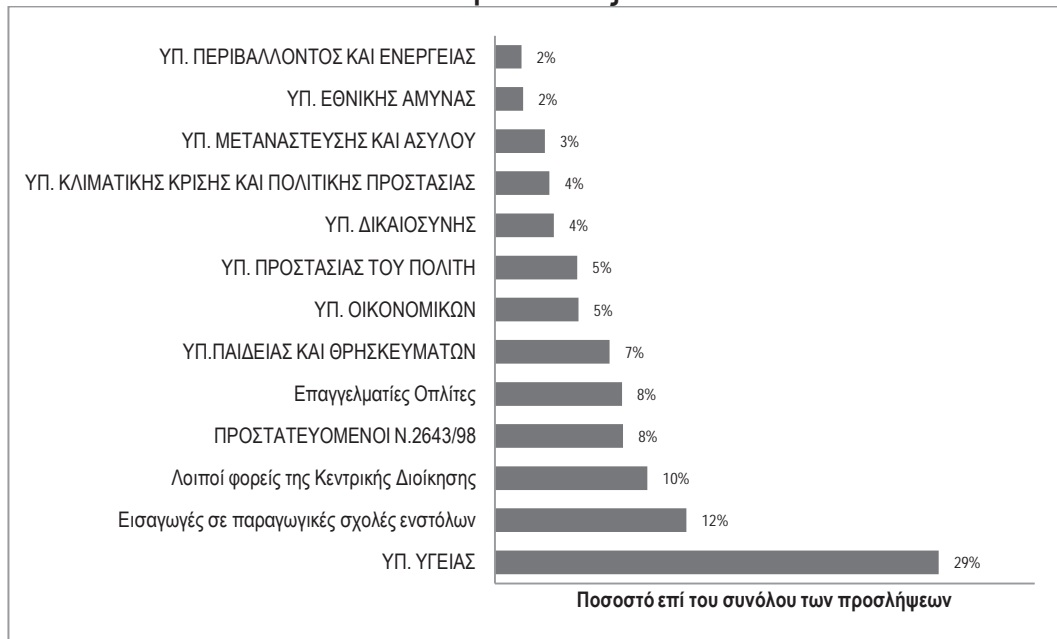
Πηγή: Στοιχεία από την ηλεκτρονική βάση «Απογραφή» του Υπουργείου Εσωτερικών, επεξεργασία από Διεύθυνση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης Υπουργείου Οικονομικών.

Το έτος 2021, οι νέοι διορισμοί και προσλήψεις αναμένεται να ανέλθουν στις 26.000, περιλαμβάνοντας τις εκτιμώμενες προς υλοποίηση προσλήψεις του Προγραμματισμού 2021, έκτακτες περιπτώσεις, καθώς και σημαντικό αριθμό προσλήψεων (εντός του κανόνα προσλήψεων) που δεν υλοποιήθηκε τα προηγούμενα έτη. Ειδικότερα, λόγω του μεγάλου αριθμού αποχωρήσεων από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων κατά τον Σεπτέμβριο του 2021 πραγματοποιήθηκαν διορισμοί 11.700 εκπαιδευτικών για τη στελέχωση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαιδευτικής βαθμίδας (εκ των οποίων οι 10.500 αφορούν διορισμούς πέραν του κανόνα προσλήψεων). Στο διάγραμμα 3.1 αποτυπώνονται οι προσλήψεις ανά φορέα της Κεντρικής Διοίκησης για το 2021.

Το έτος 2022, οι νέοι διορισμοί και προσλήψεις προβλέπεται να ανέλθουν στις 20.641, περιλαμβάνοντας τις εγκρίσεις προσλήψεων βάσει του Προγραμματισμού 2022, καθώς και τις προσλήψεις από προηγούμενα έτη που δεν υλοποιήθηκαν. Με δεδομένο τον μεγάλο αριθμό αποχωρήσεων της περιόδου 2020-2022 από το Υπουργείο Υγείας, οι συνολικές προσλήψεις για το 2022 στο εν λόγω Υπουργείο προβλέπεται να ανέλθουν στο 29% του συνολικού αριθμού των προσλήψεων, εκ των οποίων οι 4.712 αφορούν στον Προγραμματισμό του 2022, ενώ οι υπόλοιπες αφορούν σε προγραμματισμούς προηγούμενων ετών, προκειμένου να στελεχωθούν επαρκώς οι δομές του υπουργείου με ιατρικό, νοσηλευτικό και λοιπό προσωπικό. Στο διάγραμμα 3.2 αποτυπώνονται οι προσλήψεις ανά φορέα της Κεντρικής Διοίκησης για το 2022.

Όσον αφορά την προκαλούμενη δαπάνη από τους νέους διορισμούς και προσλήψεις για τα έτη 2021 και 2022, ένα μέρος της δαπάνης έχει ήδη συμπεριληφθεί στα ανώτατα όρια δαπανών των φορέων και το υπόλοιπο στον ειδικό φορέα «Γενικές Κρατικές Δαπάνες» του Υπουργείου Οικονομικών στη μείζονα κατηγορία 29 «Πιστώσεις υπό κατανομή». Ειδικότερα, για το 2021 στα ανώτατα όρια δαπανών των φορέων έχουν ήδη συμπεριληφθεί οι εισαγωγές σε παραγωγικές σχολές ενστόλων, οι νέοι διορισμοί εκπαιδευτικών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και το σύνολο των υπόλοιπων προσλήψεων που έχουν ήδη υλοποιηθεί, δηλαδή ποσοστό 74% επί του συνόλου των προσλήψεων του τρέχοντος έτους. Οι πιστώσεις για το υπόλοιπο 26% επί του συνόλου των προσλήψεων που πρόκειται να υλοποιηθεί εντός του 2021, έχουν προβλεφθεί στις Γενικές Κρατικές Δαπάνες. Για το 2022, οι διορισμοί που έχουν ήδη συμπεριληφθεί στα ανώτατα όρια δαπανών των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης αφορούν κυρίως τις εισαγωγές σε παραγωγικές σχολές ενστόλων, ενώ οι υπόλοιπες προσλήψεις που αγγίζουν το 86% του συνόλου των προσλήψεων έχουν προβλεφθεί στον ειδικό φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες.

Διάγραμμα 3.2 Σχεδιασμός διορισμών και προσλήψεων για το προσωπικό της κεντρικής διοίκησης που μισθοδοτείται απευθείας από τον Τακτικό Προϋπολογισμό οικονομικού έτους 2022

Πηγή: Στοιχεία από την ηλεκτρονική βάση «Απογραφή» του Υπουργείου Εσωτερικών, επεξεργασία από Διεύθυνση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης Υπουργείου Οικονομικών.

Προσλήψεις - Αποχωρήσεις υπαλλήλων μισθοδοτούμενων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό

Το προσωπικό που απασχολείται ή/και μισθοδοτείται απευθείας από τους φορείς της Κεντρικής Διοίκησης μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού¹ διακρίνεται σε τακτικό και μη τακτικό προσωπικό. Στο τακτικό προσωπικό περιλαμβάνονται το μόνιμο πολιτικό και στρατιωτικό προσωπικό, καθώς και το πολιτικό προσωπικό με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου (ΙΔΑΧ). Κάθε άλλη κατηγορία προσωπικού (π.χ. προσωπικό με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου (ΙΔΟΧ), εποχικό προσωπικό κ.λπ.) περιλαμβάνεται στο μη τακτικό προσωπικό.

Πίνακας 3.9 Στοιχεία αποχωρήσεων - προσλήψεων υπαλλήλων κεντρικής διοίκησης που η μισθοδοσία τους βαρύνει τον Τακτικό Προϋπολογισμό (πλήθος)

	2019 ¹	2020	2021	2022
	Απολογιστικά στοιχεία αποχωρήσεων	Απολογιστικά στοιχεία	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
Αποχωρήσεις (λόγω συνταξιοδότησης)	8.191	11.367	15.174	9.652
Αναγκαστικές αποχωρήσεις	361	374	350	350
Σύνολο	8.552	11.741	15.524	10.002
Νέες Προσλήψεις - κανόνας προσλήψεων 1:1 ²		4.819	15.095	19.774
Νέες Προσλήψεις εκτός κανόνα προσλήψεων		5.976	10.905	867
Σύνολο		10.795	26.000	20.641

Πηγή: Ηλεκτρονική βάση «Απογραφή» του Υπουργείου Εσωτερικών, Υπουργείο Οικονομικών- Γεν. Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής.

Παρατηρήσεις:

¹ Για τον υπολογισμό των προσλήψεων του 2020 παίρνουμε ως έτος βάσης τον αριθμό των αποχωρήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά το 2019.

² Στη γραμμή του πίνακα «Νέες προσλήψεις – κανόνας προσλήψεων 1:1» για τα έτη 2021 και 2022 περιλαμβάνονται τόσο οι εκτιμώμενες προσλήψεις σύμφωνα με τον Προγραμματισμό προσλήψεων του Υπ. Εσωτερικών για τα έτη 2021 και 2022 όσο και οι μη υλοποιηθείσες προσλήψεις προηγούμενων ετών, οι οποίες όμως περιλαμβάνονταν στους αντίστοιχους ετήσιους προγραμματισμούς και πληρούσαν τον κανόνα 1:1.

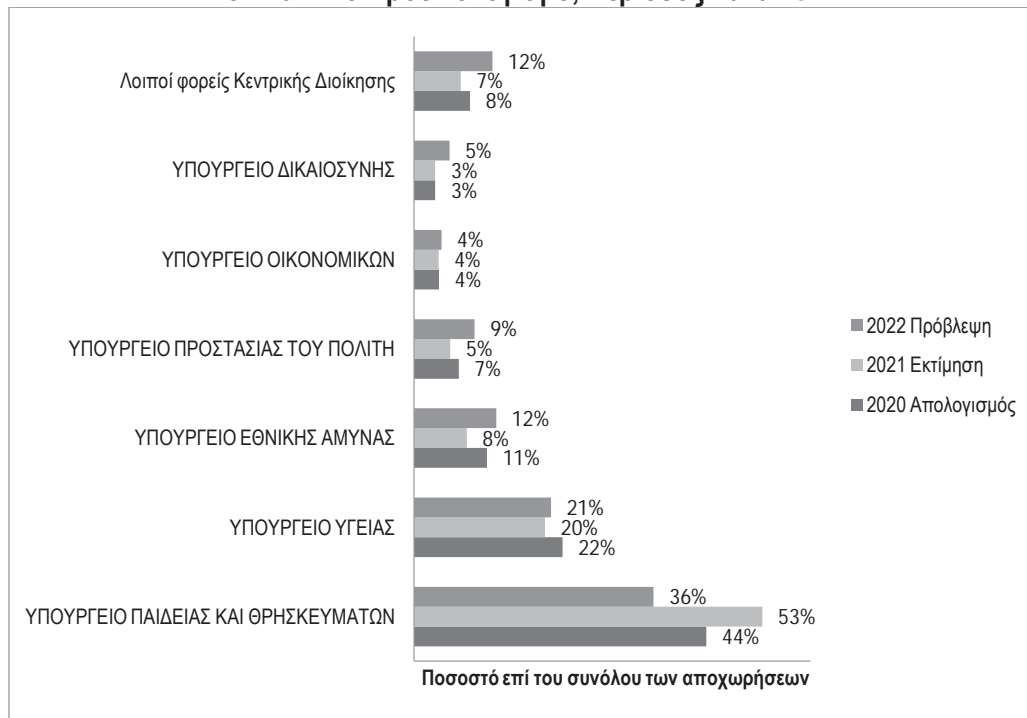
¹ Από τον Τακτικό Προϋπολογισμό μισθοδοτούνται και συγκεκριμένες κατηγορίες υπαλλήλων φορέων εκτός κεντρικής διοίκησης, όπως π.χ. το τακτικό προσωπικό των Νοσοκομείων του ΕΣΥ και το τακτικό προσωπικό των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Οι νέοι διορισμοί και προσλήψεις τακτικού προσωπικού υπόκεινται σε περιορισμούς, προκειμένου να μην προκαλείται δημοσιονομική επιβάρυνση στο αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης. Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια ο περιορισμός αυτός πραγματοποιείται μέσω της εφαρμογής του κανόνα προσλήψεων/αποχωρήσεων με σχέση 1 προς 1, λαμβάνοντας υπόψη κατά τον προγραμματισμό προσλήψεων κάθε έτους τις αποχωρήσεις του προηγούμενου έτους. Για την ορθή τήρηση του κανόνα προσλήψεων το Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο είναι αρμόδιο για θέματα ανθρώπινου δυναμικού του Δημόσιου Τομέα, συγκεντρώνει και αξιολογεί τα αιτήματα προσλήψεων προκειμένου να καταθέσει στο Υπουργικό Συμβούλιο τον Προγραμματισμό Προσλήψεων του επόμενου οικονομικού έτους.

Αποχωρήσεις τακτικού προσωπικού

Κατά τα τελευταία έτη παρατηρείται μεγάλο κύμα αποχωρήσεων λόγω συνταξιοδότησης από τους φορείς της Κεντρικής Διοίκησης (βλ. διάγραμμα 3.3) και κυρίως από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και το Υπουργείο Υγείας, όπου το σύνολο των αποχωρήσεων ανέρχεται στο 66% (44% και 22% αντίστοιχα) του συνόλου των αποχωρήσεων της Κεντρικής Διοίκησης κατά το έτος 2020. Επιπλέον, σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα στοιχεία οι αποχωρήσεις στα δύο αυτά υπουργεία εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στο 73% (53% και 20% αντίστοιχα) του συνόλου των αποχωρήσεων του 2021. Συνεπώς, έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα για τη στελέχωση των υπηρεσιών των ανωτέρω υπουργείων για την περίοδο 2020-2022.

Διάγραμμα 3.3 Αποχωρήσεις τακτικών υπαλλήλων κεντρικής διοίκησης μισθοδοτούμενων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, περίοδος 2020-2022

Πηγή: Στοιχεία από την ηλεκτρονική βάση «Απογραφή» του Υπουργείου Εσωτερικών, επεξεργασία από Διεύθυνση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης Υπουργείου Οικονομικών.

Προσλήψεις μη τακτικού προσωπικού για το οικονομικό έτος 2022

Οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, πέραν του μόνιμου ή με σχέση εργασίας ΙΔΑΧ τακτικού προσωπικού, απασχολούν και μη τακτικό προσωπικό (συμβάσεις ΙΔΟΧ ή μίσθωσης έργου) για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους.

Το Υπουργείο Εσωτερικών, προκειμένου να παρακολουθήσει και να ελέγξει αποτελεσματικότερα τις προσλήψεις του μη τακτικού προσωπικού, προέβη στη θεσμοθέτηση σχετικού πλαισίου προγραμματισμού προσλήψεων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 του Ν. 4829/2021, ο αριθμός των προσλήψεων μη τακτικού προσωπικού που εμπίπτει στις διατάξεις του εν λόγω άρθρου προβλέπεται για το έτος 2022 να είναι μειωμένος κατά 10% σε σχέση με τις αντίστοιχες προσλήψεις του 2020. Με την ανωτέρω ρύθμιση εκτιμάται ότι πέραν της συστηματικής παρακολούθησης του αριθμού του μη τακτικού προσωπικού, θα προκύψει και δημοσιονομικό όφελος από τη συγκράτηση της δαπάνης για νέες προσλήψεις.

Κατά το μέρος που αφορά στους φορείς της Κεντρικής Διοίκησης, μέρος των προσλήψεων μη τακτικού προσωπικού έχουν προβλεφθεί στα ανώτατα όρια δαπανών των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης, ενώ σημαντικός αριθμός εξ αυτών έχει προβλεφθεί στον ειδικό φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών, στη μείζονα κατηγορία 29 «Πιστώσεις υπό κατανομή».

Πιστώσεις υπό κατανομή Κρατικού Προϋπολογισμού

Στη μείζονα κατηγορία δαπανών «Πιστώσεις υπό Κατανομή» του Κρατικού Προϋπολογισμού περιλαμβάνονται για το έτος 2022 πιστώσεις συνολικού ύψους 13.922 εκατ. ευρώ, δηλαδή περίπου το 20% των συνολικών πιστώσεων για μη χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Η ιδιαιτερότητα της εν λόγω κατηγορίας είναι το γεγονός ότι δεν πραγματοποιούνται δαπάνες σε αυτήν, αλλά οι πιστώσεις της μεταφέρονται κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού στις υπόλοιπες κατηγορίες δαπανών, από τις οποίες πραγματοποιούνται οι δαπάνες.

Από τις συνολικές πιστώσεις υπό κατανομή για το έτος 2022, τα 2.923 εκατ. ευρώ αφορούν τον τακτικό προϋπολογισμό, τα 7.800 εκατ. ευρώ το ΠΔΕ και τα 3.199 εκατ. ευρώ το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Επίσης, από το σύνολο των πιστώσεων υπό κατανομή έτους 2022 του τακτικού προϋπολογισμού, 2.733 εκατ. ευρώ, δηλ. το 93,5%, αποτυπώνεται στον ειδικό φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών και το μεγαλύτερο μέρος αυτών κατανέμεται κατά τη διάρκεια του έτους στους διάφορους φορείς της κεντρικής διοίκησης, ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύψουν. Στον πίνακα 3.10 παρουσιάζονται οι κυριότερες κατηγορίες πιστώσεων υπό κατανομή για το έτος 2022, με τις αντίστοιχες πιστώσεις τους.

Πίνακας 3.10 Πιστώσεις υπό κατανομή Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2022 (σε εκατ. ευρώ)	
Κατηγορία	Πιστώσεις
A. Τακτικός Προϋπολογισμός	2.923
Αποθεματικό παρ. 1 του άρθρου 59 του ν.4270/2014	700
Αποθεματικό παρ. 8 του άρθρου 59 του ν.4270/2014	300
Πιστώσεις για δράσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών του κορωνοϊού	1000
Πιστώσεις για μεταναστευτικές δαπάνες	180
Πιστώσεις για δαπάνες πλήρωσης θέσεων προσωπικού	223
Πιστώσεις υπό κατανομή για λοιπές δαπάνες αποδοχών	215
Πιστώσεις για δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης	107
Λοιπές πιστώσεις υπό κατανομή τακτικού προϋπολογισμού	198
B. ΠΔΕ	7.800
Γ. Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	3.199
ΣΥΝΟΛΟ (A+B+Γ)	13.922

Εκτιμήσεις και προβλέψεις Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων κατά μείζονα κατηγορία δαπάνης

Οι δαπάνες του ΠΔΕ για το οικονομικό έτος 2021 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 8.350 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 3.299 εκατ. ευρώ αφορούν σε δαπάνες από την εφαρμογή μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας. Το υπόλοιπο ποσό των 5.051 εκατ. ευρώ, με βάση εκτιμήσεις, επιμερίζεται σε μείζονες κατηγορίες, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3.11 Μείζονες κατηγορίες δαπανών ΠΔΕ (σε εκατ. ευρώ)				
Κατηγορία	Περιγραφή	Εκτέλεση 2020	Εκτίμηση 2021	Πρόβλεψη 2022
21	Παροχές σε εργαζομένους	59	45	71
22	Κοινωνικές Παροχές	55	42	64
23	Μεταβιβάσεις ΠΔΕ	4.431	3.493	4.526
24	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	383	324	1.106
25	Επιδοτήσεις	836	753	946
31	Πάγια Περιουσιακά στοιχεία (δαπάνη για αγορά)	502	394	1.026
	Σύνολο	6.265	5.051	7.739
	Δαπάνες Covid-19	4.382	3.299	61
	Γενικό Σύνολο	10.647	8.350	7.800

Επίσης, σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, προβλέπεται ότι από το σύνολο των δαπανών οικονομικού έτους 2022 συνολικού ύψους 7.800 εκατ. ευρώ, 4.526 εκατ. ευρώ θα μεταβιβαστεί σε φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης για την υλοποίηση προγραμματισμένων δράσεων.

Σημειώνεται, τέλος, ότι οι δαπάνες που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δεν περιλαμβάνονται στην ανωτέρω κατανομή.

3.3 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού 2022

Στον πίνακα 3.12 παρατίθεται ενδεικτική μηνιαία κατανομή των εσόδων και των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2022 σε σωρευτική ταμειακή βάση.

Πίνακας 3.12 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2022 σε σωρευτική ταμειακή βάση (σε εκατ. ευρώ)

	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.
I. Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5+6-7)	4.465	9.944	13.312	16.992	20.401	24.180	28.899	33.537	38.805	43.609	48.653	57.101
1 Φόροι	4.112	7.879	10.807	14.292	17.770	21.089	25.928	30.223	35.741	40.519	45.071	50.442
2 Κοινωνικές εισφορές	5	9	14	18	23	27	32	37	41	46	50	55
3 Μεταβιβάσεις ^{1,2}	402	2.337	2.924	3.149	3.236	3.749	3.836	4.443	4.530	4.742	5.328	7.377
4 Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	49	84	123	176	218	259	344	385	429	489	534	2.104
5 Λοιπά τρέχοντα έσοδα ¹	183	317	468	614	760	950	1.151	1.322	1.486	1.665	1.867	2.067
5α εκ των οποίων: Επιστροφές δαπανών για τόκους	3	5	8	10	13	15	18	20	23	25	28	30
6 Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13
7 Επιστροφές εσόδων	285	683	1.023	1.258	1.606	1.895	2.391	2.872	3.423	3.852	4.197	4.957
II. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	6.708	11.948	16.905	21.965	26.901	32.161	38.079	43.529	48.886	54.636	60.764	67.929
1 Παροχές σε εργαζομένους	1.069	2.197	3.322	4.428	5.552	6.702	7.846	9.007	10.146	11.274	12.428	13.610
2 Κοινωνικές παροχές	54	76	117	131	142	159	165	172	178	187	192	221
3 Μεταβιβάσεις	2.369	4.800	7.209	9.838	12.397	14.622	17.584	19.763	22.300	24.805	27.633	30.583
4 Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	6	48	94	210	370	507	635	691	753	855	1.016	1.355
5 Επιδοτήσεις	0	0	1	1	16	18	27	30	34	37	40	80
6 Τόκοι	1.100	1.770	2.270	2.530	2.600	3.100	3.390	4.070	4.160	4.300	4.400	4.600
7 Λοιπές δαπάνες	4	9	9	17	22	34	38	38	42	51	51	101
8 Πιστώσεις υπό κατανομή ^{1,2}	810	1.435	2.105	2.941	3.827	4.841	6.058	7.233	8.612	10.252	11.901	13.922
9 Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	1.295	1.612	1.780	1.868	1.974	2.179	2.337	2.526	2.661	2.874	3.103	3.456
10 Τιμολφή	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
III. Ταμειακό Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (I-II)	-2.243	-2.004	-3.593	-4.973	-6.500	-7.981	-9.180	-9.992	-10.081	-11.027	-12.111	-10.827
IV. Ταμειακό Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (III + II.6 - I.5α)	-1.145	-239	-1.331	-2.453	-3.913	-4.896	-5.808	-5.942	-5.943	-6.752	-7.738	-6.257
Πληροφοριακά στοιχεία:												
Έσοδα από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	425	640	1.245	1.475	1.570	2.070	2.160	2.770	2.860	3.090	3.670	4.000
Έσοδα από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ³	0	1.718	1.718	1.718	1.718	1.718	1.718	1.718	1.718	1.718	1.718	3.436
Δαπάνες από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	470	900	1.340	1.830	2.370	2.920	3.560	4.160	4.900	5.800	6.750	7.800
Δαπάνες από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ³	0	38	103	249	436	646	1.001	1.361	1.806	2.261	2.725	3.199

- 1 Τα έσοδα του ΠΔΕ περιέχονται στις μεταβιβάσεις και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα, ενώ οι αντίστοιχες δαπάνες περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.
- 2 Τα έσοδα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας περιέχονται στις μεταβιβάσεις, ενώ οι αντίστοιχες δαπάνες περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.
- 3 Τα έσοδα και οι δαπάνες του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που περιλαμβάνονται στον πίνακα, αφορούν μόνο σε μη χρηματοοικονομικά γεγονότα. Οι μηνιαίες προβλέψεις των δαπανών από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας είναι ενδεικτικές καθώς τα σχετικά έργα βρίσκονται σε αρχική φάση υλοποίησης.

3.4 Δαπάνες κατά Υπουργείο

Ο προϋπολογισμός των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης (Προεδρία της Δημοκρατίας, Βουλή των Ελλήνων, Προεδρία της Κυβέρνησης, Υπουργεία και Αποκεντρωμένες Διοικήσεις) καταρτίζεται και εκτελείται σε ταμειακή βάση. Στον κρατικό προϋπολογισμό (τακτικός προϋπολογισμός και ΠΔΕ) προβλέπονται ανώτατα όρια δαπανών για κάθε φορέα (πίνακας 3.13). Στον εν λόγω πίνακα περιλαμβάνονται οι μη χρηματοοικονομικές δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Πίνακας 3.13 Ανώτατα όρια δαπανών Φορέων Κεντρικής Διοίκησης Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA για τα έτη 2021 και 2022 (σε εκατ. ευρώ)

α/α	Φορέας Κεντρικής Διοίκησης	2021		2022		
		Εκτιμήσεις	ΕΚ ΤΩΝ Ο-ΠΟΙΩΝ ΠΑ-ΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19 ¹	Προβλέψεις	ΕΚ ΤΩΝ Ο-ΠΟΙΩΝ ΠΑ-ΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19 ²	
1	Προεδρία της Δημοκρατίας	Ταμειακό Σύνολο	4	0	4	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		4	0	4	
	ΠΔΕ					
2	Βουλή των Ελλήνων	Ταμειακό Σύνολο	144	0	146	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		143		144	
	ΠΔΕ		1		2	
3	Προεδρία της Κυβέρνησης	Ταμειακό Σύνολο	56	22	44	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		53	22	33	
	ΠΔΕ		3		11	
4	Υπουργείο Εσωτερικών	Ταμειακό Σύνολο	3.251	101	3.239	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		3.018	101	2.929	
	ΠΔΕ		233		310	
5	Υπουργείο Εξωτερικών	Ταμειακό Σύνολο	298	0	268	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		271		254	
	ΠΔΕ		27		14	
6	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	Ταμειακό Σύνολο	5.709	11	6.466	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		5.624	11	6.432	
	ΠΔΕ		85		34	
7	Υπουργείο Υγείας ²	Ταμειακό Σύνολο	5.217	944	4.657	136
	Τακτικός Προϋπολογισμός		5.162	944	4.341	136
	ΠΔΕ		55		75	
8	Υπουργείο Δικαιοσύνης	Ταμειακό Σύνολο	554	0	578	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		539	0	517	
	ΠΔΕ		15		23	
9	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων	Ταμειακό Σύνολο	5.660	9	5.841	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		4.770	9	4.891	
	ΠΔΕ		760		790	
10	Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού	Ταμειακό Σύνολο	404	35	418	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		369	35	338	
	ΠΔΕ		35		30	
11	Υπουργείο Οικονομικών πλην Γεν. Κρατικών Δαπανών	Ταμειακό Σύνολο	2.601	1.111	1.861	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		791	6	726	
	ΠΔΕ		1.552	1.105	57	
12	Υπουργείο Οικονομικών – Γενικές Κρατικές Δαπάνες	Ταμειακό Σύνολο	11.029	2.622	10.916	1.000
	Τακτικός Προϋπολογισμός		11.029	2.622	10.916	1.000
	ΠΔΕ					
13	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	Ταμειακό Σύνολο	965	48	1.041	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		413	48	187	
	ΠΔΕ		552		804	
14	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	Ταμειακό Σύνολο	497	0	1.416	0
	Τακτικός Προϋπολογισμός		102		196	
	ΠΔΕ		370		720	
15	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων	Ταμειακό Σύνολο	25.121	5.150	21.612	849
	Τακτικός Προϋπολογισμός		24.891	5.150	20.892	849
	ΠΔΕ		230		470	

Πίνακας 3.13 Ανώτατα όρια δαπανών Φορέων Κεντρικής Διοίκησης Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA για τα έτη 2021 και 2022 (σε εκατ. ευρώ)

α/α	Φορέας Κεντρικής Διοίκησης	2021		2022		
		Εκτιμήσεις	ΕΚ ΤΩΝ Ο-ΠΟΙΩΝ ΠΑ-ΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19 ¹	Προβλέψεις	ΕΚ ΤΩΝ Ο-ΠΟΙΩΝ ΠΑ-ΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19 ²	
	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας			250		
16	Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων	Ταμειακό Σύνολο	3.384	2.081	2.915	61
	Τακτικός Προϋπολογισμός		194	0	135	
	ΠΔΕ		3.190	2.081	2.730	61
17	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας			50	
	Ταμειακό Σύνολο	1.864	214	2.046	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		1.007	214	756	
	ΠΔΕ		705		1.090	
18	Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας			200	
	Ταμειακό Σύνολο	476	41	451	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		276	9	276	
	ΠΔΕ		200	32	175	
19	Υπουργείο Τουρισμού	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας				
	Ταμειακό Σύνολο	78	117	84	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		67	37	39	
	ΠΔΕ		11	80	35	
20	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας			10	
	Ταμειακό Σύνολο	254	77	955	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		167	77	241	
	ΠΔΕ		60		214	
21	Υπουργείο Μετανάστευσης και Άσυλου	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας			500	
	Ταμειακό Σύνολο	288	0	244	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		93	0	93	
	ΠΔΕ		187		130	
22	Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας			21	
	Ταμειακό Σύνολο	2.080	8	1.975	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		2.001	8	1.900	
	ΠΔΕ		79		75	
23	Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας				
	Ταμειακό Σύνολο	804	271	595	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		804	271	534	
	ΠΔΕ				11	
24	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας			50	
	Ταμειακό Σύνολο	19	0	17	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		19	0	17	
	ΠΔΕ					
25	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας				
	Ταμειακό Σύνολο	28	0	26	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		28	0	26	
	ΠΔΕ					
26	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας				
	Ταμειακό Σύνολο	20	0	18	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		20	0	18	
	ΠΔΕ					
27	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου – Δυτ. Ελλάδας και Ιονίου	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας				
	Ταμειακό Σύνολο	34	0	32	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		34	0	32	
	ΠΔΕ					
28	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας				
	Ταμειακό Σύνολο	11	0	10	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		11	0	10	
	ΠΔΕ					
29	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας				
	Ταμειακό Σύνολο	12	0	11	0	
	Τακτικός Προϋπολογισμός		12	0	11	
	ΠΔΕ					
	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας					

Πίνακας 3.13 Ανώτατα όρια δαπανών Φορέων Κεντρικής Διοίκησης Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA για τα έτη 2021 και 2022 (σε εκατ. ευρώ)

α/α	Φορέας Κεντρικής Διοίκησης	2021		2022		
		Εκτιμήσεις	ΕΚ ΤΩΝ Ο-ΠΟΙΩΝ ΠΑ-ΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19 ¹	Προβλέψεις	ΕΚ ΤΩΝ Ο-ΠΟΙΩΝ ΠΑ-ΡΕΜΒΑΣΕΙΣ Covid-19 ²	
30	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας - Θράκης	Ταμειακό Σύνολο	43	0	40	0
		Τακτικός Προϋπολογισμός	43	0	40	
		ΠΔΕ				
		Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας				

A	Ταμειακό Σύνολο μη χρηματοοικονομικών δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού	70.906	12.861	67.928	2.046
I	Σύνολο δαπανών Τακτικού Προϋπολογισμού	61.956	9.563	56.930	1.985
i	Πρωτογενείς δαπάνες	57.155		52.330	
	<i>εκ των οποίων:</i>				
	<i>Καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	196		880	
	<i>Προμήθειες για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες</i>	55		40	
	<i>Αγορές οπλικών συστημάτων από προγράμματα εξοπλισμού</i>	2.519		3.375	
ii	Τόκοι	4.801		4.600	
II	Σύνολο δαπανών ΠΔΕ	8.350	3.298	7.800	61
III	Σύνολο δαπανών Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	600		3.199	
B	Εθνολογιστικές προσαρμογές κατά ESA³	59		2.334	
Γ	Σύνολο δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (A+B)	70.847		65.594	

* Στις εκτιμήσεις των δαπανών των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης για το 2021 περιλαμβάνονται οι δαπάνες που καλύφθηκαν από το τακτικό και το ειδικό αποθεματικό, οι εγγραφές σε ύψος δαπανών και οι δαπάνες για μεταναστευτικές ροές. Κατά συνέπεια το ύψος των εκτιμώμενων δαπανών έτους 2021 δεν είναι συγκρίσιμο με τις προβλέψεις προϋπολογισμού 2022.

¹ Στις παρεμβάσεις Covid-19 εμφανίζονται τα ποσά από μεταφερόμενες πιστώσεις κατά τη διάρκεια του 2021 από τον ειδικό Αναλυτικό Λογαριασμό Εξόδων 2910601058 "Πιστώσεις για δράσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών του κορωνοϊού» των Γενικών Κρατικών Δαπανών του Υπουργείου Οικονομικών στους φορείς της Κεντρικής Διοίκησης για τη χρηματοδότηση των δράσεων της πολιτείας ενάντια στην πανδημία.

² Στις παρεμβάσεις Covid-19 εμφανίζονται οι πιστώσεις που έχουν εκ των προτέρων κατανεμηθεί για τις έκτακτες ανάγκες των Υπουργείων Υγείας και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και οι υπόλοιπες πιστώσεις έχουν προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία 29 "Πιστώσεις υπό κατανομή" του ειδικού φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών. Ειδικότερα, στις παρεμβάσεις Covid-19 έτους 2022 του Υπουργείου Υγείας ύψους 136 εκατ. ευρώ περιλαμβάνονται μόνο οι πιστώσεις για την κάλυψη της δαπάνης μισθοδοσίας του επικουρικού προσωπικού που προσλήφθηκε λόγω Covid-19. Όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 3.32 της ενότητας 9, οι δαπάνες για την κάλυψη αυξημένων υγειονομικών δαπανών λόγω της πανδημίας Covid-19 για το 2022 προβλέπεται να ανέλθουν σε 736 εκατ. ευρώ. Από αυτά, τα 136 εκατ. ευρώ έχουν ήδη κατανεμηθεί στις πιστώσεις του Υπουργείου Υγείας και τα 600 εκατ. ευρώ έχουν προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία 29 "Πιστώσεις υπό κατανομή" του ειδικού φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών ώστε να εκταμιευθούν ανάλογα με την υγειονομική πορεία της πανδημίας. Επιπλέον, όπως φαίνεται αναλυτικά και στην ενότητα 3.2.2 το μεγαλύτερο μέρος των σχεδιαζόμενων διορισμών του 2022 αφορά σε υγειονομικό προσωπικό, ενώ οι αντίστοιχες πιστώσεις για τους διορισμούς αυτούς έχουν ήδη προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία 29 "Πιστώσεις υπό κατανομή" του ειδικού φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών.

³ Εθνολογιστικές προσαρμογές κατά ESA: (+) μείωση δαπανών/ (-) αύξηση δαπανών

Πίνακας 3.14 Ανώτατα όρια δαπανών Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών φορέων των Υπουργείων (σε εκατ. ευρώ)

Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές ¹	2021	2022
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
1 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	33	32
A Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού	18	17
B Συνήγορος του Πολίτη	7	7
Γ Εθνική Αρχή Διαφάνειας	8	8
2 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	4	5
A Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	2	3
B Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών	2	2
3 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	1	1
A Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	0	0
B Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης	1	1
Γ Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων	0	0
4 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	515	510
A Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων	512	507
B Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	1	1
Γ Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοηλεκτρονικής	2	2
5 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	2	2
A Συνήγορος του Καταναλωτή	2	2
6 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	2	2
A Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχημάτων και Ασφάλειας Πτήσεων	1	1
B Ρυθμιστική Αρχή Σιδηροδρόμων	1	1
ΣΥΝΟΛΟ	557	552

¹ Οι ανωτέρω δαπάνες των ΑΔΑ είναι μέρος των ανωτάτων ορίων των δαπανών των Υπουργείων (βλ. πίνακα 3.13) και αφορούν δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού.

Ως προς τον τακτικό προϋπολογισμό, περιλαμβάνονται δαπάνες για την κάλυψη κυρίως:

- αποδοχών αιρετών και οργάνων διοίκησης, τακτικού προσωπικού (μόνιμου και ΙΔΑΧ) και μη τακτικού προσωπικού (ΙΔΟΧ κ.λπ.), καθώς και των εργοδοτικών τους εισφορών. Επιπλέον, τα υπουργεία καλύπτουν τη δαπάνη μισθοδοσίας των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, των υπαλλήλων του διπλωματικού σώματος, των δικαστικών λειτουργών, των ιατρών κλάδου ΕΣΥ, των μελών ΔΕΠ, των κληρικών κ.λπ.
- αγοράς αγαθών και υπηρεσιών, όπως δαπάνες μετακίνησης προσωπικού, ύδρευσης, ενέργειας, καθαριότητας, μισθωμάτων (κτιρίων, υποδομών, οχημάτων κ.ά.).

Επιπλέον, για την ομαλή λειτουργία των φορέων προβλέπονται πιστώσεις για ειδικές δράσεις, οι οποίες αναπτύσσονται είτε από τα ίδια τα υπουργεία, είτε από τους εποπτευόμενους φορείς τους και καλύπτονται κατά κύριο λόγο μέσω μεταβιβάσεων.

Επισημαίνουμε ότι στα ανώτατα όρια δαπανών του έτους 2021 έχουν ενσωματωθεί δαπάνες για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19, οι οποίες παρουσιάζονται και σε διακριτή στήλη. Λαμβάνοντας υπόψη και ότι στις εκτιμήσεις του 2021 των Υπουργείων περιλαμβάνονται δαπάνες που καλύφθηκαν από το αποθεματικό, εγγραφές σε ύψος δαπανών και δαπάνες μεταναστευτικών ροών, τα μεγέθη που εμφανίζονται στα δύο έτη δεν είναι απευθείας συγκρίσιμα. Επίσης, για το 2022 μεγάλο μέρος των πιστώσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, ύψους 1 δισ. ευρώ, έχει προβλεφθεί στον ειδικό φορέα «Γενικές Κρατικές Δαπάνες» του Υπουργείου Οικονομικών, στην κατηγορία «πιστώσεις υπό κατανομή». Οι πιστώσεις αυτές θα μεταφέρονται στους φορείς ανάλογα με τις ανάγκες τους κατά τη διάρκεια του έτους. Στοιχεία για τις δαπάνες Covid-19 περιλαμβάνονται παρακάτω ανά Υπουργείο.

Προεδρία της Κυβέρνησης

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης θα καλύψουν, πέραν της δαπάνης μισθοδοσίας και τις λειτουργικές δαπάνες των επιμέρους οργανικών μονάδων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, του Εθνικού Τυπογραφείου και την επιχορήγηση του Αθηναϊκού - Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) ΑΕ, καθώς και τις επιδοτήσεις για τη διακίνηση τύπου.

Το σύνολο των δαπανών του φορέα στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται στα 11 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Εσωτερικών

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Εσωτερικών θα καλύψουν πέραν των λειτουργικών του δαπανών και δαπάνες των Ανεξάρτητων Αρχών, όπως του Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ), του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ), της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ), τις επιχορηγήσεις του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), του Φορέα Διαχείρισης Κοινοχρήστων εντός του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού-Αγίου Κοσμά, του Κέντρου Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (ΚΕΔΑΚ), της Αλεξάνδρειας Ζώνης Καινοτομίας ΑΕ, τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και των συνασπισμών κομμάτων, καθώς και τις μεταβιβάσεις πόρων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση α΄ και β΄ βαθμού.

Επισημαίνεται ότι ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Εσωτερικών για το 2021 ενισχύθηκε εκτός των άλλων και για δαπάνες Covid-19 με ποσό ύψους 101 εκατ. ευρώ, προκειμένου να επιχορηγηθούν οι ΟΤΑ α΄ βαθμού λόγω απώλειας εσόδων και για την υλοποίηση δράσεων με στόχο την πρόληψη και τον περιορισμό της διασποράς της νόσου.

Τέλος, σημαντικά κονδύλια θα διατεθούν από το ΠΔΕ για τη χρηματοδότηση δράσεων για την τοπική αυτοδιοίκηση και τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης. Το σύνολο των δαπανών του φορέα στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται στα 310 εκατ. ευρώ.

Μεταβιβάσεις στους ΟΤΑ α΄ βαθμού από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών

Οι μεταβιβάσεις πόρων από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμοι - Περιφέρειες) αφορούν κυρίως, την απόδοση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ), την ειδική επιχορήγηση των ΟΤΑ α΄ βαθμού για την κάλυψη της μισθοδοσίας των σχολικών τροχονόμων, του προσωπικού καθαριότητας των σχολικών μονάδων και την υλοποίηση του Προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι».

Η βασικότερη πηγή εσόδων των ΟΤΑ α΄ βαθμού είναι οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ), οι οποίοι προσδιορίζονται βάσει θεσμοθετημένων διατάξεων, με σκοπό την κάλυψη των λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών τους και αποδίδονται μέσω του τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου Εσωτερικών.

Το 2021, οι αποδόσεις των ΚΑΠ στους ΟΤΑ α΄ βαθμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στο ποσό των 1.914 εκατ. ευρώ. Πέραν των ανωτέρω αποδόσεων, οι ΟΤΑ α΄ βαθμού εκτιμάται ότι θα λάβουν επιπλέον:

- ειδική επιχορήγηση ποσού ύψους 155 εκατ. ευρώ, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η δαπάνη μισθοδοσίας των σχολικών τροχονόμων, των σχολικών καθαριστριών, καθώς και το κόστος του Προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι»,
- λοιπές αποδόσεις ποσού ύψους 7 εκατ. ευρώ, οι οποίες αποδίδονται στους ΟΤΑ α΄ βαθμού ως έκτακτο αντισταθμιστικό τέλος, δυνάμει της Σύμβασης Παραχώρησης του Ελληνικού Δημοσίου με τους Οργανισμούς Λιμένος Πειραιώς και Θεσσαλονίκης ΑΕ,
- επιχορήγηση ποσού ύψους 12 εκατ. ευρώ για βοηθήματα ένδειας και αντιμετώπισης άμεσων βιοτικών αναγκών λόγω φυσικών καταστροφών,

- επιχορήγηση ποσού ύψους 8 εκατ. ευρώ για την παροχή υπηρεσιών ναυαγοσωστικής κάλυψης σε οργανωμένες ή μη παραλίες σε εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 7 του π.δ. 71/2020,
- λοιπές επιχορηγήσεις ποσού ύψους 1 εκατ. ευρώ που αφορούν κυρίως την επιχορήγηση του Εθνικού Κήπου και τις δαπάνες καθαριότητας των Δημοσίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΙΕΠ),
- έκτακτη επιχορήγηση ποσού ύψους 72 εκατ. ευρώ για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών των ΟΤΑ α' και β' βαθμού και των νομικών προσώπων τους και
- επιχορήγηση ποσού ύψους 101 εκατ. ευρώ για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19.

Το 2022, οι αποδόσεις των ΚΑΠ στους ΟΤΑ α' βαθμού, προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 1.965 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, θα λάβουν ειδική επιχορήγηση ποσού ύψους 162 εκατ. ευρώ, η οποία θα καλύψει το κόστος μισθοδοσίας των σχολικών τροχονόμων, του προσωπικού καθαριότητας των σχολικών μονάδων, καθώς και του Προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι». Τέλος, θα αποδοθεί στους ΟΤΑ α' βαθμού ποσό ύψους 5 εκατ. ευρώ ως έκτακτο αντισταθμιστικό τέλος, δυνάμει της Σύμβασης Παραχώρησης του Ελληνικού Δημοσίου με τους Οργανισμούς Λιμένος Πειραιώς και Θεσσαλονίκης ΑΕ και ποσό ύψους 2 εκατ. ευρώ για την αντιμετώπιση άμεσων αναγκών, λόγω φυσικών καταστροφών και την επιχορήγηση του Δήμου Αθηναίων για τη διαχείριση του Εθνικού Κήπου.

Μεταβιβάσεις στους ΟΤΑ β' βαθμού από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών

Το 2021 οι αποδόσεις των ΚΑΠ στους ΟΤΑ β' βαθμού, εκτιμάται να διαμορφωθούν στα 640 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2022 προβλέπεται να ανέλθουν στα 696 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.15 Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού (σε εκατ. ευρώ)		
Κατηγορία	2021	2022
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
A. ΟΤΑ Α' βαθμού – Δήμοι (I + II + III + IV + V + VI)	2.271	2.134
I. ΚΑΠ Δήμων (α + β + γ)	1.914	1.965
α. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	725	770
β. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	1.088	1.093
γ. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του ΕΝΦΙΑ	101	102
II. Ειδική επιχορήγηση σε ΟΤΑ α' βαθμού	155	162
III. Λοιπές αποδόσεις σε ΟΤΑ α' βαθμού	7	5
IV. Λοιπές επιχορηγήσεις σε ΟΤΑ α' βαθμού ¹	22	2
V. Έκτακτη επιχορήγηση εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών ²	72	0
VI. Δαπάνες Covid-19	101	0
B. ΟΤΑ Β' βαθμού – Περιφέρειες (I + II)	640	696
I. ΚΑΠ Περιφερειών (α+β) ³	640	696
α. Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	190	240
β. Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	450	455
II. Λοιπές επιχορηγήσεις σε ΟΤΑ β' βαθμού	0	0
Γ. ΚΑΠ ΟΤΑ α' και β' βαθμού (A.I + B.I)	2.554	2.660
Δ. Σύνολο μεταβιβάσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπ. Εσωτερικών (A + B)	2.911	2.830

¹ Στις εκτιμήσεις οικονομικού έτους 2021 περιλαμβάνονται ποσά ύψους 12,3 εκατ. ευρώ για βοηθήματα ένδειας και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, 8 εκατ. ευρώ για την παροχή υπηρεσιών ναυαγοσωστικής κάλυψης και 1,3 εκατ. ευρώ λοιπές επιχορηγήσεις.

² Στο οικονομικό έτος 2021, από το συνολικό ποσό της έκτακτης επιχορήγησης εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών, επιστράφηκε στον Κρατικό Προϋπολογισμό ποσό 26,5 εκατ. ευρώ.

³ Από τους ΚΑΠ των Περιφερειών έτους 2021 συνολικού ύψους 646 εκατ. ευρώ, μεταφέρθηκε ποσό 5,7 εκατ. ευρώ στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για το Πρόγραμμα «ΔΑΚΟΚΤΟΝΙΑ 2021».

Υπουργείο Εξωτερικών

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Εξωτερικών θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- εισφορές και άλλες υποχρεώσεις οι οποίες προκύπτουν από τη συμμετοχή της χώρας σε Διεθνείς Οργανισμούς, λειτουργικές δαπάνες της Υπηρεσιακής Γενικής Γραμματείας, της Γενικής Γραμματείας Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Εξωστρέφειας, της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διπλωματίας και Αποδήμου Ελληνισμού, καθώς και των Αρχών Εξωτερικής Υπηρεσίας, και
- δράσεις στον τομέα παροχής διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας σε τρίτες χώρες.

Μέσω του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων του φορέα χρηματοδοτούνται κυρίως οριζόντιες δράσεις για τον διοικητικό εκσυγχρονισμό των οικείων υπηρεσιών, την ενίσχυση της εξαγωγικής επιχειρηματικότητας, καθώς και δαπάνες στον μεταναστευτικό τομέα στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του. Το σύνολο των δαπανών του φορέα στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται στα 14 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν δαπάνες για:

- την περίθαλψη των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων,
- την εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού,
- τη συμμετοχή των Ενόπλων Δυνάμεων σε ειρηνευτικές αποστολές,
- την προμήθεια καυσίμων και την προμήθεια υγειονομικού υλικού για τα στρατιωτικά νοσοκομεία,
- τις εθνικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ,
- τις εισφορές του Υπουργείου και κυρίως της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας σε Διεθνείς Οργανισμούς και
- τις νέες υποχρεώσεις που απορρέουν από την υλοποίηση σημαντικών εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Στις εκτιμήσεις του προϋπολογισμού του 2021, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται και δαπάνες ύψους 11 εκατ. ευρώ για δράσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της υγειονομικής κρίσης, όπως προσλήψεις επικουρικού ιατρικού προσωπικού και προμήθεια φαρμακευτικού και υγειονομικού υλικού στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία και το ΝΙΜΤΣ.

Οι πιστώσεις που έχουν προβλεφθεί στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου έτους 2022 είναι αυξημένες κατά 808 εκατ. ευρώ, σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2021 και αυτό οφείλεται κυρίως στην υλοποίηση νέων εξοπλιστικών προγραμμάτων απαραίτητων για την ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας της χώρας.

Μέσω του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων του φορέα χρηματοδοτούνται δαπάνες στρατιωτικών έργων και δαπάνες στον μεταναστευτικό τομέα στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του. Το σύνολο των δαπανών του φορέα στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται στα 34 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Υγείας

Στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου προβλέπονται πιστώσεις για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των υπηρεσιών παροχής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας της χώρας.

Στο πλαίσιο αυτό, οι μεταβιβάσεις προς τα νοσηλευτικά ιδρύματα, τις μονάδες υγείας του συστήματος Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (ΠΦΥ) και τον ΕΟΠΥΥ αποσκοπούν στη διαρκή βελτίωση του επιπέδου των προσφερόμενων υπηρεσιών, στην αναβάθμιση του επιπέδου εξυπηρέτησης των ασθενών, στην ανανέωση και στον εκσυγχρονισμό τόσο του ιατρικού εξοπλισμού όσο και των κτιριακών υποδομών, καθώς και στην εξασφάλιση της απρόσκοπτης διαδικασίας εφοδιασμού με ιατροφαρμακευτικό και λοιπό υλικό.

Επιπρόσθετα, οι μεταβιβάσεις προς τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου προορίζονται να καλύψουν τόσο τις λειτουργικές ανάγκες, όσο και τις εξειδικευμένες δραστηριότητές τους κατά τομέα. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ανάγκες προστασίας της δημόσιας υγείας, η συνέχιση παροχής υπηρεσιών από τις μονάδες ψυχικής υγείας, η καταπολέμηση των ναρκωτικών και η παροχή σχετικής φροντίδας, η διακομιδή έκτακτων περιστατικών που χρήζουν υγειονομικής περίθαλψης, καθώς και η αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών και υγειονομικών καταστάσεων.

Στα ανώτατα όρια δαπανών του Υπουργείου Υγείας έχουν περιληφθεί δαπάνες που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού συνολικού ύψους 944 εκατ. ευρώ για το έτος 2021. Στις παρεμβάσεις Covid-19 έτους 2022 του Υπουργείου Υγείας έχουν κατανεμηθεί πιστώσεις ύψους 136 εκατ. ευρώ για την κάλυψη της δαπάνης μισθοδοσίας του επικουρικού προσωπικού που προσλήφθηκε λόγω Covid-19. Ωστόσο, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 3.32 της ενότητας 9, οι δαπάνες για την κάλυψη αυξημένων υγειονομικών δαπανών λόγω της πανδημίας Covid-19 για το 2022 προβλέπεται να ανέλθουν σε 736 εκατ. ευρώ το 2022. Από αυτά, τα 600 εκατ. ευρώ έχουν προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία 29 "Πιστώσεις υπό κατανομή" του ειδικού φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών ώστε να εκταμιευθούν ανάλογα με την υγειονομική πορεία της πανδημίας. Επιπλέον, όπως φαίνεται αναλυτικά και στην ενότητα 3.2.2 το μεγαλύτερο μέρος των σχεδιαζόμενων διορισμών του 2022 αφορά σε υγειονομικό προσωπικό, ενώ οι αντίστοιχες πιστώσεις για τους διορισμούς αυτούς έχουν ήδη προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία 29 "Πιστώσεις υπό κατανομή" του ειδικού φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών.

Μέσω του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων του φορέα χρηματοδοτούνται δαπάνες για την Υγεία - Πρόνοια, που εξειδικεύονται σε δαπάνες για εξοπλισμό των νοσοκομείων, για λειτουργία παιδικών σταθμών και γηροκομείων, για δημιουργία δομών αποασυλοποίησης ψυχικά ασθενών, όπως και δομών παροχής φροντίδας ψυχικής υγείας. Επίσης, το Υπουργείο υλοποιεί δράσεις στον μεταναστευτικό τομέα στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 75 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, για τη χρηματοδότηση δράσεων του φορέα θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 241 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Δικαιοσύνης

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης θα καλύψουν εκτός των άλλων, τις δαπάνες του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς και τις δαπάνες λειτουργίας των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών, Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ).

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων του Υπουργείου χρηματοδοτούν κυρίως οριζόντιες δράσεις για τον διοικητικό εκσυγχρονισμό των οικείων υπηρεσιών και δομών.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 23 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, για τη χρηματοδότηση δράσεων του φορέα θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 39 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Στον τακτικό προϋπολογισμό έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για την κάλυψη των πολιτικών και δράσεων του Υπουργείου, που αφορούν το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος (και τις 3 βαθμίδες), αλλά και τους τομείς της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης.

Ειδικότερα, έχουν προβλεφθεί οι απαραίτητες πιστώσεις για:

- την απρόσκοπτη λειτουργία των επιχορηγούμενων από το Υπουργείο φορέων (ΑΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ και λοιπών νομικών προσώπων), προκειμένου να αναπτύξουν τις δράσεις τους,
- την καταβολή των εισφορών σε διεθνείς οργανισμούς,

- την κάλυψη λειτουργίας των δημόσιων ΙΕΚ,
- την κάλυψη μηνιαίας επιδότησης εισιτηρίου για τη δωρεάν μεταφορά των εκπαιδευομένων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας από την κατοικία τους στην έδρα της δομής που σπουδάζουν,
- την προμήθεια φοιτητικών συγγραμμάτων,
- τη συνέχιση του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και
- την ειδική ενίσχυση, μέσω των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των φοιτητών που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους, καθώς και την κάλυψη των δαπανών σίτισης αυτών.

Στις εκτιμήσεις του προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2021 μεταξύ άλλων δαπανών περιλαμβάνονται και δαπάνες συνολικού ύψους 9 εκατ. ευρώ, οι οποίες διατέθηκαν για δράσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας από τον Covid-19 και συγκεκριμένα για την υποστήριξη απομακρυσμένης διδασκαλίας, για την κάλυψη δαπανών μισθοδοσίας επικουρικού ιατρικού προσωπικού και λοιπού επικουρικού προσωπικού του Αρεταίειου Νοσοκομείου, καθώς και για τη χρηματοδότηση των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της χώρας για την αντιμετώπιση αναγκών ως προς την τήρηση των έκτακτων μέτρων κατά της διασποράς του Covid-19.

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων του Υπουργείου χρηματοδοτούν έργα υποδομής, κτιριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμό των ΑΕΙ και των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, η διαρκής ανάγκη απόκτησης νέων γνώσεων και δεξιοτήτων υπηρετείται μέσω των δράσεων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, που αφορούν στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων υλοποιεί το συγκεκριμένο Υπουργείο. Τέλος, από το ΠΔΕ του Υπουργείου καλύπτονται δαπάνες στον μεταναστευτικό τομέα στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 790 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 160 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού θα καλύψουν κυρίως δαπάνες:

- συντήρησης, διαμόρφωσης και προστασίας των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, με στόχο την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- λειτουργικών αναγκών των αρχαιολογικών υπηρεσιών,
- επιχορηγήσεων φορέων που προάγουν τον πολιτισμό και τον αθλητισμό,
- απόδοση εσόδων σε επαγγελματικές και ερασιτεχνικές αθλητικές ομάδες,
- κάλυψης πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνεδρίων και προγραμμάτων διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού και
- προβολής των πολιτιστικών θησαυρών της χώρας, με σκοπό την καθιέρωσή της ως προορισμού υψηλού πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Οι δαπάνες του προϋπολογισμού της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού εμφανίζονται αυξημένες στο 2021 κατά 35 εκατ. ευρώ, λόγω απόδοσης εσόδων από φορολόγηση τυχερών παιγνίων σε επαγγελματικές αθλητικές ομάδες και ερασιτεχνικά σωματεία. Η εν λόγω απόδοση θα λάβει την μορφή μόνιμης ενίσχυσης για τα επόμενα έτη (άρθρο 79 του ν.4764/2020). Ωστόσο, για το τρέχον έτος χορηγήθηκε, με τη μορφή έκτακτης επιχορήγησης από πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού, για την πραγματοποίηση δράσεων που σχετίζονται με την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της πανδημίας, λόγω απώλειας εσόδων των ανωτέρω αθλητικών φορέων.

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων του Υπουργείου χρηματοδοτούν έργα, όπως η κατασκευή, βελτίωση και αναδιοργάνωση μουσείων, η συντήρηση μνημείων και αρχαιολογικών χώρων και η συνολική ανάδειξή τους, καθώς και η κατασκευή και βελτίωση αθλητικών εγκαταστάσεων.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 30 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 50 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Οικονομικών

Στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου, πέραν των πιστώσεων που έχουν προβλεφθεί για τη λειτουργία των υπηρεσιών του, περιλαμβάνονται πιστώσεις και για το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, την Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, καθώς και για την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης.

Επίσης, περιλαμβάνονται και οι πιστώσεις για την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, καθώς και το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

Τέλος, περιλαμβάνεται και ο ειδικός φορέας «Γενικές Κρατικές Δαπάνες» για την αντιμετώπιση διαφόρων οριζόντιων θεμάτων της κεντρικής διοίκησης. Οι πιστώσεις του εμφανίζονται διακριτά στον πίνακα και προβλέπεται να καλύψουν, μεταξύ άλλων, το αποθεματικό, τις πιστώσεις υπό κατανομή για νέες προσλήψεις, τις συντάξεις που πληρώνονται απευθείας από το κράτος, τις Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας, τις αποδόσεις στην ΕΕ, το επίδομα θέρμανσης, τις καταπτώσεις εγγυήσεων με εγγυητή το Ελληνικό Δημόσιο, τους τόκους και τα συναφή τραπεζικά έξοδα.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 57 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου, καθώς και άλλων φορέων έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1.078 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων

Στον Κρατικό Προϋπολογισμό και ειδικότερα στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών, σε ξεχωριστούς ειδικούς φορείς, περιλαμβάνεται και ο προϋπολογισμός της ΑΑΔΕ.

Ειδικότερα, στον τακτικό προϋπολογισμό έχουν προβλεφθεί συνολικές πιστώσεις ύψους 507 εκατ. ευρώ, έναντι πρότασής της για πιστώσεις ύψους 521 εκατ. ευρώ και ανώτατου ορίου δαπανών ύψους 493 εκατ. ευρώ που προβλεπόταν για την ΑΑΔΕ στη σχετική εγκύκλιο κατάρτισης προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης οικονομικού έτους 2022. Σημειώνεται ότι στην κατηγορία «Παροχές σε εργαζομένους» έχουν περιληφθεί πιστώσεις για την εφαρμογή του ν. 4778/2021 σχετικά με το νέο μισθολόγιο του προσωπικού.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για την εκτέλεση της αποστολής του και ιδίως για την ανάπτυξη και βελτίωση των συνθηκών παραγωγής του αγροτικού τομέα, την αύξηση της προστιθέμενης αξίας και την προώθηση του εξαγωγικού προσανατολισμού των αγροτικών προϊόντων, την εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής ασφάλειας των παραγόμενων και των εισαγόμενων τροφίμων στη χώρα και την αξιοποίηση των πόρων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ).

Σημαντικό μέρος των πιστώσεων αυτών θα διατεθεί για:

- την καταβολή στους αγρότες κρατικών οικονομικών ενισχύσεων, που έχουν εγκριθεί από την ΕΕ, μέσω του Οργανισμού Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ),
- την επιχορήγηση εποπτευόμενων από το Υπουργείο φορέων για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας τους στο πλαίσιο της προαγωγής της αγροτικής ανάπτυξης της χώρας. Μεταξύ άλλων,

για την επιχορήγηση του ΕΛΓΑ με σκοπό την κάλυψη των λειτουργικών του δαπανών έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 30 εκατ. ευρώ και

- την κάλυψη του ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ).

Επισημαίνεται ότι η διαφορά μεταξύ των εκτιμήσεων για την εκτέλεση του τακτικού προϋπολογισμού του ΥΠΑΑΤ οικονομικού έτους 2021 και των αντίστοιχων προβλέψεων για το οικονομικό έτος 2022, ύψους 226 εκατ. ευρώ, οφείλεται σε πιστώσεις που μεταφέρθηκαν το 2021 για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του Covid-19 ύψους 48 εκατ. ευρώ και σε πιστώσεις για λοιπές οικονομικές ενισχύσεις στον γεωργικό τομέα, στην αυξημένη επιχορήγηση του ΕΛΓΑ, καθώς και στην κάλυψη του μειωμένου ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ) το οικονομικό έτος 2022.

Τα έργα του γεωργικού τομέα που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ περιλαμβάνουν έργα υποδομών για τη βελτίωση συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, οικονομικές ενισχύσεις γεωργικών προγραμμάτων, βελτιώσεις και εξοπλισμό κτηνιατρικών εργαστηρίων σε ακριτικές περιοχές, εγχειοβελτιωτικά έργα, έργα ενίσχυσης της αλιείας κ.λπ.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 804 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 50 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας θα καλύψουν κυρίως:

- την επιχορήγηση των εποπτευόμενων Φορέων (ΕΑΓΜΕ, ΟΦΥΠΕΚΑ, ΚΑΠΕ, Φορέων Διαχείρισης),
- τις αποδόσεις εσόδων στο Πράσινο Ταμείο, στον Ελληνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ), στο Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ) και στον ειδικό λογαριασμό Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Συμπαραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ) από την επιβολή πράσινου τέλους στο πετρέλαιο εσωτερικής καύσης «diesel».

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων του Υπουργείου χρηματοδοτούν έργα που συμβάλλουν στην προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη, καθώς και την προστασία των δασών. Στις δαπάνες για ενέργεια περιλαμβάνονται οι επιχορηγήσεις σε ενδιάμεσους φορείς για την πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 720 εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, ένα σημαντικό ποσό, ύψους 500 εκατ. ευρώ, θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για τη χρηματοδότηση δράσεων του Υπουργείου.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεων που προβλέπονται στον τακτικό προϋπολογισμού του Υπουργείου θα διατεθεί σε μεταβιβάσεις προς τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) και ειδικότερα προς τον e-ΕΦΚΑ για τη στήριξη του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας, προς τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) για την κάλυψη των ανέργων και την ενίσχυση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης και προς τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ).

Πιο συγκεκριμένα, ο e-ΕΦΚΑ ενισχύεται μέσω επιχορήγησης, τόσο για την κάλυψη των παροχών κύριας ασφάλισης όσο και για την απώλεια εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές του κλάδου επικουρικής ασφάλισης, που εκτιμάται ότι θα προκύψει εξαιτίας της λειτουργίας του Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης (ΤΕΚΑ) που συστάθηκε με το ν. 4826/2021.

Επιπλέον, μέσω της ενίσχυσης του ΟΠΕΚΑ προβλέπεται να καταβληθούν:

- το επίδομα παιδιού,
- το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα,
- το επίδομα στέγασης,
- το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων και η παροχή σε ανασφάλιστους υπερήλικες,
- οι προνοιακές παροχές σε χρήμα σε άτομα με αναπηρία,
- η καταβολή επιδόματος 2.000 ευρώ σε οικογένειες για κάθε νέα γέννηση παιδιού, και
- λοιπά προγράμματα, δράσεις και ενέργειες που αφορούν προνοιακές πολιτικές του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Ενδεικτικά αναφέρονται η χορήγηση σχολικών γευμάτων, η οικονομική ενίσχυση σε ανάδοχους γονείς και η εισοδηματική ενίσχυση οικογενειών που διαβιούν σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.

Επιπρόσθετα, αναμένεται να διατεθούν πιστώσεις για:

- τη χρηματοδότηση των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας και των λοιπών προνοιακών φορέων,
- τη χρηματοδότηση του προγράμματος «Πρώτο Ένσημο» που έχει ως στόχο την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και προβλέπει την καταβολή συνολικού ποσού ύψους 1.200 ευρώ για τους πρώτους έξι μήνες απασχόλησης (το 50% εκ των οποίων αποτελεί επιδότηση μισθολογικού κόστους και το άλλο 50% προσαύξηση μισθού) σε νέους 18-29 ετών που δεν έχουν προηγούμενη εργασιακή εμπειρία και θα προσληφθούν εντός του 2022,
- την επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών για νέους εργαζόμενους, με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασης τους στην αγορά εργασίας,
- την υλοποίηση του προγράμματος Στέγαση και Εργασία για τους αστέγους και
- τη χορήγηση voucher για βρεφονηπιακούς σταθμούς.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι στα ανώτατα όρια δαπανών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων έχουν περιληφθεί δαπάνες που σχετίζονται με την υλοποίηση δράσεων αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της υγειονομικής κρίσης ύψους 5.150 εκατ. ευρώ και 849 εκατ. ευρώ για τα έτη 2021 και 2022 αντίστοιχα.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

- η μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα,
- η καταβολή αποζημίωσης ειδικού σκοπού ύψους 534 ευρώ σε μηνιαία βάση των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας έχουν τεθεί σε προσωρινή αναστολή,
- η κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών επί του ονομαστικού μισθού των εργαζομένων, των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή, καθώς και των εργοδοτικών εισφορών των υπαλλήλων των εποχικών επιχειρήσεων,
- η κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών από τον κρατικό προϋπολογισμό και επιδότηση 200 ευρώ σε περίπτωση πρόσληψης μακροχρόνια ανέργου, για περίοδο 6 μηνών, στο πλαίσιο του προγράμματος για τη δημιουργία 150.000 νέων θέσεων εργασίας,
- το πρόγραμμα κρατικής ενίσχυσης επιχειρήσεων με τη μορφή της επιδότησης παγίων δαπανών κατά το μέρος που αφορά τον συμψηφισμό με ασφαλιστικές εισφορές,
- το πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ» που αφορά στην επιδότηση της πρώτης κατοικίας για δανειολήπτες που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19,
- η κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό του μέρους του δώρου Πάσχα που αναλογεί στη χρονική περίοδο της προσωρινής αναστολής της σύμβασης εργασίας,
- το πρόγραμμα βραχυχρόνιας απασχόλησης «ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ» και
- η ενίσχυση των επιχειρήσεων του πολιτισμού λόγω περιορισμού των θέσεων σε θέατρα, κινηματογράφους, συναυλιακούς χώρους κ.λπ.

Σημειώνεται ωστόσο ότι για τη χρηματοδότηση των ανωτέρω προγραμμάτων που συνεχίζονται και για το έτος 2022, πέραν των 849 εκατ. ευρώ που έχουν περιληφθεί στο ανώτατο όριο δαπανών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, έχουν προβλεφθεί επιπλέον πιστώσεις στις Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών.

Ακόμη, από το ΠΔΕ του Υπουργείου καλύπτονται δαπάνες στον μεταναστευτικό τομέα, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του. Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται στα 470 εκατ. ευρώ.

Τέλος, για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 250 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπεται να καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προσέλκυση παραγωγικών ιδιωτικών επενδύσεων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,
- τη δημιουργία κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της καινοτομίας, της βιομηχανίας και των μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων,
- την εξασφάλιση της λειτουργίας των βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων και άσκησης των τεχνικών επαγγελματιών, καθώς και την ενίσχυση της ασφάλειας και της ποιότητας των βιομηχανικών προϊόντων και υπηρεσιών,
- την ανάπτυξη της έρευνας, την προαγωγή της τεχνολογίας, την ενσωμάτωση της καινοτομίας στην παραγωγή, την ανάπτυξη του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού και την ενίσχυση των εθνικών υποδομών έρευνας και καινοτομίας,
- τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς προς όφελος των καταναλωτών και του υγιούς ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, καθώς και την προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών, την πληροφόρηση και ενημέρωσή τους,
- τη λειτουργία της Ανεξάρτητης Αρχής του Συνηγόρου του Καταναλωτή και
- τη λειτουργία της Διυπηρεσιακής Μονάδας Ελέγχου Αγοράς.

Οι πιστώσεις που έχουν προβλεφθεί στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου για το έτος 2022 εμφανίζονται μειωμένες κατά το ποσό των 59 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2021, κυρίως λόγω της μη επιχορήγησης του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας το έτος 2022, διότι το εν λόγω νομικό πρόσωπο επιχορηγήθηκε με όλη τη χρηματοδότηση που καταβλήθηκε στη χώρα μας από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, στο πλαίσιο δανειακής σύμβασης με δικαιούχο το νομικό πρόσωπο.

Επίσης, με ποσό συνολικού ύψους 2.730 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 61 εκατ. ευρώ θα διατεθούν για δαπάνες αντιμετώπισης της πανδημίας (πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ II) από το ΠΔΕ και 50 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ενισχύονται δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου, ορισμένες εκ των οποίων ενδεικτικά αναφέρονται στη συνέχεια:

- δράσεις στήριξης της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, με υλοποίηση προγραμμάτων ενίσχυσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης, τουρισμού, εμπορίου και υπηρεσιών όπως π.χ. η αναβάθμιση πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους σε νέες αγορές (σύσταση Ταμείου εγγυοδοσίας και επιχειρηματικότητας κ.α.),
- δράσεις βιομηχανίας – βιοτεχνίας, τουρισμού, προστασίας του περιβάλλοντος και του πρωτογενή τομέα. Εργαλείο για την υλοποίηση των πολιτικών αυτών αποτελούν οι αναπτυξιακοί νόμοι, που στηρίζουν την ανάπτυξη τόσο των νέων όσο και των υφιστάμενων βιομηχανικών, βιοτεχνικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, των μονάδων γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, τον εκσυγ-

- χρονισμό τους, την προώθηση των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, τη συνέργεια και δικτύωση των επιχειρήσεων, την απασχόληση και την ανάπτυξη της περιφέρειας,
- δράσεις για την ανάπτυξη και ενίσχυση των υπηρεσιών εμπορίου,
  - δράσεις για την έρευνα και την τεχνολογία, για προγράμματα ανάπτυξης βιομηχανικών ερευνών, καθώς και για προγράμματα ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού όπως το πρόγραμμα «ΕΡΕΥΝΩ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ - ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ» και
  - δράσεις γενικότερου οικονομικού σχεδιασμού, και τεχνικής υποστήριξης εφαρμογής των προγραμμάτων, που αφορούν στα έργα των 13 Περιφερειών της χώρας.

Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

Στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για την εκτέλεση της αποστολής του, όπως είναι η υλοποίηση των έργων υποδομών της χώρας και η ανάπτυξη μεταφορικών και συγκοινωνιακών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπεται να καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την επιχορήγηση των συγκοινωνιακών φορέων,
- την αποζημίωση σε φορείς παροχής συγκοινωνιακού έργου, λόγω απώλειας εσόδων από τις απαλλαγές καταβολής κομιστρου στα μέσα μαζικής μεταφοράς,
- την επιχορήγηση των λοιπών φορέων εποπτείας του Υπουργείου,
- την επιχορήγηση στην εταιρία Κτιριακές Υποδομές ΑΕ για την καταβολή τοκοχρεολυσίων,
- την αποζημίωση για παροχή υπηρεσιών Υποχρέωσης Δημόσιας Υπηρεσίας (ΥΔΥ) στις επιβατικές σιδηροδρομικές μεταφορές,
- τη λειτουργία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας,
- τη λειτουργία της Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχημάτων και Ασφάλειας Πτήσεων και
- τη λειτουργία της Ρυθμιστικής Αρχής Σιδηροδρόμων.

Στις εκτιμήσεις του έτους 2021 έχουν συμπεριληφθεί συνολικές πιστώσεις ύψους 214 εκατ. ευρώ, που αφορούν σε παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών του Covid-19 και περιλαμβάνουν κυρίως μέτρα για την ενίσχυση των συγκοινωνιακών φορέων, καθώς και την οικονομική ενίσχυση της εταιρίας «Αεροπορία Αιγαίου ΑΕ» ύψους 120 εκατ. ευρώ. Περιλαμβάνονται επίσης πιστώσεις ύψους 51 εκατ. ευρώ για την καταβολή της εφάπαξ ενίσχυσης με τη μορφή επιδόματος στους πληγέντες φυσικών καταστροφών, η οποία αφορά κυρίως τους πληγέντες του κυκλώνα «Ιανός».

Από το ΠΔΕ χρηματοδοτούνται δράσεις που αφορούν στην κατασκευή των εθνικών οδικών αξόνων, στην κατασκευή των έργων Μετρό, στην κατασκευή νέου σιδηροδρομικού δικτύου και στην επέκταση/βελτίωση του ήδη υπάρχοντος, στην κατασκευή της επέκτασης του Προαστιακού Σιδηροδρόμου Αθηνών, στα λιμενικά έργα και στα έργα για τα αεροδρόμια, στα εγγειοβελτιωτικά έργα, καθώς και στα έργα του συνολικού εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου της χώρας. Επίσης, χρηματοδοτούνται έργα κτιριακών υποδομών που συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση των τομέων της υγείας, παιδείας και δικαιοσύνης (νοσοκομεία, σχολεία, δικαστικά μέγαρα, φυλακές), καθώς και έργα για τη βελτίωση των υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Για τον σκοπό αυτό διατίθενται πιστώσεις ύψους 1.090 εκατ. ευρώ του ΠΔΕ 2022 και 200 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- τις δράσεις που συνδέονται με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της ναυτιλίας,
- τη φύλαξη των θαλασσίων οδών εισόδου στη χώρα και την κάλυψη των αναγκών που σχετίζονται με τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές,
- την τριτοβάθμια εκπαίδευση των στελεχών του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και τη ναυτική εκπαίδευση,

- τη χορήγηση στεγαστικού επιδόματος σε σπουδαστές των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους,
- την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα,
- τις δράσεις που συνδέονται με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και της αρχιτεκτονικής των νησιωτικών περιοχών του Αιγαίου,
- τις δράσεις που συνδέονται με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της εθνικής νησιωτικής πολιτικής και
- τις αποδόσεις εσόδων στο Κεφάλαιο Ναυτικής Εκπαίδευσης (ΚΝΕ), στο Μετοχικό Ταμείο Ναυτικού (ΜΤΝ) και στη Δημόσια Αρχή Λιμένων (ΔΑΛ).

Στις εκτιμήσεις του προϋπολογισμού 2021 περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και δαπάνες ύψους 9 εκατ. ευρώ για δράσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της υγειονομικής κρίσης, που αφορούν δαπάνες επιχορήγησης του Οίκου Ναύτου για αποζημίωση ειδικού σκοπού στους ναυτικούς και για την καταβολή επιδόματος ανεργίας σε άνεργους ναυτικούς, δαπάνες επιχορήγησης των Οργανισμών Λιμένων αρμοδιότητας του Υπουργείου για λειτουργικές δαπάνες λόγω απώλειας εσόδων, καθώς και άλλες λειτουργικές δαπάνες του Υπουργείου.

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί δράσεις του Υπουργείου με αντικείμενο την επιδότηση των άγονων γραμμών, την ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών και την κάλυψη των τοπικών κοινωνικών αναγκών, καθώς και δράσεις στο μεταναστευτικό τομέα, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 175 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Τουρισμού

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την προβολή της χώρας στο εξωτερικό ως σημαντικού και ελκυστικού τουριστικού προορισμού,
- την τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση,
- τη χορήγηση στεγαστικού επιδόματος των φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Σχολών Τουριστικών Επαγγελμαμάτων, που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους,
- τη διασφάλιση ποιότητας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος,
- την εκπόνηση συμβουλευτικών μελετών από εξειδικευμένους φορείς και τη διεξαγωγή πρωτογενούς έρευνας στις ξένες αγορές, προκειμένου να διαμορφωθεί στρατηγική μάρκετινγκ για την ανάκαμψη του τουρισμού,
- την προώθηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών στον τομέα του τουρισμού και
- την επιχορήγηση και απόδοση εσόδων στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ).

Το 2021 διατέθηκαν πιστώσεις ύψους 37 εκατ. ευρώ για δράσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών του Covid-19 και αφορούν δαπάνες μίσθωσης τουριστικών καταλυμάτων για την κάλυψη αναγκών δημόσιας υγείας, καθώς και δαπάνες επιχορήγησης του ΕΟΤ για λειτουργικές δαπάνες λόγω απώλειας εσόδων.

Σημαντικό μέρος της χρηματοδότησης της δράσης του Υπουργείου προέρχεται από το ΠΔΕ. Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 35 εκατ. ευρώ, ενώ για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 10 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης

Στον τακτικό προϋπολογισμό έτους 2022 του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για την εκτέλεση της αποστολής του Υπουργείου και ειδικότερα για την ανάπτυξη της ψηφιακής πολιτικής, την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και την ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών και ταχυδρομικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν προβλεφθεί, μεταξύ άλλων, πιστώσεις ύψους

139 εκατ. ευρώ για την εφαρμογή του έργου ΣΥΖΕΥΞΙΣ II και 20 εκατ. ευρώ για την κάλυψη της ετήσιας συνδρομής της χώρας για τη συμμετοχή της στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος.

Ο τακτικός προϋπολογισμός του τρέχοντος έτους του Υπουργείου έχει ενισχυθεί, μεταξύ άλλων και με επιπλέον πιστώσεις συνολικού ύψους 77 εκατ. ευρώ για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19, κυρίως για την εφαρμογή του άρθρου 34 του ν. 4816/2021, σύμφωνα με το οποίο δίνεται οικονομική διευκόλυνση ύψους 150 ευρώ σε κάθε φυσικό πρόσωπο ηλικίας 18-25 ετών που έχει ολοκληρώσει την πρώτη δόση εμβολιασμού ή σε περίπτωση μονοδοσικού εμβολίου, τη μόνη δόση εμβολιασμού κατά του Covid-19.

Σημαντικά ποσά θα διατεθούν το 2022 από το ΠΔΕ για τη χρηματοδότηση δράσεων του Υπουργείου στον τομέα ανάπτυξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, δικτύωσης του δημόσιου τομέα, ψηφιακού μετασχηματισμού και ψηφιακής σύγκλισης.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 214 εκατ. ευρώ και επιπλέον για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 500 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

Στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για την εκτέλεση της αποστολής του και κυρίως για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της εθνικής πολιτικής για τη μετανάστευση, τόσο σχετικά με τη νόμιμη είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια, όσο και σχετικά με την ταυτοποίηση και υποδοχή πολιτών τρίτων χωρών που εισέρχονται στη χώρα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, καθώς και για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της εθνικής πολιτικής για τη χορήγηση ασύλου ή άλλων μορφών διεθνούς προστασίας. Πιο συγκεκριμένα, σημαντικό μέρος των πιστώσεων αυτών θα διατεθεί για:

- την εύρυθμη εκτέλεση των διαδικασιών και τη λειτουργική ετοιμότητα των συστημάτων συλλογής και διαχείρισης δεδομένων για την έκδοση των αδειών διαμονής των πολιτών τρίτων χωρών,
- τη λειτουργία της Αρχής Προσφυγών,
- τον συντονισμό και την αποτελεσματική δράση των υπηρεσιών υποδοχής και ταυτοποίησης και τον προσδιορισμό των αναγκών ίδρυσης και επέκτασης κέντρων υποδοχής και δομών φιλοξενίας,
- τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την εποπτεία της εθνικής στρατηγικής για την προστασία των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους ανηλίκων,
- την πιστοποίηση και τον έλεγχο Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και
- τη στήριξη των τοπικών κοινωνιών που επιβαρύνονται από τη λειτουργία μονάδων φιλοξενίας.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 130 εκατ. ευρώ και επιπλέον, για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 21 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Στον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- τη λειτουργία των αστυνομικών επιχειρησιακών μονάδων, την προμήθεια σύγχρονων και αποτελεσματικών μέσων προστασίας του προσωπικού, τη συντήρηση και προμήθεια ανταλλακτικών των υπηρεσιακών οχημάτων,
- τη σίτιση των προσωρινά κρατούμενων στα κατά τόπους καταστήματα κράτησης,
- τη σίτιση και διαμονή των αλλοδαπών στα προαναχωρησιακά κέντρα, σε εναρμόνιση με το διεθνώς επικρατούν πλαίσιο,
- την εφαρμογή της σωφρονιστικής και αντεγκληματικής πολιτικής και

- την υλοποίηση δράσεων για την ανάσχεση των μεταναστευτικών ροών.

Οι εκτιμήσεις για το έτος 2021 ανέρχονται στο ποσό των 2.001 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων ποσό 8 εκατ. ευρώ αφορά πιστώσεις που έχουν διατεθεί για δράσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας από τον Covid-19. Για το έτος 2022 οι εκτιμήσεις ανέρχονται στο ποσό των 1.900 εκατ. ευρώ. Η απόκλιση στις εκτιμήσεις μεταξύ των ετών 2021 και 2022, οφείλεται στο γεγονός ότι κατά το έτος 2021 ο φορέας ενισχύθηκε με επιπλέον πιστώσεις, τόσο για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την πανδημία του Covid-19, όσο και για την ανάσχεση των μεταναστευτικών ροών και για την υλοποίηση και επίβλεψη του έργου «Κατασκευή νέου, αναβάθμιση-επισκευή υφιστάμενου τεχνητού εμποδίου και συναφών έργων κατά μήκος της Ελληνοτουρκικής Μεθορίου στην ΠΕ Έβρου».

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 75 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας

Στον τακτικό προϋπολογισμό του νεοσύστατου Υπουργείου έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- τη λειτουργία των επιχειρησιακών μονάδων, την προμήθεια σύγχρονων και αποτελεσματικών μέσων προστασίας του προσωπικού, τη συντήρηση και προμήθεια ανταλλακτικών των υπηρεσιακών οχημάτων,
- την προστασία των δασών από πυρκαγιές, με τη χρήση επίγειων μονάδων και εναέριων μέσων του Πυροσβεστικού Σώματος και
- την κάλυψη δαπανών για την αποτελεσματική λειτουργία της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, στο πλαίσιο τόσο της αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας, όσο και ευρύτερα του συντονισμού του συνόλου των δράσεων πολιτικής προστασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την αντιμετώπιση πάσης φύσεως καταστροφών.

Οι εκτιμήσεις για το έτος 2021 ανέρχονται στο ποσό των 804 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων ποσό 271 εκατ. ευρώ αφορά πιστώσεις που έχουν διατεθεί για δράσεις που σχετίζονται με την υλοποίηση μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας από τον Covid-19. Για το έτος 2022 οι εκτιμήσεις ανέρχονται στο ποσό των 534 εκατ. ευρώ.

Το σύνολο των δαπανών του Υπουργείου στο ΠΔΕ έτους 2022 προβλέπεται να ανέλθει στα 11 εκατ. ευρώ και επιπλέον, για τη χρηματοδότηση επιμέρους δράσεων του Υπουργείου θα διατεθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ποσό ύψους 50 εκατ. ευρώ.

Αποκεντρωμένες Διοικήσεις

Οι πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων προβλέπεται μεταξύ άλλων να καλύψουν δαπάνες για:

- τις υπηρεσίες που αφορούν σε θέματα αλλοδαπών και μετανάστευσης και
- τη χωροταξία και την περιβαλλοντική πολιτική.

3.4.1 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αποτελεί για το Κράτος το σημαντικότερο μέσο άσκησης πολιτικής για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Οι κύριοι αναπτυξιακοί τομείς που ενισχύονται με το ΠΔΕ είναι οι παρακάτω:

α) μεταφορές και περιβάλλον, β) επιχειρηματικότητα και ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, γ) ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου και ενίσχυση της κοινωνίας της γνώσης, δ) ενέργεια και αξιοποίηση των ενεργειακών πόρων, ε) ψηφιακός μετασχηματισμός και στ) αυτοδιοίκηση μέσω της στήριξης των επενδυτικών της προγραμμάτων. Επιπλέον, με την αξιοποίηση εθνικών πόρων ενισχύονται πολιτικές του Κράτους για συντήρηση και επέκταση κοινωνικών υποδομών, χρηματοδότηση έκτακτων αναγκών και λοιπών δράσεων.

Διαχρονική εξέλιξη του ΠΔΕ και συμμετοχή του στο ΑΕΠ

Στον πίνακα 3.16 παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του ΠΔΕ από το 2012 έως και το 2022 και η ποσοστιαία (%) συμμετοχή του στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας.

Πίνακας 3.16 Διαχρονική εξέλιξη δαπανών ΠΔΕ (2012-2022) (σε εκατ. ευρώ)						
Έτη	ΠΔΕ			Ετήσια μεταβολή %	ΑΕΠ	ΠΔΕ / ΑΕΠ %
	Λοιποί εθνικοί πόροι	Συγχρηματοδοτούμενο	Σύνολο			
2012	1.412	4.710	6.122	-7,3	188.381	3,2
2013	783	5.867	6.650	8,6	179.884	3,7
2014	710	5.882	6.592	-0,9	177.236	3,7
2015	681	5.725	6.406	-2,8	176.369	3,6
2016	833	5.454	6.287	-1,9	174.494	3,6
2017	1.327	4.623	5.950	-5,4	176.903	3,4
2018	2.638	3.599	6.237	4,8	179.558	3,5
2019	1.892	3.750	5.642	-9,5	183.250	3,1
2020	2.047	8.600	10.647	88,7	165.326	6,4
2021*	1.350	7.000	8.350	-21,6	177.608	4,7
2022**	1.300	6.500	7.800	-6,6	187.278	4,2

* Τα ποσά για ΠΔΕ αποτελούν για το έτος 2021 εκτίμηση και για το 2022 πρόβλεψη και δεν περιλαμβάνουν εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις δαπάνες των έργων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων), Υπουργείο Οικονομικών (Διεύθυνση Μακροοικονομικής Πολιτικής και Προβλέψεων).

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι οι δαπάνες του ΠΔΕ από το 2012 έως το 2019 κυμαίνονται μεταξύ 3,1%-3,7% του ΑΕΠ. Το 2020 οι δαπάνες του ΠΔΕ ανήλθαν σε 6,4% του ΑΕΠ, σημειώνοντας πολύ σημαντική αύξηση (88,7%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος, η οποία αποδίδεται κατά κύριο λόγο στη χρηματοδότηση επιπρόσθετων δράσεων για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της υγειονομικής κρίσης. Για το τρέχον έτος, 2021, εκτιμάται ότι οι δαπάνες του ΠΔΕ θα μειωθούν κατά 21,6% σε σχέση με το 2020, όμως ως ποσοστό του ΑΕΠ θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα (4,7%), συγκριτικά με τα ποσοστά της προηγούμενης δεκαετίας, καθώς εξακολουθούν να ενισχύονται οι επενδύσεις με πρόσθετους πόρους για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης και των επιπτώσεών της. Τέλος, για το έτος 2022, προβλέπεται η μείωση των δαπανών του ΠΔΕ κατά 6,6% σε σχέση με το 2021, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ, προβλέπεται να ανέλθουν στο 4,2%.

Τα τελευταία δύο έτη, η πανδημία του κορωνοϊού δημιούργησε νέα δεδομένα, τα οποία απαίτησαν την εκ νέου προσαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ). Η αναθεώρηση που πραγματοποιήθηκε σε επίπεδο ΕΣΠΑ 2014-2020, αφορούσε τροποποιήσεις σε 16 εκ των 18 ΕΠ (13 Περιφερειακά και 3 Τομεακά Προγράμματα). Επίσης, αξιοποιώντας τις δυνατότητες του προσωρινού Ευρωπαϊκού Θεσμικού Πλαισίου κρατικών ενισχύσεων (Ανακοίνωση 2020/C 91 I/01 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει), προχώρησε στον σχεδιασμό εξειδικευμένων παρεμβάσεων συνολικού ύψους άνω των 6,9 δισ. ευρώ, και ειδικότερα:

- Δράσεις επιχειρηματικότητας συνολικού ύψους περίπου 5,8 δισ. ευρώ, οι οποίες αφορούν στην παροχή εγγυήσεων, στην επιδότηση επιτοκίου, στη στήριξη επιχειρήσεων, σε επιστρεπτέα προκα-

ταβολή σε ΚΑΔ που επλήγησαν από την οικονομική κρίση και σε ενίσχυση του κεφαλαίου κίνησης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία.

- Προσλήψεις ιατρών και νοσηλευτών και προμήθειες αναγκαίου υγειονομικού εξοπλισμού, συνολικού ύψους περίπου 549 εκατ. ευρώ.
- Δράσεις στήριξης της απασχόλησης, συνολικού ύψους περίπου 434 εκατ. ευρώ.
- Στήριξη του τομέα παιδείας μέσω προσλήψεων ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, προμηθειών εκπαιδευτικού και υγειονομικού εξοπλισμού και άλλων δράσεων, συνολικού π/υ περίπου 65 εκατ. ευρώ.
- Δράσεις στήριξης σε επιμέρους τομείς: στον τομέα αλιείας, προϋπολογισμού περίπου 40 εκατ. ευρώ, στον τομέα ενέργειας προϋπολογισμού περίπου 60 εκατ. ευρώ.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων έτους 2021

Ο Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων έτους 2021 προέβλεπε 6.000 εκατ. ευρώ για συγχρηματοδοτούμενα έργα και 750 εκατ. ευρώ για έργα χρηματοδοτούμενα αμιγώς από εθνικούς πόρους. Το σύνολο δε των δαπανών αυτών περιλαμβάνονταν στις πιστώσεις υπό κατανομή του κρατικού προϋπολογισμού. Όμως, λόγω των αυξημένων αναγκών χρηματοδότησης δράσεων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες της συνεχιζόμενης πανδημίας, καθώς και των εκτεταμένων φυσικών καταστροφών που συνέβησαν στη διάρκεια του έτους, τον Απρίλιο του 2021 ψηφίστηκε συμπληρωματικός Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων, σύμφωνα με τον οποίο τα παραπάνω ποσά αυξήθηκαν κατά 250 εκατ. ευρώ στο εθνικό σκέλος και κατά 1.000 εκατ. ευρώ στο συγχρηματοδοτούμενο σκέλος. Επίσης, για τους ίδιους λόγους, τον Σεπτέμβριο ψηφίστηκε και νέος συμπληρωματικός Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων που αύξησε περαιτέρω το εθνικό σκέλος κατά 350 εκατ. ευρώ, διαμορφώνοντας τα όρια για το οικονομικό έτος 2021 σε 1.350 εκατ. ευρώ στο εθνικό σκέλος και 7.000 εκατ. ευρώ στο συγχρηματοδοτούμενο.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων έτους 2022

Για το 2022 προβλέπονται συνολικά να δαπανηθούν μέσω του ΠΔΕ, λαμβάνοντας υπόψη της δημοσιονομικές δαπάνες του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πόροι συνολικού ύψους 11 δισ. ευρώ που αντιπροσωπεύουν το 5,9% του ΑΕΠ της χώρας, και κατανομούνται σε 6,5 δισ. ευρώ για έργα που θα χρηματοδοτηθούν και από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1,3 δισ. ευρώ για έργα που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους και 3,2 δισ. ευρώ για τα έργα και μεταρρυθμίσεις του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Η αναπτυξιακή πολιτική προωθείται με την ενίσχυση των ενεργειών για την ταχεία υλοποίηση των έργων των προγραμμάτων της περιόδου 2014–2020, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος της αποδέσμευσης πόρων, την έναρξη των πρώτων δράσεων για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027, καθώς και την ενεργοποίηση των έργων του Ταμείου Ανάκαμψης με ταυτόχρονη επίτευξη των σχετικών οροσήμων.

Υλοποίηση των προγραμμάτων ΕΣΠΑ περιόδου 2014–2020

Το ΕΣΠΑ 2014-2020 στην πορεία προς το κλείσιμο της προγραμματικής περιόδου εμφανίζει πλέον υψηλά ποσοστά απορρόφησης, ενώ έχει δημιουργηθεί και μια υπερδέσμευση ασφαλείας σε επίπεδο νομικών δεσμεύσεων. Ειδικότερα, υλοποιούνται δράσεις μέσω των ακόλουθων επιχειρησιακών προγραμμάτων:

- Το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία» (4,15 δισ. ευρώ) κατέχει κεντρική θέση στην προσπάθεια της χώρας για την ενίσχυση παραγωγικών, ανταγωνιστικών και εξωστρεφών τομέων της οικονομίας, την υλοποίηση της στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης, με στόχο τη σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα.
- Το ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» υλοποιεί δράσεις στον τομέα μεταφορών και στον τομέα περιβάλλοντος. Μεταξύ των δράσεων που έχουν ενταχθεί είναι

δράσεις προώθησης των καθαρών αστικών μεταφορών (1,56 δισ. ευρώ), δράσεις διαχείρισης απορριμμάτων (900 εκατ. ευρώ), δράσεις ολοκλήρωσης των υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων (1,3 δισ. ευρώ), οδικά έργα κατασκευής/αναβάθμισης αυτοκινητόδρομων στο Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο (1,1 δισ. ευρώ) κ.λπ.

- Το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (3,3 δισ. ευρώ).
- Το ΕΠ «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» έχει ως στόχο να ενισχύσει την οργανωτική, θεσμική και επιχειρησιακή ικανότητα της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, να προωθήσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στον Δημόσιο Τομέα και να αναπτύξει το ανθρώπινο δυναμικό του (1,1 δισ. ευρώ).
- Το Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020» στοχεύει στη μετάβαση σε ένα ισχυρό αγροδιατροφικό σύστημα, στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας στην παραγωγή και τη μεταποίηση για τη δημιουργία ποιοτικών προϊόντων και στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου (5,64 δισ. ευρώ).
- Το ΕΠ «Αλιεία και Θάλασσα» αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μοχλούς ανάπτυξης για τη χώρα μας κατά την παρούσα Προγραμματική Περίοδο, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της αλιείας, υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης των σχετικών προϊόντων, με ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος (0,5 δισ. ευρώ).
- Το ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια» αποτελεί παρέμβαση οριζόντιου χαρακτήρα και αφορά στην υποστήριξη των φορέων και των δομών διοίκησης, συντονισμού και εφαρμογής του ΕΣΠΑ 2014-2020 (0,4 δισ. ευρώ).
- Τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας: Τα Προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο να αντιμετωπίσουν κοινές διασυνοριακές και διακρατικές προκλήσεις, να στηρίξουν συνεργείες μέσω κοινών εταιρικών σχημάτων και να εδραιώσουν δυνατές συνεργασίες με γνώμονα την ισορροπημένη οικονομική, κοινωνική και χωρική ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο (0,5 δισ. ευρώ).

Προγραμματική Περίοδος 2021-2027 – Οι νέες προοπτικές

Το Εταιρικό Σύμφωνο για την Περιφερειακή Ανάπτυξη (ΕΣΠΑ) υποβλήθηκε επίσημως στην ΕΕ αμέσως μετά την επίσημη δημοσίευση των Κανονισμών για την ΠΠ 2021-2027, δηλαδή στις 12 Ιουλίου και εγκρίθηκε στις 29 Ιουλίου 2021, και είναι το πρώτο Εταιρικό Σύμφωνο που έχει εγκριθεί σε επίπεδο ΕΕ.

Η έγκριση του ΕΣΠΑ για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027 σηματοδοτεί την έναρξη της εφαρμογής μιας φιλόδοξης στρατηγικής για την περιφερειακή ανάπτυξη στη χώρα μας. Ένα εθνικό σχέδιο περιφερειακής ανάπτυξης με άξονα τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα που θα συμβάλλει στη δυναμική ανάταξη της οικονομίας μετά την πανδημία, αλλά και θα διευκολύνει τον παραγωγικό μετασχηματισμό της. Το νέο ΕΣΠΑ κατανέμει στα νέα Προγράμματα 26,2 δισ. ευρώ στους πέντε ευρωπαϊκούς Στόχους Πολιτικής, δηλαδή τον μετασχηματισμό των επιχειρήσεων (20%), τις «πράσινες» επενδύσεις και την καθαρή ενέργεια (27%), τις πολυτροπικές μεταφορές (8%), το ανθρώπινο δυναμικό και τις κοινωνικές υπηρεσίες (30%) και τέλος, τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη (6%).

Στα ειδικότερα χαρακτηριστικά του νέου ΕΣΠΑ περιλαμβάνονται α) η συμπερίληψη των βασικών εθνικών στρατηγικών, β) η σημασία που έχει δοθεί στη συμπληρωματικότητα με άλλες πηγές χρηματοδότησης με την ανάπτυξη κατάλληλων συνεργειών με τα άλλα χρηματοδοτικά μέσα, προκειμένου να επιτυγχάνεται προσθετικότητα στις σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις και γ) ό,τι δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση της ικανότητας υλοποίησης έργων με την ανάληψη πρωτοβουλιών για την περαιτέρω ενίσχυση της ικανότητας των δικαιούχων να υλοποιούν συγχρηματοδοτούμενα έργα.

**Πίνακας 3.17 Προγράμματα νέου ΕΣΠΑ 2021-2027
(σε εκατ. ευρώ)**

	Συνεισφορά ΕΕ	Εθνική Συνεισφορά	Σύνολο
Τομεακό Πρόγραμμα			
Ανταγωνιστικότητα	3.089	796	3.885
Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή	3.324	837	4.161
Ψηφιακός Μετασχηματισμός	753	190	943
Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή	2.978	629	3.607
Μεταφορές	1.854	370	2.224
Πολιτική Προστασία	570	143	714
Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση	1.375	254	1.629
Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα	364	91	455
Τεχνική βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων	405	99	504
Σύνολο	14.713	3.409	18.122
Περιφερειακό Πρόγραμμα			
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	543	96	639
Κεντρικής Μακεδονίας	1.224	216	1.440
Θεσσαλίας	471	83	554
Ηπείρου	362	64	426
Δυτικής Ελλάδας	534	94	628
Δυτικής Μακεδονίας	335	59	394
Στερεάς Ελλάδας	362	64	426
Πελοποννήσου	349	61	410
Ιονίων Νήσων	244	43	288
Βορείου Αιγαίου	335	59	394
Κρήτης	480	85	565
Αττικής	808	808	1.617
Νοτίου Αιγαίου	143	143	285
Σύνολο	6.190	1.875	8.066
Γενικό Σύνολο	20.903	5.285	26.188

Έργα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που χρηματοδοτούνται μέσω του ΠΔΕ

Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ως επιμέρους πρόγραμμα του Next Generation EU, στηρίζει δημόσιες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις των κρατών μελών ώστε να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας, διασφαλίζοντας συγχρόνως την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, με στόχο να καταστούν πιο βιώσιμες και ανθεκτικές.

Η Ελλάδα υπέβαλε το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Ελλάδα 2.0) τον Απρίλιο του 2021, το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο και από το ECOFIN τον Ιούλιο του τρέχοντος έτους. Οι συνολικοί επενδυτικοί πόροι για τη χώρα ανέρχονται στα 30,5 δισ. ευρώ (17,8 δισ. ευρώ επιδοτήσεις και 12,7 δισ. ευρώ δάνεια).

Οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (επιχορηγήσεις) θα διατεθούν μέσω του ΠΔΕ (ν. 4772/2021), με έργα εντασσόμενα σε διακριτή ΣΑ του Φορέα Χρηματοδότησης, η οποία υπάγεται στο εθνικό σκέλος, ενώ οι εγγραφόμενες πιστώσεις λογίζονται και δαπανώνται πάνω από τα όρια του εθνικού και συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ.

ΠΔΕ χρηματοδοτούμενο αμιγώς από εθνικούς πόρους – Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)

Από τους βασικούς τομείς που χρηματοδοτούνται από το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ είναι οι επενδυτικές δραστηριότητες των ΟΤΑ β' βαθμού σε όλη τη χώρα, οι ενισχύσεις των ιδιωτικών επενδύσεων στο πλαίσιο υλοποίησης των αναπτυξιακών νόμων, καθώς και η αποκατάσταση ζημιών σε έργα υποδομής από σεισμούς, πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές. Επίσης, με σκοπό την υποβοήθηση κοινωνικών ομάδων με ιδιαίτερα προβλήματα περιλαμβάνονται δράσεις για την κοινωνική πρόνοια, την καταπολέμηση της ανεργίας, την κρατική αρωγή σε πληγέντες από φυσικές καταστροφές κ.λπ.

Μεσοπρόθεσμος στόχος και σημαντική πρόκληση για το ΠΔΕ που χρηματοδοτείται αμιγώς από εθνικούς πόρους είναι η υλοποίηση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης που αποτελεί σημαντική μεταρρύθμιση για την κατάρτιση, διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο των επενδύσεων του εθνικού σκέλους. Οι αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ 2021-2025 περιλαμβάνουν πέντε πυλώνες: την Έξυπνη

Ανάπτυξη, την Πράσινη Ανάπτυξη, την Κοινωνική Ανάπτυξη, την Ανάπτυξη Υποδομών και την Εξωστρέφεια.

Χρηματοδότηση Περιφερειακών Προγραμμάτων 2022

Οι πιστώσεις που εγγράφονται στον Προϋπολογισμό του 2022 για έργα Περιφερειακών Προγραμμάτων ανέρχονται στο ποσό των 1,4 δισ. ευρώ (1,2 δισ. ευρώ για έργα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ και 200 εκατ. ευρώ για έργα χρηματοδοτούμενα αμιγώς από εθνικούς πόρους), έναντι 1,7 δισ. ευρώ που εκτιμάται ότι θα δαπανηθούν το 2021.

Στον πίνακα 3.18 παρουσιάζονται στοιχεία για τη χρηματοδότηση από το ΠΔΕ των έργων των Προγραμμάτων των Περιφερειών για την περίοδο 2020-2022.

Πίνακας 3.18 Χρηματοδότηση έργων Περιφερειακού Προγράμματος (σε εκατ. ευρώ)					
Χρηματοδοτήσεις έργων	Πληρωμές 2020	Εκτιμήσεις πληρωμών 2021	Προϋπολογισμός 2022	Μεταβολή %	
				2021/2020	2022/2020
Χρηματοδοτήσεις έργων περιφέρειας με κοινοτική συμμετοχή	785,22	1.500,00	1.200,00	91,03	53,83
Χρηματοδοτήσεις έργων περιφέρειας από αμιγώς εθνικούς πόρους	277,35	270,00	200,00	-2,65	-36,00
Σύνολο	1.062,57	1.770,00	1.400,00	66,58	31,00

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων)

3.5 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020-2022

Οι χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τα έτη 2020-2022 αποτυπώνονται στον πίνακα 3.19. Από τη σύγκριση απολήψεων και αποδόσεων προκύπτει ότι το ταμειακό όφελος της Ελλάδας από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για το έτος 2020 διαμορφώθηκε στα 4.733 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2021 εκτιμάται σε 4.910 εκατ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 2,9% και το 2,8% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Για το έτος 2022 το ταμειακό όφελος προβλέπεται σε 3.725 εκατ. ευρώ ή ποσοστό 2,0% του ΑΕΠ. Η σχέση απολήψεων - αποδόσεων αναμένεται να διαμορφωθεί σε 3,2/1 και 2,7/1 αντίστοιχα για τα έτη 2021 και 2022. Σημειώνεται ότι στο όφελος αυτό δεν υπολογίζονται οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής συνιστούν το μεγαλύτερο τμήμα της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, το οποίο κατευθύνεται σε τομείς αναπτυξιακής πολιτικής, προκειμένου να διασφαλιστεί κυρίως η στήριξη του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, η προώθηση των επενδύσεων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η ενίσχυση της απασχόλησης και η βελτίωση των υποδομών και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ειδικότερα, η μεταφορά πόρων από την ΕΕ στην ελληνική οικονομία συμβάλλει στη χρηματοδότηση των μεγάλων έργων υποδομών, κυρίως στους τομείς μεταφορών, περιβάλλοντος και ενέργειας, στην ενίσχυση της κοινωνικής πολιτικής, της περιφερειακής ανάπτυξης, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της έρευνας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας. Ένα σημαντικό τμήμα ευρωπαϊκών πόρων προορίζεται για τον γεωργικό τομέα, μέσω των εισοδηματικών ενισχύσεων από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και των προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), με στόχο τη διασφάλιση της πρόσβασης σε ασφαλή και υψηλής ποιότητας τρόφιμα και τη μετάβαση προς μια βιώσιμη γεωργία και αγροτική πολιτική. Τέλος, χρηματοδοτούνται μέτρα και δράσεις που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση προκλήσεων, όπως η πανδημία του κορωνοϊού, η κλιματική αλλαγή, η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, καθώς και η προστασία των εξωτερικών συνόρων.

Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2021

Απολήψεις

Οι συνολικές εισροές από την ΕΕ κατά το έτος 2021 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 7.126 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση έναντι του 2020, κυρίως λόγω των αυξημένων απολήψεων από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων και των αυξημένων επιστροφών ιδίων πόρων ΕΕ.

Ειδικότερα, το έτος 2021 αναμένονται τα ακόλουθα:

Τακτικός προϋπολογισμός

Μέσω του τακτικού προϋπολογισμού αναμένεται να εισρεύσουν συνολικά 320 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 220 εκατ. ευρώ αφορούν επιστροφές ιδίων πόρων από την ΕΕ, 67 εκατ. ευρώ προμήθειες είσπραξης ιδίων πόρων για λογαριασμό της ΕΕ, 27 εκατ. ευρώ απολήψεις από λοιπές τρέχουσες μεταβιβάσεις από τα Κοινοτικά Ταμεία, ενώ 6 εκατ. ευρώ αναλογούν σε δράσεις μεταναστευτικών ροών.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Το 64,5% των συνολικών απολήψεων από την ΕΕ, ήτοι ποσό ύψους 4.593 εκατ. ευρώ, εκτιμάται ότι θα εισρεύσει το 2021 μέσω του ΠΔΕ. Οι εισροές του ΠΔΕ αφορούν κυρίως τα διαρθρωτικά ταμεία Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, καθώς και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

Προϋπολογισμός Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ)

Οι απολήψεις του τομέα εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων που περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ (ΕΓΤΕ/Εγγυήσεις), χρηματοδοτούν τη στήριξη του εισοδήματος του αγροτικού πληθυσμού και την ανάπτυξη της υπαίθρου. Οι εισροές από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) αναμένεται να ανέλθουν σε 2.213 εκατ. ευρώ για το έτος 2021, αντιπροσωπεύοντας το 31,1% των συνολικών απολήψεων από την ΕΕ.

Αποδόσεις

Οι συνολικές συνεισφορές της Ελλάδας στον προϋπολογισμό της ΕΕ κατά το έτος 2021, εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 2.216 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων ποσό 1.507 εκατ. ευρώ προέρχεται από τις συνεισφορές βάσει Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος (ΑΕΕ).

Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2022

Οι προβλέψεις των χρηματοροών με την Ευρωπαϊκή Ένωση για το έτος 2022 βασίζονται κυρίως στο σχέδιο προϋπολογισμού της ΕΕ του έτους αυτού, στην πρόοδο υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και στις εισροές που αναμένονται στον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ.

Απολήψεις

Το σύνολο των εισροών της Ελλάδας από την ΕΕ κατά το έτος 2022, προβλέπεται να ανέλθει στο ποσό των 5.977 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 16% σε σχέση με το 2021, κυρίως λόγω μειωμένων απολήψεων από το ΠΔΕ, τον ΕΛΕΓΕΠ και τις επιστροφές ιδίων πόρων ΕΕ.

Ειδικότερα, προβλέπονται τα εξής:

Τακτικός προϋπολογισμός

Οι προβλεπόμενες εισροές για τον τακτικό προϋπολογισμό ανέρχονται συνολικά σε 89 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά απολήψεις για προμήθειες είσπραξης ιδίων πόρων για λογαριασμό της ΕΕ.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Οι εισροές του ΠΔΕ, σύμφωνα με τον τρέχοντα σχεδιασμό, προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 3.800 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση της τάξης του 17% σε σχέση με το 2021.

Προϋπολογισμός Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ)

Η πρόβλεψη για τις απολήψεις του προϋπολογισμού ΕΛΕΓΕΠ μέσω του ΕΓΤΕ για το 2022, ανέρχεται σε 2.088 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχεί σε μείωση της τάξης του 6% περίπου, σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Αποδόσεις

Οι συνεισφορές της χώρας μας στον κοινοτικό προϋπολογισμό για το οικονομικό έτος 2022, προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στο ποσό των 2.252 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας μικρή αύξηση συγκριτικά με το 2021.

Πίνακας 3.19 Χρηματορές Ελλάδας και ΕΕ 2020 - 2022
(σε εκατ. ευρώ)

	2020	2021		2022	Μεταβολή %	
	Πραγματοποιήσεις	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις	Πρόβλεψη	2021/20	2022/21
I Απολήψεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση (I.1 + I.2 + I.3)	6.760	6.211	7.126	5.977	5	-16
I.1 Τακτικός Προϋπολογισμός	155	86	320	89	106	-72
Προμήθειες είσπραξης ιδίων πόρων για λογαριασμό της ΕΕ	51	71	67	74	31	10
Επιστροφές ιδίων πόρων ΕΕ	43	0	220	0	412	-100
Λοιπές τρέχουσες μεταβιβάσεις από τα κοινοτικά ταμεία	45	15	27	15	-40	-44
Απολήψεις για δράσεις μεταναστευτικών ροών λοιπών υπουργείων	7	0	1	0	-86	-100
Απολήψεις για δράσεις μεταναστευτικών ροών του Υπουργείου Ναυτιλίας	9	0	5	0	-44	-100
Λοιπές απολήψεις για τη μελέτη ή εκτέλεση διαφόρων προγραμμάτων	0	0	0	0	-	-
I.2 Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων	4.677	3.992	4.593	3.800	-2	-17
I.3 Προϋπολογισμός Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ)	1.928	2.133	2.213	2.088	15	-6
Απολήψεις από Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων	1.928	2.133	2.213	2.088	15	-6
II Αποδόσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (II.1 + II.2 + II.3)	2.027	2.303	2.216	2.252	9	2
II.1 Ίδιοι κοινοτικοί πόροι	1.921	2.151	2.065	2.106	7	2
Αποδόσεις δασμών που βεβαιώθηκαν με βάση το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο	255	283	275	294	8	7
Αποδόσεις στην ΕΕ ιδίων πόρων που προέρχονται από τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ)	319	234	235	245	-26	4
Αποδόσεις στην ΕΕ βάσει Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος	1.347	1.580	1.507	1.516	12	1
Ίδιος πόρος επί των επί των μη ανακυκλούμενων πλαστικών συσκευασιών	0	54	48	51	-	-
II.2 Λοιπές συνεισφορές-επιστροφές (i + ii + iii)	31	90	87	100	181	15
Πρόσθετες ή έκτακτες συνεισφορές στην ΕΕ και λοιπά πρόστιμα από ΕΕ	26	0	47	0	81	-100
Επιστροφές από ανεκτέλεστα προγράμματα στην ΕΕ	5	90	40	100	700	150
II.3 Λοιπές συνεισφορές εκτός προϋπολογισμού ΕΕ (i + ii)	75	62	64	46	-15	-28
Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης	71	60	60	42	-15	-30
Λοιπές αποδόσεις	4	2	4	4	0	0
Αποτέλεσμα (I -II)	4.733	3.908	4.910	3.725	4	-24

4. Νομικά Πρόσωπα Κεντρικής Κυβέρνησης

Στην κατηγορία νομικών προσώπων Κεντρικής Κυβέρνησης συμπεριλαμβάνονται οι Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (ΔΕΚΟ) και τα λοιπά νομικά πρόσωπα της Κεντρικής Κυβέρνησης εξαιρουμένων των Νοσοκομείων και της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.

Ο προϋπολογισμός των νομικών προσώπων Κεντρικής Κυβέρνησης απεικονίζεται στον πίνακα 3.20.

Πίνακας 3.20 Προϋπολογισμός νομικών προσώπων Κεντρικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)		
	2021	2022
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
I. ΔΕΚΟ		
Έσοδα	2.948	3.107
Έσοδα από πωλήσεις	794	1.043
Έσοδα από τόκους	74	76
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	739	569
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	786	895
Λοιπά έσοδα	556	525
Δαπάνες	2.611	2.952
Αμοιβές προσωπικού	578	575
Τόκοι	275	269
Δαπάνες επενδύσεων	519	696
Λοιπές δαπάνες	1.239	1.412
Ισοζύγιο (προ καταπτώσεων εγγυήσεων)	337	155
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές (καταπτώσεις εγγυήσεων)¹	77	75
Ισοζύγιο κατά ESA (με καταπτώσεις εγγυήσεων)	414	230
II. Λοιπά Νομικά Πρόσωπα (συμπεριλαμβάνονται οι ΑΔΑ και το ΑΚΑΓΕ)		
Έσοδα	6.928	6.907
Έσοδα υπέρ τρίτων	93	94
Πωλήσεις	408	479
Έσοδα από τόκους	508	504
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	1.615	1.450
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	593	712
Λοιπά έσοδα	3.712	3.668
Δαπάνες	4.590	5.230
Αμοιβές προσωπικού	761	753
Αποδόσεις εσόδων υπέρ τρίτων	98	101
Λοιπές μεταβιβάσεις	234	154
Τόκοι	87	89
Δαπάνες επενδύσεων	425	593
Λοιπές δαπάνες	2.986	3.539
Ισοζύγιο	2.338	1.677
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων ²	8	45
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	30	0
Ισοζύγιο κατά ESA	2.376	1.722
III. Συνολικό Ισοζύγιο κατά ESA (I + II)	2.790	1.952

¹ Οι καταπτώσεις εγγυήσεων είναι σε ακαθάριστη βάση.

² Το θετικό πρόσημο στη μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων σημαίνει βελτίωση του αποτελέσματος.

4.1 Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί

Στον υποτομέα των νομικών προσώπων της Κεντρικής Κυβέρνησης περιλαμβάνονται και οι προϋπολογισμοί των επαναταξινομημένων Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, του ΕΛΕΓΕΠ, καθώς και των πέντε (5) συμβάσεων παραχώρησης αυτοκινητοδρόμων. Οι φορείς αυτοί, ανά Υπουργείο, εμφανίζονται στον πίνακα 3.21

Πίνακας 3.21 ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο	
1	Προεδρία της Κυβέρνησης <i>Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) ΑΕ</i>
2	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας <i>Ελληνικά Άμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ</i>
3	Υπουργείο Υγείας <i>Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ)</i>
4	Υπουργείο Οικονομικών <i>Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ</i>
5	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων <i>Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ)</i> <i>Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ)</i> <i>Ειδικός Λογαριασμός Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ)</i>
6	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας <i>Πράσινο Ταμείο</i>
7	Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων <i>Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ</i>
8	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών <i>ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΜΑΕ</i> <i>ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ</i> <i>ΟΣΕ ΑΕ</i> <i>ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ</i> <i>Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) ΑΕ</i> <i>Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ) ΑΕ</i> <i>Σταθερές Συγκοινωνίες (ΣΤΑΣΥ) ΜΑΕ</i> <i>Οργανισμός Συγκοινωνιακού Έργου Θεσσαλονίκης (ΟΣΕΘ) ΑΕ</i> <i>Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ) υπό εκκαθάριση</i> <i>Συμβάσεις Παραχώρησης Αυτοκινητοδρόμων</i>
9	Υπουργείο Τουρισμού <i>Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ)</i>
10	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης <i>Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚίΠ) ΜΑΕ</i>

Στον πίνακα 3.22 απεικονίζεται το ισοζύγιο τους ανά Υπουργείο, σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA.

Πίνακας 3.22 Ισοζύγιο ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο κατά ESA (σε εκατ. ευρώ)		
	2021 Εκτιμήσεις	2022 Προβλέψεις
1 Προεδρία της Κυβέρνησης	13	8
Ισοζύγιο	13	8
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
2 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	45	34
Ισοζύγιο	9	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	36	34
3 Υπουργείο Υγείας	8	1
Ισοζύγιο	8	1
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
4 Υπουργείο Οικονομικών	6	15
Ισοζύγιο	6	15
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
5 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	120	2
Ισοζύγιο	120	2
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
6 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	221	180
Ισοζύγιο	221	180
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
7 Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
8 Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	18	-15
Ισοζύγιο	-22	-56
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	41	41
9 Υπουργείο Τουρισμού	-17	5
Ισοζύγιο	-17	5
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
10 Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Σύνολο Υπουργείων κατά ESA (με καταπτώσεις εγγυήσεων)	414	230
Ισοζύγιο (προ καταπτώσεων εγγυήσεων)	337	155
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές (καταπτώσεις εγγυήσεων)	77	75

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 3.22 το ισοζύγιο των ΔΕΚΟ κατά ESA (με καταπτώσεις εγγυήσεων) στο έτος 2022, προβλέπεται σε πλεόνασμα ύψους 230 εκατ. ευρώ, έναντι εκτίμησης για πλεόνασμα ποσού 414 εκατ. ευρώ στο έτος 2021. Η μείωση αυτή προκύπτει κυρίως από τη διαμόρφωση στο έτος 2022 της προσαρμογής που αφορά τον ΕΛΕΓΕΠ σε χαμηλότερο επίπεδο έναντι του έτους 2021.

Κύριες πηγές εσόδων των ανωτέρω φορέων, αποτελούν τα έσοδα από πωλήσεις υπηρεσιών και οι επιχορηγήσεις του Κρατικού Προϋπολογισμού, για την κάλυψη λειτουργικών εξόδων και την υλοποίηση επενδυτικών δαπανών, ιδιαίτερα στους τομείς των μεταφορών, των υποδομών, της πληροφορικής, των επικοινωνιών και των νέων τεχνολογιών.

Η ανάλυση των ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο, έχει ως εξής:

- Στην Προεδρία της Κυβέρνησης ανήκει η εποπτεία της Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης (ΕΡΤ ΑΕ), βασική αποστολή της οποίας είναι η ποιοτική και πολυδιάστατη ενημέρωση και ψυχαγωγία του κοινωνικού συνόλου, μέσω της συνεχούς αναβάθμισης του ραδιοτηλεοπτικού προγράμ-

ματος, με ελεύθερη πρόσβαση του περιεχομένου του σε όλες τις μορφές μετάδοσης, τόσο για το σύνολο της Επικράτειας όσο και για τον απόδημο ελληνισμό. Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της ΕΡΤ για το έτος 2022 προβλέπεται θετικό στο ποσό των 8 εκατ. ευρώ, στο οποίο περιλαμβάνεται και απόδοση μερίσματος στο Ελληνικό Δημόσιο ποσού 16 εκατ. ευρώ.

- Στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας περιλαμβάνεται η εταιρεία Ελληνικά Άμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ, το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της οποίας προβλέπεται θετικό στα 34 εκατ. ευρώ στο έτος 2022, έναντι του ποσού των 45 εκατ. ευρώ στο έτος 2021.
- Στο Υπουργείο Υγείας εποπτευόμενη ΔΕΚΟ είναι ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ), σκοπός του οποίου είναι η παροχή υπηρεσιών για την προστασία και τη βελτίωση της υγείας και την αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης του πληθυσμού, ενισχύοντας την ικανότητα του Εθνικού Συστήματος Υγείας, με στόχο την αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών από μεταδιδόμενα νοσήματα. Για το έτος 2022 προβλέπεται πλεόνασμα ποσού 1 εκατ. ευρώ, έναντι πλεονάσματος 8 εκατ. ευρώ το 2021.
- Στο Υπουργείο Οικονομικών εποπτευόμενος φορέας είναι η Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ, με θετικό αποτέλεσμα στο έτος 2022 ποσού 15 εκατ. ευρώ, έναντι εκτιμώμενου θετικού αποτελέσματος ποσού 6 εκατ. ευρώ στο έτος 2021.
- Στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων υπάγονται ο Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ), ο οποίος αποτελεί κεντρικό φορέα ασφαλιστικής κάλυψης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα, ο Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ), με σκοπό τη διαχείριση των εισροών από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΓΕ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), καθώς και ο Ειδικός Λογαριασμός Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ). Στη διαμόρφωση του δημοσιονομικού αποτελέσματος σε χαμηλότερο επίπεδο στο έτος 2022 έναντι του έτους 2021, συνετέλεσε ιδιαίτερα η προσαρμογή που αφορά τον ΕΛΕΓΕΠ.
- Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας περιλαμβάνεται ο φορέας «Πράσινο Ταμείο», τα έσοδα του οποίου προέρχονται κυρίως από τη ρύθμιση αυθαιρέτων κτισμάτων, τα τέλη διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης, τα πρόστιμα από παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, καθώς και τα έσοδα από πρόστιμα που επιβάλλονται στους παραβάτες της δασικής νομοθεσίας. Το αποτέλεσμα του Πράσινου Ταμείου στο έτος 2022 προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 180 εκατ. ευρώ, το οποίο είναι μειωμένο σε σχέση με τις εκτιμήσεις έτους 2021 για πλεόνασμα ύψους 221 εκατ. ευρώ, λόγω της προβλεπόμενης αύξησης των προγραμμάτων που χρηματοδοτεί ο εν λόγω φορέας, με σκοπό την ενίσχυση της ανάπτυξης μέσω δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Στην εποπτεία του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων υπάγεται η Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ, με αποστολή τη στήριξη και ενίσχυση της Δημόσιας Διοίκησης για την αποτελεσματική διαχείριση και εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καλύπτοντας κυρίως ανάγκες σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, συστήματα, εργαλεία και διαδικασίες, μεταφορά τεχνογνωσίας και υλικοτεχνική υποδομή. Ο προϋπολογισμός της ΜΟΔ ΑΕ προβλέπεται να είναι ισοσκελισμένος στο έτος 2022.
- Στο Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών περιλαμβάνονται οι φορείς ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΕ (ΜΑΕ), ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ, Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) ΑΕ, ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ, Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) ΑΕ, Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ) ΑΕ, Σταθερές Συγκοινωνίες (ΣΤΑΣΥ) ΜΑΕ, Οργανισμός Συγκοινωνιακού Έργου Θεσσαλονίκης (ΟΣΕΘ) ΑΕ, Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ) - υπό εκκαθάριση, καθώς και οι συμβάσεις παραχώρησης πέντε (5) αυτοκινητοδρόμων. Το ισοζύγιο

των φορέων του εν λόγω Υπουργείου στο έτος 2022 προβλέπεται να είναι αρνητικό κατά 15 εκατ. ευρώ, έναντι εκτιμώμενου πλεονάσματος 18 εκατ. ευρώ στο έτος 2021.

- Στο Υπουργείο Τουρισμού περιλαμβάνεται ο εποπτευόμενος φορέας Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), κυριότερη δράση του οποίου αποτελεί η διαφήμιση και η προβολή της χώρας ως σημαντικού τουριστικού προορισμού. Τα έσοδα του ΕΟΤ προέρχονται κυρίως από την απόδοση ποσοστού επί των μικτών κερδών του Δημοσίου, των Καζίνο Κέρκυρας και Πάρνηθας, καθώς και από την ενίσχυσή του από τον Κρατικό Προϋπολογισμό για την κάλυψη τόσο των λειτουργικών όσο και των επενδυτικών δαπανών, συμπεριλαμβανομένης και της αναφερόμενης ανωτέρω κύριας δραστηριότητας. Η οικονομική επίδοση του οργανισμού για το έτος 2021 εκτιμάται να διαμορφωθεί σε αρνητική, ποσού ύψους 17 εκατ. ευρώ, ενώ για το έτος 2022 προβλέπεται να διαμορφωθεί σε θετική, ποσού ύψους 5 εκατ. ευρώ.
- Τέλος, στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης περιλαμβάνεται η Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) ΜΑΕ, η οποία αναμένεται να διαδραματίσει στο έτος 2022 όσο και κατά τα επόμενα έτη έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την επιτυχή εφαρμογή του «Ψηφιακού Μετασχηματισμού» της Δημόσιας Διοίκησης, μέσω της διαχείρισης και εκτέλεσης μεγάλης κλίμακας έργων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), που αφορούν μεταξύ άλλων και στην υλοποίηση του ενιαίου δικτύου ΣΥΖΕΥΞΙΣ II, καθώς και δράσεων κρατικών ενισχύσεων στις ΤΠΕ. Το επενδυτικό πρόγραμμα της εταιρίας χρηματοδοτείται από πόρους του Κρατικού Προϋπολογισμού. Το αποτέλεσμα του προϋπολογισμού της στο έτος 2022 αναμένεται ισοσκελισμένο.

4.2 Λοιπά νομικά πρόσωπα

Ο προϋπολογισμός των λοιπών νομικών προσώπων της Κεντρικής Κυβέρνησης απεικονίζεται στους πίνακες 3.20, 3.23, 3.24 και 3.25.

Με βάση την πορεία εξέλιξης των μεγεθών των προϋπολογισμών των λοιπών νομικών προσώπων Κεντρικής Κυβέρνησης (πίνακας 3.20), το ισοζύγιο για το 2021 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 2.376 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2022 προβλέπεται ότι θα ανέλθει στα 1.722 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 654 εκατ. ευρώ.

Η μείωση αυτή οφείλεται κατά βάση στο μειωμένο αποτέλεσμα του Ειδικού Λογαριασμού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Συμπαράγωγής Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ) (κατά 307 εκατ. ευρώ) και στην επιδείνωση του αποτελέσματος του φορέα Ελληνικό Κτηματολόγιο (κατά 173 εκατ. ευρώ) κυρίως λόγω αυξημένων επενδυτικών δαπανών.

Στον πίνακα 3.23 εμφανίζονται τα δημοσιονομικά αποτελέσματα (στόχοι), που αναμένεται να πετύχουν οι φορείς για το έτος 2022. Στους στόχους αυτούς περιλαμβάνονται οι προσαρμογές που αφορούν στη μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων, καθώς και οι λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές.

**Πίνακας 3.23 Ισοζύγιο λοιπών νομικών προσώπων Κεντρικής Κυβέρνησης
(εκτός ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ) ανά Υπουργείο
(σε εκατ. ευρώ)**

	2021	2022
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
1 Προεδρία της Κυβέρνησης	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
2 Υπουργείο Εσωτερικών	2	1
Ισοζύγιο	2	1
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
3 Υπουργείο Εξωτερικών	1	1
Ισοζύγιο	1	1
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
4 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	1	0
Ισοζύγιο	1	0
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
5 Υπουργείο Υγείας	25	24
Ισοζύγιο	24	-15
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	1	39
6 Υπουργείο Δικαιοσύνης	18	18
Ισοζύγιο	25	16
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	-6	2
7 Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων	115	63
Ισοζύγιο	106	62
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	9	1
8 Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού	-45	-18
Ισοζύγιο	-47	-19
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	2	1
9 Υπουργείο Οικονομικών	248	274
Ισοζύγιο	218	274
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	30	0
10 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	13	8
Ισοζύγιο	13	8
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
11 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	344	23
Ισοζύγιο	343	23
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
12 Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων	-1	4
Ισοζύγιο	-2	2
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	2	1
13 Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων	61	6
Ισοζύγιο	61	6
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
14 Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	65	16
Ισοζύγιο	65	16
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
15 Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	7	5
Ισοζύγιο	7	5
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
16 Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	-24	-192
Ισοζύγιο	-24	-192
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
17 Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
18 Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων	0	0
Σύνολο Υπουργείων κατά ESA	830	235
Ισοζύγιο	793	190
Μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων ¹	7	44
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	30	0

¹ Το θετικό πρόσθετο στη μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων σημαίνει βελτίωση του αποτελέσματος.

Νομικά πρόσωπα ανά υπουργείο πλην ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ

Προεδρία της Κυβέρνησης

Στην εποπτεία της Προεδρίας της Κυβέρνησης υπάγεται το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) ΑΕ, για το οποίο προβλέπεται ισοσκελισμένος προϋπολογισμός για το έτος 2022.

Υπουργείο Εσωτερικών

Στην εποπτεία του Υπουργείου περιλαμβάνονται το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), το Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (ΚεΔΑΚ), η ΕΥΑΘ Παγίων, η Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ και ο Φορέας Διαχείρισης Κοινοχρήστων εντός του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού-Αγίου Κοσμά.

Το αποτέλεσμα των ανωτέρω νομικών προσώπων για το έτος 2022 προβλέπεται σε πλεόνασμα ύψους 1 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Εξωτερικών

Στα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου περιλαμβάνονται η Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου ΑΕ, με κύριο στόχο την προσέλκυση, την υποδοχή και τη διατήρηση επενδύσεων στην Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη κάθε είδους εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών και η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO.

Για το 2022 οι ανωτέρω φορείς προβλέπεται να εμφανίσουν πλεόνασμα ύψους 1 εκατ. ευρώ, το οποίο θα προέλθει από την Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου ΑΕ.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου, στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, το Ταμείο Εθνικής Άμυνας (ΤΕΘΑ), ο Αυτόνομος Οικοδομικός Οργανισμός Αξιοματικών (ΑΟΟΑ), η Λέσχη Αξιοματικών Ενόπλων Δυνάμεων (ΛΑΕΔ) και το Ταμείο Εθνικού Στόλου (ΤΕΣ) προβλέπεται να εμφανίσουν θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα ύψους 0,3 εκατ. ευρώ για το 2022. Το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων τους προέρχεται από ίδια έσοδα, ενώ οι δαπάνες τους αφορούν κυρίως επενδύσεις και αποδόσεις εσόδων υπέρ τρίτων.

Υπουργείο Υγείας

Τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου Υγείας, στα οποία περιλαμβάνονται το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ), ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων (ΕΟΦ), το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας (ΕΚΕΑ), η Ανώνυμη Εταιρεία Μονάδων Υγείας (ΑΕΜΥ) ΑΕ, το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΨΥ), ο Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ), το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ), το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού (ΙΥΠ), το Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών (ΕΚΕΨΥΕ) και ο Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων (ΕΟΜ), αναμένεται να εμφανίσουν θετικό αποτέλεσμα ύψους 24 εκατ. ευρώ για το 2022.

Υπουργείο Δικαιοσύνης

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει στην εποπτεία του το Ταμείο Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑΧΔΙΚ), την Εθνική Σχολή Δικαστών και τις Εταιρείες Προστασίας Ανηλίκων. Τα εν λόγω νομικά πρόσωπα προβλέπεται για το 2022 να εμφανίσουν θετικό αποτέλεσμα ύψους 18 εκατ. ευρώ, το οποίο προέρχεται κυρίως από τη δραστηριότητα του ΤΑΧΔΙΚ.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Στην εποπτεία του Υπουργείου περιλαμβάνονται τόσο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΑΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, βιβλιοθήκες, κ.λπ.), όσο και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας, το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ), το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» κ.λπ.), το σύνολο των οποίων προβλέπεται για το 2022 να παρουσιάσει πλεόνασμα ύψους 63 εκατ. ευρώ.

Επισημαίνεται ότι κύρια πηγή εσόδων των ανωτέρω εποπτευόμενων φορέων αποτελούν οι μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς και οι πόροι από χρηματοδοτούμενα προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Για τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού αναμένεται βελτίωση του δημοσιονομικού αποτελέσματος κατά 27 εκατ. ευρώ μεταξύ των ετών 2021 και 2022, το οποίο όμως παραμένει αρνητικό κυρίως λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας του Covid-19. Για το 2021 εκτιμάται έλλειμμα ύψους 45 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2022 έλλειμμα ύψους 18 εκατ. ευρώ.

Η βελτίωση του δημοσιονομικού αποτελέσματος θα προέλθει από τον Οργανισμό Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων (ΟΔΑΠ), ο οποίος προβλέπεται να εμφανίσει το 2022 θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα ύψους 10 εκατ. ευρώ έναντι εκτιμώμενου ελλείμματος ύψους 25 εκατ. ευρώ το 2021, καθώς προβλέπεται αύξηση των εσόδων του λόγω της άρσης των μέτρων επισκευσιμότητας σε μουσεία, χώρους τέχνης και πολιτισμού.

Υπουργείο Οικονομικών

Στα εποπτευόμενα νομικά πρόσωπα του Υπουργείου περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ΤΠΔ), η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ) ΑΕ, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ, η Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ) ΑΕ, το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) και το Ειδικό Ταμείο Ελέγχου Παραγωγής και Ποιότητας Αλκοόλης - Αλκοολούχων Ποτών (ΕΤΕΠΠΑΑ).

Οι εποπτευόμενοι φορείς του εν λόγω Υπουργείου εκτιμάται ότι θα εμφανίσουν το 2021 θετικό αποτέλεσμα ύψους 248 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2022 προβλέπεται πλεόνασμα ύψους 274 εκατ. ευρώ, το οποίο θα προέλθει κυρίως από το ΤΕΚΕ, το ΤΠΔ, την ΕΤΑΔ ΑΕ και το ΕΤΕΠΠΑΑ.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Το Υπουργείο έχει υπό την εποπτεία του, μεταξύ άλλων νομικών προσώπων, το Ταμείο Γεωργίας και Κτηνοτροφίας (ΤΓΚ) το οποίο διαχειρίζεται και διαθέτει τους πόρους και τα περιουσιακά του στοιχεία με σκοπό τη γεωργική ανάπτυξη της χώρας και τον Ενιαίο Φορέα Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ) με βασική αποστολή του τη διασφάλιση της εισαγωγής, παραγωγής και διακίνησης υγιεινών τροφίμων. Στους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου περιλαμβάνεται και ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ» (ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ), ο οποίος διασφαλίζει την ποιότητα του γάλακτος και του κρέατος και μεριμνά για την πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων, καθώς και για την προαγωγή της έρευνας και της επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα της γεωργίας.

Τα νομικά πρόσωπα του εν λόγω Υπουργείου προβλέπεται να εμφανίσουν το 2022 πλεόνασμα ύψους 8 εκατ. ευρώ, το οποίο προέρχεται κυρίως από το ΤΓΚ και τα Κεφάλαια Σποροπαραγωγής.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου για το έτος 2021 εκτιμάται ότι θα εμφανίσουν θετικό αποτέλεσμα ύψους 344 εκατ. ευρώ, το οποίο προέρχεται κυρίως από τον Ειδικό Λογαριασμό Ανα-

νεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Συμπαράγωγής Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ). Για το έτος 2022 προβλέπεται πλεόνασμα ύψους 23 εκατ. ευρώ, που προέρχεται κυρίως από τη Δημόσια Εταιρεία Συμμετοχών Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΣ ΑΔΜΗΕ) ΑΕ.

Στους εποπτευόμενους φορείς του εν λόγω Υπουργείου περιλαμβάνονται επίσης, μεταξύ άλλων, ο Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ), η Ελληνική Αρχή Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΕΑΓΜΕ), το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΚΑΠΕ), η Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ) ΑΕ, καθώς και ο Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ).

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Στους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου περιλαμβάνονται τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών (ΚΚΠΠ), το Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ), το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών (ΕΙΚ), το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ), το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), καθώς επίσης και η Εταιρεία Διαχείρισης Επενδυτικών Κεφαλαίων Ταμείων Ασφάλισης (ΕΔΕΚΤ) ΑΕΠΕΥ.

Για το έτος 2022 οι ανωτέρω φορείς προβλέπεται να παρουσιάσουν πλεόνασμα ύψους 4 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων

Στα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα ΑΕ, που έχει ως βασικό σκοπό την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε πηγές χρηματοδότησης, καθώς και η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Επενδύσεων ΑΕ, με κύριο στόχο την ανάπτυξη της οικονομίας μέσω της συμμετοχής σε επενδυτικά σχήματα, τα οποία θα πρέπει να επενδύουν αποκλειστικά σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα.

Επίσης, στους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου περιλαμβάνονται ερευνητικοί, τεχνολογικοί φορείς και ειδικοί λογαριασμοί κονδυλίων έρευνας, με βασική αποστολή την ανάπτυξη της έρευνας, την προαγωγή της τεχνολογίας, της καινοτομίας, την ανάπτυξη του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού και την ενίσχυση των εθνικών υποδομών έρευνας και καινοτομίας.

Τα νομικά πρόσωπα του Υπουργείου εκτιμάται ότι για το 2021 θα εμφανίσουν πλεόνασμα ύψους 61 εκατ. ευρώ ενώ για το 2022 προβλέπεται να εμφανίσουν πλεόνασμα ύψους 6 εκατ. ευρώ.

Η μείωση του δημοσιονομικού αποτελέσματος που εμφανίζεται στο έτος 2022 σε σχέση με το τρέχον έτος, οφείλεται στη μη επιχορήγηση του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) το έτος 2022, διότι το εν λόγω νομικό πρόσωπο επιχορηγήθηκε με το σύνολο της χρηματοδότησης που καταβλήθηκε στη χώρα μας από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, στο πλαίσιο δανειακής σύμβασης με δικαιούχο το νομικό πρόσωπο.

Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

Στους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου περιλαμβάνονται, η εταιρεία Κτιριακές Υποδομές (ΚΤΥΠ) ΑΕ, ο Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης (ΟΑΚ) ΑΕ, η εταιρεία Ανάπλαση Αθήνας ΑΕ και η Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ. Οι εποπτευόμενοι φορείς του Υπουργείου αναμένεται να παρουσιάσουν πλεόνασμα ύψους 65 εκατ. ευρώ για το 2021, ενώ για το έτος 2022 προβλέπεται να εμφανίσουν πλεόνασμα ύψους 16 εκατ. ευρώ, το οποίο προέρχεται κυρίως από την ΚΤΥΠ ΑΕ, η οποία αποτελεί τον ενιαίο κατασκευαστικό φορέα του Ελληνικού Δημοσίου.

Η μείωση του αποτελέσματος που εμφανίζεται στο έτος 2022 σε σχέση με το έτος 2021 οφείλεται στη μειωμένη επιχορήγηση της ΚΤΥΠ ΑΕ για κάλυψη τοκοχρεολυσίων.

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου, στα οποία περιλαμβάνονται Οργανισμοί Λιμένων και Λιμενικά Ταμεία, προβλέπεται να εμφανίσουν το 2022 πλεόνασμα ύψους 5 εκατ. ευρώ, έναντι πλεονάσματος 7 εκατ. ευρώ για το 2021, το οποίο προέρχεται κυρίως από τους Οργανισμούς Λιμένων.

Οι φορείς αυτοί υλοποιούν σημαντικό ύψους επενδυτικά προγράμματα εκσυγχρονισμού και ασφάλειας των εγκαταστάσεών τους, τα οποία χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων και από ίδιους πόρους.

Επίσης, στα νομικά πρόσωπα του Υπουργείου περιλαμβάνεται και η αυτοτελής και ανεξάρτητη υπηρεσιακή μονάδα Δημόσια Αρχή Λιμένων, που έχει ως βασικό σκοπό την επίτευξη των προγραμματικών στόχων του ελληνικού λιμενικού συστήματος.

Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης

Στα εποπτευόμενα νομικά πρόσωπα του Υπουργείου περιλαμβάνονται το Εθνικό Κέντρο Οπτικοακουστικών Μέσων και Επικοινωνίας (ΕΚΟΜΕ) ΑΕ, το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ), η εταιρεία Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ) ΑΕ, το Ελληνικό Κέντρο Διαστήματος (ΕΛΚΕΔ), το Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας (ΕΔΥΤΕ) ΑΕ, καθώς επίσης και το Ελληνικό Κτηματολόγιο του οποίου η εποπτεία μεταφέρθηκε στον Υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης με το π.δ. 3/2021.

Οι εποπτευόμενοι φορείς του εν λόγω Υπουργείου εκτιμάται ότι θα εμφανίσουν το 2021 αρνητικό αποτέλεσμα ύψους 24 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2022 προβλέπεται έλλειμμα ύψους 192 εκατ. ευρώ, το οποίο θα προέλθει από τον φορέα Ελληνικό Κτηματολόγιο, κυρίως λόγω των αυξημένων επενδυτικών δαπανών του.

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Το Υπουργείο εποπτεύει το Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ) και το Κέντρο Επανάταξης Αποφυλακισμένων ΕΠΑΝΟΔΟΣ, τα οποία αναμένεται να παρουσιάσουν οριακά θετικό αποτέλεσμα το έτος 2022.

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας

Το νεοσυσταθέν Υπουργείο εποπτεύει τον Οργανισμό Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ) και τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας ΟΑΣΠ (ΕΛΚΕ ΟΑΣΠ), τα οποία αναμένεται να παρουσιάσουν το έτος 2022 θετικό αποτέλεσμα ύψους 0,2 εκατ. ευρώ.

Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ)

Το ΑΚΑΓΕ συστάθηκε με το άρθρο 149 του ν. 3655/2008, με βασικό σκοπό τη δημιουργία αποθεματικών για τη χρηματοδότηση των κλάδων σύνταξης των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, από 1.1.2019 και μετά, για τη διασφάλιση των συντάξεων των νέων γενεών.

Οι πηγές εσόδων του ΑΚΑΓΕ είναι:

- η επιχορήγηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, η οποία ισούται με ποσοστό 4% επί των ετήσιων συνολικών εσόδων από τον ΦΠΑ (ν. 4254/2014),
- τα έσοδα από την Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) που προέρχονται από την κύρια και την επικουρική σύνταξη,
- η μεταβίβαση ποσών από τον ΕΦΚΑ, ως αντιστάθμισμα της μείωσης των εσόδων του από την αλλαγή που επήλθε στον τρόπο υπολογισμού της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων με βάση τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 4585/2018 και
- τα έσοδα από την απόδοση της περιουσίας του.

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του ΑΚΑΓΕ για το 2022 προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1.556 εκατ. ευρώ, το οποίο διατηρείται στο ίδιο ύψος με το αποτέλεσμα που εκτιμάται για το 2021.

Πίνακας 3.24 Προϋπολογισμός ΑΚΑΓΕ (σε εκατ. ευρώ)		
	2021 Εκτιμήσεις	2022 Προβλέψεις
Έσοδα	1.556	1.556
Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (κύρια σύνταξη)	272	252
Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (επικουρική σύνταξη)	138	146
Έσοδα από τόκους και προσόδους κινητών αξιών	181	190
Μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό (ν. 4254/2014)	565	583
Μεταβιβάσεις από ΟΚΑ (ν. 4585/2018)	400	385
Δαπάνες	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	1.556	1.556

Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές (ΑΔΑ)

Στο ισοζύγιο των νομικών προσώπων της Κεντρικής Κυβέρνησης συμπεριλαμβάνεται και το αποτέλεσμα των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ) που έχουν νομική προσωπικότητα και είναι οι ακόλουθες:

Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ)

Η Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών έχει ως αποστολή την επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης των συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών ύστερα από την άσκηση προδικαστικής προσφυγής.

Ο προϋπολογισμός της Αρχής για το 2022 προβλέπεται να είναι ισοσκελισμένος.

Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας (ΑΠΑ)

Η Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας συστάθηκε με το άρθρο 3 του ν.4757/2020 και ασκεί καθήκοντα ρυθμιστικής αρχής της οικονομικής δραστηριότητας στον χώρο των αερομεταφορών, της αεροναυτιλίας και των αεροδρομίων. Σκοπός της είναι η εκτέλεση των καθηκόντων πιστοποίησης, εποπτείας και επιβολής στον τομέα των αερομεταφορών, της αεροναυτιλίας και των αερολιμένων και η εφαρμογή της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας, καθώς και των διεθνών συμβάσεων, σχετικά με την επιβολή τελών, τη λειτουργία του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού, την ασφάλεια από έκνομες ενέργειες και την προστασία του περιβάλλοντος από δραστηριότητες της πολιτικής αεροπορίας.

Για το 2021 η Αρχή εκτιμάται ότι θα εμφανίσει πλεόνασμα ύψους 0,3 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2022 προβλέπεται να εμφανίσει πλεόνασμα ύψους 2,8 εκατ. ευρώ.

Εθνική Αναλογιστική Αρχή (ΕΑΑ)

Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή έχει ως βασική αποστολή την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της κοινωνικής ανταποδοτικότητας του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Στις αρμοδιότητές της συγκαταλέγονται η σύνταξη αναλογιστικών εκθέσεων αναφορικά με τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος, ο καθορισμός των προδιαγραφών εκπόνησης των αναλογιστικών μελετών, ο έλεγχος της

οικονομικής λειτουργίας και βιωσιμότητας των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης αναφορικά με το πρόγραμμα παροχών και επενδύσεων, καθώς και η γνωμοδότηση για ειδικότερα θέματα αναλογιστικής αποτίμησης ασφαλιστικών οργανισμών.

Για το έτος 2022 η Αρχή προβλέπεται να παρουσιάσει πλεόνασμα ύψους 0,6 εκατ. ευρώ.

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απέκτησε με το ν.4780/2021 νομική προσωπικότητα, λειτουργική ανεξαρτησία, διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, αποτελεί τον εθνικό θεσμό για τα δικαιώματα του ανθρώπου και είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας στα ζητήματα προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η Αρχή έχει ως αποστολή τη διαρκή παρακολούθηση των θεμάτων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τη δημόσια ενημέρωση και την προώθηση της σχετικής έρευνας, την ανταλλαγή εμπειριών σε υπερεθνικό και διεθνές επίπεδο με ανάλογα όργανα άλλων κρατών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνείς οργανισμούς, καθώς και τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα του αντικειμένου της.

Για το έτος 2022 ο προϋπολογισμός της Αρχής προβλέπεται να είναι ισοσκελισμένος.

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων αποτελεί τον εθνικό ρυθμιστή που εποπτεύει και ελέγχει την αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρείες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, ασύρματων επικοινωνιών και διαδικτύου, καθώς και την ταχυδρομική αγορά, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρείες παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ταχυμεταφοράς. Επιπλέον, η Αρχή ασκεί αρμοδιότητες για τις συνθήκες ανταγωνισμού στις εν λόγω αγορές.

Για το έτος 2021 εκτιμάται ότι η Αρχή θα εμφανίσει έλλειμμα ύψους 56,9 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2022 προβλέπεται θετικό αποτέλεσμα ύψους 2,4 εκατ. ευρώ. Το βελτιωμένο αποτέλεσμα της Αρχής για το 2022 οφείλεται κυρίως στην απόδοση χαμηλότερου μερίσματος στον κρατικό προϋπολογισμό.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή έχει ως σκοπό τη συστηματική παραγωγή επίσημων στατιστικών, καθώς και τη διενέργεια επιστημονικών ερευνών και την κατάρτιση μελετών, οι οποίες αφορούν όλους τους τομείς της δραστηριότητας του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, υποστηρίζουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, χάραξης και αξιολόγησης πολιτικών της Κυβέρνησης και των φορέων του Δημοσίου, υποβάλλονται σε διεθνείς φορείς σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της χώρας και αφορούν στο γενικό κοινό ή σε κατηγορίες χρηστών στατιστικών στοιχείων στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό.

Το έτος 2021 εκτιμάται ότι η Αρχή θα εμφανίσει πλεόνασμα ύψους 43,6 εκατ. ευρώ, ενώ για το έτος 2022 προβλέπεται αρνητικό αποτέλεσμα ύψους 73,9 εκατ. ευρώ, καθώς το 2022 θα επιβαρυνθεί με τις δαπάνες για τη διεξαγωγή των Γενικών Απογραφών έτους 2021.

Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο (ΕΔΣ)

Το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο έχει ως κύριες αρμοδιότητες την αξιολόγηση των μακροοικονομικών προβλέψεων, στις οποίες βασίζονται το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) και ο ετήσιος Κρατικός Προϋπολογισμός, την αξιολόγηση της εφαρμογής των δημοσιονομικών κανόνων που ενσωματώνονται στο εθνικό πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης, καθώς επίσης και την παρακολούθηση ως προς τη συμμόρφωση με τους αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες.

Το έτος 2022 ο προϋπολογισμός της Αρχής προβλέπεται να είναι ισοσκελισμένος.

Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ)

Η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων έχει ως βασικό σκοπό τη διασφάλιση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας, της συνοχής και της εναρμόνισης των διαδικασιών ανάθεσης και ε-

κτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων με το εθνικό και το ευρωπαϊκό δίκαιο, τη διαρκή βελτίωση του νομικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, καθώς και τον έλεγχο της τήρησής του από το Δημόσιο και τις αναθέτουσες αρχές.

Για το έτος 2022 η Αρχή προβλέπεται να παρουσιάσει έλλειμμα ύψους 0,5 εκατ. ευρώ.

Επιτροπή Ανταγωνισμού

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ως βασική αποστολή τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς και την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού, που οδηγεί σε μείωση των τιμών, βελτίωση της ποιότητας και του εύρους των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, διεύρυνση των επιλογών για τους καταναλωτές και αύξηση της αγοραστικής τους δύναμης, καθώς και σε ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και σε ανάπτυξη της οικονομίας.

Για το 2022 η Αρχή προβλέπεται να εμφανίσει έλλειμμα ύψους 1,2 εκατ. ευρώ.

Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (ΕΕΕΠ)

Η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων έχει ως αποστολή τη ρύθμιση, την εποπτεία και τον έλεγχο των αγορών παροχής υπηρεσιών διεξαγωγής παιγνίων, τη μέριμνα για την προστασία των παικτών και του κοινωνικού συνόλου, ειδικότερα δε των ανηλίκων και των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, καθώς και τον έλεγχο της απόδοσης των δημοσίων εσόδων.

Για το έτος 2022 η Αρχή προβλέπεται να παρουσιάσει έλλειμμα ύψους 1 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.25 Ισοζύγιο Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ) (σε εκατ. ευρώ)		
	2021 Εκτιμήσεις	2022 Προβλέψεις
Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών	0	0
Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας	0	3
Εθνική Αναλογιστική Αρχή	1	1
Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου	-	0
Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων	-57	2
Ελληνική Στατιστική Αρχή	44	-74
Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο	0	0
Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων	1	0
Επιτροπή Ανταγωνισμού	1	-1
Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων	-2	-1
Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας	2	2
Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	-10	-68

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ)

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας παρακολουθεί και εποπτεύει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας και γνωμοδοτεί στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας και στις αρμόδιες αρχές για τη χορήγηση αδειών στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων που αφορούν την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού και την προστασία των καταναλωτών.

Για το 2022 η Αρχή προβλέπεται να εμφανίσει πλεόνασμα ύψους 2 εκατ. ευρώ.

Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων (ΡΑΛ)

Η Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων έχει ως αποστολή την εποπτεία και τη διασφάλιση της νομιμότητας των σχέσεων μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων του εθνικού λιμενικού συστήματος, με έμφαση στην τήρηση της συμβατικής τάξης και την εφαρμογή της νομοθεσίας περί ελεύθερου ανταγωνισμού. Για το 2022 η Αρχή προβλέπεται να παρουσιάσει οριακά θετικό αποτέλεσμα.

5. Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)

Για δεύτερη συνεχή χρονιά, τα νοσοκομεία και το σύστημα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας καλούνται να διαχειριστούν σε επιχειρησιακό επίπεδο την πανδημία Covid-19, η οποία βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη στήριξή τους, τόσο σε επίπεδο χρηματοδότησης όσο και σε επίπεδο επιτελικού σχεδιασμού.

Παράλληλα, συνεχίζεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση διαρθρωτικών παρεμβάσεων με σκοπό τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την αποδοτική διαχείριση ανθρώπινων και υλικών πόρων. Ενδεικτικά αναφέρονται: η αποδοτικότερη παρακολούθηση και διαχείριση αποθηκών και παρακαταθηκών, ο μετασχηματισμός του πλαισίου προμηθειών των νοσοκομείων, η ενεργειακή αναβάθμιση νοσοκομείων, καθώς και η αποδοτικότερη διαχείριση των μολυσματικών αποβλήτων.

Τα δημόσια νοσοκομεία και το σύστημα ΠΦΥ για το έτος 2022, προβλέπεται να παρουσιάσουν αρνητικό ταμειακό και δημοσιονομικό αποτέλεσμα ύψους 642 και 220 εκατ. ευρώ αντίστοιχα.

Τα έσοδα του έτους 2022, προβλέπεται να είναι μειωμένα κατά 334 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2021, εξαιτίας κυρίως των μειωμένων κατά 361 εκατ. ευρώ μεταβιβάσεων από τον τακτικό προϋπολογισμό και το ΠΔΕ. Επισημαίνεται ότι οι μεταβιβάσεις για το 2021 περιλαμβάνουν τις έκτακτες επιχορηγήσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό εκτιμώμενου συνολικού ύψους 388 εκατ. ευρώ για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19. Αντίθετα, για το έτος 2022, έχει προβλεφθεί επιχορήγηση ύψους 136 εκατ. ευρώ για την κάλυψη των δαπανών μισθοδοσίας του επικουρικού προσωπικού που προσλήφθηκε ή εξακολουθεί να υπηρετεί λόγω παράτασης των συμβάσεών του για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19. Όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 3.32 της ενότητας 9, οι δαπάνες για την κάλυψη αυξημένων υγειονομικών δαπανών λόγω της πανδημίας Covid-19 για το 2022 προβλέπεται να ανέλθουν σε 736 εκατ. ευρώ. Από αυτά, τα 136 εκατ. ευρώ έχουν ήδη κατανεμηθεί στις πιστώσεις του Υπουργείου Υγείας και των νοσοκομείων και τα 600 εκατ. ευρώ έχουν προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία 29 "Πιστώσεις υπό κατανομή" του ειδικού φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών ώστε να εκταμιευθούν ανάλογα με την υγειονομική πορεία της πανδημίας.

Αναφορικά με το σκέλος των δαπανών, οι οποίες προβλέπεται το 2022 να παρουσιάσουν οριακή αύξηση ύψους 10 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2021, επισημαίνονται τα εξής:

- Οι δαπάνες του 2021 περιλαμβάνουν τις έκτακτες δαπάνες που εκτιμάται ότι θα διενεργηθούν για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19.
- Για το 2022, οι πιστώσεις στο σκέλος των δαπανών αποτυπώνονται στον πίνακα 3.26 προσαυξημένες κατά το ύψος της εκτίμησης των 400 εκατ. ευρώ περίπου των απλήρωτων υποχρεώσεων παρελθόντων οικονομικών ετών (σε καθαρή/net βάση αφαιρουμένων δηλαδή των εκτιμώμενων απαιτήσεων από clawback που δεν έχουν συμψηφιστεί εντός του 2021). Η αποτύπωση αυτή πραγματοποιείται σε εναρμόνιση με τις ισχύουσες δημοσιολογιστικές διατάξεις περί αναλήψεων υποχρεώσεων. Επιπλέον, λαμβάνεται υπόψη και η δέσμευση της χώρας στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας για ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και την αποφυγή σώρευσης νέων.

Τέλος, σημειώνεται επίσης ότι το επιτρεπόμενο όριο της φαρμακευτικής δαπάνης των δημόσιων νοσοκομείων σε δεδουλευμένη βάση για το έτος 2022 παραμένει στα ίδια επίπεδα με το 2021 και διαμορφώνεται σε 528 εκατ. ευρώ. Από το επίπεδο αυτό και πέρα ενεργοποιείται ο μηχανισμός αυτόματης επιστροφής (clawback).

Πίνακας 3.26 Προϋπολογισμοί Νοσοκομείων και ΠΦΥ (σε εκατ. ευρώ)		
	2021 Εκτιμήσεις	2022 Προβλέψεις
I. Νοσοκομεία		
Έσοδα	2.985	2.788
Ίδια έσοδα	146	173
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό ²	1.473	1.334
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	902	902
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	164	82
Έσοδα υπέρ Δημοσίου και τρίτων	300	297
Δαπάνες	3.274	3.407
Αγαθά	1.385	1.539
Δαπάνες προσωπικού	681	642
Υπηρεσίες	744	849
Δαπάνες για επενδύσεις	164	82
Αποδόσεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	300	297
Ταμειακό Ισοζύγιο	-289	-619
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	116	402
Ισοζύγιο κατά ESA	-173	-218
II. Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ)		
Έσοδα	359	222
Ίδια έσοδα	32	32
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό ²	268	128
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	0	0
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	38	38
Έσοδα υπέρ Δημοσίου και τρίτων	21	24
Δαπάνες	368	244
Αγαθά	139	54
Δαπάνες προσωπικού	70	49
Υπηρεσίες	99	79
Δαπάνες για επενδύσεις	38	38
Αποδόσεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	21	24
Ταμειακό Ισοζύγιο	-9	-22
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	20
Ισοζύγιο κατά ESA	-9	-2
Νοσοκομεία και ΠΦΥ συγκεντρωτικά (I+II)		
Έσοδα	3.344	3.010
Ίδια έσοδα	178	205
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό ²	1.741	1.462
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	902	902
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	202	120
Έσοδα υπέρ Δημοσίου και τρίτων	321	321
Δαπάνες	3.642	3.652
Αγαθά	1.524	1.592
Δαπάνες προσωπικού	751	690
Υπηρεσίες	843	928
Δαπάνες για επενδύσεις	202	120
Αντικριζόμενα έξοδα	321	321
Ταμειακό Ισοζύγιο	-297	-642
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	116	422
Ισοζύγιο κατά ESA	-181	-220

¹ Για τον προσδιορισμό του δημοσιονομικού αποτελέσματος κατά ESA (European System of Accounts) έχει ενσωματωθεί η στατιστική αλλαγή της μεθοδολογίας καταγραφής των εσόδων από rebate και clawback, τα οποία πλέον καταγράφονται σε ταμειακή και όχι σε δεδουλευμένη βάση.

² Οι μεταβιβάσεις για το 2021 περιλαμβάνουν τις έκτακτες επιχορηγήσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό εκτιμώμενου συνολικού ύψους 388 εκατ. ευρώ για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19. Για το έτος 2022 στα ποσά των μεταβιβάσεων από τον τακτικό προϋπολογισμό, έχει προβλεφθεί η επιχορήγηση ύψους 136 εκατ. ευρώ για την κάλυψη των δαπανών μισθοδοσίας του επικουρικού προσωπικού, ενώ επιπλέον 600 εκατ. ευρώ για υγειονομικές δαπάνες σχετιζόμενες με τον Covid-19, έχουν προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία 29 "Πιστώσεις υπό κατανομή" του ειδικού φορέα Γενικές Κρατικές Δαπάνες του Υπουργείου Οικονομικών. Στο ισοζύγιο των νοσοκομείων και ΠΦΥ δεν λαμβάνονται υπόψη δαπάνες του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

6. Κοινωνικός προϋπολογισμός

Το ισοζύγιο των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Ασφαλιστικά Ταμεία, ΟΑΕΔ, ΕΟΠΥΥ, ΟΠΕΚΑ και ΝΑΤ) για το 2022 προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 960 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας βελτίωση κατά 568 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2021. Η μεταβολή αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στα έσοδα, τα οποία προβλέπεται να είναι αυξημένα κατά 586 εκατ. ευρώ, ενώ αντίστοιχα στα έξοδα προβλέπεται οριακή αύξηση ύψους 18 εκατ. ευρώ.

6.1 Ασφαλιστικά Ταμεία

Το ισοζύγιο των ασφαλιστικών ταμείων κατά ESA για το 2022, προβλέπεται να παρουσιάσει πλεόνασμα ύψους 444 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 88 εκατ. ευρώ έναντι των εκτιμήσεων για το οικονομικό έτος 2021.

Η μεταβολή αυτή οφείλεται, όσον αφορά στο σκέλος των εσόδων, κυρίως στην αύξηση των εσόδων από ρυθμίσεις ασφαλιστικών οφειλών, των οποίων οι προθεσμίες αποπληρωμής είχαν παραταθεί κατά το 2021 λόγω της πανδημίας Covid-19, στην αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης για την κάλυψη της δαπάνης για παροχές κύριας ασφάλισης, καθώς και στην αύξηση του κοινωνικού πόρου του άρθρου 42 του ν. 3863/2010 εξαιτίας της αύξησης των ασφαλιστικών εισφορών του ΟΑΕΔ.

Αντίστοιχα, όσον αφορά το σκέλος των δαπανών, η μεταβολή οφείλεται κατά κύριο λόγο:

- στην αύξηση της δαπάνης των κύριων συντάξεων ως αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των νέων συνταξιούχων,
- στην αύξηση της δαπάνης των επικουρικών συντάξεων, ως απόρροια των αυξημένων απονομών κύριων συντάξεων με στόχο τη μείωση των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης κατά το αμέσως προηγούμενο διάστημα και
- στη μείωση των μεταβιβάσεων προς τρίτους, δεδομένου ότι κατά το 2021 καταβλήθηκαν αναδρομικά ύψους 203 εκατ. ευρώ στους κληρονόμους των συνταξιούχων ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, με βάση τις διατάξεις των ν. 4714/2020 και 4767/2020.

Σημειώνεται επίσης ότι κατά το 2022 προβλέπεται ότι ο e-ΕΦΚΑ θα ενισχυθεί με 36 εκατ. ευρώ για την κάλυψη της απώλειας από ασφαλιστικές εισφορές του κλάδου επικουρικής ασφάλισης, που εκτιμάται ότι θα προκύψει εξαιτίας της λειτουργίας του Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης (ΤΕΚΑ) που συστάθηκε με το ν. 4826/2021.

Τέλος, σημειώνεται η σημαντική προσπάθεια που καταβάλλεται για την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων μέχρι το τέλος του 2021, καθώς και για την αποφυγή σώρευσης νέων, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που απορρέουν από την ενισχυμένη εποπτεία.

6.2 Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)

Το ισοζύγιο του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) για το 2022, εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε πλεόνασμα ύψους 356 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 211 εκατ. ευρώ έναντι της εκτίμησης για το 2021.

Τα συνολικά έσοδα του φορέα προβλέπεται να παρουσιάσουν αύξηση κατά 33 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2021. Ειδικότερα, οι ασφαλιστικές εισφορές για το 2022, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από τη ρύθμιση οφειλών, αναμένεται να είναι αυξημένες κατά 159 εκατ. ευρώ. Η άνοδος αυτή οφείλεται στην εκτιμώμενη αύξηση της απασχόλησης, σύμφωνα με το αναθεωρημένο μακροοικονομικό σενάριο και τα στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού του 2021.

Η εν λόγω αύξηση προβλέπεται, παρά την παράταση και για το 2022 του μέτρου της μείωσης κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα με συνο-

λικό κόστος 849 εκατ. ευρώ (συμπεριλαμβανομένης και της απώλειας των εισφορών του e-ΕΦΚΑ), στο πλαίσιο των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19. Για την αναπλήρωση των εσόδων αυτών, έχει προβλεφθεί στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων έτους 2022 ισόποση (849 εκατ. ευρώ) μεταβίβαση προς τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης και ειδικότερα το ποσό των 594,3 εκατ. ευρώ θα δοθεί ως επιχορήγηση προς τον ΟΑΕΔ, καλύπτοντας την καθαρή απώλεια εσόδων για τον Οργανισμό, ενώ ποσό ύψους 254,7 εκατ. ευρώ που θα έπρεπε να επιστραφεί από τον ΟΑΕΔ στον e-ΕΦΚΑ ως κοινωνικός πόρος του άρθρου 42 του ν. 3863/2010, θα δοθεί αντίστοιχα ως επιχορήγηση στον e-ΕΦΚΑ.

Επιπλέον, η συνολική μείωση κατά 126 εκατ. ευρώ της κρατικής χρηματοδότησης οφείλεται στο γεγονός ότι στο 2022 δεν έχουν προβλεφθεί έκτακτες χρηματοδοτήσεις για την υλοποίηση και χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19.

Στο σκέλος των δαπανών προβλέπεται ότι θα παρουσιαστεί μείωση κατά 178 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2021, κυρίως λόγω της μειωμένης πρόβλεψης για το ύψος της δαπάνης για τα επιδόματα ανεργίας εξαιτίας της αναμενόμενης αύξησης της απασχόλησης.

6.3 Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)

Το ισοζύγιο του ΕΟΠΥΥ για το οικονομικό έτος 2021 εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε έλλειμμα ύψους 287 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2022 προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 157 εκατ. ευρώ. Τα έσοδα του φορέα εκτιμάται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση κατά 312 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2021. Η μεταβολή αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από ρυθμίσεις οφειλών, κατά 263 εκατ. ευρώ ως αποτέλεσμα της προβλεπόμενης ενίσχυσης της απασχόλησης, αλλά και στην αύξηση των μεταβιβάσεων από τον κρατικό προϋπολογισμό για την κάλυψη της δαπάνης συμψηφισμού της αυτόματης επιστροφής (clawback) φαρμακευτικής δαπάνης, με ποσοστά επί των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης και των δαπανών επενδυτικών σχεδίων ανάπτυξης προϊόντων ή υπηρεσιών ή γραμμών παραγωγής.

Σημειώνεται, επίσης ότι για το 2022 δεν έχουν προβλεφθεί έκτακτες επιχορηγήσεις και αντίστοιχες δαπάνες για την υλοποίηση δαπανών για την αντιμετώπιση του Covid-19.

Παράλληλα, επισημαίνεται η συνεχιζόμενη προσπάθεια μείωσης του ύψους των απλήρωτων υποχρεώσεων του Οργανισμού προς τρίτους, μέσω της επιτάχυνσης των πληρωμών από τα ταμειακά διαθέσιμα και της επιτάχυνσης του συμψηφισμού υποχρεώσεων με οφειλόμενα ποσά από τους μηχανισμούς αυτόματων επιστροφών και εκπτώσεων (clawback και rebate). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι εντός του 2021 ξεκίνησε η εφαρμογή της προείσπραξης του 70% του ποσού επιστροφής του clawback από τους παρόχους υπηρεσιών υγείας, σύμφωνα με το εβδομηκοστό δεύτερο άρθρο του ν. 4812/2021.

Παράλληλα, σημειώνεται ότι τα επιτρεπόμενα όρια της φαρμακευτικής δαπάνης σε δεδουλευμένη βάση για τα έτη 2021 και 2022 ανέρχονται σε 2.088 εκατ. ευρώ (εκ των οποίων 87 εκατ. ευρώ για τη νοσοκομειακή φαρμακευτική δαπάνη και 2.001 εκατ. ευρώ για τη λοιπή φαρμακευτική δαπάνη του ΕΟΠΥΥ). Επισημαίνεται ότι στα ανωτέρω όρια δεν περιλαμβάνεται η δαπάνη των εμβολίων που εντάσσονται στο εθνικό πρόγραμμα εμβολιασμού ύψους 170 εκατ. ευρώ για κάθε ένα από τα έτη 2021 και 2022. Ειδικά για το έτος 2021 από το ανωτέρω όριο εξαιρείται επιπλέον η δαπάνη των φαρμάκων που ανήκουν στη θεραπευτική ομάδα των ηπαρινών ύψους 46 εκατ. ευρώ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 11 του ν. 4052/2012, όπως ισχύει, καθώς και η φαρμακευτική δαπάνη που αντιστοιχεί σε πρώην δικαιούχους του ΕΚΑΣ, ως αντισταθμιστικό μέτρο για την απώλειά του, σύμφωνα με το άρθρο δεύτερο του ν. 4655/2020.

Τέλος, σημειώνεται ότι τα επιτρεπόμενα όρια των παρόχων υγείας σε δεδουλευμένη βάση ανέρχονται σε 1.569,5 και 1.553 εκατ. ευρώ για τα έτη 2021 και 2022, αντίστοιχα.

6.4 ΟΠΕΚΑ – NAT

Το ισοζύγιο του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ) και του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (NAT) για τα έτη 2021 και 2022 ανέρχεται σε 2 και 3 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα.

Για το 2022 προβλέπεται η συνέχιση της καταβολής των προνοιακών παροχών και οικονομικών ενισχύσεων που έχουν ήδη νομοθετηθεί και υλοποιούνται, όπως:

- η παροχή σε ανασφάλιστους υπερήλικες,
- το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκων,
- το επίδομα παιδιού,
- το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα,
- η επιδότηση στέγασης,
- οι προνοιακές παροχές σε χρήμα σε άτομα με αναπηρία,
- το επίδομα γέννησης,
- λοιπά προγράμματα και δράσεις που αφορούν προνοιακές πολιτικές.

Σημειώνεται ωστόσο ότι για το 2022, η συνολική δαπάνη του ΟΠΕΚΑ για την καταβολή των ανωτέρω παροχών εκτιμάται ότι θα είναι μειωμένη κατά 86 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2021. Η μεταβολή αυτή οφείλεται αφενός μεν στην πρόβλεψη για τη μη συνέχιση του Προγράμματος ΓΕΦΥΡΑ που αφορούσε την επιδότηση της πρώτης κατοικίας για δανειολήπτες που επλήγησαν από την πανδημία ύψους 241 εκατ. ευρώ και στο 2022 και αφετέρου στην αναπροσαρμογή της εκτίμησης για τη δαπάνη παροχών με βάση τα στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού του ΟΠΕΚΑ κατά το 2021.

Επιπλέον, στη δαπάνη για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα έτους 2021 ύψους 730 εκατ. ευρώ έχει συμπεριληφθεί και η δαπάνη για την καταβολή διπλής δόσης κατά τον μήνα Δεκέμβριο ύψους 64 εκατ. ευρώ, στο πλαίσιο της υλοποίησης στοχευμένων παρεμβάσεων για την ενίσχυση των νοικοκυριών.

Τέλος, επισημαίνεται ότι ο ΟΠΕΚΑ έχει αναλάβει την καταβολή του επιδόματος στέγασης που θεσπίζει ο κώδικας διευθέτησης οφειλών και παροχής δεύτερης ευκαιρίας σε δανειολήπτες, με δημοσιονομικό κόστος 100 εκατ. ευρώ για το 2022.

Πίνακας 3.27 Προϋπολογισμοί Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (σε εκατ. ευρώ)		
	2021 Εκτιμήσεις	2022 Προβλέψεις
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης		
α) Ασφαλιστικά Ταμεία		
Έσοδα	43.447	44.470
Ασφαλιστικές εισφορές	15.178	15.177
Ρύθμιση οφειλών	768	865
Κοινωνικοί πόροι	465	492
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό ⁽¹⁾	14.617	14.822
Απόδοση περιουσίας	1.070	1.070
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	11.195	11.889
Λοιπά έσοδα	154	154
Δαπάνες	43.287	44.046
Συντάξεις	29.477	29.793
Κύριας ασφάλισης	25.700	25.750
Επικουρικής ασφάλισης	3.777	4.043
Λοιπές παροχές ασθένειας	230	230
Προνοιακές παροχές	1.035	986
Λοιπές μεταβιβάσεις σε τρίτους	858	638
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	11.195	11.889
Λοιπές δαπάνες	286	286
Δαπάνες προσωπικού	206	223
Ταμειακό ισοζύγιο	160	424
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	372	20
Ισοζύγιο κατά ESA	532	444

Πίνακας 3.27 Προϋπολογισμοί Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης
(σε εκατ. ευρώ)

	2021 Εκτιμήσεις	2022 Προβλέψεις
β) ΟΑΕΔ		
Έσοδα	2.894	2.927
Ασφαλιστικές εισφορές	1.163	1.298
Ρύθμιση οφειλών	136	159
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	1.225	1.099
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	150	150
Απόδοση περιουσίας	67	67
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	98	98
Λοιπά έσοδα	55	55
Δαπάνες	2.749	2.570
Επιδόματα ανεργίας	1.449	1.250
Προγράμματα απασχόλησης	500	500
Λοιπές προνοιακές παροχές	112	106
Μεταβιβάσεις στο ΙΚΑ	365	392
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	98	98
Δαπάνες προσωπικού	101	100
Επενδυτικές δαπάνες	12	12
Λοιπές δαπάνες	112	112
Ταμειακό ισοζύγιο	145	356
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	145	356
γ) ΕΟΠΥΥ		
Έσοδα	5.645	5.956
Ασφαλιστικές εισφορές	4.394	4.628
Ρύθμιση οφειλών	168	196
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	228	243
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	505	436
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	0	100
Απόδοση περιουσίας	70	70
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	260	263
Λοιπά έσοδα	20	20
Δαπάνες	5.931	5.799
Φαρμακευτική δαπάνη	2.555	2.654
Λοιπές παροχές ασθένειας	2.019	1.774
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	260	263
Λοιπές δαπάνες	93	105
Δαπάνες προσωπικού	44	44
Μεταβιβάσεις προς φορείς Γενικής Κυβέρνησης	960	960
<i>εκ των οποίων σε νοσοκομεία</i>	<i>942</i>	<i>942</i>
Ταμειακό ισοζύγιο	-287	157
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	-287	157
δ) ΟΠΕΚΑ, NAT (μη ασφαλιστικές αρμοδιότητες)		
Έσοδα	3.818	3.733
Ασφαλιστικές εισφορές	6	6
Απόδοση περιουσίας	14	14
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	3.796	3.711
Λοιπά έσοδα	2	2
Δαπάνες	3.817	3.731
Παροχές σε ανασφάλιστους υπερέλικες	145	145
Οικογενειακά επιδόματα	1.087	1.102
Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα	730	730
Επιδόματα ΑμΕΑ	855	860
Στεγαστικό Επίδομα	402	402
Σχολικά γεύματα	74	92
Επίδομα γέννησης	160	160
Κώδικας Διευθέτησης Οφειλών και παροχής δεύτερης ευκαιρίας σε δανειολήπτες	3	100
Επιδότηση της πρώτης κατοικίας για δανειολήπτες που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19 (Πρόγραμμα Γέφυρα)	241	0
Λοιπά προγράμματα	99	119
Δαπάνες προσωπικού	10	10
Διοικητικές δαπάνες	11	11
Ταμειακό ισοζύγιο	2	3
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	2	3
Συνολικό ταμειακό ισοζύγιο ΟΚΑ	20	940
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	372	20
Συνολικό ισοζύγιο ΟΚΑ κατά ESA	392	960

¹ Για τον προσδιορισμό του δημοσιονομικού αποτελέσματος του ΕΟΠΥΥ κατά ESA (European System of Accounts) έχει ενσωματωθεί η στατιστική αλλαγή της μεθοδολογίας καταγραφής των εσόδων από rebate και clawback, τα οποία πλέον καταγράφονται σε ταμειακή και όχι σε δεδουλευμένη βάση. Στο ισοζύγιο των ανωτέρω οργανισμών δεν λαμβάνονται υπόψη δαπάνες που θα πραγματοποιηθούν μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

7. Ενοποιημένος προϋπολογισμός Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) αποτελούν υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης. Ο ενοποιημένος προϋπολογισμός του υποτομέα ενσωματώνει τους προϋπολογισμούς τριακοσίων τριάντα δύο (332) Δήμων (ΟΤΑ α' βαθμού), δεκατριών (13) Περιφερειών (ΟΤΑ β' βαθμού) και επτακοσίων πενήντα (750) Νομικών Προσώπων Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου.

Οι Προϋπολογισμοί των Δήμων, των Περιφερειών και των Νομικών Προσώπων αυτών, καταρτίζονται σύμφωνα με τις οδηγίες που παρέχονται ετησίως με Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις (ΚΥΑ) των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών. Τα Δημοτικά - Περιφερειακά Συμβούλια ψηφίζουν έως την 15^η Νοεμβρίου τον Προϋπολογισμό και το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης τους και υποβάλλουν τις σχετικές αποφάσεις για έλεγχο στην αρμόδια για την εποπτεία των Δήμων - Περιφερειών - Νομικών Προσώπων Αρχή, που σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου.

Για την εκπλήρωση της αποστολής και της άσκησης των αρμοδιοτήτων τους, μεταφέρονται στους Δήμους και στις Περιφέρειες πόροι από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την εύρυθμη λειτουργία τους.

Το ταμειακό ισοζύγιο του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ προκύπτει από τη διαφορά εσόδων και εξόδων. Τα έσοδα διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα. Οι κυριότερες πηγές των τακτικών εσόδων είναι οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ), οι οποίοι αποδίδονται μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου Εσωτερικών, οι επιχορηγήσεις του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και τα λοιπά ίδια έσοδα. Αντίστοιχα, τα έξοδα περιλαμβάνουν τις αμοιβές προσωπικού, τις δαπάνες για επενδύσεις και τις λοιπές δαπάνες. Το ισοζύγιο κατά ESA προκύπτει ως άθροισμα του ταμειακού ισοζυγίου και των εθνικολογιστικών προσαρμογών.

Το έτος 2022, το ταμειακό και το ισοζύγιο κατά ESA του ενοποιημένου προϋπολογισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διαμορφώνονται σε πλεόνασμα ύψους 99 εκατ. ευρώ και 60 εκατ. ευρώ αντίστοιχα και είναι σημαντικά βελτιωμένα σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2021.

Κύριος παράγοντας της βελτίωσης του αποτελέσματος στο έτος 2022, είναι η εκτίμηση για εξάλειψη μεγάλου μέρους των πιέσεων που ασκήθηκαν λόγω της πανδημίας στις αμοιβές προσωπικού, στις λοιπές δαπάνες και στα λοιπά (ίδια) έσοδα. Θετική επίδραση στην κατηγορία των λοιπών (ιδίων) εσόδων αναμένεται να επέλθει, τόσο από τη συνέχιση του αρχικού μέτρου υποβολής δηλώσεων διόρθωσης των τετραγωνικών μέτρων των ακινήτων προς τους ΟΤΑ, όσο και από την εν εξελίξει «δεύτερη ευκαιρία» του μέτρου αυτού.

Το οικονομικό έτος 2022, προβλέπονται αυξημένες επιχορηγήσεις από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και αυξημένες επενδυτικές δαπάνες, καθώς κλιμακώνεται σταδιακά η υλοποίηση των προγραμμάτων «ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ» και «ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II». Η διαμόρφωση των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων στον υποτομέα, τόσο κατά το 2021 όσο και στα επόμενα έτη, αιτιολογείται σε μεγάλο βαθμό από τον ετεροχρονισμό των ροών εσόδων και δαπανών κατά τη διάρκεια υλοποίησης των εν λόγω επενδυτικών προγραμμάτων.

Οι μεταβιβάσεις το 2021, εμφανίζονται αυξημένες σε σχέση με το 2022, προκειμένου να καλύψουν μέρος της απώλειας των εσόδων, καθώς και των αυξημένων λειτουργικών δαπανών την περίοδο της πανδημίας. Επίσης, στο 2021 μεταβιβάστηκαν πόροι για την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων οφειλών έναντι τρίτων.

Οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού εκτιμώνται αυξημένες το 2021, έναντι του 2022, κυρίως λόγω των προσλήψεων συμβασιούχων ορισμένου χρόνου, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι έκτακτες ανάγκες που προέκυψαν από την πανδημία. Αντιθέτως, οι κοινωνικές παροχές, οι οποίες περιλαμβάνουν σχεδόν αποκλειστικά τη μεταφορά μαθητών, εμφανίζονται αυξημένες το 2022, καθώς το 2021

λόγω της παρατεταμένης διάρκειας των περιοριστικών μέτρων της πανδημίας, η δαπάνη της μεταφοράς μαθητών εκτιμάται μειωμένη.

Σημειώνεται τέλος ότι στα λοιπά ίδια έσοδα περιλαμβάνονται, εκτός των άλλων, τα τέλη καθαριότητας, ηλεκτροφωτισμού και το τέλος ακίνητης περιουσίας, που καταβάλλει το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου στους Δήμους, στα όρια των οποίων λειτουργούν μονάδες προσωρινής φιλοξενίας μεταναστών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 195 του ν. 4662/2020.

Πίνακας 3.28 Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού (σε εκατ. ευρώ)		
Κατηγορία	2021	2022
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
I. Αποδόσεις Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ)	2.554	2.660
α. ΚΑΠ Δήμων	1.914	1.965
β. ΚΑΠ Περιφερειών	640	696
II. Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών	358	169
α. Ειδική επιχορήγηση σε ΟΤΑ α΄ βαθμού	155	162
β. Λοιπές αποδόσεις σε ΟΤΑ α΄ βαθμού	7	5
γ. Λοιπές επιχορηγήσεις σε ΟΤΑ α΄ βαθμού	22	2
δ. Έκτακτη επιχορήγηση εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών	72	0
ε. Δαπάνες Covid-19 σε ΟΤΑ α΄ βαθμού	101	0
III. Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό λοιπών Υπουργείων	43	42
Σύνολο μεταβιβάσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στους ΟΤΑ (I + II + III)	2.955	2.871

Στο έτος 2021 έχουν επιστραφεί στον Κρατικό Προϋπολογισμό, ποσά 21,8 εκατ. ευρώ και 26,5 εκατ. ευρώ από την έκτακτη επιχορήγηση για εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών που έλαβαν οι ΟΤΑ τα έτη 2020 και 2021 αντίστοιχα.

Πίνακας 3.29 Ενοποιημένος προϋπολογισμός ΟΤΑ (σε εκατ. ευρώ)		
Κατηγορία	2021	2022
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
A Έσοδα (1+2+3+4+5+6)	7.765	8.005
1 Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	2.908	2.871
2 Επιχορηγήσεις από ΠΔΕ	1.352	1.405
3 Τόκοι	35	39
4 Έσοδα από προγράμματα της ΕΕ	31	31
5 Λοιπά έσοδα	2.493	2.695
- Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα	1.059	1.147
- Έσοδα από φόρους, λοιπά τέλη, δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών	501	552
- Λοιπά ίδια έσοδα	378	384
- Έσοδα ΠΟΕ	555	612
6 Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	946	964
B Δαπάνες (1+2+3+4+5+6)	7.990	7.906
1 Αμοιβές προσωπικού	2.708	2.622
2 Κοινωνικές παροχές	119	167
3 Τόκοι	36	71
4 Δαπάνες για επενδύσεις	2.051	2.136
5 Λοιπές δαπάνες	2.107	1.923
- Πληρωμές ΠΟΕ	315	263
- Μεταβιβάσεις σε τρίτους	274	243
- Λοιπές λειτουργικές δαπάνες	1.518	1.417
6 Αποδόσεις εσόδων υπέρ Δημοσίου και τρίτων	969	987
Γ Ταμειακό ισοζύγιο (A – B)	-225	99
Δ Εθνικολογιστικές προσαρμογές	73	-39
Ε Ισοζύγιο κατά ESA (Γ + Δ)	-152	60

8. Ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους

Η ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (ΦΓΚ) και των εκκρεμών επιστροφών φόρου, εκτός από δεσμευτικός στόχος στο πλαίσιο της Ενισχυμένης Εποπτείας², είναι ταυτόχρονα και μία σημαντική παράμετρος που συμβάλλει καθοριστικά στην εξυγίανση των προϋπολογισμών των ΦΓΚ και στην ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας.

Είναι γεγονός ότι τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19, δημιούργησαν καθυστερήσεις στους φορείς στην προσπάθεια αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών κατά την περίοδο αυτή.

Τον Απρίλιο του 2021 καταρτίστηκε νέο σχέδιο εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις εποχιακές διακυμάνσεις που παρατηρούνται εντός του έτους σε συγκεκριμένους φορείς και προβλέφθηκε ένα ελάχιστο σταθερό ποσό ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων για κάθε υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης. Παράλληλα, με απαρέγκλιτο στόχο την πλήρη εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των ΦΓΚ προς τρίτους, συστάθηκε ομάδα εργασίας³ για την αναμόρφωση, επικαιροποίηση και απλούστευση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη δημοσιονομική διαχείριση στην Κεντρική Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη τις βασικές αρχές που πρέπει να ακολουθούνται για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Στη συνέχεια παρατίθενται ενδεικτικά νέες δράσεις και μέτρα που υιοθετήθηκαν κατά περίπτωση από τους φορείς για την όσο το δυνατόν ταχύτερη και αποτελεσματικότερη απομείωση των συσσωρευμένων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους.

- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ): Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των ΟΤΑ προς τρίτους ανήλθαν τον μήνα Σεπτέμβριο τρέχοντος έτους στο ποσό των 109 εκατ. ευρώ και αφαιρουμένων των προσαρμογών (net) σε 78 εκατ. ευρώ. Το αντίστοιχο ποσό τον Σεπτέμβριο του 2020 ήταν 221 εκατ. ευρώ, παρουσίασε δηλαδή μείωση της τάξης του 51%. Η εν λόγω μείωση απορρέει από την εφαρμογή του προγράμματος ενίσχυσης των ΟΤΑ από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, που για το τρέχον οικονομικό έτος ανήλθε στο ποσό των 72 εκατ. ευρώ.⁴ Με βάση το ανωτέρω πρόγραμμα, τα ποσά που έχουν διατεθεί δύναται να μην επιστρέφονται από τους δήμους που θα εκκαθαρίσουν πλήρως τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους. Επιπρόσθετα, αναμένεται περαιτέρω αποκλιμάκωση του ύψους των υποχρεώσεων και παράλληλα αποφυγή δημιουργίας νέων στο μέλλον, με την εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου, που προβλέπει την υποχρέωση δέσμευσης από τους ΟΤΑ ποσού ταμειακών διαθεσίμων ίσου με το σύνολο των ληξιπρόθεσμων οφειλών τους σε τρίτους, σε ειδικό λογαριασμό που θα τηρείται ανά φορέα στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.⁵
- Τα ιδιαίτερα προβλήματα ρευστότητας που αντιμετώπισαν νομικά πρόσωπα που ανήκουν στη Γενική Κυβέρνηση, λόγω μη είσπραξης των προβλεπόμενων εσόδων, ως συνέπεια της πανδημίας και ιδίως συγκοινωνιακοί φορείς, όπως οι εταιρείες Σταθερές Συγκοινωνίες (ΣΤΑΣΥ) ΜΑΕ, Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ) ΑΕ, Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) ΑΕ κ.λπ., οδήγησαν σε σημαντική αύξηση των απλήρωτων υποχρεώσεών τους, κατά το προηγούμενο και το τρέχον οικονομικό έτος. Για τον λόγο αυτό εγκρίθηκε επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό ύψους 62 εκατ. ευρώ, η οποία χρησιμοποιείται για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Επίσης, για την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των εταιρειών Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΕ και Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ, το ύψος των οποίων τον μήνα Σεπτέμβριο ανήλθε στα 35 εκατ. ευρώ περίπου, πραγματοποιήθηκε τον μήνα Οκτώβριο αύ-

² EU Commission, Enhanced Surveillance Report Greece, February 2021.

³ Η ομάδα εργασίας συστάθηκε με την υπ' αριθ. 141238/10.12.2020 (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 1047/21.2.2020) (ΑΔΑ: 6ΒΩΗΗ-3Γ8) απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσιονομικής Πολιτικής.

⁴ Άρθρο 6 του ν.4281/2014 (Α' 160), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 69 του ν.4714/2020 (Α' 148) και την υπ' αριθ. 2/72150/ΔΠΓΚ/20.5.2021 (ΦΕΚ Β' 2091) υπουργική απόφαση.

⁵ Άρθρο 107 του ν.4714/2020 και σχετική αιτιολογική έκθεση.

ξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου. Περαιτέρω, σχεδιάζονται στοχευμένες δράσεις, οι οποίες θα έχουν ως στόχο τη μη δημιουργία και συσσώρευση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων στους συγκεκριμένους φορείς, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες αυτών ως στρατιωτικές βιομηχανίες που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα.

- Τέλος, μείωση παρατηρείται και στις οφειλές από εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης, ως αποτέλεσμα των εντατικών προσπαθειών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και του e-ΕΦΚΑ, με την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου σχεδίου εκκαθάρισης των σχετικών αιτήσεων. Μέρος του εν λόγω σχεδίου είναι η αναδιοργάνωση των υπηρεσιών του e-ΕΦΚΑ και η άμεση στελέχωσή τους, καθώς και η έναρξη εφαρμογής του νομοθετικού πλαισίου για τις προκαταβολές, σύμφωνα με το οποίο κάθε ασφαλισμένος που έχει υποβάλει αίτηση συνταξιοδότησης στον e-ΕΦΚΑ δικαιούται να λάβει προκαταβολή υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Ειδικότερα, το ύψος των οφειλών αυτών κατά τον μήνα Σεπτέμβριο 2021 ανήλθε στα 360 εκατ. ευρώ και αν εξαιρεθούν οι εισφορές ύψους 92 εκατ. ευρώ, που παρακρατούνται υπέρ του Δημοσίου, του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ) και του Εθνικού Οργανισμού Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ), το καθαρό ποσό ανήλθε στα 268 εκατ. ευρώ.

Σημειώνεται ότι οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των νοσοκομείων τον Σεπτέμβριο του 2021 εμφανίζονται σημαντικά αυξημένες σε ύψος 962 εκατ. ευρώ έναντι 502 εκατ. ευρώ τον Δεκέμβριο του 2020, καθώς περιλαμβάνονται σημαντικά ποσά Clawback και Rebate που δεν έχουν συμψηφιστεί και τα οποία αναμένεται να συμψηφιστούν έως τα τέλη τους έτους. Κατά αντιστοιχία τον Σεπτέμβριο του 2020 οι ληξιπρόθεσμες οφειλές ανέρχονταν σε 780 εκατ. ευρώ, 55% υψηλότερες από τις αντίστοιχες του Δεκεμβρίου του ίδιου έτους. Στα ανωτέρω πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αυξημένες δαπάνες των νοσοκομείων σε συνδυασμό με την επιβάρυνση του συστήματος υγείας από τα αυξημένα περιστατικά του Covid-19.

Η εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης και των εκκρεμών επιστροφών φόρων παρατίθενται στους πίνακες 3.30 και 3.31 αντίστοιχα.

Πίνακας 3.30 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης Δεκέμβριος 2019 – Σεπτέμβριος 2021* (σε εκατ. ευρώ)					
Φορέας/Υποτομέας Γενικής Κυβέρνησης	Δεκ. 2019	Δεκ. 2020	Μάρτ. 2021	Ιούν. 2021	Σεπτ. 2021
Κράτος	55	30	63	50	70
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	176	146	213	177	109
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)	506	356	526	464	483
Νοσοκομεία	344	502	893	917	962
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	243	195	243	196	174
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γεν. Κυβέρνησης	1.324	1.228	1.939	1.805	1.799

* Στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των Νοσοκομείων και του ΕΟΠΥΥ (υποτομέας ΟΚΑ) περιλαμβάνονται και ποσά clawback και rebate που δεν έχουν συμψηφιστεί.

Πίνακας 3.31 Εξέλιξη εκκρεμών επιστροφών φόρων Δεκέμβριος 2019 – Σεπτέμβριος 2021 (σε εκατ. ευρώ)					
	Δεκ. 2019	Δεκ. 2020	Μάρτ. 2021	Ιούν. 2021	Σεπτ. 2021
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων	667	636	642	497	883
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων άνω των 90 ημερών (ληξιπρόθεσμες επιστροφές) από την ημερομηνία έκδοσης του ΑΦΕΚ	371	427	372	353	304
α) εκ των οποίων ποσό που δε μπορεί να αποπληρωθεί λόγω εξωγενών παραγόντων (μη ανταπόκριση δικαιούχου ή μη προσκόμιση δικαιολογητικών)	290	357	320	312	269
β) λοιπές εκκρεμείς επιστροφές φόρων άνω των 90 ημερών (ληξιπρόθεσμες επιστροφές)	81	70	52	40	35
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων κάτω των 90 ημερών (μη ληξιπρόθεσμες επιστροφές) από την ημερομηνία έκδοσης του ΑΦΕΚ	296	209	270	145	579

9. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2021 και 2022

Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας

Η ελληνική πολιτεία καθόλη τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 στέκεται αρωγός στο σύνολο των κατοίκων της χώρας ενισχύοντας τις υποδομές και τις δομές του κοινωνικού κράτους, καθώς και την πραγματική οικονομία. Κατά το α' εξάμηνο του 2021 συνεχίστηκαν τα περιοριστικά μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας, με αποτέλεσμα αρκετοί κλάδοι και δραστηριότητες να αναστείλουν τη λειτουργία τους. Από την άλλη πλευρά, ο τομέας υπηρεσιών υγείας καλείται ακόμη να αντιμετωπίσει μεγάλο όγκο νοσηλειών. Συνεπώς, οι παρεμβάσεις που θεσμοθετήθηκαν είχαν στόχο να ανακουφίσουν τους πληττόμενους πολίτες και κλάδους από την πανδημία, ενώ το σύστημα υγείας συνεχίζει και ενισχύεται με επιπλέον πόρους.

Η συνολική αξία των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας την περίοδο 2020-2022 ανέρχεται σε 43,3 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 23,1 δισ. ευρώ αφορούν το έτος 2020, 16,9 δισ. ευρώ το έτος 2021 και 3,3 δισ. ευρώ το 2022.

Το δημοσιονομικό κόστος των παρεμβάσεων ανέρχεται σε 31,1 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 12,0 δισ. ευρώ αφορούν το έτος 2020, 15,8 δισ. ευρώ το έτος 2021 και 3,3 δισ. ευρώ το 2022.

Το δημοσιονομικό κόστος ύψους 19,1 δισ. ευρώ της περιόδου 2021-2022 αναλύεται σε:

- 5.731 εκατ. ευρώ μείωση των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης, εκ των οποίων 3.693 εκατ. ευρώ αφορούν το 2021 και 2.038 εκατ. ευρώ το 2022,
- 13.367 εκατ. ευρώ αύξηση δαπανών Γενικής Κυβέρνησης, εκ των οποίων 12.108 εκατ. ευρώ αφορούν το 2021 και 1.259 εκατ. ευρώ το 2022. Εκ του συνόλου των παρεμβάσεων δαπανών, παρεμβάσεις ύψους 3.360 εκατ. ευρώ χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και παρεμβάσεις ύψους 10.007 εκατ. ευρώ από τον τακτικό προϋπολογισμό.

Για το τέταρτο τρίμηνο του 2021 και το έτος 2022 οι κυριότερες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πανδημίας εστιάζονται στις ακόλουθες:

- Επεκτείνεται έως το τέλος του 2022 η απαλλαγή από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης και η μείωση των τριών ποσοστιαίων μονάδων των ασφαλιστικών εισφορών στον ιδιωτικό τομέα. Κόστος 1,58 δισ. ευρώ για το 2021 και 1,65 δισ. ευρώ για το 2022.
- Μειώνεται το ποσοστό επιστροφής όλων των επιστρεπτέων προκαταβολών ανάλογα με την πώση των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης. Το συνολικό κόστος του μέτρου ανέρχεται σε 1.230 εκατ. ευρώ, εκ του οποίου 1.093 εκατ. ευρώ είναι το δημοσιονομικό κόστος από τη μη επιστροφή ποσοστού των επιστρεπτέων προκαταβολών που χορηγήθηκαν εντός του 2020 και 137 εκατ. ευρώ από τη μη επιστροφή ποσοστού των επιστρεπτέων προκαταβολών που χορηγήθηκαν εντός του 2021. Το σύνολο του κόστους επιβαρύνει δημοσιονομικά το έτος 2021 με την έκδοση των σχετικών αποφάσεων. Από τα 1.230 εκατ. ευρώ, τα 569 εκατ. ευρώ, που αφορούσαν τη μη αποπληρωμή ενός ποσοστού των τριών πρώτων κύκλων της επιστρεπτέας προκαταβολής, είχαν προβλεφθεί στο ΜΠΔΣ 2022- 2025, συνεπώς το κόστος των επιπλέον μειώσεων ανέρχεται σε 661 εκατ. ευρώ.
- Επεκτείνεται η εφαρμογή των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ στις μεταφορές, τον καφέ και τα μη αλκοολούχα ποτά, στους κινηματογράφους, τις θεατρικές παραστάσεις, τις συναυλίες και στο τουριστικό πακέτο έως τον Ιούνιο του 2022. Το δημοσιονομικό κόστος ανέρχεται σε 249 εκατ. ευρώ για το 2021 και 211 εκατ. ευρώ για το 2022.
- Μειώνεται ο συντελεστής ΦΠΑ στα γυμναστήρια και τις σχολές χορού από 24% σε 13% από τον Οκτώβριο του 2021 έως τον Ιούνιο του 2022. Το δημοσιονομικό κόστος ανέρχεται σε 1 εκατ. ευρώ για το 2021 και 4,5 εκατ. ευρώ για το 2022.

Πίνακας 3.32 Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19 στην ελληνική οικονομία (σε εκατ. ευρώ)

α/α	Περιγραφή	2021	2022
A	Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης (ταμειακή βάση)	-3.693	-2.038
1	Μείωση κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα	-816	-849
2	Αναστολή καταβολής Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα	-767	-799
3	Μείωση προκαταβολής φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων σε ελεύθερους επαγγελματίες και επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19	-1.100	0
4	Αναστολή πληρωμών βεβαιωμένων οφειλών και δόσεων ρυθμίσεων φορολογικών υποχρεώσεων για επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους, εργαζόμενους και ελεύθερους επαγγελματίες	-181	0
5	Αναστολή πληρωμών δόσεων ρυθμίσεων οφειλών προς τα ασφαλιστικά ταμεία για επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες	-114	0
6	Μη καταβολή δημοτικών τελών για επιχειρήσεις των οποίων η λειτουργία ανεστάλη με κρατική εντολή λόγω της πανδημίας Covid-19	-100	0
7	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στις υπηρεσίες μεταφοράς προσώπων και των αποσκευών τους	-128	-123
8	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ σε μη αλκοολούχα ποτά και σε υπηρεσίες διάθεσης μη αλκοολούχων ποτών και ροφημάτων	-103	-75
9	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στα εισιτήρια κινηματογράφων, θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών	-17	-13
10	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ στο τουριστικό πακέτο	-0,5	-0,9
11	Αναστολή πληρωμής τέλους συνδρομητικής τηλεόρασης	-18	-9
12	Οικονομικές ενισχύσεις και αποζημιώσεις αερολιμένων και αεροπορικών γραμμών που επιβαρύνουν τον τακτικό προϋπολογισμό (συμψηφισμός υποχρεώσεων προς το Ελληνικό Δημόσιο)	-65	-15
13	Απώλεια εσόδων από τις μειώσεις στις μισθώσεις κατοικίας	-67	-151
14	Κρατική ενίσχυση επιχειρήσεων με τη μορφή της επιδότησης παγίων δαπανών (συμψηφισμός με φορολογικές υποχρεώσεις)	-215	0
15	Μείωση του ΦΠΑ στα γυμναστήρια και τις σχολές χορού	-1	-5
B	Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης (ταμειακή βάση)	-11.931	-1.259
1	Χρηματοδότηση επιχειρήσεων με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής	-2.719	0
2	Αποζημίωση ειδικού σκοπού των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή (περιλαμβάνονται πληρωμές δώρων Πάσχα και Χριστουγέννων) και αποζημιώσεις καλλιτεχνών, εργαζομένων σε εποχικά επαγγέλματα και ειδικών κατηγοριών επαγγελματιών	-2.124	-12
3	Αυξημένη αποζημίωση ειδικού σκοπού για αυτοαπασχολούμενους, ελεύθερους επαγγελματίες και ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων	-95	0
4	Πρόγραμμα βραχυχρόνιας απασχόλησης ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ	-156	-30
5	Αποζημίωση ιδιοκτητών ακινήτων που εισπράττουν μειωμένο ενοίκιο λόγω της πανδημίας	-728	0
6	Κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των ασφαλιστικών εισφορών επί του ονομαστικού μισθού, των εργαζομένων των οποίων οι συμβάσεις εργασίας τίθενται σε προσωρινή αναστολή	-1.068	0
7	Κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών από τον κρατικό προϋπολογισμό και επιδότηση 200 ευρώ σε περίπτωση πρόσληψης μακροχρόνια ανέργου, για περίοδο 6 μηνών, στο πλαίσιο του προγράμματος για τη δημιουργία 150.000 νέων θέσεων εργασίας	-296	-186
8	Κάλυψη ασφαλιστικών εισφορών και επιδόματος αδείας για τους εργαζόμενους σε ξενοδοχειακές μονάδες δωδεκάμηνης διάρκειας	-8	0
9	Παράταση του τακτικού επιδόματος ανεργίας, καθώς και του επιδόματος μακροχρόνιας ανεργίας κατά δύο μήνες	-169	0
10	Πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ για δανειολήπτες φυσικά πρόσωπα που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19	-241	0
11	Πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ 2 για δανειολήπτες νομικά πρόσωπα που επλήγησαν από την πανδημία Covid-19	-236	-61
12	Μη επιστρεπτέα επιχορήγηση σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	-920	0
13	Επιδότηση επιτοκίου των επιχειρηματικών δανείων των επιχειρήσεων οι οποίες ανήκουν σε πλητόμενους κλάδους, υπό την προϋπόθεση της διατήρησης των θέσεων εργασίας	-104	0
14	Κάλυψη αυξημένων υγειονομικών δαπανών λόγω της πανδημίας Covid-19 (εξοπλισμός, υποδομές, αναλύσιμα, εμβόλια, self-lest, αμοιβές επικουρικού προσωπικού κτλ)	-1.255	-736
15	Κάλυψη των έκτακτων δαπανών, λόγω της πανδημίας Covid-19, των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης	-244	-167
16	Νέες προσλήψεις στα μέσα μαζικής μεταφοράς (ΟΣΥ/ΣΤΑΣΥ), χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) επιπλέον λεωφορείων και σύμβαση με ΚΤΕΛ	-50	-50
17	Αποζημίωση επιχειρήσεων για την άδεια ειδικού σκοπού εργαζομένων με τέκνα (για την περίοδο που τα σχολεία ήταν κλειστά λόγω της πανδημίας Covid-19)	-19	0
18	Ενίσχυση του προγράμματος κοινωνικού τουρισμού του Υπουργείου Τουρισμού	-80	0
19	Ενίσχυση του προγράμματος κοινωνικού τουρισμού του ΟΑΕΔ	-17	-12
20	Επιπρόσθετη στήριξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	-88	0
21	Αποζημίωση σε εταιρείες ΚΤΕΛ και την ΤΡΑΙΝΟΣΞ για τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν στις θέσεις επιβατών	-49	0
22	Αποζημίωση ακτοπλοϊκών γραμμών	-32	0
23	Ενίσχυση επιχειρήσεων του πολιτισμού λόγω περιορισμού θέσεων σε θέατρα, κινηματογράφους, συναυλιακούς χώρους κτλ	-34	-5
24	Οικονομικές ενισχύσεις και αποζημιώσεις αερολιμένων και αεροπορικών γραμμών που επιβαρύνουν τον τακτικό προϋπολογισμό	-169	0
25	Κρατική ενίσχυση επιχειρήσεων με τη μορφή της επιδότησης παγίων δαπανών (συμψηφισμός με ασφαλιστικές εισφορές)	-243	0

Πίνακας 3.32 Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας Covid-19 στην ελληνική οικονομία (σε εκατ. ευρώ)

α/α	Περιγραφή	2021	2022
26	Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης για επιχειρήσεις στον κλάδο της εστίασης μέσω ΠΔΕ	-230	0
27	Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης για επιχειρήσεις του τουριστικού κλάδου, γυμναστήρια και λοιπούς κλάδους μέσω ΠΔΕ	-262	0
28	Νέο εγγυοδοτικό πρόγραμμα χρηματοδότησης πολύ μικρών επιχειρήσεων μέσω της Αναπτυξιακής Τράπεζας	-220	0
29	Προπληρωμένη κάρτα για χρήση σε τουριστικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, ως κίνητρο εμβολιασμού στην ηλικιακή ομάδα 18-25	-75	0
Γ	Ταμειακά ουδέτερες παρεμβάσεις	0	0
1	Αναστολή αποπληρωμής δόσεων των ενήμερων τραπεζικών δανείων για επιχειρήσεις που πλήττονται από την πανδημία	0	0
2	Αναστολή πληρωμής επιταγών των επιχειρήσεων που πλήττονται από την πανδημία	0	0
	Ταμειακό Κόστος των Παρεμβάσεων (A + B)	-15.624	-3.297
Δ	Παρεμβάσεις με δημοσιονομική επιβάρυνση	-1.093	0
1	Δημοσιονομική πρόβλεψη για μη αποπληρωμή από τις επιχειρήσεις ενός ποσοστού από τις επιστρεπτές προκαταβολές που δόθηκαν εντός του 2020	-1.093	0
Ε	Μόχλευση χρηματοδοτικών εργαλείων	-230	0
1	Μόχλευση δανείων πολύ μικρών επιχειρήσεων που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ	-230	0
	Συνολική Αξία Παρεμβάσεων (A+B+Δ+E)	-16.947	-3.297
	<i>Εκ των οποίων</i>		
i	Παρεμβάσεις που επιβαρύνουν άμεσα το δημοσιονομικό αποτέλεσμα	-15.507	-3.297
ii	Παρεμβάσεις που αφορούν στην αναβολή είσπραξης εσόδων	-295	0
iii	Παρεμβάσεις παροχής ρευστότητας	-916	0
iv	Μόχλευση χρηματοδοτικών εργαλείων	-230	0
	Παρεμβάσεις ανά κατηγορία		
1	Παρεμβάσεις εσόδων που επιβαρύνουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα	-3.693	-2.038
2	Παρεμβάσεις δαπανών που επιβαρύνουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα	-12.108	-1.259
2.1	Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό	-8.809	-1.198
2.2	Παρεμβάσεις δαπανών που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ	-3.299	-61
3	Παρεμβάσεις παροχής ρευστότητας (προ μόχλευσης)	-916	0
3.1	Χρηματοδοτικά εργαλεία που χρηματοδοτούνται από τον Τακτικό Προϋπολογισμό	-696	0
3.2	Χρηματοδοτικά εργαλεία που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ	-220	0
4	Μόχλευση χρηματοδοτικών εργαλείων που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ	-230	0
	Συνολικό δημοσιονομικό κόστος των παρεμβάσεων (1+2)	-15.801	-3.297
	Συνολική αξία παρεμβάσεων (1+2+3+4)	-16.947	-3.297

- Επεκτείνεται η αναστολή πληρωμής του τέλους συνδρομητικής τηλεόρασης έως τον Ιούνιο του 2022. Το δημοσιονομικό κόστος ανέρχεται σε 18 εκατ. ευρώ για το 2021 και 9 εκατ. ευρώ για το 2022.
- Από το πρόγραμμα επιδότησης παγίων δαπανών συμψηφίζονται οφειλές συνολικού ύψους 458 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 215 εκατ. ευρώ προς την φορολογική αρχή και 243 εκατ. ευρώ προς τα ασφαλιστικά ταμεία.
- Επεκτείνεται το πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ επιδότησης δόσεων δανείων νοικοκυριών που επλήγησαν από την πανδημία για τρεις μήνες εντός του 2021. Το δημοσιονομικό κόστος του προγράμματος ανέρχεται σε 241 εκατ. ευρώ για το 2021.
- Επεκτείνεται το πρόγραμμα ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ έως το τέλος του 2021. Το δημοσιονομικό κόστος του προγράμματος ανέρχεται σε 156 εκατ. ευρώ για το 2021 και 30 εκατ. ευρώ για το 2022.
- Επεκτείνεται το πρόγραμμα των 100.000 νέων θέσεων εργασίας για άλλες 50.000 νέες θέσεις μέχρι εξαντλήσεώς τους. Το δημοσιονομικό κόστος του προγράμματος εκτιμάται σε 296 εκατ. ευρώ για το 2021 και 186 εκατ. ευρώ για το 2022.
- Επεκτείνεται το πρόγραμμα επιδότησης κενών θέσεων στον πολιτισμό έως τον Δεκέμβριο του 2021. Το δημοσιονομικό κόστος ανέρχεται σε 34 εκατ. ευρώ για το 2021 και 5 εκατ. ευρώ για το 2022.

- Επιπλέον τους επόμενους μήνες οι επιχειρήσεις εξακολουθούν και ωφελούνται (α) από το πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ 2 για την επιδότηση δανείων νομικών προσώπων δημοσιονομικού κόστους 236 εκατ. ευρώ για το 2021 και 61 εκατ. ευρώ για το 2022, (β) από τη μειωμένη προκαταβολή φόρου εισοδήματος (70% για τα νομικά πρόσωπα και 55% για τα φυσικά πρόσωπα-επιτηδευματίες) με δημοσιονομικό κόστος 1.100 εκατ. ευρώ για το 2021, (γ) από την εκταμίευση των υπολειπόμενων ποσών από τις επιχορηγήσεις των προγραμμάτων στήριξης των κλάδων της εστίασης, του τουρισμού, των γυμναστηρίων και λοιπών κλάδων μέσω ΠΔΕ, εκτιμώμενου ύψους 492 εκατ. ευρώ για το 2021 και (δ) από το εγγυοδοτικό πρόγραμμα πολύ μικρών επιχειρήσεων συνολικού ύψους 450 εκατ. ευρώ.

Λοιπές δημοσιονομικές παρεμβάσεις

Η ελληνική οικονομία παρουσίασε κατά το α΄ εξάμηνο του 2021 σημαντική βελτίωση ως προς τον ρυθμό ανάπτυξης, ενώ ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης διατηρείται και κατά το β΄ εξάμηνο του 2021. Σύμφωνα με τις προβλέψεις και το 2022 ο ρυθμός ανάπτυξης θα συνεχίσει να κινείται σε υψηλά ποσοστά. Με αυτό ως δεδομένο, δίνεται η δυνατότητα επιπλέον στοχευμένων παρεμβάσεων για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, της απασχόλησης αλλά και των ευκαιριών της νέας γενιάς. Οι παρεμβάσεις αυτές, συνολικού κόστους 697 εκατ. ευρώ για το 2021 και 433 εκατ. ευρώ για το 2022, αναλύονται ως εξής:

Ενίσχυση των νοικοκυριών και της νέας γενιάς

- Από την 1η Οκτωβρίου 2021 καταργείται ο φόρος γονικών παροχών-δωρεών για συγγενείς πρώτου βαθμού, που αφορά γονικές παροχές-δωρεές έως 800.000 ευρώ. Το δημοσιονομικό κόστος ανέρχεται σε 7 εκατ. ευρώ για το 2021 και 26 εκατ. ευρώ για το 2022.
- Το πρόγραμμα «Πρώτο Ένσημο»: Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ανεργία των νέων, όλοι οι νέοι από 18 έως 29 ετών που δεν έχουν προηγούμενη εργασιακή εμπειρία και θα προσληφθούν εντός του έτους 2022, λαμβάνουν συνολικό ποσό ύψους 1.200 ευρώ για τους πρώτους έξι μήνες απασχόλησης, εκ των οποίων το 50% αποτελεί επιδότηση μισθολογικού κόστους και το 50% προσαύξηση μισθού. Το δημοσιονομικό κόστος ανέρχεται σε 28 εκατ. ευρώ για το 2022.
- Μειώνεται στο 10% το τέλος συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας από 12% έως 20% όπου κυμαίνεται σήμερα και καταργείται για νέους έως 29 ετών από 1η Ιανουαρίου 2022. Το δημοσιονομικό κόστος για το 2022 ανέρχεται σε 68 εκατ. ευρώ.
- Από το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 επεκτείνεται η χορήγηση στεγαστικού επιδόματος και στους σπουδαστές των δημόσιων ΙΕΚ. Το δημοσιονομικό κόστος για το 2022 ανέρχεται σε 5 εκατ. ευρώ.
- Για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας της περιόδου Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 2021 επιδοτούνται, για το σύνολο του πληθυσμού, οι πρώτες 300 Kwh μηνιαίως, αντισταθμίζοντας το μεγαλύτερο μέρος της αναμενόμενης αύξησης του ρεύματος. Η δαπάνη του ταμείου ενεργειακής μετάβασης για τον εν λόγω σκοπό εκτιμάται σε 523 εκατ. ευρώ για το 2021.
- Αυξάνεται το ποσό ενίσχυσης για το επίδομα θέρμανσης της χειμερινής περιόδου 2021-2022 από τα 84 εκατ. σε 174 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 90 εκατ. αναμένεται να εκταμιευτούν από το ταμείο ενεργειακής μετάβασης εντός του 2021 και 84 εκατ. ευρώ από τον τακτικό προϋπολογισμό τους πρώτους μήνες του 2022.
- Φορολογικά κίνητρα για τη χρήση των ηλεκτρονικών συναλλαγών: Από τον Ιανουάριο του 2022 και έως το 2025, το 30% των δαπανών που πραγματοποιούνται με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής προς συγκεκριμένους επαγγελματικούς κλάδους και μέχρι του ποσού των 5.000 ευρώ ετησίως, εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα των φυσικών προσώπων.

- Εντός του Δεκεμβρίου θα δοθεί διπλή δόση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Το επιπλέον δημοσιονομικό κόστος για το 2021 ανέρχεται σε 64 εκατ. ευρώ.

Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και του πρωτογενούς τομέα

- Από τον Ιανουάριο του 2022 μειώνεται ο φόρος νομικών προσώπων από το 24% στο 22%. Το δημοσιονομικό κόστος για το 2022 ανέρχεται σε 183 εκατ. ευρώ.
- Από την 1η Οκτωβρίου 2021 μειώνεται κατά 50% ο φόρος στη συγκέντρωση κεφαλαίου. Το δημοσιονομικό κόστος για το 2021 ανέρχεται σε 9 εκατ. ευρώ και για το 2022 σε 38 εκατ. ευρώ.
- Από την 1η Οκτωβρίου 2021 μειώνεται ο ΦΠΑ των ζωοτροφών που προορίζονται για ζωική παραγωγή από το 13% στο 6%. Το δημοσιονομικό κόστος για το 2021 ανέρχεται σε 4 εκατ. ευρώ και για το 2022 σε 15 εκατ. ευρώ.
- Χορήγηση προσωριμότητας έκπτωσης για δαπάνες που αφορούν σε πράσινη οικονομία, ενέργεια και ψηφιοποίηση από την 1η Ιανουαρίου 2022. Το δημοσιονομικό κόστος εκτιμάται σε 20 εκατ. ευρώ κατ' έτος και αναμένεται να επηρεάσει τα έτη 2023 και εξής.
- Κίνητρα για συνενώσεις και συνεργασίες μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της έκπτωσης επί του φόρου εισοδήματος, δημιουργώντας σημαντικές οικονομίες κλίμακας και αυξημένες δυνατότητες δανεισμού.
- Επιστροφή του ειδικού φόρου κατανάλωσης στο πετρέλαιο κίνησης σε νέους αγρότες και αγρότες-μέλη συνεργατικών σχημάτων για το έτος 2022. Το δημοσιονομικό κόστος εκτιμάται στο ποσό των 50 εκατ. ευρώ.

Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» (ΕΣΑΑ), επιδιώκει την αλλαγή του οικονομικού και θεσμικού μοντέλου της χώρας. Σε αυτό το πλαίσιο, περιλαμβάνει πλήθος φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που αποσκοπούν στη στροφή προς ένα οικονομικό μοντέλο περισσότερο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο, προς ένα κράτος πιο αποτελεσματικό, με λιγότερη γραφειοκρατία, ψηφιακά αναβαθμισμένο, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και ένα ανθεκτικότερο κοινωνικό δίκτυο προστασίας.

Την περίοδο 2021-2026 αναμένεται να εκταμιευθούν 30,5 δισ. ευρώ στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), εκ των οποίων 17,8 δισ. ευρώ αφορούν σε επιχορηγήσεις και 12,7 δισ. ευρώ σε δάνεια. Το «Ελλάδα 2.0» επιδιώκει το συνολικό ποσό των επενδυτικών πόρων που θα κινητοποιηθούν από τον ιδιωτικό τομέα να προσεγγίσει τα 59 δισ. ευρώ, ποσό διπλάσιο από το αντίστοιχο κονδύλι που θα εκταμιευθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ).

Το «Ελλάδα 2.0» αποτελείται από τέσσερις βασικούς πυλώνες με αντίστοιχα ποσά στο σκέλος των επιχορηγήσεων και επιπλέον κινητοποίηση πόρων:

- Πράσινη Μετάβαση: με προϋπολογισμό ύψους 6,17 δισ. ευρώ (προβλέπεται η κινητοποίηση πόρων ύψους 11,58 δισ. ευρώ),
- Ψηφιακή Μετάβαση: με προϋπολογισμό ύψους 2,2 δισ. ευρώ (προβλέπεται η κινητοποίηση πόρων ύψους 2,36 δισ. ευρώ),
- Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή (υγεία, παιδεία, κοινωνική προστασία): με προϋπολογισμό ύψους 5,18 δισ. ευρώ (προβλέπεται η κινητοποίηση πόρων ύψους 5,27 δισ. ευρώ),

- Ιδιωτικές επενδύσεις, οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός: με προϋπολογισμό ύψους 4,84 δισ. ευρώ (προβλέπεται η κινητοποίηση πόρων ύψους 8,78 δισ. ευρώ).

Αναφορικά με το σκέλος των επιχορηγήσεων έως τις αρχές Νοεμβρίου 2021 είχαν ενταχθεί στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 56 δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 3,6 δισ. ευρώ και προγραμματίζεται έως το τέλος του 2021 να ενταχθούν δράσεις συνολικού προϋπολογισμού άνω των 5,5 δισ. ευρώ. Για το 2022 εκτιμάται εκταμίευση ποσού ύψους 3,2 δισ. ευρώ.

Το Ελληνικό Σχέδιο επιδιώκει μέσω της αξιοποίησης των δανείων του ΤΑΑ, ύψους 12,7 δισ. ευρώ, να κινητοποιήσει επενδυτικούς πόρους 30,9 δισ. ευρώ, χρηματοδοτώντας σχέδια που εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες:

- Πράσινη Μετάβαση
- Ψηφιακή Μετάβαση
- Εξωστρέφεια (εξαγωγικός προσανατολισμός)
- Καινοτομία
- Ανάπτυξη οικονομικών κλίμακας, μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων

Η χρηματοδότηση των ιδιωτικών επενδύσεων από τους πόρους των δανείων του ΤΑΑ θα πραγματοποιηθεί μέσω τριών διακριτών χρηματοδοτικών καναλιών: (α) μέσω των διεθνών χρηματοδοτικών θεσμών, συμπεριλαμβανομένων της ΕΤΕπ και της ΕΤΑΑ, (β) μέσω των εμπορικών τραπεζών, ελληνικών αλλά και διεθνών, (γ) μέσω ενός ταμείου επιχειρηματικών συμμετοχών υπό την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Επενδύσεων ΑΕ (ΕΑΤΕ).

Σε αυτό το πλαίσιο, υπεγράφη ήδη η επιχειρησιακή συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΙΒ) για αξιοποίηση ποσού έως 5 δισ. ευρώ από το δανειακό σκέλος των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, ενώ προετοιμάζεται η αντίστοιχη συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΒΡΔ) για συγχρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων. Παράλληλα, δημοσιεύτηκε η πρόσκληση για συμμετοχή και των εμπορικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

10. Κύριες πηγές κινδύνου για τις δημοσιονομικές προβλέψεις

Πέρα από την αβεβαιότητα που επισημάνθηκε και παραπάνω ότι ενέχουν οι μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις λόγω της πανδημίας και του τρόπου εξέλιξής της, υπάρχουν πάντα και άλλοι εξωγενείς κίνδυνοι (όπως γεωπολιτικές και πολιτικές εντάσεις, μεταναστευτικές ροές κ.λπ.) που μπορεί να επηρεάσουν τα οικονομικά μεγέθη.

I. Ανάλυση ευαισθησίας

Οι δημοσιονομικές προβλέψεις του Προϋπολογισμού 2022 υπόκεινται σε κινδύνους και αβεβαιότητες. Υπό τις παρούσες συνθήκες, οι σημαντικότεροι κίνδυνοι σχετίζονται με την εξέλιξη της πανδημίας, καθώς τυχόν διατήρηση των μολύνσεων σε υψηλά επίπεδα ή περαιτέρω αύξησή τους κατά τους επόμενους μήνες μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα, ιδίως μέσω επιπτώσεων σε κλάδους όπως ο τουρισμός.

Μία άλλη πιθανή πηγή κινδύνου για τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις του Προϋπολογισμού σχετίζεται με τη σταδιακή κατάργηση μίας σειράς έκτακτων μέτρων ενίσχυσης τα οποία υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των ετών 2020-2021, προκειμένου να προστατεύσουν την απασχόληση και το εισόδημα πολιτών και επιχειρήσεων από τις συνέπειες της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν. Η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική που ασκήθηκε μέσω αυτών των μέτρων ενίσχυσε σε σημαντικό βαθμό την οικονομία και αποτέλεσε μία από τις αιτίες της ταχύτατης ανάκαμψης που σημειώθηκε κατά το τρέχον έτος. Η παύση της ισχύος τους, αν και απαραίτητη καθώς

τα μέτρα περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας έχουν πλέον αρθεί, συνεπάγεται μία μείωση της στήριξης της οικονομικής δραστηριότητας η οποία είναι πιθανό να έχει αρνητική επίπτωση βραχυπρόθεσμα. Αντιθέτως, σε περίπτωση ταχείας αύξησης του ποσοστού εμβολιασμού του πληθυσμού και υποχώρησης της πανδημίας, ο αντίκτυπος στην οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να είναι θετικός και η ταχύτερη οικονομική ανάκαμψη θα επιδράσει θετικά στα δημοσιονομικά μεγέθη.

Μια πρόσθετη πηγή κινδύνου είναι οι μακροοικονομικές επιπτώσεις από τις ανατιμήσεις της ενέργειας, των πρώτων υλών, των μεταφορών και κατ' επέκταση της εφοδιαστικής αλυσίδας. Σε αυτή την περίπτωση αναμένεται να επηρεαστεί αρνητικά ο πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης. Ωστόσο η κατεύθυνση των επιδράσεων στον ονομαστικό ρυθμό μεγέθυνσης και κατ' επέκταση στα δημοσιονομικά έσοδα δεν είναι σαφής και εξαρτάται από την έκταση και διάρκεια αυτών των μεταβολών, όπως και από την ελαστικότητα ζήτησης και προσφοράς των προϊόντων και υπηρεσιών που θα επηρεαστούν. Οι πιθανότητες να μην επηρεαστεί αρνητικά το ονομαστικό ΑΕΠ αυξάνονται όσο δεν αποσταθεροποιούνται οι μεσοπρόθεσμες πληθωριστικές προσδοκίες.

Η παρούσα ανάλυση ευαισθησίας αποσκοπεί στο να εκτιμήσει την πορεία των κύριων δημοσιονομικών μεταβλητών κάτω από διαφορετικές υποθέσεις περί του ρυθμού μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας κατά το 2022. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ανάλυσης έχει εκτιμηθεί η επίδραση στο εκτιμώμενο δημοσιονομικό αποτέλεσμα για το 2022 από μία μείωση του ρυθμού ονομαστικής μεγέθυνσης του ΑΕΠ κατά 1,0% σε σχέση με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο του Προϋπολογισμού. Η επίπτωση αυτή έχει εκτιμηθεί μέσω των ελαστικοτήτων που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής δημοσιονομικής εποπτείας και οι οποίες περιγράφονται στην έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής "Report on Public Finances in EMU 2018".

Η μείωση του ονομαστικού ρυθμού μεγέθυνσης κατά 1,0% σε σχέση με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο συνεπάγεται ότι το ΑΕΠ του 2022 (σε τρέχουσες τιμές) θα διαμορφωθεί σε 185,5 δισ. ευρώ από 177,6 δισ. ευρώ το 2021, έναντι ονομαστικού ΑΕΠ ύψους 187,3 δισ. ευρώ το 2022 σύμφωνα με το βασικό σενάριο. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης ευαισθησίας, μία τέτοια μεταβολή του επιπέδου του ονομαστικού ΑΕΠ θα οδηγούσε σε επιδείνωση του δημοσιονομικού αποτελέσματος κατά 0,5% του ΑΕΠ σε σχέση με το σενάριο του Προϋπολογισμού 2022.

Συγκεκριμένα, στην περίπτωση αυτή το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA θα διαμορφωνόταν σε -4,5% του ΑΕΠ έναντι -4,0% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές δημοσιονομικό αποτέλεσμα κατά ESA θα διαμορφωνόταν σε -1,9% του ΑΕΠ έναντι -1,4% του ΑΕΠ. Σε απόλυτους όρους, ο μειωμένος κατά 1,0% ονομαστικός ρυθμός μεγέθυνσης θα οδηγούσε σε επιπλέον δημοσιονομική επιβάρυνση της τάξης των 0,85 δισ. ευρώ.

II. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Σύμφωνα με την Οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών, τα κράτη μέλη δημοσιεύουν σχετικές πληροφορίες για τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις των υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης, οι οποίες είναι πιθανό να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στους προϋπολογισμούς των φορέων Γενικής Κυβέρνησης. Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις περιλαμβάνουν τις κρατικές εγγυήσεις, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη λειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων. Η ανωτέρω Οδηγία προβλέπει επίσης τη δημοσίευση πληροφοριών για τις συμμετοχές της Γενικής Κυβέρνησης στο κεφάλαιο ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων για σημαντικά από οικονομικής άποψης ποσά.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα ενότητα παραθέτει τα νεότερα επίσημα στοιχεία της Eurostat αναφορικά με τις ακόλουθες κατηγορίες ενδεχόμενων υποχρεώσεων: τις υποχρεώσεις που απορρέουν από συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) που καταγράφονται εκτός προϋπολογισμού (off-balance sheet) και το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων που έχουν χορηγηθεί από φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Αναλυτικά στοιχεία αναφορικά με το ύψος των κρατικών εγγυήσεων και των

συμμετοχών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης στο κεφάλαιο δημόσιων ή ιδιωτικών επιχειρήσεων παρατίθενται στα κεφάλαια 4 και 5 αντίστοιχα.

Πίνακας 3.33 Υποχρεώσεις που απορρέουν από Συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) που καταγράφονται εκτός προϋπολογισμού (off-balance sheet)			
	2017	2018	2019
<i>σε εκατ. ευρώ</i>			
Γενική κυβέρνηση	234,00	270,20	267,83
Κεντρική Κυβέρνηση	234,00	270,20	267,83
Τοπική Αυτοδιοίκηση	0	0	0
Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης	0	0	0
<i>ως % του ΑΕΠ</i>			
Γενική κυβέρνηση	0,13	0,13	0,15
Κεντρική Κυβέρνηση	0,13	0,13	0,15
Τοπική Αυτοδιοίκηση	0	0	0
Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης	0	0	0

Πηγή: Eurostat

Τα στοιχεία σχετικά με τις ανωτέρω κατηγορίες ενδεχόμενων υποχρεώσεων παρατίθενται τόσο για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης όσο και για κάθε υποτομέα αυτής ξεχωριστά, εφ' όσον είναι διαθέσιμα. Τα στοιχεία για τις υποχρεώσεις που απορρέουν από εκτός προϋπολογισμού ΣΔΙΤ είναι εκφρασμένα σε όρους προσαρμοσμένης αξίας κεφαλαίου (adjusted capital value), η οποία λαμβάνει υπ' όψιν την απόσβεση των κεφαλαιουχικών αγαθών και αντανακλά την παρούσα αξία τους κατά την εκάστοτε χρονική στιγμή. Ως εκ τούτου, αντανακλά και τη δυνητική επίδραση στο δημόσιο χρέος σε περίπτωση μετατροπής της ενδεχόμενης υποχρέωσης σε πραγματική.

Τα στοιχεία για το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων που έχουν χορηγηθεί από φορείς της Γενικής Κυβέρνησης παρουσιάζονται στη συνέχεια ενοποιημένα σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης.

Πίνακας 3.34 Μη εξυπηρετούμενα δάνεια χορηγηθέντα από φορείς της Γενικής Κυβέρνησης			
	2017	2018	2019
<i>σε εκατ. ευρώ</i>			
Γενική κυβέρνηση	549,0	471,0	528,0
Κεντρική Κυβέρνηση	549,0	471,0	528,0
Τοπική Αυτοδιοίκηση	0	0	0
Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης			
<i>ως % του ΑΕΠ</i>			
Γενική κυβέρνηση	0,31	0,26	0,29
Κεντρική Κυβέρνηση	0,31	0,26	0,29
Τοπική Αυτοδιοίκηση	0	0	0
Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης			

Πηγή: Eurostat

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Η επιτυχημένη παρουσία της Ελλάδας στις διεθνείς αγορές συνεχίστηκε και το 2021, ενισχύοντας τη συνολική ρευστότητα της ελληνικής οικονομίας και ταυτόχρονα διατηρώντας τα υψηλά ταμειακά διαθέσιμα του Ελληνικού Δημοσίου στα υψηλά επίπεδα των προηγούμενων ετών. Η εμβληματική κοινοπρακτική έκδοση τριακονταετούς ομολόγου για πρώτη φορά μετά το 2008 και η κοινοπρακτική έκδοση πενταετούς ομολόγου για πρώτη φορά με μηδενικό επιτόκιο επιβεβαίωσαν την εμπιστοσύνη των διεθνών επενδυτών στα ελληνικά κρατικά χρεόγραφα, τα οποία, ενισχυόμενα από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα αγοράς χρεογράφων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, διαπραγματεύονται στη δευτερογενή αγορά σε νέα ιστορικά χαμηλά επίπεδα.

Οι εκδόσεις που πραγματοποιήθηκαν μέσω κοινοπραξίας είχαν και φέτος πολύ μεγάλο ποσοστό υπερκάλυψης του βιβλίου προσφορών τους και συνέχισαν να διατίθενται κυρίως σε τελικούς επενδυτές. Η άντληση των κεφαλαίων έγινε με ιστορικά χαμηλό κόστος χρηματοδότησης, κάτι που, σε συνδυασμό με τη νέα πρόωρη αποπληρωμή μέρους του δανείου του ΔΝΤ στις αρχές του 2021, έχει σωρευτικά θετικό όφελος στη μακροπρόθεσμη διατήρηση χαμηλών ετήσιων δαπανών για τόκους του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι το αξιόχρεο του Ελληνικού Δημοσίου, παρά τη δυσμενή διεθνή συγκυρία της πανδημίας, αναβαθμίστηκε περαιτέρω μέσα στο 2021 πλησιάζοντας όλο και περισσότερο προς τον στόχο επίτευξης της επενδυτικής βαθμίδας τα προσεχή έτη, κάτι που θα έχει πολλαπλά ευεργετικά οφέλη τόσο για τα ελληνικά ομόλογα όσο και για την ελληνική οικονομία γενικότερα.

Ειδικότερα, οι χρηματοδοτικές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου κατά τη διάρκεια του 2021 καλύφθηκαν καταρχήν από εκδόσεις και επανεκδόσεις ομολόγων σταθερού επιτοκίου, πενταετούς, δεκαετούς και τριακονταετούς διάρκειας συνολικής ονομαστικής αξίας 15.400 εκατ. ευρώ και αξίας διακανονισμού 15.900 εκατ. ευρώ, από εκταμιεύσεις δανείων συνολικού ύψους 3.265 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο της δανειακής σύμβασης με την Ευρωπαϊκή Ένωση για το πρόγραμμα ‘SURE’, από εκταμίευση της πρώτης δόσης ύψους 1.654,6 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο της δανειακής σύμβασης με την Ευρωπαϊκή Ένωση για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Σταθερότητας, καθώς επίσης και αναχρηματοδότηση βραχυπρόθεσμου χρέους. Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός του Ελληνικού Δημοσίου πραγματοποιήθηκε μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων τρίμηνης, εξάμηνης και ετήσιας διάρκειας, καθώς επίσης και μέσω πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή repo agreements, τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) για την αξιοποίηση των διαθέσιμων, κυρίως, των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Στις 30/09/2021 το σύνολο των δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Μηχανισμό Στήριξης ανήλθε σε 243.373,7 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα δάνεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο διαμορφώθηκαν σε 1.837,3 εκατ. ευρώ.

1. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 386.320 εκατ. ευρώ ή 217,5% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2021, έναντι 374.006 εκατ. ευρώ ή 226,2% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2020.

Το 2022 το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 391.200 εκατ. ευρώ ή 208,9% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 8,6 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2021 (πίνακας 4.1).

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 350.000 εκατ. ευρώ ή 197,1% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2021, έναντι 341.086 εκατ. ευρώ ή 206,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2020. Το 2022 το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 355.000 εκατ. ευρώ (πίνακας 4.2) ή 189,6% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 7,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ έναντι του 2021 (πίνακας 4.3).

Πίνακας 4.1 Σύνοψη χρέους Κεντρικής Διοίκησης (σε εκατ. ευρώ)				
	2019	2020	2021*	2022**
A. Ομόλογα	55.601	66.880	81.800	87.500
Ομόλογα στην αγορά εσωτερικού	53.886	65.169	80.100	85.800
Ομόλογα στις αγορές εξωτερικού	1.715	1.711	1.700	1.700
B. Βραχυπρόθεσμοι Τίτλοι	12.613	11.801	12.600	12.600
Έντοκα Γραμμάτια	12.613	11.801	12.600	12.600
Γ. Δάνεια	258.898	259.969	255.920	255.100
Δάνεια Τραπέζης Ελλάδος	1.908	1.438	966	495
Λοιπά Δάνεια Εσωτερικού	212	200	187	185
Ειδικά και Διακρατικά Δάνεια	7.646	7.953	7.780	7.410
Δάνεια Μηχανισμού Στήριξης	249.010	248.260	239.950	238.130
Λοιπά Δάνεια Εξωτερικού	122	2.118	7.037	8.880
Δ. Βραχυπρόθεσμα δάνεια	28.903	35.356	36.000	36.000
Πώληση τίτλων με σύμφωνο επαναγοράς (repos)	28.903	35.356	36.000	36.000
E. Σύνολο χρέους Κεντρικής Διοίκησης (A+B+Γ+Δ)	356.015	374.006	386.320	391.200
(ως % του ΑΕΠ)	194,3%	226,2%	217,5%	208,9%
ΑΕΠ	183.250	165.326	177.608	187.278

* Εκτιμήσεις **Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

**Πίνακας 4.2 Χρέος Γενικής Κυβέρνησης
(σε εκατ. ευρώ)**

	2019	2020	2021*	2022**
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	356.015	374.006	386.320	391.200
B Χρέος ΝΠ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους ΕΔ	-8.275	-13.812	-16.320	-16.200
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	347.740	360.194	370.000	375.000
Δ Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-16.649	-19.108	-20.000	-20.000
Ε. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ) (ως % του ΑΕΠ)	331.091 180,7%	341.086 206,3%	350.000 197,1%	355.000 189,6%
ΑΕΠ	183.250	165.326	177.608	187.278

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

**Πίνακας 4.3 Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης
(σε εκατ. ευρώ)**

	2021*	2022**	Διαφορά 2022-2021
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Ταμειακό αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης	14.895	7.879	-7.016
Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	17.073	7.416	-9.657
Εθνικολογιστικές προσαρμογές Γενικής Κυβέρνησης	-2.178	463	2.641
Χρηματοοικονομικά παράγωγα	1.425	1.400	-25
Αυξήσεις ΜΚ εταιρειών, συμμετοχή στην ΕΤΕπ, κ.λπ.	753	1.062	309
Χορηγήσεις δανείων σε επιχειρήσεις από πόρους ΤΑΑ	0	3.510	3.510
Μεταβολή διαθεσίμων και ενδοκυβερνητικού χρέους	-7.400	-7.900	-500
Πώληση μετοχών κ.λπ.	-888	-724	164
Προσαρμογές στο άρτιο, λοιπές προσαρμογές	129	-227	-356
Μεταβολή από προηγούμενο έτος	8.914	5.000	-3.914
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	350.000	355.000	5.000
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ	197,1%	189,6%	-7,5%
ΑΕΠ	177.608	187.278	

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

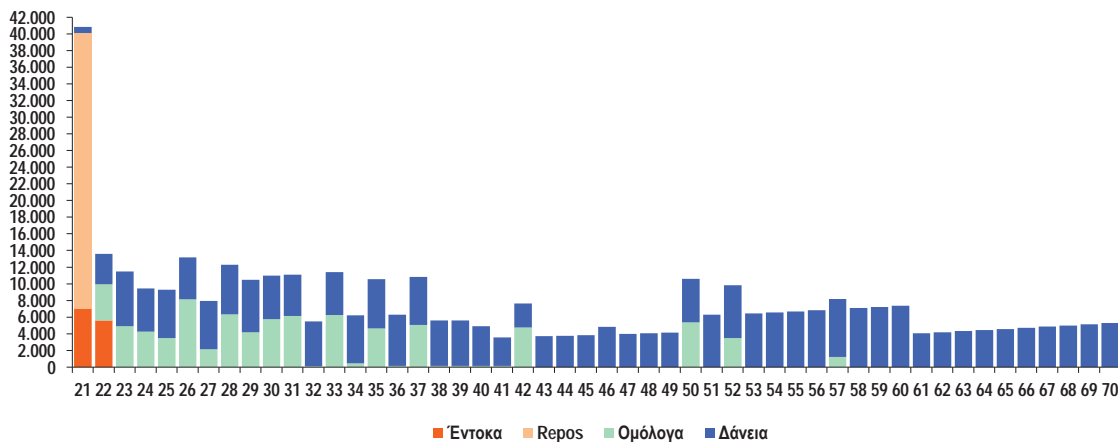
2. Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης, στις 30/9/2021, εκτείνεται μέχρι το έτος 2070 (πίνακας 4.4, διάγραμμα 4.1). Η περαιτέρω δανειοδότηση του Ελληνικού Δημοσίου μέσω των αγορών τα επόμενα έτη αναμένεται να αντικαταστήσει σταδιακά τα δάνεια με ομόλογα.

**Πίνακας 4.4 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2021
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Έντοκα γραμμάτια	Συμφωνίες Επαναγοράς (Repos)	Ομόλογα	Δάνεια από ΔΝΤ (μετά swap)	Δάνεια από χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης (GLF)	Δάνεια από EFSF & ESM	Δάνεια από EIB και CEDB	Δάνεια από Τράπεζα Ελλάδος	Λοιπά δάνεια	Σύνολο	Ποσοστό απόσβεσης
2021	7.000,0	33.088,0	0,0	-18,2	661,3	0,0	80,2	2,2	2,5	40.815,9	10,55%
2022	5.600,0		4.352,2	123,1	2.645,0	0,0	376,9	472,3	16,1	13.585,5	3,51%
2023	0,0		4.906,4	1.311,2	2.645,0	1.738,0	380,1	493,1	16,1	11.489,8	2,97%
2024	0,0		4.250,9	287,3	2.645,0	1.738,0	391,0	0,0	122,2	9.434,4	2,44%
2025	0,0		3.487,1	0,0	2.645,0	1.738,0	406,3	0,0	1.016,1	9.292,5	2,40%
2026	0,0		8.149,0	0,0	2.645,0	1.738,0	624,8	0,0	16,1	13.172,8	3,41%
2027	0,0		2.160,6	0,0	2.645,0	1.738,0	1.371,3	0,0	16,1	7.931,0	2,05%
2028	0,0		6.346,0	0,0	2.645,0	1.832,2	717,4	0,0	744,1	12.284,6	3,18%
2029	0,0		4.164,8	0,0	2.645,0	1.832,2	173,3	0,0	1.653,1	10.468,3	2,71%
2030	0,0		5.757,3	0,0	2.645,0	1.832,2	734,7	0,0	16,1	10.985,3	2,84%
2031	0,0		6.129,0	0,0	2.645,0	1.832,2	475,9	0,0	16,1	11.098,1	2,87%
2032	0,0		126,2	0,0	2.645,0	1.832,2	770,9	0,0	98,8	5.473,1	1,42%
2033	0,0		6.238,1	0,0	2.645,0	1.832,2	585,6	0,0	92,4	11.393,4	2,95%
2034	0,0		468,3	0,0	2.645,0	2.931,3	95,8	0,0	91,5	6.232,0	1,61%
2035	0,0		4.644,4	0,0	2.645,0	2.975,9	223,5	0,0	82,7	10.571,5	2,73%
2036	0,0		166,2	0,0	2.645,0	2.993,3	395,3	0,0	82,7	6.282,5	1,62%
2037	0,0		5.083,7	0,0	2.645,0	3.010,7	16,0	0,0	82,7	10.838,1	2,80%
2038	0,0		146,9	0,0	2.645,0	2.707,4	9,5	0,0	82,7	5.591,6	1,45%
2039	0,0		135,1	0,0	2.645,0	2.724,8	9,5	0,0	82,7	5.597,1	1,45%
2040	0,0		141,9	0,0	1.938,8	2.742,2	9,5	0,0	82,7	4.915,1	1,27%
2041	0,0		136,8	0,0	571,3	2.763,1	9,5	0,0	82,7	3.563,4	0,92%
2042	0,0		4.767,4	0,0	0,0	2.783,9	0,3	0,0	82,7	7.634,3	1,97%
2043	0,0		0,0	0,0	0,0	3.624,6	0,3	0,0	82,7	3.707,6	0,96%
2044	0,0		0,0	0,0	0,0	3.695,9	0,3	0,0	82,7	3.778,9	0,98%
2045	0,0		0,0	0,0	0,0	3.768,8	0,3	0,0	82,7	3.851,8	1,00%
2046	0,0		0,0	0,0	0,0	3.843,2	0,3	0,0	982,7	4.826,2	1,25%
2047	0,0		0,0	0,0	0,0	3.919,2	0,3	0,0	82,7	4.002,2	1,04%
2048	0,0		0,0	0,0	0,0	3.996,8	0,1	0,0	82,7	4.079,6	1,06%
2049	0,0		0,0	0,0	0,0	4.076,2	0,0	0,0	82,7	4.158,9	1,08%
2050	0,0		5.364,3	0,0	0,0	4.160,7	0,0	0,0	1.082,7	10.607,7	2,74%
2051	0,0		0,0	0,0	0,0	6.216,6	0,0	0,0	82,7	6.299,4	1,63%
2052	0,0		3.500,0	0,0	0,0	6.333,5	0,0	0,0	0,0	9.833,5	2,54%
2053	0,0		0,0	0,0	0,0	6.443,1	0,0	0,0	0,0	6.443,1	1,67%
2054	0,0		0,0	0,0	0,0	6.565,6	0,0	0,0	0,0	6.565,6	1,70%
2055	0,0		0,0	0,0	0,0	6.690,7	0,0	0,0	0,0	6.690,7	1,73%
2056	0,0		0,0	0,0	0,0	6.819,0	0,0	0,0	0,0	6.819,0	1,76%
2057	0,0		1.224,5	0,0	0,0	6.950,3	0,0	0,0	0,0	8.174,7	2,11%
2058	0,0		0,0	0,0	0,0	7.084,7	0,0	0,0	0,0	7.084,7	1,83%
2059	0,0		0,0	0,0	0,0	7.214,8	0,0	0,0	0,0	7.214,8	1,87%
2060	0,0		0,0	0,0	0,0	7.360,4	0,0	0,0	0,0	7.360,4	1,90%
2061	0,0		0,0	0,0	0,0	4.071,5	0,0	0,0	0,0	4.071,5	1,05%
2062	0,0		0,0	0,0	0,0	4.193,7	0,0	0,0	0,0	4.193,7	1,08%
2063	0,0		0,0	0,0	0,0	4.319,5	0,0	0,0	0,0	4.319,5	1,12%
2064	0,0		0,0	0,0	0,0	4.449,1	0,0	0,0	0,0	4.449,1	1,15%
2065	0,0		0,0	0,0	0,0	4.582,5	0,0	0,0	0,0	4.582,5	1,19%
2066	0,0		0,0	0,0	0,0	4.720,0	0,0	0,0	0,0	4.720,0	1,22%
2067	0,0		0,0	0,0	0,0	4.861,6	0,0	0,0	0,0	4.861,6	1,26%
2068	0,0		0,0	0,0	0,0	5.007,4	0,0	0,0	0,0	5.007,4	1,30%
2069	0,0		0,0	0,0	0,0	5.157,7	0,0	0,0	0,0	5.157,7	1,33%
2070	0,0		0,0	0,0	0,0	5.312,4	0,0	0,0	0,0	5.312,4	1,37%
Σύνολο	12.600,0	33.088,0	81.847,2	1.703,4	50.781,3	190.755,2	7.858,8	967,6	7.223,2	386.824,5	100,00%

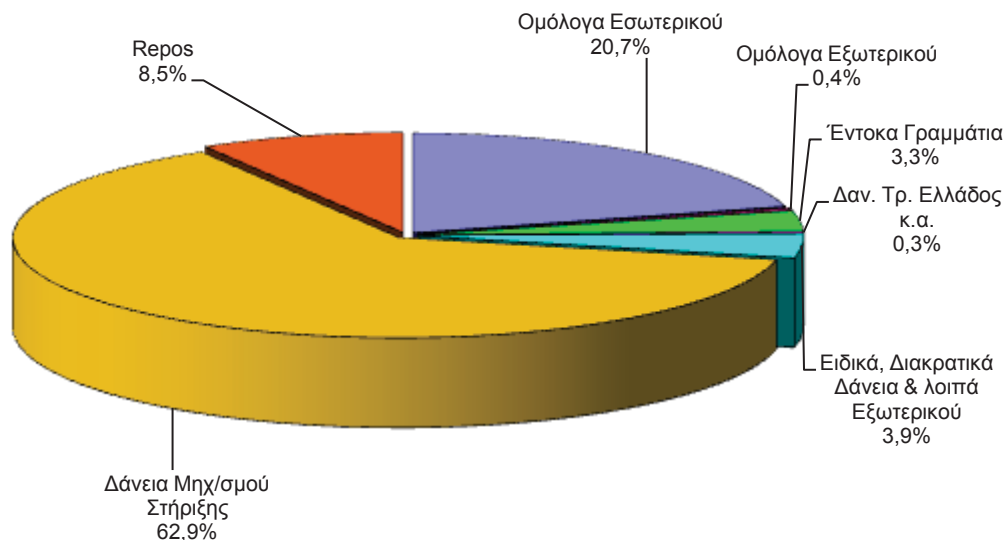
Διάγραμμα 4.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2021 (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Στις 30/09/2021 το ύψος των Ομολόγων Εσωτερικού του Ελληνικού Δημοσίου περιορίστηκε στο 20,7% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης (έναντι 91% το 2009) και αντικαταστάθηκε με δάνεια που ελήφθησαν από τον Μηχανισμό Στήριξης, τα οποία αποτελούν πλέον το 62,9% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης (διάγραμμα 4.2).

Διάγραμμα 4.2 Σύσταση χρέους Κεντρικής Διοίκησης την 30/09/2021

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Η μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης ήταν 6,3 έτη το 2011, ενώ στις 30/9/2021 έχει υπερτριπλασιαστεί και διαμορφώνεται στα 18,93 έτη (πίνακας 4.5).

Πίνακας 4.5 Μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια χρέους Κεντρικής Διοίκησης		
Ημερομηνία	Μέση Διάρκεια σε έτη	
	Διαπραγματεύσιμο χρέος πάνω από 1 έτος	Συνολικό χρέος
31/12/2012	9,43	15,29
31/12/2013	9,67	16,02
31/12/2014	10,48	16,16
31/12/2015	10,58	16,76
31/12/2016	10,13	16,60
31/12/2017	10,68	18,32
31/12/2018	9,87	18,17
31/12/2019	9,80	20,53
31/12/2020	10,74	19,43
30/09/2021	10,91	18,93

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Στις 30/09/2021, ποσοστό 74,9% του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης είχε υπολειπόμενη φυσική διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών, λόγω της επιμήκυνσης των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης, της έκδοσης νέων ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο της ανταλλαγής ομολόγων (PSI) και των πρόσφατων εκδόσεων μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων τίτλων (πίνακας 4.6).

Πίνακας 4.6 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης ως προς την υπολειπόμενη φυσική διάρκεια (%)	
Διάρκεια	30/09/2021
Βραχυπρόθεσμο (μέχρι 1 έτος)	13,5%
Μεσοπρόθεσμο (1 έως 5 έτη)	11,6%
Μακροπρόθεσμο (άνω των 5 ετών)	74,9%
Σύνολο	100,0%

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

3. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Οι δαπάνες εξυπηρέτησης του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης το 2021 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 18.105 εκατ. ευρώ, έναντι 17.890 εκατ. ευρώ το έτος 2020 (πίνακας 4.7).

**Πίνακας 4.7 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Χρεολύσια			Τόκοι			Παράλληλες δαπάνες	Τόκοι και παραλ. δαπάνες	Γενικό σύνολο
	Συναλ.	Εθν. νομ.	Σύνολο	Συναλ.	Εθν. νομ.	Σύνολο			
			(1)			(2)			
2000	4.640	8.491	13.131	1.922	7.577	9.499	58	9.557	22.688
2001	2.566	9.052	11.618	719	8.570	9.289	39	9.328	20.946
2002	2.397	17.883	20.280	391	8.144	8.535	59	8.594	28.874
2003	1.204	19.559	20.763	180	9.028	9.208	70	9.278	30.041
2004	667	17.777	18.444	85	9.198	9.283	72	9.355	27.799
2005	751	19.628	20.379	108	9.508	9.616	71	9.687	30.066
2006	65	16.524	16.589	92	9.349	9.441	56	9.497	26.086
2007	43	22.152	22.195	74	9.583	9.657	71	9.728	31.923
2008	424	25.822	26.246	82	11.052	11.134	72	11.206	37.452
2009	375	28.760	29.135	39	12.145	12.184	141	12.325	41.460
2010	159	19.390	19.549	104	12.873	12.977	246	13.223	32.772
2011	-129	28.976	28.847	372	15.758	16.130	218	16.348	45.195
2012	-1.353	25.261	23.908	603	11.530	12.133	631	12.764	36.672
2013	2.110	10.647	12.757	848	5.173	6.021	150	6.171	18.928
2014	2.367	22.453	24.820	955	4.573	5.528	82	5.610	30.430
2015	3.242	23.981	27.223	760	5.040	5.800	178	5.978	33.201
2016	1.159	6.401	7.560	426	5.162	5.588	55	5.643	13.203
2017	790	94.575	95.365	370	5.838	6.208	69	6.277	101.642
2018	1.325	6.264	7.589	342	5.212	5.554	139	5.693	13.282
2019	3.816	14.113	17.929	277	5.724	6.001	35	6.036	23.965
2020	-521	12.087	11.566	75	6.201	6.276	48	6.324	17.890
2021*	3.244	8.836	12.080	30	5.940	5.970	55	6.025	18.105

* Εκτιμήσεις

Σημειώσεις:

- Από το 2008 και εξής περιλαμβάνονται και οι δαπάνες προσαρμογών ESA 95.
- Δεν περιλαμβάνονται εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους (έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα, βραχυπρόθεσμοί τίτλοι εξωτερικού, ταμειακές διευκολύνσεις και γeros), οι οποίες εμφανίζονται στον πίνακα 4.8.
- Από το 2012 στις παράλληλες δαπάνες περιλαμβάνονται και προμήθειες εκταμίευσης δανείων από το ΕΤΧΣ και ΕΜΣ
- Οι δαπάνες είναι μετά SWAP.
- Η αύξηση των χρεολυσίων το 2017 οφείλεται στην εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων και στις ανταλλαγές ομολόγων.

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Οι δαπάνες για εξόφληση βραχυπρόθεσμων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες από το 2012 έως το 2013 περιλαμβάνουν μόνο έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα, ενώ από το 2014 περιλαμβάνουν και γeros, εκτιμάται ότι το 2021 θα διαμορφωθούν σε 1.134.800 εκατ. ευρώ, έναντι 1.279.458 εκατ. ευρώ το 2020, ενώ το ανεξόφλητο υπόλοιπο αυτών το 2021 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 48.600 εκατ. ευρώ. Τα βραχυπρόθεσμα χρηματοοικονομικά εργαλεία δανεισμού υπόκεινται στη διαδικασία συνεχούς αναχρηματοδότησης (rollover) κατά τη διάρκεια ενός έτους και αυτό σημαίνει ότι η ορθή αποτύπωση της πραγματικής εικόνας του νέου καθαρού δανεισμού είναι εφικτή μετά τον συμψηφισμό των λογαριασμών ταξινόμησης εξόδων και εσόδων. Ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός διαμορφώνεται σύμφωνα με τις ταμειακές ανάγκες που προκύπτουν στη διάρκεια του έτους, ανανεώνεται και αναχρηματοδοτείται πολλές φορές μέσα στο έτος, ιδιαίτερα τα γeros και ως εκ τούτου τόσο τα πιστωτικά έσοδα όσο και τα χρεολύσια (έξοδα) εμφανίζονται αυξημένα, χωρίς όμως να αντικατοπτρίζουν ουσιαστική μεταβολή στο ύψος του χρέους (πίνακας 4.8).

**Πίνακας 4.8 Καθαρή επίπτωση του βραχυπρόθεσμου δανεισμού (ΕΓΕΔ και Repos) στο χρέος
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Εκδόσεις	Εξοφλήσεις	Διαφορά (εκδόσεις - εξοφλήσεις)	Ανεξόφλητο Υπόλοιπο 31/12
2013	41.318	44.703	-3.385	14.852
2014	137.272	129.107	8.165	23.017
2015	742.244	740.428	1.816	24.833
2016	532.682	531.263	1.419	26.252
2017	570.620	566.998	3.622	29.874
2018	817.199	807.272	9.927	39.801
2019	1.089.619	1.087.904	1.715	41.516
2020	1.285.099	1.279.458	5.641	47.157
2021*	1.136.243	1.134.800	1.443	48.600

* Εκτιμήσεις

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Όπως φαίνεται στον πίνακα 4.9 οι δαπάνες για τόκους μετά swap του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης διαμορφώνονται κοντά στα επίπεδα των 5.500-6.200 εκατ. ευρώ, ενώ το ύψος των δαπανών για τόκους διαμορφώνεται γύρω στο 3,1%-3,8% ως ποσοστό του ΑΕΠ. Οι μειωμένες δαπάνες τόκων τα τελευταία χρόνια οφείλονται στη μείωση του ύψους του δημόσιου χρέους μετά την ανταλλαγή των ομολόγων (PSI) του Μαρτίου 2012 και την επαναγορά του Δεκεμβρίου 2012, τη μείωση των επιτοκίων των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης και την αναβολή καταβολής τόκων για τα δάνεια που χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, καθώς επίσης και στην πτώση των επιτοκίων του ευρώ. Τέλος, οι διαχρονικές διαφορές στο ύψος ετήσιων δαπανών τόκων προ και μετά swap που εμφανίζονται στον πίνακα 4.9 οφείλονται κυρίως i) σε υφιστάμενες διαχειριστικές πράξεις αντιστάθμισης επιτοκιακού κινδύνου που προέρχονται από την προ-PSI εποχή και των οποίων οι υποκείμενες υποχρεώσεις δεν υφίστανται πλέον λόγω της αναδιάρθρωσης χρέους που έλαβε χώρα το 2012, ii) σε προκαταβολές τόκων που το ΕΔ κατέβαλε από το έτος 2018 και μετά, στο πλαίσιο του αντίστοιχου διαχειριστικού προγράμματος, οι οποίες έλαβαν χώρα προκειμένου να γίνει βέλτιστη διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων του ΕΔ, διαχρονική εξομάλυνση των ετήσιων χρηματοδοτικών αναγκών του και περαιτέρω μείωση του κινδύνου αναχρηματοδότησης και iii) στη ραγδαία μείωση των επιτοκίων του ευρώ μετά το πρώτο τρίμηνο του 2020, που ακολούθησε την εμφάνιση της πανδημίας του Covid-19.

Πίνακας 4.9 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (ποσά σε εκατ. ευρώ)

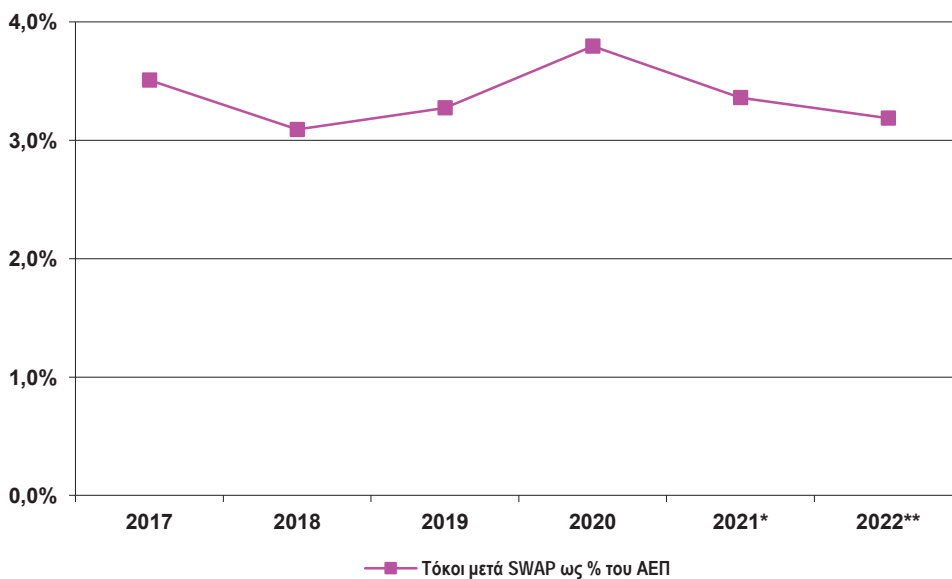
	2017	2018	2019	2020	2021*	2022**
Τόκοι προ Swap	5.693	4.671	5.185	4.588	4.500	4.570
Τόκοι μετά Swap	6.208	5.554	6.001	6.276	5.970	5.970
Τόκοι μετά Swap ως % του ΑΕΠ	3,5%	3,1%	3,3%	3,8%	3,4%	3,2%

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Σημείωση: Οι τόκοι προ SWAP υπολογίζονται συμψηφιστικά και αφορούν τις πληρωμές τόκων μείον τις εισπράξεις από επανεκδόσεις ομολόγων, αρνητικά επιτόκια κ.λπ.

Διάγραμμα 4.3 Δαπάνες για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (ποσά σε εκατ. ευρώ)

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

4. Η ενοποιημένη αγορά ευρωομολόγων

Η υλοποίηση του προγράμματος αγοράς κρατικών χρεογράφων («Pandemic Emergency Purchase Programme» - PEPP) συνεχίστηκε από την ΕΚΤ κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους με τις μηνιαίες αγορές ευρωπαϊκών κρατικών τίτλων να διαμορφώνονται στα τρέχοντα επίπεδα των 20 δισ. ευρώ. Το πρόγραμμα αναμένεται να επιβραδυνθεί σταδιακά τους προσεχείς μήνες με προοπτική να ολοκληρωθεί τον Μάρτιο του 2022, οπότε και οι συνολικές αγορές τίτλων μπορούν να ανέρθουν δυνητικά σε 1,85 τρισ. ευρώ, ενώ στη συνέχεια θα επαναξιολογηθεί η συνέχισή του με βάση τα τότε δεδομένα.

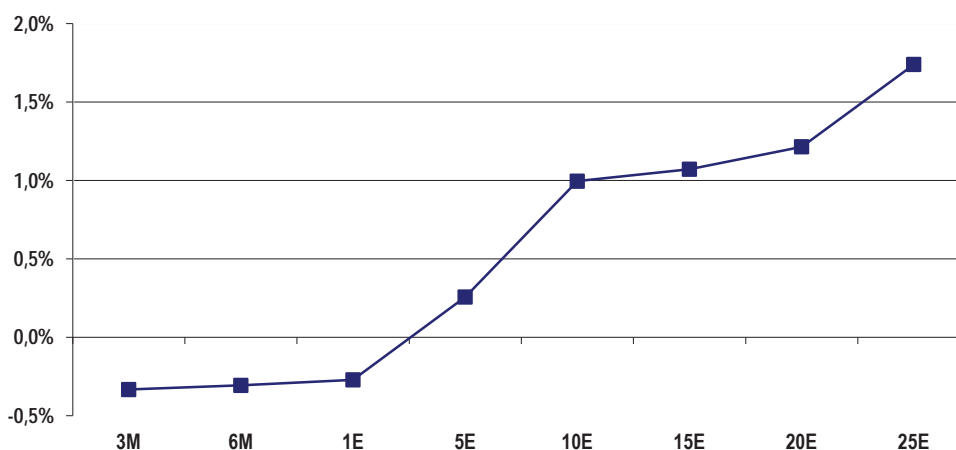
Η συνολική συμμετοχή των ελληνικών ομολόγων στο έκτακτο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ υπερβαίνει τα 29 δισ. ευρώ, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη συχνή έκδοση νέων τίτλων από το Ελληνικό Δημόσιο προκειμένου να διασφαλίζεται η επάρκειά τους για διαπραγμάτευση στη δευτερογενή αγορά. Κατά τη διάρκεια του 2021 οι αποδόσεις των μεσοπρόθεσμων κρατικών τίτλων των περισσότερων χωρών της Ευρωζώνης διαπραγματεύονταν με αρνητικές αποδόσεις, ενώ οι μακροπρόθεσμοι τίτλοι διαπραγματεύονταν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα.

5. Αγορά τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου

Το βραχυχρόνιο κόστος δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αποτυπώνεται στις δημοπρασίες εντόκων γραμματίων 13, 26 και 52 εβδομάδων, εξακολουθεί να κινείται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα με αρνητικά επιτόκια για όλες τις διάρκειες των εκδόσεων. Στις πρόσφατες δημοπρασίες του Σεπτεμβρίου και του Οκτωβρίου του 2021 αυτό διαμορφώθηκε στο -0,43% για τα τρίμηνα, -0,41% για τα εξάμηνα και -0,31%, για τα ετήσια έντοκα γραμμάτια γεγονός που οφείλεται στα χαμηλά διεθνή επιτόκια, τη συμμετοχή των ελληνικών ομολόγων στο PEPP και τις επιτυχημένες εξόδους της χώρας στις αγορές κεφαλαίων καθ' όλη τη διάρκεια του τρέχοντος έτους.

Η καμπύλη αποδόσεων του Ελληνικού Δημοσίου έχει θετική κλίση (steepening curve) για μεσοπρόθεσμες διάρκειες και για μακροπρόθεσμες διάρκειες μέχρι 25 έτη, ενώ το βραχυπρόθεσμο τμήμα της είναι σχεδόν επίπεδο με αρνητικές αποδόσεις για διάρκειες από τρεις μήνες μέχρι ένα έτος (διάγραμμα 4.4).

Διάγραμμα 4.4 Καμπύλη αποδόσεων τίτλων Ελληνικού Δημοσίου

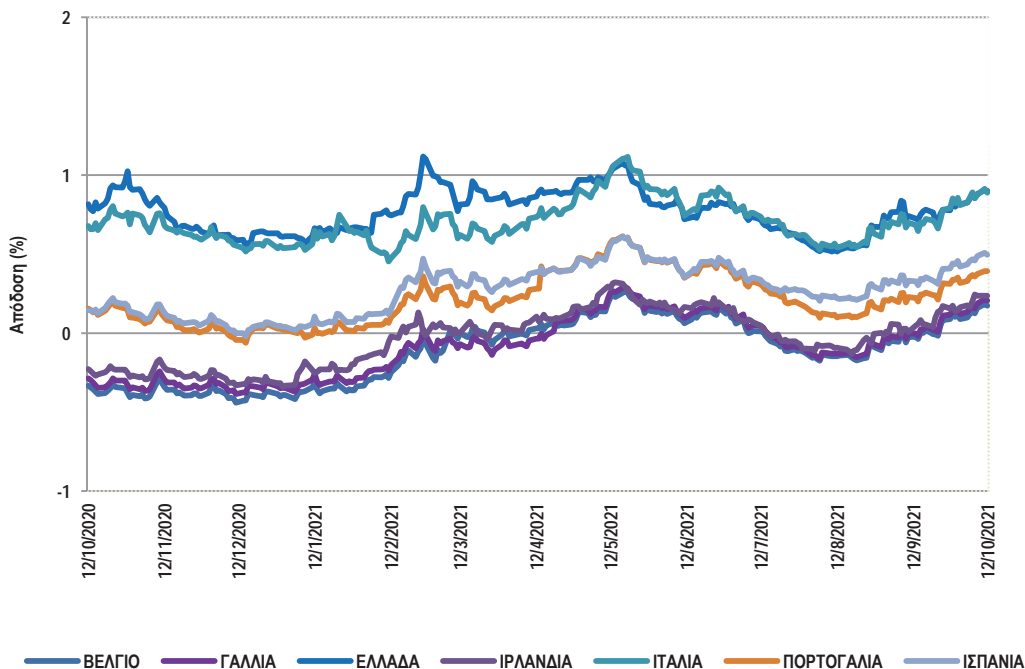

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Η διαφορά απόδοσης (yield spread) μεταξύ του δεκαετούς ελληνικού και του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου αναφοράς κινήθηκε, ως επί το πλείστον, στα επίπεδα των 110-120 μονάδων βάσης κατά τη διάρκεια του 2021, σαφώς βελτιωμένη συγκριτικά με το προηγούμενο έτος. Στο τέλος Οκτωβρίου η διαφορά απόδοσης διαμορφώνεται στα επίπεδα των 101 μονάδων βάσης, με την τρέχουσα απόδοση του δεκαετούς ομολόγου να διαμορφώνεται γύρω στο 1,1%.

Κατά τη διάρκεια του 2021 οι αποδόσεις των 10ετών κρατικών τίτλων των υπόλοιπων χωρών της Ευρωζώνης εξακολούθησαν να διαμορφώνονται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, ενώ για ορισμένες χώρες όπως το Βέλγιο, η Γαλλία και η Ιρλανδία οι αποδόσεις των 10-ετών ομολόγων τους ήταν, για μεγάλο χρονικό διάστημα, αρνητικές (διάγραμμα 4.5).

Διάγραμμα 4.5 Αποδόσεις 10ετών κρατικών τίτλων
(ημερήσια στοιχεία – αποδόσεις)

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Πρωτογενής αγορά τίτλων

Το Ελληνικό Δημόσιο πραγματοποίησε τον Ιανουάριο του 2021 επανέκδοση τριακονταετούς ομολόγου ονομαστικής αξίας 1.400 εκατ. ευρώ και αξίας διακανονισμού 2.027 εκατ. ευρώ με ιδιωτική τοποθέτηση και ακολούθησε τον Φεβρουάριο του 2021 κοινοπρακτική έκδοση δεκαετούς ομολόγου ύψους 3.500 εκατ. ευρώ με σταθερό επιτόκιο 0,75% και τον Μάρτιο του 2021 κοινοπρακτική έκδοση τριακονταετούς ομολόγου ύψους 2.500 εκατ. ευρώ με σταθερό επιτόκιο 1,875%. Κατόπιν, τον Μάιο του 2021 πραγματοποιήθηκε κοινοπρακτική έκδοση πενταετούς ομολόγου ύψους 3.000 εκατ. ευρώ με μηδενικό επιτόκιο και τον Ιούνιο του 2021 ακολούθησε η κοινοπρακτική επανέκδοση του δεκαετούς ομολόγου ύψους 2.500 εκατ. ευρώ με απόδοση 0,888%. Τον Σεπτέμβριο του 2021 έγινε διπλή επανέκδοση του πενταετούς και του τριακονταετούς ομολόγου ύψους 1.500 και 1.000 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα, με απόδοση 0,020% και 1,675%, αντίστοιχα.

Κατά τη διάρκεια του έτους το Ελληνικό Δημόσιο συνέχισε να εκδίδει τίτλους βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε με μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων διάρκειας 13 και 26 εβδομάδων και τριμηνιαίες 52 εβδομάδων, καθώς επίσης και σύναψη συμφωνιών repos κυρίως με τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Στις 31/08/2021 το ανεξόφλητο υπόλοιπο των ΕΓΕΔ ανερχόταν σε 12.600 εκατ. ευρώ, ενώ τα repos ανήλθαν σε 33.776,7 εκατ. ευρώ.

Ο μεσοσταθμικός συντελεστής κάλυψης των δημοπρασιών ΕΓΕΔ διαμορφώθηκε στο 1,91. Το μέσο σταθμικό επιτόκιο νέου δανεισμού το οποίο αποτελείται από τις εκδόσεις εντόκων γραμματίων και ομολόγων καθώς επίσης και από τα δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, της Τράπεζας Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (SURE, NGEU), έως 30/09/21 διαμορφώθηκε στο 0,31%, ενώ η μέση φυσική διάρκεια του νέου δανεισμού διαμορφώθηκε σε 9,55 έτη, έναντι 8,17 έτη την αντίστοιχη περυσινή περίοδο.

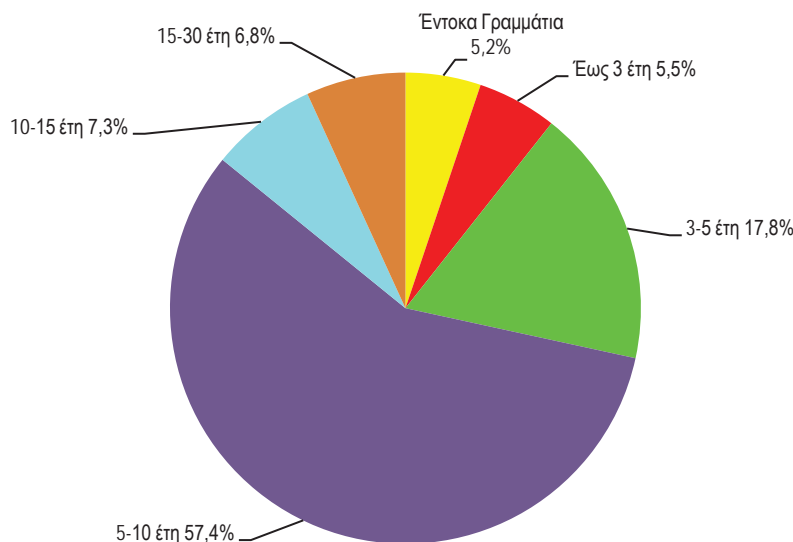
Δευτερογενής αγορά τίτλων

Η συνολική αξία των συναλλαγών που καταγράφηκε στο Σύστημα Άυλων Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία περιλαμβάνει τις αγοραπωλησίες τίτλων και τις συμφωνίες επαναγοράς στην εξω-χρηματιστηριακή αγορά (over-the-counter) και τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες διαπραγμάτευσης, διαμορφώθηκε σε 84,51 δισ. ευρώ το γ' τρίμηνο του 2021 έναντι 108,32 δισ. ευρώ το β' τρίμηνο του 2021, ενώ το α' τρίμηνο του 2021 είχε διαμορφωθεί σε 109,32 δισ. ευρώ.

Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2021, το 28,4% της συναλλακτικής δραστηριότητας στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) επικεντρώθηκε στους τίτλους με διάρκεια έως 5 έτη, το 57,4% στους τίτλους με διάρκεια από 5 έως 10 έτη και το 14,2% σε τίτλους με διάρκεια από 10 έως 30 έτη.

Η κατανομή της αξίας των συναλλαγών της ΗΔΑΤ ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2021, παρουσιάζεται στο διάγραμμα 4.6.

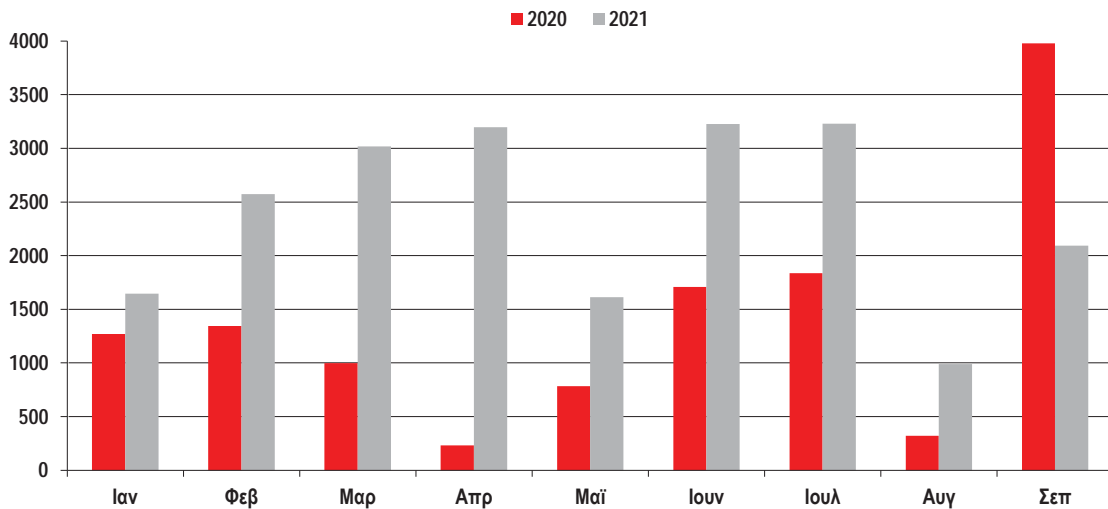
**Διάγραμμα 4.6 Αξία συναλλαγών στην ΗΔΑΤ γ' τρίμηνο 2021
(με βάση την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων)**

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, ΗΔΑΤ

Το εννεάμηνο του 2021 η συναλλακτική δραστηριότητα στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) κινήθηκε, ως επί το πλείστον, σε σημαντικά υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η εξέλιξη της αξίας των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκε στην ΗΔΑΤ για τα εννέα μήνα των ετών 2020 και 2021, ανά μήνα, παρουσιάζεται στο διάγραμμα 4.7.

Διάγραμμα 4.7 Μηνιαίος όγκος συναλλαγών επί τίτλων του Δημοσίου στην ΗΔΑΤ (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, ΗΔΑΤ

Η σύνθεση της ομάδας των βασικών διαπραγματευτών αγοράς κατά το τρέχον έτος αποτελείται από 4 ελληνικά και 16 διεθνή πιστωτικά ιδρύματα.

6. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικοί στόχοι έτους 2022

Κατά το έτος 2021, παρά τη συνέχιση της πανδημίας του Covid-19 και την ανάγκη αυξημένων χρηματοδοτικών αναγκών τόσο στο εσωτερικό όσο και παγκοσμίως, για το ΕΔ συνεχίστηκε η αξιοποίηση και η βέλτιστη διαχείριση του συνόλου των κρατικών ταμειακών διαθεσίμων, τα οποία διατηρήθηκαν κατά το μεγαλύτερό τους μέρος, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα αντίστοιχο όφελος ως προς το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, με σωρευτικά θετικές επιπτώσεις για τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους.

Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση του Ελληνικού Δημοσίου για όλο το έτος 2021 συνεχίστηκε να υλοποιείται μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων, διάρκειας 13, 26 και 52 εβδομάδων, εξασφαλίζοντας συνεχή εκδοτική παρουσία σε όλο το βραχυχρόνιο τμήμα της καμπύλης αποδόσεων, διατηρώντας στα ίδια επίπεδα τη μέση σταθμική ωρίμανση του βραχυχρόνιου δανεισμού, καθώς και τους δείκτες κινδύνου αναχρηματοδότησης, επιτυγχάνοντας παράλληλα ιστορικά ρεκόρ χαμηλών - αρνητικών αποδόσεων.

Το σύνολο των μικτών χρηματοδοτικών αναγκών του Ελληνικού Δημοσίου για το 2021, που προέκυψαν επιπροσθέτως λόγω των οικονομικών της πανδημίας, καλύφθηκε κυρίως από κοινοπρακτικές εκδόσεις ομολόγων σταθερού επιτοκίου, δεκαετούς, τριαντακονταετούς και πενταετούς διάρκειας, συνολικής ονομαστικής αξίας 15.400 εκατ. ευρώ, υλοποιώντας το εγκεκριμένο δανειακό πρόγραμμα του έτους, καλύπτοντας συγχρόνως τα κενά ληκτότητας της καμπύλης αποδόσεων, με επαρκείς ρευστότητας ομολογιακές εκδόσεις αναφοράς (benchmark issues), βελτιώνοντας εξαιρετικά τους όγκους συναλλαγών της δευτερογενούς αγοράς ελληνικών κρατικών χρεογράφων, φτάνοντας σε υψηλά 10-

ετίας, διασφαλίζοντας έτσι την περαιτέρω μείωση των περιθωρίων (spreads) δανεισμού του ΕΔ, κυρίως όμως με την επέκταση της διάρκειας των νέων εκδόσεων, για πρώτη φορά μετά από σχεδόν 13 έτη.

Δεδομένων των υψηλών ταμειακών διαθεσίμων του ΕΔ, των αναμενομένων αυξημένων επιπλέον εκταμιεύσεων προς το ΕΔ από τα διάφορα σχήματα που έχουν ήδη αποφασισθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση της πανδημίας, καθώς και των σχετικά περιορισμένων χρηματοδοτικών αναγκών του για το έτος 2022, η δανειακή στρατηγική για το επόμενο έτος αναμένεται να είναι παρόμοια με αυτή του 2021. Συγκεκριμένα, η στόχευση της δανειακής στρατηγικής θα είναι η διασφάλιση της συνεχούς εκδοτικής παρουσίας του ΕΔ στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχονται από τη συμμετοχή της χώρας στο PEPP, καθ' όλη τη διάρκεια του, η περαιτέρω παροχή εκδόσεων υψηλής ρευστότητας με διατήρηση της ήδη εκτεταμένης φυσικής ωρίμανσής τους, η περαιτέρω μείωση των περιθωρίων δανεισμού του ΕΔ, καθώς και η περαιτέρω διασφάλιση της συνέπειας του ΕΔ ως κρατικού εκδότη με χαρακτηριστικά χώρας της Ευρωζώνης. Ταυτόχρονα θα επιχειρηθεί η αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχονται στο βραχυχρόνιο τμήμα της ευρωπαϊκής καμπύλης σε περιβάλλον αυξανόμενων επιτοκίων, αξιοποιώντας στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις υφιστάμενες θέσεις και χαρακτηριστικά του ελληνικού χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους. Τέλος, κατά το νέο έτος θα επιχειρηθεί η δημιουργία πλαισίου έκδοσης ελληνικών κρατικών χρεογράφων με προσανατολισμό των δανειακών τους προσόδων στην «πράσινη» και «βιώσιμη» ανάπτυξη, με στόχο την επέκταση της επενδυτικής βάσης και τη βελτίωση της εικόνας της χώρας στις διεθνείς αγορές.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, θα επιδιωχθεί, στο πλαίσιο λειτουργίας της πρωτογενούς αγοράς, πλέον της εκδοτικής δραστηριότητας, να εφαρμοστεί πολιτική διαχείρισης χαρτοφυλακίου μέσω της οποίας θα διασφαλίζεται ο αναγκαίος χώρος για τη συνεχή παρουσία του ΕΔ στις αγορές, η περαιτέρω μείωση του κινδύνου αναχρηματοδότησης, η παροχή της αναγκαίας ρευστότητας και η βελτίωση της λειτουργίας της δευτερογενούς αγοράς των ελληνικών ομολόγων, με ταυτόχρονη αξιοποίηση της εκάστοτε κλίσης της ελληνικής καμπύλης αποδόσεων για τη διασφάλιση βέλτιστου αποτελέσματος αναφορικά με το κόστος δανεισμού.

Κατά το επόμενο έτος, θα διατηρηθούν οι βασικοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους, όπως είναι η περαιτέρω μείωση ή/και εξάλειψη, του συναλλαγματικού κινδύνου για τα δάνεια εκτός ευρώ και η διατήρηση της υφιστάμενης αναλογίας χρέους σταθερού επιτοκίου στο σύνολο του χαρτοφυλακίου.

ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Η παροχή εγγυήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο αποτελεί εργαλείο άσκησης οικονομικής πολιτικής για τη χρηματοδότηση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, καθώς και για την άντληση ρευστότητας, χωρίς την άμεση επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού.

Το Ελληνικό Δημόσιο παρέχει την εγγυήσή του με διαφανή και αντικειμενικά κριτήρια, σύμφωνα με τον ν. 4549/2018 (άρθρα 91-108) και την ευρωπαϊκή νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων (άρθρα 107-108 της ΣΛΕΕ).

Το 2021 παρασχέθηκαν κρατικές εγγυήσεις:

- για την αποκατάσταση ζημιών προερχόμενων από φυσικές καταστροφές ή άλλα έκτακτα γεγονότα,
- σε ευρωπαϊκούς ή διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς για δάνεια που χορηγούν σε δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς, καθώς και σε πιστωτικά ιδρύματα, αποκλειστικά για επενδυτικούς και κοινωνικούς σκοπούς και
- στο πλαίσιο του ν.4649/2019, για τις ομολογίες υψηλής διαβάθμισης, οι οποίες προκύπτουν από τις τιτλοποιήσεις των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων (πρόγραμμα «ΗΡΑΚΛΗΣ»).

Οι ανωτέρω εγγυήσεις εξαιρούνται από το ανώτατο ετήσιο όριο εγγυήσεων (άρθρο 104, ν.4549/2018).

Για το έτος 2021 τα στοιχεία των εγγυήσεων εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν ως εξής:

- οι νέες εγγυήσεις θα ανέλθουν στο 0,09% του ΑΕΠ, έναντι 0,26% το 2020,
- οι πληρωμές από καταπτώσεις εγγυήσεων θα διαμορφωθούν στο 0,04% του ΑΕΠ, έναντι 0,01% το 2020 και
- το ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο δανείων θα ανέλθει στο 4,94% του ΑΕΠ, έναντι 5,57% το 2020.

Για το έτος 2022 η πολιτική εγγυήσεων θα συνεχίσει να υπόκειται στο πλαίσιο κριτηρίων και στόχων της γενικότερης οικονομικής πολιτικής.

Παράλληλα, στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την καλύτερη διαχείριση των κρατικών εγγυήσεων, θα εξακολουθήσει να επιταχύνεται η επεξεργασία και πληρωμή των αιτημάτων κατάπτωσης εγγυήσεων, που υποβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα (τα αιτήματα αφορούν τη χορήγηση εγγυημένων δανείων σε φυσικά πρόσωπα και ιδιωτικές επιχειρήσεις). Με τη χρήση ψηφιακών δυνατοτήτων και με την πρόσληψη πρόσθετου προσωπικού, η εκκαθάριση των εκκρεμών αιτημάτων, θα διενεργείται πιο γρήγορα. Οι εν λόγω ψηφιακές δυνατότητες αφορούν, στην αυτοματοποιημένη βεβαίωση οφειλών στις ΔΟΥ, στη διαλειτουργικότητα ανάμεσα στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Δημοσιονομικής Πολιτικής, στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων και στο Taxis, καθώς και στο σύστημα «Ηλεκτρονικός Φάκελος Δανειολήπτη» για την ηλεκτρονική διαχείριση του συνόλου των εγγράφων/αναγκαίων δικαιολογητικών, που συνδέονται με τα αιτήματα καταπτώσεων από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Επισημαίνεται ότι, τα στοιχεία του πίνακα και του διαγράμματος δεν περιλαμβάνουν τις εγγυήσεις που έχουν παρασχεθεί προς τα Πιστωτικά ιδρύματα τόσο στο πλαίσιο των Τιτλοποιήσεων Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (πρόγραμμα «ΗΡΑΚΛΗΣ»), όσο και στο πλαίσιο των Προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για την Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της Πανδημίας Covid-19.

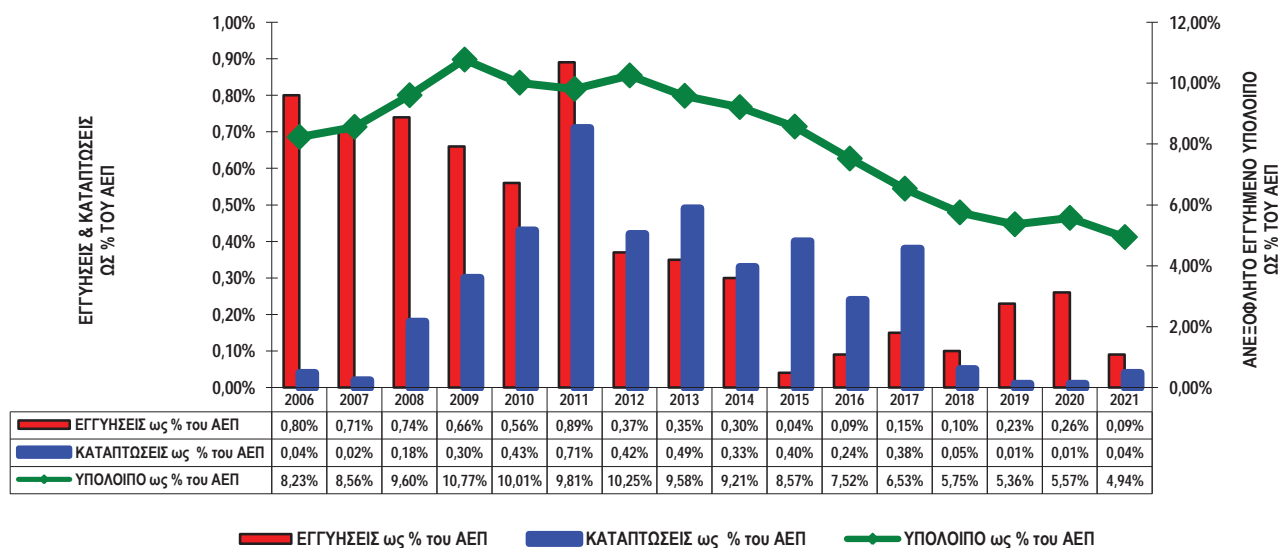
Πίνακας 4.10 Εγγυήσεις, ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, καταπτώσεις και προμήθειες εγγυήσεων κατά τα έτη 2006-2021 (σε εκατ. ευρώ)

Έτος	Εγγυήσεις		Ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο		Καταπτώσεις		Έσοδα από προμήθειες εγγυήσεων του Δημοσίου και εισπράξεις από ΔΟΥ (4)	Καταπτώσεις που τελικά βαρύνουν το Δημόσιο (5) = (3)-(4)	
	(1)		(2)		(3)			(5)	
	1/1-31/12		την 31/12		1/1-31/12			1/1-31/12	
	Ποσά	Εγγυήσεις ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Υπόλοιπο ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Καταπτώσεις ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Ποσά	Καταπτώσεις ως % του ΑΕΠ
2006	1.736,0	0,80	17.936,1	8,23	94,6	0,04	49,2	45,4	0,02
2007	1.656,6	0,71	19.929,0	8,56	42,3	0,02	57,3	-15,0	-0,01
2008	1.788,0	0,74	23.232,0	9,60	434,1	0,18	68,4	365,7	0,15
2009	1.563,7	0,66	25.586,6	10,77	704,8	0,30	70,7	634,1	0,27
2010	1.254,4	0,56	22.438,2	10,01	974,2	0,43	78,5	895,7	0,40
2011	1.804,9	0,89	19.950,8	9,81	1.442,0	0,71	135,8	1.306,2	0,64
2012	688,0	0,37	19.314,7	10,25	796,0	0,42	72,6	723,4	0,38
2013	634,7	0,35	17.234,4	9,58	877,5	0,49	170,0	707,5	0,39
2014	536,6	0,30	16.315,0	9,21	588,2	0,33	83,0	505,2	0,29
2015	65,0	0,04	15.121,2	8,57	702,1	0,40	72,0	630,1	0,36
2016	162,9	0,09	13.122,9	7,52	412,3	0,24	108,4	303,9	0,17
2017	266,6	0,15	11.546,4	6,53	676,7	0,38	57,4	619,3	0,35
2018	184,9	0,10	10.326,7	5,75	85,6	0,05	58,5	27,1	0,02
2019	428,9	0,23	9.823,5	5,36	13,4	0,01	71,2	-57,8	-0,03
2020	434,2	0,26	9.207,2	5,57	17,3	0,01	69,3	-52,0	-0,03
2021	158,5	0,09	8.778,6	4,94	79,7	0,04	85,7	-6,0	0,00

*Τα στοιχεία για το έτος 2021 αποτελούν εκτίμηση.

**Οι καταπτώσεις αφορούν εγγυήσεις προηγούμενων ετών

Διάγραμμα 4.8 Εγγυήσεις, καταπτώσεις και ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο κατά τα έτη 2006-2021 (ως % του ΑΕΠ)

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Παροχή εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου σε τιτλοποιήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων τραπεζών και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων

1. Με τον νόμο 4649/2019 (πρόγραμμα «ΗΡΑΚΛΗΣ») το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να παράσχει την εγγύησή του σε τιτλοποιήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων τα οποία έχουν χορηγηθεί από ελληνικές τράπεζες.

Οι κρατικές εγγυήσεις στο πλαίσιο του σχετικού νόμου ανήλθαν στο ποσό των 11,01 δισ. ευρώ για τα οποία εισπράττεται προμήθεια η οποία αποτελεί έσοδο του Ελληνικού Δημοσίου. Συγκεκριμένα, από την 01/01/2021 μέχρι τις 08/11/2021 εισπράχθηκαν 67,1 εκατ. ευρώ, ενώ μέχρι τις 31/12/2021 αναμένεται να εισπραχθούν συνολικά 75,0 εκατ. ευρώ.

2. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) στο πλαίσιο προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας χορηγεί δάνεια στα τραπεζικά ιδρύματα με αποκλειστικό σκοπό τη χρηματοδότηση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, για την εκτέλεση επενδυτικών έργων και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19.

Οι εγγυήσεις που έχουν παρασχεθεί προς την ΕΤΕπ για την κάλυψη των εν λόγω δανείων ανέρχονται συνολικά σε 1,911 δισ. ευρώ, το ανεξόφλητο υπόλοιπο αυτών των δανείων είναι 1,458 δισ. ευρώ και έχει εισπραχθεί προμήθεια 13,6 εκατ. ευρώ μέχρι τις 31/10/ 2021.

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει θέσει σε εφαρμογή τα εξής προγράμματα:

- “Loan for Youth Employment & Female Empowerment” ύψους 500 εκατ. ευρώ. Σκοπός του προγράμματος είναι η χρηματοδότηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία χρηματοδοτούν τα επενδυτικά σχέδια που προωθούνται από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης που δραστηριοποιούνται σε επιλέξιμους από την ΕΤΕπ τομείς και με έμφαση στην απασχόληση νέων και την ενδυνάμωση της θέσης της γυναίκας σε θέσεις ευθύνης.
- «Greece Leasing Loan for SMEs & MidCaps», πρόγραμμα χρηματοδοτικής μίσθωσης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων για αντικατάσταση εξοπλισμού επιχειρήσεων ύψους 400 εκατ. ευρώ.
- “Private Finance for Energy Efficiency”, πιλοτικό πρόγραμμα για την ενεργειακή απόδοση επιχειρήσεων, ΝΠΔΔ και φυσικών προσώπων ύψους 100 εκατ. ευρώ. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχει η Τράπεζα Πειραιώς.
- «Greece Loan for Agriculture and Bioeconomy» πρόγραμμα ενίσχυσης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αγροτικής οικονομίας και της βιοοικονομίας ύψους 210 εκατ. ευρώ.
- «Greece Loan for Climate Action and Other Priorities» το οποίο εκτός από την έμφαση που δίνει στην απασχόληση των νέων και τη συμμετοχή των γυναικών στη διοίκηση επιχειρήσεων στοχεύει στη χρηματοδότηση επιχειρήσεων που υλοποιούν σχέδια προστασίας του περιβάλλοντος από την κλιματική αλλαγή ύψους 500 εκατ. ευρώ.
- «EU PL Response to COVID-19 Crisis for SMEs & MidCaps» πιλοτικό πρόγραμμα ενίσχυσης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19 ύψους 150 εκατ. ευρώ. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχει η Τράπεζα Eurobank.
- «Greece COVID-19 Response for SMEs & MidCaps» πρόγραμμα ενίσχυσης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας Covid-19 ύψους 450 εκατ. ευρώ. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν οι τράπεζες Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας και Πειραιώς.

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ – ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Σημαντικό μέρος της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων του Ελληνικού Δημοσίου έχει μεταβιβαστεί στην Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ), με σκοπό τη γενικότερη ανάπτυξή τους και την επαύξηση της αξίας τους. Άμεση θυγατρική της είναι και το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ), το οποίο προωθεί την υλοποίηση των ιδιωτικοποιήσεων με στόχο, μεταξύ άλλων, και την απομείωση του δημόσιου χρέους. Η παρακολούθηση των εσόδων από τις ανωτέρω αποκρατικοποιήσεις πραγματοποιείται από τη Μονάδα Αποκρατικοποιήσεων, Διαχείρισης Κινητών Αξιών και Επιχειρησιακού Σχεδιασμού (ΜΑΔΚΑΕΣ), στις αρμοδιότητες της οποίας περιλαμβάνεται και η αποτελεσματική διαχείριση των κινητών αξιών του Ελληνικού Δημοσίου προς τον σκοπό της επίτευξης του μέγιστου δημοσιονομικού οφέλους.

Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας

Η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ), από την ίδρυσή της, και ακόμη περισσότερο από τις αρχές του 2018, οπότε και της μεταβιβάστηκε σημαντικός αριθμός Δημόσιων Επιχειρήσεων, αποτελεί τον φορέα της ενιαίας διαχείρισης ενός σημαντικού μέρους των περιουσιακών στοιχείων του Ελληνικού Δημοσίου. Στο χαρτοφυλάκιά της έχουν ενταχθεί δημόσιες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κομβικούς τομείς της εθνικής οικονομίας, καθώς και σημαντικός αριθμός ακινήτων της ιδιωτικής περιουσίας του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος είναι ικανός να δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την επίτευξη τοπικών ή ευρύτερων οικονομικών κλίμακας, με στόχο τη γενικότερη ανάπτυξη.

Η ΕΕΣΥΠ έχει αναλάβει σημαντικό ρόλο, αφενός, ως προς τη βελτίωση της λειτουργίας των δημόσιων επιχειρήσεων και την ενίσχυση της αποδοτικότητάς τους και αφετέρου ως προς τη δημιουργία πόρων οι οποίοι θα κατευθύνονται σε επενδύσεις. Ειδικότερα, η σταδιακή δημιουργία εσόδων, μέσω της εφαρμογής της μερισματικής και επενδυτικής πολιτικής, θα διοχετεύσει κεφάλαια για επενδύσεις στην Ελληνική οικονομία ή στις θυγατρικές της ΕΕΣΥΠ, ώστε η εταιρεία να συνεισφέρει στη δημιουργία ενός νέου, βιώσιμου και σύγχρονου παραγωγικού μοντέλου ανάπτυξης, με συνεχώς βελτιούμενους οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες. Παράλληλα, εστιάζει στην επίλυση θεμάτων αλλά και στον εντοπισμό ευκαιριών που θα επιτρέψουν την μακροχρόνια ανάπτυξή τους. Σε αυτήν την αποστολή της ΕΕΣΥΠ πρέπει να προστεθεί και ο έμμεσος ρόλος της στην αναπτυξιακή προσπάθεια, καθώς η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων επιχειρήσεων θα έχει θετικό αντίκτυπο στις επενδυτικές και καταναλωτικές αποφάσεις του ιδιωτικού τομέα, καθώς και σε άλλα κρίσιμα μεγέθη όπως η ιδιωτική κατανάλωση, η απασχόληση, και η εν γένει ανταγωνιστικότητα και μεγαλύτερη εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας. Η ΕΕΣΥΠ στοχεύει στο να λειτουργεί ως ενεργός μέτοχος για να αποτελεί μοχλό ανάπτυξης για τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό και ψηφιακό μετασχηματισμό των συμμετοχών και θυγατρικών της.

Η θέση της Εταιρείας στην Ελληνική οικονομία και η σχέση της με τον ιδιωτικό τομέα μπορεί επιπλέον να συνδράμει καθοριστικά στην ανάδειξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων και την αναδιάρθρωση τομέων της οικονομίας, ώστε να γίνουν ανθεκτικότεροι στη νέα πραγματικότητα μετά το ξέσπασμα της πανδημίας. Έτσι και αλλιώς το διεθνές οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον γίνεται ολοένα και πιο σύνθετο και απαιτητικό, ασκώντας μεγαλύτερη πίεση στις επιχειρήσεις για το μέλλον, είτε αναφορικά με τις απαιτήσεις της αγοράς και τον αυξανόμενο ανταγωνισμό, είτε με τη νέα ψηφιακή εποχή και τις νέες προκλήσεις ή ευκαιρίες που αυτή δημιουργεί στα παραδοσιακά μοντέλα λειτουργίας ή εξυπηρέτησης των καταναλωτών, είτε σε συνεχώς αυξανόμενες ρυθμιστικές απαιτήσεις, ειδικά ως προς το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή.

Για την εκπλήρωση του σκοπού της, η Εταιρεία ενεργεί με τρόπο ανεξάρτητο και επαγγελματικό, με μακροπρόθεσμη προοπτική στην επίτευξη των αποτελεσμάτων της, σύμφωνα με τον Εσωτερικό της Κανονισμό, στοχεύοντας:

- να αποτυπώσει συνολικά και με διαφάνεια την περιουσία του Ελληνικού Δημοσίου,
- να διαμορφώσει μια αξιόπιστη και μακροπρόθεσμη στρατηγική διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων, που θα αξιοποιεί τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, θα παράγει καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα για το Δημόσιο και θα υποστηρίζει την παροχή καλύτερων υπηρεσιών προς τους πολίτες,
- να υποστηρίζει τη μετάβαση σε ένα νέο βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης.

Αναγνωρίζοντας το σημαντικό αποτύπωμα που έχουν οι δημόσιες επιχειρήσεις σε βασικά μεγέθη της οικονομίας, αλλά και τις πολλές προκλήσεις που σωρεύτηκαν είτε ως αποτέλεσμα της κρίσης, είτε ως αποτέλεσμα έλλειψης στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού για πολλά χρόνια, αλλά και ενός ανεξάρτητου και διαφανούς πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης, το έτος 2020, καθώς και εντός του έτους 2021, η ΕΕΣΥΠ συνέχισε τις στοχευμένες δράσεις της ως εξής :

Οικονομικές επιδόσεις 2020

Οι ενοποιημένες επιδόσεις της ΕΕΣΥΠ για το 2020 επηρεάστηκαν από την έλευση της πανδημίας, η οποία ανέκοψε την επιτάχυνση της βελτίωσης των επιδόσεων των θυγατρικών που παρατηρήθηκε στις αρχές του 2020 και είχε ισχυρή επίδραση σε κλάδους όπως οι μεταφορές, η διαχείριση ακίνητης περιουσίας. Παρόλα αυτά:

- Όλες οι εταιρείες εστίασαν την προσοχή τους στον μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας στις οικονομικές τους επιδόσεις, με προσπάθεια να συγκρατηθεί η πτώση των εσόδων και παράλληλο εξορθολογισμό των εξόδων.
- Οι θυγατρικές της ΕΕΣΥΠ, εν μέσω μίας δύσκολης χρονιάς, συνέχισαν απρόσκοπτα την παροχή υπηρεσιών και αγαθών ζωτικής σημασίας για τους πολίτες (ύδρευση, μεταφορές, ταχυδρομικές και συναφείς υπηρεσίες, κεντρικές αγορές τροφίμων), καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος των περιοριστικών μέτρων κυκλοφορίας.

Η επίδραση της πανδημίας ήταν ιδιαίτερα σημαντική σε κλάδους που έχουν σχέση με:

- τις μεταφορές (έσοδα Ομίλου ΟΑΣΑ), τις αεροπορικές μετακινήσεις (έσοδα Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών που περιορίστηκαν σημαντικά),
- έσοδα από αξιοποίηση ακινήτων, ειδικά σε τομείς που επηρεάζονται από τον τουρισμό (τουριστικά ακίνητα, διελεύσεις διώρυγας Κορίνθου κτλ.), αλλά και από γενικότερες μισθώσεις (σε μικρότερο βαθμό το Α' εξάμηνο και μεγαλύτερη επίπτωση το Β' εξάμηνο),
- τον τομέα διοργάνωσης εκθέσεων (οι δραστηριότητες της ΔΕΘ ανεστάλησαν σχεδόν για το σύνολο του τελευταίου εννεαμήνου 2020).

Από την άλλη πλευρά, υπήρξαν τομείς που στάθηκαν ανθεκτικοί στην κρίση, όπως για παράδειγμα ο τομέας της ύδρευσης και αποχέτευσης (ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ) και ο τομέας των κεντρικών αγορών (ΟΚΑΑ και ΚΑΘ). Αν και η επίδραση της πανδημίας ανέκοψε την ταχεία ανοδική πορεία που παρουσίασαν κατά το Α' τρίμηνο του 2020, η βελτίωση των επιδόσεων που προηγήθηκε (μέχρι και το Μάρτιο 2020) επέτρεψε στις περισσότερες εξ αυτών να έχουν επαρκή ταμειακά διαθέσιμα ή/και κέρδη προηγούμενων περιόδων για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στη σημαντική αυτή πρόκληση, ενώ παράλληλα να μπορούν να συνεχίσουν να παρέχουν στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τους.

Τέλος, το 2020 τέθηκαν οι βάσεις για την εκκίνηση του ψηφιακού μετασχηματισμού της εταιρείας ΕΛΤΑ.

Προοπτικές 2021

Το 2021 η πανδημία και τα μέτρα για τον περιορισμό των μετακινήσεων, συνεχίζουν να επηρεάζουν το σύνολο των κλάδων στους οποίους δραστηριοποιούνται. Το Β' εξάμηνο με την εντατικοποίηση των εμβολιασμών και την άρση των lockdown, έγινε η επανεκκίνηση της αγοράς με τη γενικότερη κατάσταση της Ελληνικής οικονομίας να δείχνει ενθαρρυντικά σημάδια ανάκαμψης. Στις εταιρείες χαρτοφυλακίου της ΕΕΣΥΠ υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα.

Κλάδος Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας

Η ΔΕΗ έχει επιστρέψει με επιτυχία στις αγορές μετά από επτά χρόνια, με την έκδοση δύο ομολόγων συνολικού ποσού 775 εκατ. ευρώ και ενός πράσινου ομολόγου ύψους 500 εκατ. ευρώ, την επιτυχημένη ολοκλήρωση της πώλησης του 49% του ΔΕΔΔΗΕ με πολλαπλά οφέλη για τη ΔΕΗ, ενώ προωθεί ταυτόχρονα δυναμικά την παρουσία της στην ηλεκτροκίνηση. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε η αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά 1.350 εκατ. ευρώ με τη διαδικασία συνδυασμένης προσφοράς, με σκοπό τη χρηματοδότηση του επικαιροποιημένου Στρατηγικού της Σχεδίου.

Η ΕΥΑΘ υλοποιεί το επενδυτικό της πλάνο σε «πράσινα έργα» λειτουργικής και ενεργειακής αναβάθμισης για τη βελτίωση των υπηρεσιών της. Παράλληλα, παρουσίασε ισχυρές επιδόσεις κατά το πρώτο εξάμηνο του 2021, με σταδιακή επιστροφή στα προ της πανδημίας οικονομικά μεγέθη, αυξημένο τζίρο, κέρδη και κεφαλαιακή επάρκεια.

Κλάδος Real Estate & Asset Development

Η ΕΕΣΥΠ προχώρησε στην επιλογή του νέου Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΑΙΠΕΔ με γνώμονα τη συλλογικά εκτεταμένη και διαφοροποιημένη εμπειρία και τεχνογνωσία, αλλά και με στόχο την επιτάχυνση των συναλλαγών στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αξιοποίησης του Ταμείου.

Με την ανάληψη των καθηκόντων από τη νέα Διοίκηση του ΤΑΙΠΕΔ μία σειρά από έργα βαρύνουσας σημασίας δρομολογήθηκαν με ταχύτατους ρυθμούς:

- Η πώληση και η μεταβίβαση της Ελληνικό ΑΕ στην HELLIKON GLOBAL I S.A. σηματοδότησε την έναρξη της αξιοποίησης της έκτασης ως της μεγαλύτερης αστικής ανάπτυξης της Ευρώπης.
- Η ανακήρυξη προτιμητέου επενδυτή για την παραχώρηση της Εγνατίας Οδού για 35 έτη με δεσμευτική προσφορά ύψους 1,5 δισ. ευρώ. Επιπλέον του ποσού αυτού, το σύνολο των αναμενόμενων ετήσιων εσόδων που θα εισπράξει το Ελληνικό Δημόσιο από τη λειτουργία του αυτοκινητόδρομου κατά τη διάρκεια της παραχώρησης εκτιμάται ότι θα υπερβεί τα 850 εκατ. ευρώ, σύμφωνα με τις προβλέψεις του χρηματοοικονομικού μοντέλου του αναδόχου.
- Η ανακήρυξη προτιμητέου επενδυτή για τη ΔΕΠΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ με δεσμευτική προσφορά ύψους 733 εκατ. ευρώ.
- Η επιτάχυνση των διαδικασιών για την παραχώρηση της μαρίνας Καλαμαριάς και την πώληση του 67% των μετοχών του Οργανισμού Λιμένος Ηρακλείου.

Τέλος, προχωρούν με ταχύτητα οι διαδικασίες που αφορούν στην ενεργοποίηση του νέου φορέα του ΤΑΙΠΕΔ, το γνωστό Project Preparation Facility, του οποίου αναμένονται τα πρώτα έργα ευθύνης του.

Η ΕΤΑΔ ολοκλήρωσε τον διαγωνισμό για την πώληση ακινήτου στα Ναυπηγεία Σκαρामαγκά με τελικό τίμημα 37,3 εκατ. ευρώ (+21,5% από την τιμή εκκίνησης). Παράλληλα ολοκλήρωσε την παραχώρηση του Ολυμπιακού Κέντρου Γαλατσίου, ενώ συμφωνήθηκε η παράταση της εκμίσθωσης της μαρίνας Γουβιών στην Κέρκυρα για 15 χρόνια.

Προοπτικές 2022

Πέρα από τις ιδιαίτερα θετικές προβλέψεις της ΤτΕ και του ΔΝΤ για την πορεία της οικονομίας το 2022, η ΕΕΣΥΠ είναι ακόμη πιο αισιόδοξη για την πορεία των εταιρειών του χαρτοφυλακίου της, καθώς θα είναι η πρώτη χρονιά της πλήρους εφαρμογής του Στρατηγικού Σχεδίου. Ενδεικτικά, μερικά από τα σημαντικά γεγονότα που αναμένεται να λάβουν χώρα εντός του 2022 περιλαμβάνουν :

- Την επιστροφή της εταιρείας ΕΛΤΑ σε κερδοφορία, ενώ παράλληλα είναι σε πλήρη εξέλιξη ο ψηφιακός μετασχηματισμός της εταιρείας, που θα επιτρέψει την αναβάθμιση της εμπειρίας καταναλωτή και την παροχή νέων υπηρεσιών.
- Την εκκίνηση του πλάνου αξιολόγησης των ακινήτων που βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιο της ΕΤΑΔ, που θα πραγματοποιηθεί μέσα από συμπράξεις με τον ιδιωτικό τομέα και εταιρείες real estate.
- Την εκκίνηση ενός ολοκληρωμένου Προγράμματος Προσβασιμότητας για Άτομα με Αναπηρίες στις Συγκοινωνίες Αθηνών (Ομίλος ΟΑΣΑ). Στο πρόγραμμα προβλέπεται βιωματική εκπαίδευση για την εξυπηρέτηση ΑμΕΑ σε 400 εργαζόμενους του Ομίλου Αστικών Συγκοινωνιών. Παράλληλα, θα δημιουργηθεί νέα ψηφιακή εφαρμογή (online booking) για τη δωρεάν μετάβαση ανθρώπων με αμαξίδιο στον προορισμό τους με μίνι βαν, ενώ ο σταθμός στο Μοναστηράκι θα αναβαθμιστεί, ώστε να αποτελέσει «καλή πρακτική» σε ό,τι αφορά στις δυνατότητες πρόσβασης σε άτομα με αναπηρία. Παράλληλα, θα δρομολογηθεί το πλάνο του Ομίλου για τη μετάβαση στην ηλεκτροκίνηση.

Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει τις μετοχές της Εταιρείας στις άμεσες και λοιπές θυγατρικές της, με ημερομηνία αναφοράς την 30.06.2021, με βάση το άρθρο 188 του ν.4389/2016, όπως αυτό τροποποιήθηκε.

**Πίνακας 5.1 Μετοχολόγιο Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ) ΑΕ
(ημερομηνία αναφοράς 30-06-2021)**

ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΕΕΣΥΠ	Ποσοστό ΕΕΣΥΠ επί του ΜΚ (%)
Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) ΑΕ	232.000.000	79.165.114	34,12
Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ) ΑΕ	36.300.000	18.150.001	50% + 1 μετοχή
Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας (ΕΥΔΑΠ) ΑΕ	106.500.000	53.250.001	50% + 1 μετοχή
Folli Follie ΑΕ*	66.948.210	643.887	0,96
ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας ΕΕΣΥΠ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΕΣΥΠ επί του ΜΚ (%)
Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ) ΑΕ	309.050.000	309.050.000	100,00
Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ	30.000.000	30.000.000	100,00
Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) **	42.163.557.748	42.163.557.748	100,00
Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) ΑΕ	1.994.937.035	1.994.937.035	100,00
Ανώνυμος Εταιρεία Διώρυγος Κορίνθου (ΑΕΔΙΚ)	11.818.950	11.818.950	100,00
Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ) ΑΕ	40.000.000	40.000.000	100,00
Οργανισμός Κεντρικών Αγορών και Αλιείας (ΟΚΑΑ) ΑΕ	37.667.065	37.667.065	100,00
Κεντρική Αγορά Θεσσαλονίκης (ΚΑΘ) ΑΕ	18.953.760	18.953.760	100,00
Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης Helexpro (ΔΕΘ Helexpro) ΑΕ	136.747.600	136.747.600	100,00
Ελληνικές Αλυκές ΑΕ	6.966.167	3.844.627	55,19
ΓΑΙΑΟΣΕ ΑΕ	42.149.200	42.149.200	100,00
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ	300.000.000	75.000.000	25,00
ΕΤΒΑ Βιομηχανικές Περιοχές ΑΕ	191.155.200	66.904.320	35,00
Συμμετοχές 5G ΑΕ***	100.000	100.000	100,00

* Προέρχεται από τη συμμετοχή του Ελληνικού Δημοσίου στην εταιρεία Καταστήματα Αφορολόγητων Ειδών ΑΕ.

** Το αναφερόμενο ποσό για το ΤΧΣ, αφορά στο καταβληθέν κεφάλαιο και όχι σε μετοχικό κεφάλαιο.

*** Η νέα άμεση 100% θυγατρική της ΕΕΣΥΠ έλαβε νομική υπόσταση στις 14.01.2021

Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ)

Το πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων είναι ένα φιλόδοξο πρόγραμμα αξιοποίησης της περιουσίας του Ελληνικού Δημοσίου. Ο κύριος στόχος του προγράμματος είναι η προσέλκυση σημαντικών διεθνών ροών κεφαλαίου, που συνεισφέρουν στον οικονομικό εξορθολογισμό και την επανεκκίνηση της Ελληνικής οικονομίας και τροφοδοτούν τη βιώσιμη και διαρκή οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Το άνοιγμα τομέων της αγοράς που πραγματοποιείται μέσω του προγράμματος συμβάλλει μεταξύ άλλων στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την αύξηση των επενδύσεων, τη βελτίωση της εξωστρέφειας και ανταγωνιστικότητας βασικών τομέων της Ελληνικής οικονομίας, ενώ η συνολικότερη προώθηση του προγράμματος δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον εδραίωσης και ενίσχυσης της αξιοπιστίας της χώρας στο εξωτερικό. Η αξιοποίηση επιλεγμένων περιουσιακών στοιχείων από τον ιδιωτικό τομέα έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη για την Ελληνική οικονομία που περιλαμβάνουν:

- την άμεση μείωση του δημόσιου χρέους,
- το άνοιγμα των αγορών και την ενίσχυση του ανταγωνισμού,
- την αναδιοργάνωση, εκσυγχρονισμό και αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του Ελληνικού Δημοσίου, που θα ενισχύσουν την οικονομική δραστηριότητα της χώρας και ιδιαίτερα της περιφέρειας, οδηγώντας στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, νέων φορολογικών εσόδων και καλύτερων υπηρεσιών προς τους πολίτες,
- την προσέλκυση επενδύσεων και τη δημιουργία καινοτόμων έργων, τα οποία θα συμβάλλουν περαιτέρω στην ανάκαμψη, στη βιώσιμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας, καθώς και στην αναβάθμιση κρίσιμων κλάδων όπως οι υποδομές, οι μεταφορές, η ενέργεια και ο τουρισμός,
- την εισαγωγή νέων και επενδυτικά ελκυστικών μηχανισμών ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος (ΕΣΧΑΔΑ, ΕΣΧΑΣΕ, κ.λπ.),
- τη συνδρομή στη διαμόρφωση ενός σύγχρονου, σταθερού, αποτελεσματικού και λειτουργικού ρυθμιστικού και κανονιστικού πλαισίου επενδύσεων.

Το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ανταποκρινόμενο στις συνθήκες της αγοράς, με γνώμονα τη διαφάνεια και το δημόσιο συμφέρον, κινείται με συνέπεια και σύνεση, εντός του θεσμικού του πλαισίου και με όρους αγοράς, ώστε να διαμορφώσει τους καλύτερους δυνατούς όρους που θα συμβάλλουν στη μεγιστοποίηση των ωφελειών για το Ελληνικό Δημόσιο.

Ένα ευρύ χαρτοφυλάκιο περιουσιακών στοιχείων έχει μεταφερθεί στο ΤΑΙΠΕΔ από τη σύστασή του, την 1^η Ιουλίου 2011 και μετά. Τα περιουσιακά στοιχεία που περιήλθαν στο ΤΑΙΠΕΔ έως σήμερα κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- υποδομές, στις οποίες εντάσσονται μαρίνες, λιμάνια, αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομοι,
- ενέργεια, στην οποία εντάσσονται περιουσιακά στοιχεία των κλάδων διανομής-αποθήκευσης αερίου, δύλισης πετρελαίου (ΕΛΠΕ) και παραγωγής ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), Δημόσια Επιχείρηση Αερίου (ΔΕΠΑ), Υπόγεια Αποθήκη Φυσικού Αερίου (ΥΑΦΑ) Ν. Καβάλας,
- μετοχές εταιριών, όπως των ΟΛΠ και ΟΛΘ, της ΤΡΑΙΝΟΣΕ, της ΕΕΣΣΤΥ, των ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ, τραπεζών κ.λπ.,
- λοιπά περιουσιακά στοιχεία, στα οποία περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων, οι άδειες εκμετάλλευσης των κρατικών λαχείων και χρήσης ραδιοσυχνοτήτων κ.λπ.,
- επιλεγμένα ακίνητα του Ελληνικού Δημοσίου.

Αξίζει να επισημανθεί ότι το ΤΑΙΠΕΔ υλοποιεί ένα ευρύ πρόγραμμα αξιοποίησης της ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Για το σύνολο των ακινήτων που έχουν περιέλθει στο ΤΑΙΠΕΔ στο παρελθόν και για εκείνα που παραμένουν στο χαρτοφυλάκιο του, σύμφωνα με το παράρτημα Γ του νόμου 4389/2016, απαιτείται συνήθως μια μακρά περίοδος ενεργειών νομικής και τεχνικής ωρίμανσης, ώστε να είναι εφικτή η έναρξη διαδικασίας αξιοποίησης. Σημαντικά έσοδα προήλθαν από έναν μεγάλο αριθμό ακινήτων μέχρι σήμερα, ενώ μετά το 2016 παρέμειναν στο ΤΑΙΠΕΔ περί τα 91 ακίνη-

τα (ή clusters ακινήτων). Εξ αυτών ήδη έχουν αξιοποιηθεί τα 48, ενώ βρίσκονται σε ώριμη φάση προς αξιοποίηση άλλα 20.

Παράλληλα, στη νέα μονάδα ωρίμανσης έργων στρατηγικής σημασίας (PPF), τα οποία έχουν ενταχθεί στο «Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας», στην επικείμενη συνεδρίαση της Κυβερνητικής Επιτροπής Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας, αναμένεται να ανατεθούν στην μονάδα, τα κάτωθι δημόσια έργα:

• Υπουργείο Υγείας - Πρωτ/θμια Υγεία	Μεταρρύθμιση πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας
• Υπουργείο Υγείας - Δευτ/θμια Υγεία	Υγειονομική υποδομή - Ανακαίνιση Νοσοκομείων ΕΣΥ
• Υπουργείο Δικαιοσύνης	Πρωτοδικείο Αθηνών
• Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων	Δημιουργία-Επέκταση-Αναβάθμιση των ερευνητικών κέντρων εποπτείας ΓΓΕΚ
• Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού	Συντήρηση και ενεργειακή επέκταση ΟΑΚΑ
• Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	Αθηναϊκή Ριβιέρα Σχέδιο Προστασίας Δασών

Κατά τη λειτουργία του Ταμείου από το 2011 έως και το 2021:

- υλοποιήθηκαν 52 έργα με την υποβολή δεσμευτικών προσφορών συνολικής αξίας σχεδόν 11,3 δισ. ευρώ,
- εισπράχθηκαν έσοδα (σε ταμειακή βάση) από ολοκληρωμένες συναλλαγές συνολικής αξίας 7,6 δισ. ευρώ (πίνακας 5.4).

Σημειώνεται πως η διαφορά των 3,7 δισ. ευρώ έγκειται αφενός, σε προγραμματισμένη κατανομή δόσεων για έργα, στα οποία το οικονομικό κλείσιμο έχει ήδη γίνει και αφετέρου σε έργα, για τα οποία υπάρχει δεσμευτική προσφορά και το οικονομικό κλείσιμο αναμένεται σε επόμενο χρόνο.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι πέραν του συνολικού τιμήματος που καταβάλλεται για ένα περιουσιακό στοιχείο, οι επενδυτές, ανάλογα με το είδος της συναλλαγής και εφόσον το επιτρέπει η φύση του περιουσιακού στοιχείου, δεσμεύονται σε ένα ελάχιστο ύψος επενδυτικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Εντός του 2021:

- Εισπράχθηκαν 300 εκατ. ευρώ, ως η πρώτη δόση του τιμήματος των 915 εκατ. ευρώ για την πώληση του 100% των μετοχών της ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΕ,
- ανακηρύχθηκε ο προτιμητέος επενδυτής (ΓΕΚ-ΤΕΡΝΑ, EGIS), ο οποίος προσέφερε τίμημα ύψους 1.496 εκατ. ευρώ για την Εγνατία Οδό,
- ανακηρύχθηκε ο προτιμητέος επενδυτής (ITALGAS) για τη ΔΕΠΑ Υποδομών, ο οποίος προσέφερε τίμημα ύψους 476 εκατ. ευρώ,
- ολοκληρώθηκε ο διαγωνισμός e-Auction IX όπου αναδείχθηκαν πλειοδότες για τέσσερα ακίνητα,
- υπεγράφη η σύμβαση πώλησης για το Βόρειο Αφάντου Ρόδου έναντι τιμήματος 26,9 εκατ. ευρώ,
- αποδόθηκε στο Ταμείο το εκπλειστηρίασμα που του αναλογούσε συνολικού ύψους 279,2 εκατ. ευρώ, από τη διαγωνιστική διαδικασία για τη χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων στις ζώνες MHz, 2GHz, 3400-3800 MHz και 26 GHz, για την ανάπτυξη δικτύων 5^{ης} γενιάς.

Είναι σε εξέλιξη εντός του 2021 οι εξής διαγωνισμοί :

- Γούρνες Ηρακλείου Κρήτης,
- Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης,
- Οργανισμός Λιμένος Καβάλας,
- Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίτσας,
- Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου,

- Μαρίνα Καλαμαριάς,
- Υπόγεια αποθήκη Φυσικού Αερίου Ν. Καβάλας,
- e-Auction IX,
- Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ 30% των μετοχών,
- ΔΕΠΑ εμπορίας.

Τέλος, βρίσκεται σε προπαρασκευή και η ωρίμανση των παρακάτω:

- της Αττικής Οδού,
- περιφερειακών λιμένων και μαρίνων (Ο.Λ. Βόλου, μαρίνα Πύλου, μαρίνα Λευκίμμης-Κέρκυρας, μαρίνα Megayatch-Κέρκυρας),
- λοιπών ακινήτων που εμπεριέχονται στο χαρτοφυλάκιο του ΤΑΙΠΕΔ, όπως είναι τα τουριστικά ακίνητα με ιαματικές πηγές: Λουτρόπολης Καμμένων Βούρλων, Camping Καμμένων Βούρλων, Θερμοπύλες, η ακτή και Camping Αγίας Τριάδας, η ακτή και Camping Ποσειδίου Κασσάνδρας.

Τα συνολικά έσοδα για το έτος 2022, τα οποία αναμένεται να πραγματοποιηθούν από το ΤΑΙΠΕΔ ανέρχονται σε 2,2 δισ. ευρώ, όπως παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 5.2.

Πίνακας 5.2 Στόχος εσόδων 2022* (σε εκατ. ευρώ)		
1	Προσδοκώμενα έσοδα από διαγωνισμούς, για τους οποίους έχουν υποβληθεί δεσμευτικές προσφορές, με αναμενόμενη πρώτη εκταμίευση το 2022	1.972,9
2	Έσοδα από καταβολές δόσεων, ολοκληρωμένων συναλλαγών προηγούμενων ετών	178,7
3 (1+2)	Σύνολο **	2.151,6
4	Εκτιμώμενα έσοδα από διαγωνισμούς έργων, οι οποίοι αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2021	52,6
5 (3+4)	Σύνολο εκτιμώμενων (προς είσπραξη) εσόδων 2022	2.204,2

* Εκπεφρασμένα σε ταμειακή βάση

** Αναλυτικά στοιχεία πίνακας 5.4

Πίνακας 5.3 Προβολή τριμηνιαίων εσόδων*
(σε εκατ. ευρώ)

	2021					2022				
	1 ^ο Τρίμηνο	2 ^ο Τρίμηνο	3 ^ο Τρίμηνο	4 ^ο Τρίμηνο	Σύνολο	1 ^ο Τρίμηνο	2 ^ο Τρίμηνο	3 ^ο Τρίμηνο	4 ^ο Τρίμηνο	Σύνολο
Έσοδα ανά τρίμηνο	196,9	307,9	89,0	31,9	625,7	1,6	174,4	0,0	2.028,3	2.204,3
ΕΤΑΙΡΙΚΑ & ΥΠΟΔΟΜΕΣ										
Μετοχές ΟΠΑΠ 3% +1%				3,0	3,0				3,0	3,0
Δικαιώματα Συχνότητων (Κινητή Τηλεφωνία)		7,1			7,1		7,1			7,1
Δικαιώματα Συχνότητων (Κινητή Τηλεφωνία) 5G	195,0				195,0					0,0
Περιφερειακά Αεροδρόμια					0,0					0,0
ΕΕΣΣΤΥ					0,0					0,0
Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών (Επέκταση Σύμβασης Παραχώρησης)					0,0					0,0
Μαρίνα Χίου					0,0					0,0
Μαρίνα Αλίμου	0,4				0,4	0,4				0,4
ΟΛΠ			88,0		88,0					0,0
Εγνατία					0,0				1.496,1	1.496,1
ΔΕΠΑ Υποδομών					0,0				476,0	476,0
Έργα σε στάδιο προετοιμασίας					0,0				40,0	40,0
Σύνολο Εταιρικών & Υποδομών	195,4	7,1	88,0	3,0	293,5	0,4	7,1	0,0	2.015,1	2.022,6
ΑΚΙΝΗΤΑ										
Κασσιώπη				2,0	2,0					0,0
Νότιο Αφάντου					0,0					0,0
Βόρειο Αφάντου				26,9	26,9					0,0
E-auction I - IX	0,3	0,8	1,0		2,1		0,3		0,6	0,9
Αγορά Μοδιάνο Θεσσαλονίκης	0,4				0,4	0,4				0,4
Ελληνικό		300,0			300,0		167,0			167,0
Castello Bibelli	0,8				0,8	0,8				0,8
Λοιπά ακίνητα σε στάδιο προετοιμασίας					0,0				12,6	12,6
Σύνολο Ακινήτων	1,5	300,8	1,0	28,9	332,2	1,2	167,3	0,0	13,2	181,7

Πηγή: ΤΑΙΠΕΔ

* Σε ταμειακή βάση

Η διαχρονική εξέλιξη των εσόδων από αποκρατικοποιήσεις των ετών 2011-2020 απεικονίζεται στους πίνακες 5.4 έως 5.6.

**Πίνακας 5.4 Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις
(σε εκατ. ευρώ)**

Έργο	Συνολικό Τμήμα	Καταβε-βλημένο	Οικ. κλεισί-μο συνίλης Α' κα-ταβολή τιμής	Δόσεις / Τέλη Παραχώρησης												
				2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Χορήγηση δικαιωμάτων χρήσεως ραδιοσυχνότητων στις ζώνες των 900 MHz και 1800 MHz	408,3	408,3	2011	316,7				34,2	35,1	22,3						
Πώληση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας παιγνιο-μηχανημάτων (VLTs)	560,0	560,0	2011	474,0	86,0											
Επέκταση διάρκειας σύμβασης δικαιώματος διεξαγω-γής παιγνίων μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και ΟΠΑΠ για 10 χρόνια	375,0	375,0	2011	375,0												
Μετοχές ΕΤΕ - ALPHA - ΠΕΙΡΑΙΩΣ	14,7	14,7	2012		5,2	9,5										
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Λονδίνο, Τασκένδη, Βρυξέλλες)	30,3	30,3	2013													
Πώληση άδειας Κρατικών Λαχείων	190,0	190,0	2013			190,0										
Πώληση 33% μετοχών ΟΠΑΠ	652,0	646,0	2013			622,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Μετοχές ΟΠΑΠ 1%	21,6	21,6	2013			21,6										
Εκμίσθωση για 90 έτη του κτιρίου Διεθνούς Κέντρου Ραδιοηλεκτρονικής (IBC)	81,0	81,0	2013			81,0										
E-AUCTION I	11,0	11,18	2014				8,0	2,0	0,43	0,34	0,32	0,1				
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Ντίσελντορφ)	0,8	0,8	2014				0,8									
Παλιούρι	14,0	14,0	2014				7,0	3,0	2,0	2,0						
Ψηφιακό Μέρισμα	388,57	388,57	2014			114,0	189,8	29,6	28,27	26,9						
Πώληση και επαναμίσθωση επιλεγμένων κτιρίων του Δημοσίου (28 ακίνητα)	261,3	261,3	2014			261,3										
E-AUCTION II	1,8	2,21	2015					0,5	0,3	0,3	0,8	0,2	0,2			
E-AUCTION III	10,3	11,3	2015					5,5	0,8	2,0	2,1	0,5	0,4			
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Βελιγράδι)	2,4	2,4	2015					2,4								
Ξενία Σκιάθου	2,6	2,6	2015					2,6								
Άγιος Ιωάννης	9,6	9,6	2015					9,6								
Άμοιβαίο Ιπποδρομιακό Στόιχημα	40,5	40,5	2015					8,1	12,2	20,2						
Σανατόριο Μάνα	0,8	0,116	2015					0,008	0,008	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025
E-AUCTION IV	0,5	0,47	2015					0,10	0,16	0,06	0,05	0,05	0,05			
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Νέα Υόρκη, Ουάσιγκτον)	10,6	10,6	2016						10,6							
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Ρώμη, Ερεβάν)	10,2	10,2	2016						10,2							
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Λουμπλιάνα)	0,6	0,6	2016						0,6							
Οργανισμός Λιμένος Πειραιά (51% + 16%)	368,5	368,5	2016						280,5							88,0
E-AUCTION VI	18,5	21,3	2016						4,6	3,7	4,5	4,5	4,0	4,0		
Αστήρ Βουλαγαμένης	94,4	94,4	2016						94,4							
Κασσιώπη	23,0	23,0	2016						10,0	3,0	4,0	2,0	2,0	2,0		
Πώληση 2 Airbus	3,84	3,84	2016						3,84							
Αγορά Μοδιάνο, Θεσσαλονίκη	1,90	1,2	2017							0,4				0,38	0,38	0,38
E-AUCTION V	0,8	0,92	2017							0,8			0,12			
Περιφερειακά Αεροδρόμια											1,234,0	16,7	23,2			
Περιφερειακά Αεροδρόμια EBITDA	2.150,0	1.273,9	2017													
TRAINOSE	45,0	45,0	2017							45,0						
Πώληση μετοχών ΑΔΜΗΕ	0,4	0,4	2017							0,4						
E-AUCTION VII, VIII	14,8	11,3	2017								1,92	6,0	1,38	0,96	1,0	
ΟΛΘ (67%)	231,9	231,9	2018									231,9				
ΟΤΕ 5%	284,0	284,0	2018									284,0				
ΔΕΣΦΑ	251,3	251,3	2018									251,3				
Χορήγηση δικαιωμάτων χρήσεως ραδιοσυχνότητων 2018-2035	201,5	173,1	2018									166,0			7,1	7,1
AIA – Επέκταση σύμβασης	1.131,6	1.131,6	2019										1.131,6			
N. Αφάντου, Ρόδος	15,2	15,2	2019										15,2			
ΕΕΣΣΤΥ	22,0	22,0	2019										22,0			
Μαρίνα Χίου	6,2	0,6	2019											0,6		
Castello Bibelli, Corfu	4,2	2,4	2019											1,6	0,8	0,8
Αξιοποίηση έκτασης Ελληνικού	915,0	300,0	2021												300,0	167,0
Μαρίνα Αλίμου	177,0	28,2	2020											27,8	0,4	0,4
B. Αφάντου, Ρόδος	26,9	26,9	2021												26,9	
Δικαιώματα Συχνότητων (κινητή τηλεφωνία) 5G	279,2	195,0													195,0	
Εγνατία	1.496,1															1.496,1
ΔΕΠΑ Υποδομών	476,0															476,0
E-AUCTION IX	4,2															0,8
Σύνολο υπογεγραμμένων έργων: 52	11.341,9	7.599,3		1.165,7	5,2	1.040,4	394,1	260,8	498,3	1.367,7	997,5	1.203,9	41,0	624,6	2.151,6	
Σημείωση: Στα έργα όπου το καταβεβλημένο ποσό ξεπερνά το συνολικό τμήμα, το επιπλέον ποσό αφορά σε τόκους																
ΔΙΑΝΟΜΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΥ																
ΟΛΘ									25,5							
ΕΛΠΕ									22,8						10,8	
ΕΥΑΘ									4,4							
ΕΥΔΑΠ										11,0					2,9	
ΔΕΠΑ									1,2		29,6					
ΟΛ ΠΑΤΡΑΣ													2,0			
ΟΛ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ													3,0			
ΟΛ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ														4,0		
Σύνολο αποθεματικών				0,0	0,0	0,0	25,5	28,4	0,0	11,0	29,6	5,0	4,0	13,7	0,0	
Σύνολο εσόδων από αποκρατικοποιήσεις	11.341,90	7.599,90		1.165,7	5,2	1.040,4	419,6	289,2	498,3	1.378,7	1.027,1	1.208,9	45,0	638,3	2.151,6	
Σημείωση: Στα έργα που το καταβεβλημένο ποσό ξεπερνά το συνολικό τμήμα, το επιπλέον ποσό αφορά σε τόκους.																

Πίνακας 5.5 Πλάνο αποκρατικοποιήσεων*
(σε εκατ. ευρώ)

	2020 Εισπράξεις	2021 Εκτίμηση	2022 Πρόβλεψη	2023 Πρόβλεψη	2024 Πρόβλεψη	2025 Πρόβλεψη
Συνολικές εισπράξεις/προβλέψεις	41,05	624,58	2.204,18	1.189,99	2.384,98	187,19
Σωρευτικό (από το 2020)	41,05	665,63	2.869,81	4.059,80	6.444,78	6.631,97
ΕΤΑΙΡΙΚΑ & ΥΠΟΔΟΜΕΣ	31,40	293,50	2.022,60	1.128,55	2.327,38	137,59
ΟΠΑΠ 33% μετοχικό κεφάλαιο + 1% μετοχικό κεφάλαιο	3,00	3,00	3,00	3,00		
Δικαιώματα Συχνότητων (Κινητή Τηλεφωνία)		7,10	7,10	7,10	7,10	7,10
Δικαιώματα Συχνότητων (Κινητή Τηλεφωνία) 5G		195,00			7,10	8,30
Περιφερειακά Αεροδρόμια			0,00	22,90	22,90	22,90
Περιφερειακά Αεροδρόμια - αναλογία EBITDA*				65,00	69,20	76,20
ΕΕΣΣΤΥ						
ΟΛΠ		88,00				
ΔΑΑ - επέκταση σύμβασης						
Εγνατία			1.496,10			
ΔΕΠΑ Υποδομών			476,00			
Μαρίνα Χίου	0,6			0,14	0,14	0,14
Μαρίνα Αλίμου	27,8	0,40	0,40	0,41	0,74	2,75
Έργα στο στάδιο προετοιμασίας (Λοιπά Εταιρικά & Υποδομές)**			40,00	1.030,00	2.220,20	20,20
ΑΚΙΝΗΤΑ	9,65	331,08	181,58	61,44	57,60	49,60
e-auction I – VIII	5,67	1,00	0,80	0,46		
Κασσιώπη	2,00	2,00				
Νότιο Αφάντου						
Βόρειο Αφάντου		26,90				
Ελληνικό		300,00	167,00	45,00	45,00	45,00
Αγορά Μοδιάνο (Θεσσαλονίκη)	0,38	0,38	0,38	0,38		
Castello Bibelli	1,60	0,80	0,80	1,00		
Έργα στο στάδιο προετοιμασίας (Λοιπά ακίνητα) **			12,60	14,60	12,60	4,60
Σωρευτ. Εταιρ. & Υποδομές (από το 2020)	31,40	324,50	2.347,50	3476,05	5.803,43	5.941,02
Σωρευτ. Ακίνητα (από το 2020)	9,65	340,73	522,31	583,75	641,35	690,95

Πηγή: ΤΑΙΠΕΔ

* Υπόθεση βασισμένη στο business plan

** Εκτιμήσεις έργων για τα οποία δεν έχει διεξαχθεί ακόμα διαγωνισμός ή δεν έχει ανακηρυχθεί πλειοδότης

Πίνακας 5.6 Έσοδα προγράμματος αποκρατικοποιήσεων
(σε εκατ. ευρώ)

2011-2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Εισπράξεις	Εισπράξεις	Εισπράξεις	Εισπράξεις	Εισπράξεις	Εισπράξεις	Εισπράξεις	Εισπράξεις	Εισπράξεις	Εισπράξεις + Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
1.170,9	1.040,4	419,6	289,2	498,3	1.378,7	1.027,1	1.208,9	45,00	638,3	2.151,6

Πηγή: ΤΑΙΠΕΔ, Νοέμβριος 2021

Σύνολο εισπράξεων/εκτιμήσεων/προβλέψεων

Ακολουθεί πίνακας με το μετοχολόγιο ΤΑΙΠΕΔ.

Πίνακας 5.7 Μετοχολόγιο Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ			
(αφορά μετοχές κυριότητας ΕΔ που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων και μεταφέρθηκαν με απόφαση της ΔΕΑΑ στο ΤΑΙΠΕΔ ΑΕ σύμφωνα με το Ν. 3986/2011)			
ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΤΑΙΠΕΔ	Ποσοστό ΤΑΙΠΕΔ επί του ΜΚ (%)
Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ	305.635.185	108.430.304	35,48
ΕΥΑΘ	36.300.000	8.717.999	24,02
ΕΥΔΑΠ	106.500.000	12.069.739	11,33
ΟΛΘ	10.080.000	732.594	7,27
ΟΛΠ	25.000.000	1.784.440	7,14
ΔΕΗ	232.000.000	39.440.000	17,00
ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας ΤΑΙΠΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΤΑΙΠΕΔ επί του ΜΚ (%)
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ	300.000.000	90.000.000	30,00
ΛΑΡΚΟ	109.327.663	60.337.942	55,19
ΔΕΠΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΕ	17.518.199	644.304.730	65,00
ΔΕΠΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΕ	79.709.919	51.811.452	65,00
Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	109.512.066	109.512.066	100,00
Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης ΑΕ	1.350.000	1.350.000	100,00
Οργανισμός Λιμένος Βόλου ΑΕ	8.192.157	8.192.157	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ελευσίνας ΑΕ	895.400	895.400	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίστας ΑΕ	9.783.640	9.783.640	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου ΑΕ	1.533.515	1.533.515	100,00
Οργανισμός Λιμένος Καβάλας ΑΕ	7.605.775	7.605.775	100,00
Οργανισμός Λιμένος Κέρκυρας ΑΕ	2.500.206	2.500.206	100,00
Οργανισμός Λιμένος Λαυρίου ΑΕ	303.051	303.051	100,00
Οργανισμός Λιμένος Πατρών ΑΕ	17.389.590	17.389.590	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ραφίνας ΑΕ	864.090	864.090	100,00

Πηγή: ΤΑΙΠΕΔ

Ακολουθούν πίνακες με το μετοχολόγιο του Ελληνικού Δημοσίου (Πίνακες 5.8 έως 5.10)

Πίνακας 5.8 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου	
Προνομιούχες μετοχές άρθρου 1 του ν. 3723/2008	
Πιστωτικά ιδρύματα (υπό ειδική εκκαθάριση)	Προνομιούχες μετοχές (σε ευρώ)
Πανελλήνια Τράπεζα	28.300.000,00
Proton Bank	79.999.995,79
Ταχυδρομικό Ταμειούχριο	224.960.000,00
FBB-ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ	50.000.000,00
Σύνολο	383.259.995,79

Πηγή: Γενική Γραμματεία Οικονομικής Πολιτικής-Μονάδα Αποκρατικοποιήσεων, Διαχείρισης Κινητών Αξιών και Επιχειρησιακού Σχεδιασμού-Τμήμα Γ' Διαχείρισης Κινητών Αξιών

**Πίνακας 5.9 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΕΔ	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΟΤΕ	490.150.389	4.901.507	1,00
Τράπεζα Ελλάδος	19.864.886	1.774.088	8,93
TITAN CEMENT INTERNATIONAL SA	77.063.568	30.464	0,04
ΑΤΤΙΚΑ ΑΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	191.660.320	110	0,00
ΚΕΚΡΟΨ	19.804.134	1.888	0,01
ΚΕΡΑΜΕΙΑ ΑΛΛΑΤΙΝΗ-ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ	24.619.524	317.887	1,29

Πηγή: Γενική Γραμματεία Οικονομικής Πολιτικής-Μονάδα Αποκρατικοποιήσεων, Διαχείρισης Κινητών Αξιών και Επιχειρησιακού Σχεδιασμού-Τμήμα Γ' Διαχείρισης Κινητών Αξιών

**Πίνακας 5.10 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Μη εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΕΕΣΥΠ (ν.4512/18)			
Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ) ΑΕ	110.000.000	110.000.000	100,00
ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ			
Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ	1.280.347.633	1.277.786.938	99,80
Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ	1.626.700.353	1.625.561.663	99,93
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ			
ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ	6.112.812.697	6.112.812.697	100,00
Οργανισμός Συγκοινωνιακού Έργου Θεσ/νίκης (ΟΣΕΘ) ΑΕ	6.000.000	6.000.000	100,00
Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) ΑΕ	4.799.198.400	4.799.198.400	100,00
ΚΤΗΜΑΤΙΚΕΣ			
Κτιριακές Υποδομές ΑΕ-ΚΤΥΠ (Συγχώνευση ΟΣΚ, ΔΕΠΑΝΟΜ και ΘΕΜΙΣ)	532.560.824	532.560.824	100,00
ΔΙΑΦΟΡΕΣ			
ΑΕ Εκμεταλλεύσεως Ακινήτων	1.126.910	439.495	39,00
ΑΕ Μονάδων Υγείας (ΑΕΜΥ) ΑΕ	12.000.000	12.000.000	100,00
ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΕ	120.841.000	1.261	0,001
Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) ΑΕ	5.820.170	5.820.170	100,00
Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ	60.000	60.000	100,00
Ανάπλαση Αθήνας ΑΕ	10.050.000	10.050.000	100,00
Δημόσια Εταιρεία Συμμετοχών Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΣ ΑΔΜΗΕ) ΑΕ	297.000.000	297.000.000	100,00
Δημοτική Επιχείρηση Λίμνης Ιωαννίνων ΑΕ	247.104	24.710	10,00
Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου ΑΕ (ΔΕΣΦΑ ΑΕ)	564.069.225	191.784.540	34,00
ΔΙΟΝΥΣΟΣ Ανώνυμος Γεωργική Βιομηχανική Εμπορική Κτηματική & Τουριστική Εταιρεία	99.566.379	20.716	0,02
Εγνατία Οδός ΑΕ	7.217.500.000	7.217.500.000	100,00
Εθνικό Κέντρο Οπτικοακουστικών Μέσων & Επικοινωνίας (ΕΚΟΜΕ)	84.100	84.100	100,00
Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Επενδύσεων (πρώην ΕΤΕΑΝ, πρώην ΤΕΜΠΜΕ)	942.479.700	942.479.700	100,00
Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Επενδύσεων ΑΕ (πρώην ΤΑΝΕΟ ΑΕ)	55.372.450	20.886.500	37,72
Ελληνικό Κέντρο Διαστήματος (ΕΛΚΕΔ)	60.000	60.000	100,00
Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας Ελληνικού Δημοσίου ΑΕ	45.000.000	45.000.000	100,00
Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων & Εξωτερικού Εμπορίου ΑΕ- Enterprise Greece Invest & Trade (πρώην Invest in Greece ΑΕ,ΕΛΚΕ)	293.400	293.400	100,00
Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) ΑΕ	2.000.000	480.000	24,00
Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ) ΑΕ	6.000.000	6.000.000	100,00
Ελληνικό Φεστιβάλ ΑΕ	210.000	210.000	100,00
ΕΡΤ ΑΕ	5.000.000	5.000.000	100,00
Εταιρεία Διαχείρισης Ειδικού Κεφαλαίου ΤΑΠ-ΟΤΕ (ΕΔΕΚΤ ΟΤΕ) ΑΕΠΕΥ	300.000	15.000	5,00
Εταιρεία Βιομηχανικής Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Εργαστηριακών δοκιμών, Πιστοποίησης και Ποιότητας ΑΕ (ΕΒΕΤΑΜ) ΑΕ (συγχώνευση με ΕΚΕΠΥ, ΕΤΑΚΕΙ και ΕΛΟΤ)	6.017.400	5.343.100	88,79
Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ) ΑΕ	3.000.000	3.000.000	100,00
ΚΑΙΡ ΡΟΔΟΥ	576.720	21.694	3,76

**Πίνακας 5.10 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Μη εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
Κέντρο Τεκμηρίωσης & Κοστολόγησης Νοσοκομειακών Υπηρεσιών (ΚΕΤΕΚΝΥ) ΑΕ			
πρώην Εταιρεία Συστήματος Αμοιβών Νοσοκομείων (ΕΣΑΝ) ΑΕ	1.000.000	1.000.000	100,00
Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)	473.751.300	473.751.300	100,00
Κλωστές Μπριγιάν	2.275.289	146.181	6,42
Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ (συγχώνευση με Ψηφιακές Ενισχύσεις ΑΕ)	7.017.500	7.017.500	100,00
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΑΠΕ & ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ (ΔΑΠΕΕΠ) ΑΕ			
(πρώην ΔΕΣΜΗ ΑΕ και πρώην ΛΑΓΗΕ ΑΕ)	293.500	293.500	100,00
Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ	129.140	129.140	100,00
Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης (ΟΑΚ) ΑΕ	532.800	271.278	51,00
Οργανισμός Διασφάλισης της Ποιότητας στην Υγεία (ΟΔΙΠΥ)	2.000.000	2.000.000	100,00
Οργανισμός Λιμένων Ν. Ευβοίας (ΟΛΝΕ) ΑΕ	4.092.714	4.092.714	100,00
Εταιρείες Ομίλου Σαρακάκη (μεταφορά από χαρτοφυλάκιο ΔΕΚΑ ΑΕ)			
<i>Απόλλων ΑΕ Μεσιτείας Ασφαλίσεων</i>	74.000	560	0,76
<i>Αφοι Σαρακάκη ΑΕΒΜΕ(Συγχώνευση με Γενική Αυτοκινήτων, Σαρακάκης Λιανική, Ιάσων)</i>	14.070.000	29.700	0,211
<i>Σαρακάκης Σεντερ ΑΕΤΕ</i>	17.576.260	239.220	1,36
<i>Κτηματική και Ναυτική ΑΕ</i>	9.732.270	254.680	2,62
ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ			
Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας (ΕΔΥΤΕ)	25.850.000	25.850.000	100,00
Επιστημονικό Πάρκο Πατρών (ΕΠΠ)	1.537.558	1.537.558	100,00
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΗΛΘΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΟΜΜΕΧ			
Βιοτεχνικό Πάρκο Θεσσαρτών (ΒΙΟΠΑΘΕ) ΑΕ	1.458.959	161.425	11,88
Εθνικό Κέντρο Αξιολόγησης της Ποιότητας και της Τεχνολογίας στην Υγεία (πρώην ΕΚΕΒΥΛ) ΑΕ (ΕΚΑΠΤΥ)	1.194.200	141.110	11,82
Βιοτεχνικό Πάρκο Γρεβενών (ΒΙΟΠΑΓΡΕ) ΑΕ	175.800	3.516	2,00
Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων ΑΕ	60.000	17.400	29,00
Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας Ιωαννίνων (ΚΕΠΑΒΙ) ΑΕ	147.000	6.027	4,10
Εκθετήριο Δημοπρατήριο Γούνας ΑΕ	319.680	1.305	0,41
ΥΠΟ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ (Αρ. 14α ν. 3429/2005)			
Ολυμπιακές Αερογραμμές	130.385.000	130.385.000	100,00
Ολυμπιακή Αεροπορία Υπηρεσίες	354.946.354	354.946.354	100,00
Ελληνικά Συστήματα Παραγωγής Πολιτικών Προϊόντων ΑΒΕΕ	21.166.191	21.138.740	99,87
Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων (ΕΛΒΟ) ΑΒΕ	115.790.000	98.987.900	85,49
ΥΠΟ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ			
<i>Πιστωτικά ιδρύματα</i>			
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	1.050.573.329	973.710.056	92,68
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	1.277.484.067	583.273.165	45,66
<i>Λοιπές</i>			
Αγροτή ΑΕ	5.870.000	5.870.000	100,00
ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ	51.365.564	4.375	0,01
ΑΤΕ Τεχνική Πληροφορική	4.049.896	280.565	6,93
Ανώνυμη Ελλ. Εταιρεία Υλών Οικοδομικής Ο ΑΤΛΑΣ	584.640	334	0,06
Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας & Στέγασης (ΔΕΠΟΣ) ΑΕ	13.006.822	13.006.822	100,00
Ελληνικά Συστήματα Πληροφορικής (ΕΛΣΥΠ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	784.552	159.892	20,38
Ελληνική Αναπτυξιακή Εταιρεία Επενδύσεων (ΕΑΕΕ) ΑΕ	26.208.640	26.208.640	100,00
Ελληνικό Κέντρο Αργιλομάζης (ΕΛΚΕΑ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	1.444.393	1.092.539	75,64
Ελληνικό Κέντρο Αργυροχρυσοχοίας (ΕΛΚΑ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	58.700	38.713	65,95
Ελληνικό Κέντρο Τεχνολογίας και Σχεδιασμού (ΕΛΚΕΔΕ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	452.577	230.860	51,01
Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου (ΟΠΕ) ΑΕ	623.797	424.182	68,00
Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων και Αναπλάσεις ΑΕ	121.449.478	121.449.478	100,00
Εταιρεία Τεχνολογικής Ανάπτυξης Τροφίμων (ΕΤΑΤ) ΑΕ	505.000	503.662	99,74
Εταιρεία Αξιοποίησης Εκκλησιαστικής Περιουσίας (ΕΑΕΠ)	300.000	150.000	50,00
Ιχθυοκαλλιεργητικό Κέντρο Αχελώου (ΙΧΘΥΚΑ) ΑΕ	5.827.950	3.271.268	56,13
Κέντρο Ελληνικής Γούνας (ΚΕΓ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	58.600	29.886	51,00
Νέα Ανώνυμη Εταιρεία Διύργου Κορίνθου (ΝΑΕΔΚ)	393.600	292.445	74,30
NUTRIART ΑΒΕΕ	23.506.704	77.807	0,33
Πετρετάκις ΑΕ	7.674.944	38.657	0,50
Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας (ΤΕΟ) ΑΕ	56.407.000	56.407.000	100,00

Πηγή: Γενική Γραμματεία Οικονομικής Πολιτικής-Μονάδα Αποκρατικοποιήσεων, Διαχείρισης Κινητών Αξιών και Επιχειρησιακού Σχεδιασμού-Τμήμα Γ' Διαχείρισης Κινητών Αξιών

Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας

Για το έτος 2022, όσον αφορά στα θέματα αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας και ειδικότερα στη διαχείριση της περιουσίας του Δημοσίου, αποτελεί κυβερνητική προτεραιότητα η βέλτιστη αξιοποίηση αυτής, με κυριότερους επιμέρους στόχους την εξασφάλιση σημαντικών και σταθερών εσόδων για το Δημόσιο σε μακροχρόνια βάση, την απομείωση του δημόσιου χρέους και τη δημιουργία πρόσθετου αναπτυξιακού οφέλους για την Ελληνική Οικονομία. Η πολιτική αυτή έχει ως βασικούς άξονες την καταγραφή, την προστασία και την αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας, καθώς και τον εκσυγχρονισμό και την απλοποίηση των διαδικασιών και του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου.

Α. Καταγραφή Δημόσιας Ακίνητης Περιουσίας

Σχετικά με την καταγραφή της Δημόσιας Περιουσίας, δύο έργα βρίσκονται σε φάση λειτουργίας και ένα σε φάση προγραμματισμού:

Έργα σε φάση λειτουργίας

• Ψηφιακές Υπηρεσίες Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων (ΨΥΔΗΠΕΕΚ)

Το πληροφοριακό σύστημα των Ψηφιακών Υπηρεσιών Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων (ΨΥΔΗΠΕΕΚ) λειτουργεί με στόχο την υποστήριξη όλων των διαδικασιών των Υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας και Κοινοφελών Περιουσιών, μέσω της ψηφιοποίησης διαγραμμάτων και εγγράφων, καθώς και της δημιουργίας περιγραφικής και γεωγραφικής βάσης δεδομένων. Το έργο βρίσκεται ήδη σε φάση λειτουργίας και συνεχώς ενημέρωσης των δεδομένων αυτού.

Στόχοι είναι:

- η ενημέρωση της γεωχωρικής πληροφορίας με την επικαιροποιημένη βάση του Εθνικού Κτηματολογίου,
- η βελτίωση της λειτουργικότητας του πληροφοριακού συστήματος,
- η διαλειτουργικότητα με το TAXIS, για την απευθείας βεβαίωση των πρωτοκόλλων αποζημίωσης αυθαίρετης χρήσης στις οικείες ΔΟΥ,
- η διαλειτουργικότητα με το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σχετικά με τις συντελεσμένες απαλλοτριώσεις,
- η διαλειτουργικότητα με τα πληροφοριακά συστήματα άλλων Υπουργείων, όπως το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κ.α. και
- η περαιτέρω προώθηση της ηλεκτρονικής διακίνησης εγγράφων, με στόχο την εξοικονόμηση πόρων.

• Αυτοτελές Τμήμα Μητρώου Ακίνητης Περιουσίας

Το Αυτοτελές Τμήμα Μητρώου Ακίνητης Περιουσίας έχει ως βασική αρμοδιότητα τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων για την καταγραφή, σε ενιαίο Μητρώο, όλης της ακίνητης περιουσίας φορέων του Δημοσίου Τομέα στο Μητρώο Ακίνητης Περιουσίας (ΜΑΠ). Το ΜΑΠ είναι ένα συνεχώς επικαιροποιούμενο γεωγραφικό και περιγραφικό μητρώο, στο οποίο διασυνδέονται οι βάσεις δεδομένων της δημόσιας περιουσίας όλων των Υπουργείων. Η αναγκαιότητα του έργου συνίσταται στη δυνατότητα που παρέχει στη Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας (ΓΓΦΠ&ΔΠ) να συντονίζει και να ελέγχει την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για τη διαχείριση και αξιοποίηση των ακινήτων μέσω της ψηφιακής συστηματικής καταγραφής, ταξινόμησης και επεξεργασίας.

Επί της ουσίας βασικός σκοπός είναι, το ΜΑΠ να αποτελέσει το βασικό εργαλείο εντοπισμού και καταγραφής των ακινήτων του Ελληνικού Δημοσίου με σταδιακή λειτουργική μετατροπή του σε Δημόσιο Κτηματολόγιο.

Στόχοι για το 2022 είναι :

- η δημιουργία νέων αναφορών BI (Business Intelligence) στο ΜΑΠ/ΨΥΔΗΠΕΕΚ,
- η διόρθωση και επικαιροποίηση της ψηφιακής πλατφόρμας ώστε να εναρμονίζεται με τη νομοθεσία (ν.4389/2016),
- η εποπτεία καταχώρισης της πληροφορίας που προέκυψε από τον έλεγχο του Αυτοτελούς Τμήματος ΜΑΠ στην ηλεκτρονική βάση ΨΗΔΥΠΕΕΚ και αφορά στο νομικό και πραγματικό καθεστώς των 10.119 ΚΑΕΚ ακινήτων, τα οποία περιλαμβάνονται στην υπ' αριθμ. ΥΠΟΙΚ 0004586 ΕΞ 2018/19-06-2018 απόφαση Υπουργού Οικονομικών,
- ο συντονισμός και η επιτάχυνση της διαλειτουργικότητας της ηλεκτρονικής βάσης ΨΗΔΥΠΕΕΚ, με τις ενεργές ψηφιακές βάσεις όλων των δημόσιων φορέων που διαχειρίζονται ακίνητα ή διαθέτουν ψηφιακή πληροφορία για τα ακίνητα του Δημοσίου (Ελληνικό Κτηματολόγιο, Υπουργεία κ.λπ.) και τον Ενιαίο Ψηφιακό Χάρτη,
- η συμπλήρωση και επικαιροποίηση του Μητρώου Ακίνητης Περιουσίας, μέσω των Κτηματικών Υπηρεσιών και
- η εκπαίδευση νέων χρηστών όλων των Υπουργείων/φορέων στη λειτουργία του ΜΑΠ/ΨΗΔΥΠΕΕΚ.

Έργο υπό προγραμματισμό:

- **Εντοπισμός και ακριβής προσδιορισμός ακίνητης περιουσίας ιδιαίτερου φυσικού κάλλους**

Στο πλαίσιο της ανάδειξης της δημόσιας περιουσίας η ΓΓΦΠ&ΔΠ σχεδιάζει να προχωρήσει με τη σύμπραξη εξειδικευμένων τμημάτων Ελληνικών Πανεπιστημίων, στον ακριβή γεωχωρικό προσδιορισμό των ορίων δημόσιων ακινήτων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή ιδιαίτερης οικονομικής ή πολιτιστικής σημασίας, τα οποία δεν ήταν τεχνικά εφικτό μέχρι σήμερα να οριοθετηθούν με τα υπάρχοντα μέσα (π.χ. Καλντέρα νήσου Θήρας). Ο ακριβής γεωχωρικός προσδιορισμός τέτοιων ακινήτων αναμένεται να επιφέρει σημαντικά οφέλη για το Δημόσιο.

Β. Προστασία Δημόσιας Ακίνητης Περιουσίας

- **Αξιοποίηση γεωχωρικών δεδομένων**

Στόχος της ΓΓΦΠ&ΔΠ είναι η ενημέρωση του ΨΥΔΗΠΕΕΚ μέσω της συνεχούς καταχώρισης των χωρικών μεταβολών των δημόσιων κτημάτων (λόγω ρυμοτομικών αλλαγών, απαλλοτριώσεων, καταπατήσεων κ.α.), των ακτών (λόγω διαβρώσεων, τεχνικών έργων κ.α.) και των κοινόχρηστων ζωνών αιγιαλού με την αξιοποίηση γεωχωρικών δεδομένων που παρέχονται από το ΨΥΔΗΠΕΕΚ. Με την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων παρέχεται η δυνατότητα στις Κτηματικές Υπηρεσίες, να διαπιστώνουν μετά από αυτοψίες τις τυχόν χωρικές μεταβολές και τη νομιμότητα αυτών.

Γ. Αξιοποίηση Δημόσιας Ακίνητης Περιουσίας

- **Αξιοποίηση των ακινήτων κυριότητας του Υπουργείου Οικονομικών**

Σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και τις διατάξεις του άρθρου 196 του ν.4389/2016.

- **Στέγαση δημόσιων υπηρεσιών – εξορθολογισμός και εξοικονόμηση δαπανών**

Συνεχίζεται το 2022 η προσπάθεια εξορθολογισμού των αναγκών στέγασης των υπηρεσιών του Δημοσίου. Διενεργούνται νέοι διαγωνισμοί στέγασης, καθώς και επαναληπτικοί διαγωνισμοί όσων κατέστησαν άγονοι, με σκοπό τη δραστική μείωση των σχετικών λειτουργικών δαπανών και την προσαρμογή στους νέους Κανονισμούς και απαιτήσεις (ενεργειακής απόδοσης, ασφάλειας κ.λπ.).

- **Κατεχόμενα και Ανταλλάξιμα Κτήματα**

Η τακτοποίηση των κατεχομένων Δημόσιων και Ανταλλαξίμων Κτημάτων, αναμένεται να εξασφαλίσει σημαντικά έσοδα για τον Κρατικό Προϋπολογισμό και αποτελεί λύση αξιοποίησης της Δημόσιας Περιουσίας με πολλαπλή στόχευση:

- την εξάλειψη κοινωνικών αδικιών ιστορικά τεκμηριωμένων, συγκρούσεων και διεκδικήσεων κάθε μορφής, που εκδηλώνονται κάθε φορά που η Πολιτεία προσπαθεί να προστατεύσει με συγκεκριμένα μέτρα, αλλά με χρονική υστέρηση, την περιουσία της,
- την εισροή σημαντικών εσόδων στον Κρατικό Προϋπολογισμό και την αποτελεσματική προστασία της κοινόχρηστης περιουσίας του Δημοσίου, καθώς και της περιουσίας που θα αποκαλυφθεί με την ολοκλήρωση του Εθνικού Κτηματολογίου και
- την απελευθέρωση των αρμόδιων διοικητικών υπηρεσιών και των δικαστηρίων από σημαντικό αριθμό δικών, εξόδων και γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Επιμέρους παρεμβάσεις

- **Σχολάζουσες Κληρονομίες**

Άμεσα έσοδα μπορούν να εξασφαλισθούν από τις Σχολάζουσες Κληρονομίες, μέσω της υλοποίησης προγράμματος ταχείας εκκαθάρισής τους, ώστε να μην παραμένουν υποθέσεις εκκρεμείς για μεγάλο χρονικό διάστημα.

- **Κληροδοτήματα**

Στόχος της ΓΓΦΠ&ΔΠ είναι να ενεργοποιήσει τους μηχανισμούς ελέγχου επί των ιδρυμάτων και κληροδοτημάτων, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική υλοποίηση του κοινωνικού έργου και η εκπλήρωση του σκοπού που έχουν αναλάβει, σύμφωνα με την επιθυμία του διαθέτη. Επίσης, στόχος της είναι η επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας στις χορηγούμενες από τα ιδρύματα υποτροφίες, προς ενημέρωση των ενδιαφερόμενων δικαιούχων.

- **Μητρώο Κοινωφελών Περιουσιών και Σχολαζουσών Κληρονομιών και Μητρώο Εκτελεστών Διαθηκών, Εκκαθαριστών Κοινωφελών Περιουσιών και Κηδεμόνων Σχολαζουσών Κληρονομιών**

Στόχος της ΓΓΦΠ&ΔΠ είναι να επεκτείνει τις διαλειτουργικότητες του πληροφοριακού συστήματος ΨΥΔΗΠΕΕΚ, στο οποίο τηρούνται τα παραπάνω μητρώα, με άλλα συστήματα, για την απλοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών αναζήτησης στοιχείων, εγγράφων και πιστοποιητικών που απαιτούνται κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Διευθύνσεων Κοινωφελών Περιουσιών. Επίσης, στόχος της είναι να επεκτείνει την ψηφιοποίηση των διαδικασιών που απαιτούνται για την ολοκλήρωση των υποθέσεων των κοινωφελών περιουσιών, των σχολαζουσών κληρονομιών και του Μητρώου Εκτελεστών Διαθηκών κ.λπ. του άρθρου 16 ν.4182/2013, που χειρίζονται οι εν λόγω Υπηρεσίες.

- **Αιγιαλοί και Παραλίες**

Η διενέργεια ηλεκτρονικών δημοπρασιών για την παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας, που πραγματοποιήθηκε κατά το προηγούμενο έτος για όλες τις δημοπρατούμενες από το Υπουργείο Οικονομικών θέσεις, αναμένεται να συνεχισθεί και να βελτιωθεί κατόπιν σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων, μέσω του χρησιμοποιούμενου από το Υπουργείο Οικονομικών, ηλεκτρονικού συστήματος.

Επίσης, στόχος της ΓΓΦΠ&ΔΠ είναι η επικαιροποίηση και η απλούστευση του νομοθετικού πλαισίου, με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Η στόχευση θα είναι διπλή: αφενός να διασφαλίζεται η προστασία του Αιγιαλού και της Παραλίας και αφετέρου να προωθείται και να διευκολύνεται η αναπτυξιακή πολιτική της χώρας.

- **Επανεξέταση του Κώδικα Απαλλοτριώσεων**

Στόχος της ΓΓΦΠ&ΔΠ είναι η επανεξέταση του Κώδικα Απαλλοτριώσεων, με γνώμονα την απλοποίηση των διαδικασιών και την εναρμόνιση με τις κοινοτικές δεσμεύσεις της χώρας.